

مركز امر المنظور حضرت امير المومنين و امام المقير
و يعسوب الدين علي بن ابي طالب كرم الله وجهه

الحمد لله الذي دانت لعزته الجبارية وتضعفت دون
 عظمته الاكاسين واتضحت الاعلام على تفرده بالهيبة
 وتحيرت الاوهام في كنه هويته انطق العقول المنشطه
 عز عقول الفضول وهي تعرب بواضح البيان عز صديقه
 وانكم السننها ان تفوه بما يكشف عز ليت ماهيته فهو
 الظاهرها يبايع منه الباطن عن ان يحاط علم بالحقيقته

شكر و سپاس بر خداي اكرم و جليل و جبار و در پيروي و بجا نشسته
برزي او بادشاهان عجم و روشن شد نشانه بر جانگزي او بخدايي
در گذشته و همها در غايت حقيقت وي در سخن آورد عقلا و بشايط آورده را
از به انوار و فضل باشد بر ان عقول فصيح ميگويد بظلمه روشن کردن از پناه تابان او
دلال گردانيد زبانه عقول را از انكه سخن گويد به آنچه دايرد از خلاصه جلوكي وي پس او
خاصست همان عقول را بنوا آورد با كردار خود تا پيدااست از انكه محيط شوند به ان سخن حقيقيه

ان عظيم
 ان عظيم

سبحانه من الله ما اعظم شانده و اوضح برهانده ثم افضل
 الصلوة و انكي السلم على نبيه المصطفى محمد سيد الانام
 و على عترته الكرام ائمة الاسلام و بعد فقد تحقق
 ان العلم انفس ما يتناقم فيه انفس العاقلين و اشرف
 ما يرغب فيه قلوب الراغبين اذ به قوام الدنيا و الدين
 و نظام العالمين و له مسالك لا يبدل طالبيه ان يسلكها
 كي يحصل امانته و يدركها و من اهم طرقه سلوكها
 الوقوف على حقايق كلام العرب و العثور على دقائقها
 نيز مرون به في محاوراتهم من التكنون الخب اذ به يطلع
 الخ اشارت كند بان در جوابها ايشان بگوييد را از كنهها

منزه است از عظمت چه بزرگ کرد کار او را و روشن کرد حجت خود را بر فاضلتين
درود و پايترين سلام بر پيغمبر او که بزرگزيه است محمد منزه آفرين گاه است
که علم نفيس ترين از چيزهاست که رغبت کنند نفسها در و نفسها عاقلان و شرف ترين
آنچه رغبت کنند درو دلها رغبت کنندگان چون بدوست قايم بودن دنيا و دين
و ترتيب کار عالميان و مر علم را راه است ناچار باشد مر طلب کننده ويرا که بسپرد آنرا
تا حاصل کند آرزوها خود را و در يابد آنرا و از مهم ترين راهها علم سپردن
وقف بافتن است بر حقيقتها سخن عرب و در يده و روشن بر مشكلها و بايگي
دبر كزيه ها چون بدو در يده و شرف

عَلَى بَدَائِعِ مَعَارِجِ كِتَابِ اللَّهِ الْعَزِيزِ وَرَوَائِعِ مَبَانِيهِ الْمَشْهُودِ
 بِرِزْوَانِهَا مَعِينَاهُ كِتَابٌ حَقٌّ أَرْجُو نَاعِمَاتِهَا وَشَكْنَتْ آوْرَدَهُ بِنَايَاهُ أَوْ اسْتَلْهَمَتْ
 هُنَا بِالْتَرْتِيزِ وَهَيْكُنَا عَلَى أَسْمَاءِ رِكَامِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَ
 بِرَادَانِ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ وَجَمِينِ بِرِسْمَاءِ سَخْنِ مَهْتَرِ وَرَسْتَادَكَانِ وَ
 الْأَيْمَةُ الطَّاهِرِينَ وَالصَّحَابَةَ وَالتَّابِعِينَ وَقَدْ جَرَتْ الْعَادَةُ
 أَمَامَ يَأْكُونَ وَيَأْرَانِ رَسُولِ وَبِسِ رَوَانِ بِرِسْتِي جَارِي حَادِثَاتِ
 بِأَنَّ يُونُسَ طَبَعَ الْمُتَشَوِّقِ إِلَى مَا هُنَا لِكَ وَنُجْرَجُ ذَهَبُ الْمُتَصَدِّقِ
 آوْرَدُونَ طَبَعَ شَوْقِ أَنْدَا زَنْدَهَ بِنَايَاهُ آجَبَاتِ وَبِرِوْنِ آوْرَدُونَ فَمِنْ بِشَوَاتِ زَنْدَهَ
 لِطَلَبِ ذَلِكَ بَعْرِ مِنْ الشَّعْرِ الَّذِي أَرْتِي عَلَى السَّحْرِ إِذْ هُوَ مِنْ
 بِرِوْنِ آوْرَدُونَ لِكَبْرِيهَا مِنْ شَعْرِ أَنْكَ بِبِرِوْنِ آوْرَدُونَ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ
 مَفَاخِرِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ وَمَحَاجِرِ عَيْوُنِ الْأَدَابِ وَالْحِكْمِ
 فَرَاءِ عَرَبِ وَعَجَمِ اسْتَوْجِبْتُمْ حَانَاءِ أَدْبَابِهَا وَجَمْعُهَا
 وَكُلُّ مِمَّنْ أَقَامَ لَهُ رَأْيَةٌ وَأَظْهَرَ فِيهِ آيَةً قَدْ عَنِي بِارْتِبَاطِ
 وَبِسِ أَرْكَسِ كَبْرِيهَا كَبْرِيهَا شَوْعَلِي وَظَاهِرُ كَبْرِيهَا وَرِوْنِ آوْرَدُونَ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ
 شَوَارِدِ الْكَلِمِ وَأَصْطِيَادِ فَرَايِدِ الْحِكْمِ وَكَانَ الْمُبْتَدِئِينَ
 رَسِيدِيهَا سَخْنِيهَا وَصِيدِ كَبْرِيهَا يَكَانَاءِ هَكُنِيهَا وَبِرِوْنِ آوْرَدُونَ
 فِيهِ وَالْمَعْنَى فِي الْفَخْرِ عَنِ اسْتِرَاحِ وَمَبَانِيهِ مَعْظَمًا فِي سَائِرِ
 دُرُودِ وَشَبَابِ كَبْرِيهَا دُرُودِ وَبِرِوْنِ آوْرَدُونَ مِنْ سَرْمَاءِ آوْرَدُونَ وَاصْلَاهَا بِرِوْنِ آوْرَدُونَ

الْأَمِّ فَذَلِكَ مَا رُخِّصَ لِلْمُتَأَدِّبِ الْمُسْتَبْصِرِ فِي الْأَخْرَافِ
 ائْتَمَّا بِسِ بَرَايِ آوْرَدُونَ رَخِصَتْ نَدَادَةُ مَرَادِ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ
 عَنْهُ وَتَرَكِ الْإِلْمَامِ بِطَرَفِ سِنْدِ بِلِ الْعُلَمَاءِ بِأَجْمَعِهِمْ وَزَوْبِهِمْ
 اذْوَ شَعْرٍ وَتَرَكِ كَبْرِيهَا فَرُوآمَنْ بَكْنَارَهُ اذْوَ بَلَكِ عَلَا بِمَعْنَى آوْرَدُونَ
 كَلِفُوا الْجَمْعِ وَضَبَطِهِ وَالتَّخْرِصِ عَلَى حِفْظِهِ وَدَرَسِهِ وَ
 حِفْظِ شَدِيدِ بَرَايِ جَمْعِ آوْرَدُونَ وَضَبَطِ آوْرَدُونَ وَبِرِوْنِ آوْرَدُونَ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ
 نَقَشِهِ فِي الْقُلُوبِ وَغَرَسِهِ ثُمَّ وَجَدْنَا هُمْ قَدْ ائْتَمَرُوا فِي
 وَنَقَشِ آوْرَدُونَ دَلَمَا وَنَشَانِ آوْرَدُونَ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ
 اخْتِيَارِ الْأَشْعَارِ حَالِ الشَّعْرَاءِ فِي الْحَسْبِ وَالنَّسَبِ وَالتَّوَدُّدِ
 بِرِوْنِ آوْرَدُونَ شَعْرًا حَالِ شَاعِرَاتِنَا دَرَسِ وَنَسَبِ وَبِهْتَرِي
 وَالْمَنْصَبِ حَتَّى قِيلَ وَخَيْرِ الشَّعْرَاءِ كَرِيمُهُ رَجَالًا وَشَرُّ الشَّعْرِ
 وَاصِلِ وَجِبَةِ تَنَاقُضِ كَبْرِيهَا وَبِهْتَرِي شَعْرٍ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ
 مَا قَالَ الْعَبِيدُ وَنَحْنُ نَرَى أَرْبَابَ الشَّعْرِ الْمُرْدِينَ آيَاهُ أَدَقَّ
 ائْتَمَرُوا كَبْرِيهَا كَبْرِيهَا شَعْرًا كَبْرِيهَا كَبْرِيهَا كَبْرِيهَا
 مِنَ الشَّعْرِ وَالطَّفِ مِنَ السَّحْرِ وَإِنْ كَانُوا قَدْ تَغْلَغَلُوا فِي شَعَابِهِ
 اذْوَ مَوِي وَطَيِّفَتْهُ مِنْ سَحْرِ دَاكَبْرِيهَا بَرِوْنِ آوْرَدُونَ
 وَوَقَفُوا عَلَى دَقَائِقِهِ مِنْ جَمِيعِ أَرْبَابِهِ فَقَدْ أَدْرَجَ أَكْثَرُهُمْ
 وَوَقُوفِ يَأْتِي بِرِوْنِ آوْرَدُونَ مَشْكَاتِ آوْرَدُونَ بِرِوْنِ آوْرَدُونَ

الْجَلِيلُ أَبُو الْبَرَكَاتِ هَبَّةُ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْحَسَنِيِّ فَلَمْ أَجِدْ كَثِيرًا
 بزرگوار ابو البرکات سببه الله بن محمد الحسنی بر نیافتیم بسیاری
 مِمَّا وَصَلَ إِلَيَّ وَإِنْ كَانَ قَدْ أوردَ ابْيَاتًا لَهُ لَا شَرَدْتُ مِنِّي وَ
 از آنجی واصل شدیم و اگر چه بود که وارد شد پیش ما و او را که رسید به بود از من
 شَدْتُ مِنْ يَدَيْهِ وَكُنْتُ فِي خِلَالِ ذَلِكَ أَجِدُ فِي الطَّلَبِ وَأَذَابُ
 و افتاده بود از دست من و بودم من در میان این جد کردم در طلب و در رخ بودم
 كُلِّ الدَّابِّ اتَّفَخْتُ كُتُبَ التَّوَارِيخِ وَالسِّيَرِ وَالتَّقِطِ مَا
 همه ریج را که تفحص کردم کتابها تواریخ و سیرها و در جیدم آنچه
 أَقِفُ عَلَيْهِ مِنَ الْغُرَرِ وَالدَّرَرِ مُسْنَدًا وَمُرْسَلًا مُقْتَدًا وَمُهْمَلًا
 و قوت یافتیم بر آن از گزیده و درها بند رسانیده و فرستاده در قید آورده و فرود گشته
 إِذْ كَانَ غَرَضِي أَنْ أَنْظِمَ أَفْرَادَهَا وَأَجْمَعَ آحَادَهَا فَلِذَلِكَ
 چون بود مقصود من که جمع آورم شما آنرا و جمع آورم بجانها و آنرا بس بر او این
 لَسْتُ أَدْعِي أَنْ كُلَّ فِلَقٍ فِيهِ سَمِعَ مِنْ فِلَقٍ فِيهِ وَأَتَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 نیستم که دعوی کنم بپرستی که سر باره که در دست شنیدند آنرا از میان دین او بپرستی که او بر و ما
 قَطْعًا وَيَقِينًا نَاطِقًا وَمُنْشِيَةً بَلْ كَثِيرٌ مِنْهُ أَخَذْتُ بِالظَّنِّ وَ
 قطعاً و یقیناً ناطقاً و منشیه بل کثیر منهُ اخذت بالظن و
 التَّخْمِينِ إِذْ مِنْ الْمُتَعَذِّرِ فِي مِثْلِهِ الْحُكْمُ بِالْيَقِينِ فَإِنْ وَرَدَ عَلَيَّ
 گمان بدون آنکه از دشمنان آورنده در مثل آن حکم کردن یقین بس اگر وارد شود بر

٦
 أَمْرًا مَا يُرِيْبُهُ فَحَسْبُهُ مِنَ الْكَلَامِ طَيْبُهُ هَذَا وَلَا أَرْعَمُ أَيْ
 مردی آنچه بجان افکند او را بر سبزه باشد از سخن خوش آن حکم اینست و دعوی نمی کنم بپرستی
 أَحَطْتُ بِجَمِيعِ أَشْعَارِهِ وَأَطْلَعْتُ عَلَى نَتَائِجِ أَفْكَارِهِ بَلْ أَجُوزُ
 کرد در آدمم بهم شعرا او و دیده و در شدم بر نتیجهها فکرها او بلکه رو امید دارم
 أَنْ يَكُونَ الْخَاصِلُ عِنْدِي دُونَ مَا صَفَرْتُ مِنْهُ يَدِي وَمَا عَلَيَّ
 که باشد حاصل آن نزدیک من خود را آنچه توی شد از دست من و نیت بر من
 إِلَّا بِذَلْ جُهْدِي وَارْحْوَانٍ يَكُونُ الْمَنْفَعَةُ بِهِ كَامِلَةً تَامَةً
 الا بخشیدن کوشش من و امید دارم که باشد سود بدین تمام شده
 وَالْفَائِدَةُ شَامِلَةٌ عَامَّةٌ وَهَذَا أَنَا إِذَا قَدَّامْتُ زَمَامَ الْهِمَّةِ إِلَى الْقِيَامِ
 و فایده کرد بر آمده عام شده و اینک من بپرستی میل داده ام مهارتت ما بر خاستن
 بِهَذِهِ الْمُهْمَةِ وَرَأَيْتُ بَعْدَ أَنْ أَسَمْتُ هَذَا الْمَجْمُوعَ بِأَنْوَارِ الْعُقُولِ
 باین مهم و دیدم من بعد از آنکه نام نهم این جمع کرده را بانوار عقول
 مِنْ أَشْعَارِ وَصِيِّ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِمَا وَاللَّهُ تَعَالَى
 از شعرا وصی رسول و خدای تعالی
 الْمَوْفُوعِ لِيَزِلْفَ إِلَيْهِ وَيُحِطِّي لَدَيْهِ وَهُوَ حَسْبِي وَنِعْمَ الْوَكِيلُ
 توفیق دهنده بدانج نزدیک کرد دبا و بهره مند گرداند نزدیک وی و او بسند است مرا و خوش نگاهبانست
 قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَإِمَامُ الْمُتَّقِينَ وَوَارِثُ عِلْمِ النَّبِيِّينَ وَ

وَحَبِيبِ رَسُولِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَقَائِدِ الْفَرَجِ الْمَجْلِبِينَ عَلَيْهِ
 بِنُكْحِ طَالِبٍ عَلَيْهِ وَعَلَى الْأُمَّةِ مِنْ أَوْلَادِهِ الطَّاهِرِينَ أَفْضَلُ كُلِّ مَصْلُوبٍ

النَّاسُ مِنْ جِهَةِ التَّمَثَالِ الْكِفَاءِ
 آدمیان از جهت صورت مانند یکدیگرند
 فَازِ نَيْبِ كُنْ هُمْ فِي أَصْلِهِمْ شَرَفٌ
 بر اگر باشد مایشان در اصل بزرگی
 مَا الْفَخْرُ إِلَّا لِأَهْلِ الْعِلْمِ إِنَّهُمْ
 نیت فخر مگر اهل علم را که ایشانند
 وَقِيمَةُ الْمَرْءِ مَا قَدَّكَانِ يُحْسِنُهُ
 و قیمت مرد آنست که باشد خوب داند او را

أَبُوهُمْ أَدَمٌ وَالْأُمَّ حَوَاءُ
 پدر ایشان آدم است و مادر حوا
 يُفَاخِرُونَ بِهِ فَالطَّيْنُ وَالْمَاءُ
 که فخر کنند بان پس گلست و آب
 عَلَى الْهُدَى لِمَا اسْتَهْدَى إِدْرَاءُ
 بر راه راست مراکنس را که طلب راه راست کند از ایشان
 وَالْجَاهِلُونَ لِأَهْلِ الْعِلْمِ أَعْدَاءُ
 و جاهلان مرا اهل علم را دشمنانند

وَلَعَلَّ السَّلَامَ

تَغَيَّرَتِ الْمُؤَدَّةُ وَالْإِخَاءُ
 بگردید دوستی برادری
 وَأَسْلَمَنِي الزَّمَانُ إِلَى صَدِّيقٍ
 و باز سپرد مرا زمانه ما دوستی

وَقَالَ الصِّدْقُ وَانْقَطَعَ الرَّجَاءُ
 و اندک شد راستی و بریده شد امید
 كَثِيرِ الْغَدْرِ لَيْسَ لَهُ رِعَاءُ
 بسیار عذر و مکر که نیت او را نگهداشتی

إِخْلَاءٌ إِذَا اسْتَعْنَيْتَ عَنْهُمْ
 دوستی است چون بی نیاز باشی از ایشان
 وَرَبِّ أَخِي وَفِيَتْ لَهُ وَفِيَّ
 و بسا برادری که وفا کردم مرا و او او نیز وفا کننده است
 يُدْرِمُونَ الْمُؤَدَّةَ مَا رَأَوْنِي
 دایم دارند دوستی را جز آنکه بینند مرا
 فَإِنْ غِيَّبْتُ عَنْ أَحَدٍ قَلَابِي
 پس اگر غایب گردانم مرا از یکی دشمن دارد مرا
 سَيُغْنِينِي الَّذِي اغْتَاءَ عَنِّي
 زود بود که با نیاز کند مرا آنکس که بی نیاز کند او را از من
 وَكُلُّ مُؤَدَّةٍ لِلَّهِ بِصُفْوَا
 و هر دوستی که برای خدا بود صافی بود
 وَكُلُّ جَرَّاحَةٍ فَلَهَا دَوَاءُ
 و هر جراحتی را پس مراد او دواست
 وَلَيْسَ بِبَنَائِمٍ أَبَدًا نَعِيمٌ
 و نیست همیشه یکی هرگز نعمت
 إِذَا أَنْكَرْتَ عَهْدًا مِنْ حِمِيمٍ
 چون عهد و عروت بنیام از پیش خود دور

وَإِعْدَاءٌ إِذَا نَزَلَ الْبَلَاءُ
 و دشمنانند چون فرو آید بلا
 وَلَكِنْ لَا يَدُومُ لَهُ الْوَفَاءُ
 ولیکن همیشه نماند مرا و وفا
 وَيَبْقَى الْوَدُّ مَا بَقِيَ اللَّقَاءُ
 و باقی ماند دوستی جز آنکه باقی ماند دیدار
 وَعَاقِبَتِي بِمَا فِيهِ اسْتِفَاءُ
 و عاقبت کند مرا بآنچه بسندگی باشد
 فَلَا فَتْرَ يَدُومُ وَلَا شِرَاءُ
 پس نه درویشی همیشه ماند و نه توانگری
 وَلَا يَصْفُو عَنِ الْفِسْقِ الْإِخَاءُ
 و صافی نبود از فاسقی برادری
 وَخُلُقُ السُّوءِ لَيْسَ لَهُ دَوَاءُ
 و خلق بد را نیست مراد او دوا
 كَمَا أَنَّ الْبُوسَ لَيْسَ لَهُ بَقَاءُ
 همچنین سخی را نیز نیست مراد او عیشگی
 فَفِي نَفْسِي التَّكْرُمُ وَالْحَيَاءُ
 پس در نفس من بزرگی است و حیا

إِذَا مَا رَأَى أَهْلَ الْبَيْتِ وَلَكَّا
چون سرائل بیت یعنی پیغمبر پشت فرو کرد

بِأَهْلِهِمْ مِنَ النَّاسِ الْجَفَاءُ
ظالمشده ایشانرا از مردمان جفا

وَلِرَعْلِيهِ الْخَيْبِ

وَمَا طَلَبُ الْمَعِيشَةِ بِالْمَتَى
نیت جستن معیشت با روزی

وَإِذَا كَانَ دَلُوكَ فِي الدَّلَاءِ
ولیکن در اندازد و لو خود را در میان دلویا

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لِنِعْمِ الْيَوْمِ يَوْمُ السَّبْتِ حَقًّا
به آینه نیک روزی است روز شنبه بحق

لِصَيْدَانِ أَرْضِ بِلَا امْتِرَاءِ
برای صید کردن از خواهی بی شکی

وَفِي الْأَشْتَيْنِ إِنْ سَأَفَرْتِ فَيَدِ
در روز دوشنبه اگر سفر کنی درو

تَبَدَّى اللَّهُ فِي خَلْقِ السَّمَاءِ
ابتدا کردن خواست در آفریدن آسمان

وَمَنْ يُرِدِ الْحِجَامَةَ فَالْثَلَاثَا
و هر که خواهد انجامست بر سه شنبه

فَفِي سَاعَاتِهِ هَرَقُ الدِّمَاءِ
بس در ساعتها آن ریختن خونها نیکست

وَإِنْ شَرِبَ امْرُؤٌ يَوْمًا دَوَاءً
و اگر آشامد مردی روزی دارویی

فَنِعْمَ الْيَوْمُ يَوْمُ الْأَرْبَعَاءِ
بس نیک روزی است روز چهارشنبه

وَفِي يَوْمِ الْخَمِيسِ قَضَا حَاجِ
و در روز پنجشنبه گزاردن حاجتها

فَفِيهِ اللَّهُ يَا ذَنْكَ فِي الدَّعَاءِ
بس در روز چهار دستوری دهد بدعا

وَفِي الْجُمُعَاتِ تَزْوِجٌ وَعُرْسٌ
و در آدینها زن خواستن است و عروسی

وَلَذَاتُ الرِّجَالِ مَعَ النِّسَاءِ
و در شبها مردان با زنانست

وَهَذَا الْعِلْمُ لَمْ يَعْلَمْهُ إِلَّا
و این علم را نداند مگر

نَبِيِّ أَوْ وَصِيِّ الْأَنْبِيَاءِ
پیغمبر یا وصی پیغمبران

وَقَالَ كَرِيمُ الرَّسُولِ مُحَمَّدٌ

دَعِ ذِكْرَهُنَّ فَمَا لَهُنَّ وَفَاءُ
بگذار یاد ایشانرا بس نیت ایشانرا وفا

رَبِحُ الصَّبَا وَعَهْوُ دُهْنِ سَوَاءِ
باید صبا و عهد یاد ایشان نیکست

يَكْسِرُ قَلْبَكَ ثُمَّ لَا يُجْبِرُنُهُ
بشکنند دل ترا بس باز نیندند آنرا

وَقُلُوبُهُنَّ عَزِ الدَّوَاءِ خَلَاءُ
و دلها ایشان از دور کردن خالی باشد

وَلِرَعْلِيهِ الْخَيْبِ وَالسَّلَامُ

وَكَمْ سَاعٍ لِيُثْرِي لَمْ يَنْلَهُ
و چند ساعی کند تا تو انگر شود نیابد آنرا

وَآخِرُ مَا سَعَى لِحَقِّ الشَّرَاءِ
و دیگری سستی نکردم تا رسید بتوانگری

وله عليه السلام

لَبَيْكَ لَبَيْكَ أَنْتَ مَوْلَاهُ	فَارْحَمْ عِبِيدًا إِلَيْكَ مُلْجَاءُ
<i>استاده جواب فرمان ترا تری خواجوی</i>	<i>بس رحمت کن بنده را که بتو است پناه او</i>
يَا ذَا الْمَعَالِي عَلَيْكَ مُعْتَمِدِي	طُوْنِي لِمَزْكَنْتَ أَنْتَ مَوْلَاهُ
<i>ای جزاوند بلندی بر تو است اعتماد من</i>	<i>خند باد مرا نکس را که تو باشی خواجا او</i>
طُوْنِي لِمَزْكَنْتَ نَادِمًا أَرْقَا	يَشْكُو إِلَى ذِي الْجَلَالِ بُلُوَاهُ
<i>خند باد مرا نکس را که باشد بشمان و شب پیدار</i>	<i>شکایت کند با خداوند بزرگی بلاء خود را</i>

وله عليه السلام

سَأَلْتُ عَبْدِي وَأَنْتَ فِي كَفْيِي	وَكُلُّ مَا قُلْتَ قَدْ سَمِعْنَاهُ
<i>سوال کردی ای بنده من و تو در نگاه داشت من</i>	<i>در هر چه گفتی بدستی که ما شنیدیم</i>
صَوْتِكَ تَشْتَاقُهُ مَلَائِكَتِي	فَذَنْبِكَ الْآرَاقِدُ غَفْرَانَاهُ
<i>آواز ترا مشتاقند فرشتگان من</i>	<i>بس گناه ترا این شکام بدستی بیا مرزیدم آنرا</i>
فِي جَنَّةِ الْخُلْدِ مَا مَثَّلْنَاهُ	طُوبَاهُ طُوبَاهُ ثُمَّ طُوبَاهُ
<i>در بهشت جا ویدی است آنچه آرزو خواهی آنرا</i>	<i>خند باد او را خند باد او را بس خند باد او را</i>
سَلْنِي بِلَا حِشْمَةٍ وَلَا رَهْبٍ	وَلَا خَفَ إِنْ نِي أَنَا اللَّهُ
<i>سوال کن مرا بی حجاب و نه ترس</i>	<i>در ترس که من منم خدای</i>

و عاده با سوره

وَسَاعٍ يَجْمَعُ الْأَمْوَالَ جَمْعًا	لِيُورِثَهَا عَادِيَهُ الشَّقَاءُ
<i>وسعی کننده که گرد کند مالها کرد کردنی</i>	<i>تا میراث دهد آنرا بدشمان خود از بد بختی</i>
وَمَا سِتْيَانِ ذُوْ خَيْرِ بَصِيرٍ	وَأَخْرَجَاهِلَ الْيَسَاءِ سَوَاءُ
<i>کیسان نیستند خداوند آکامی بینا</i>	<i>و دیگر نادان نیستند کیسان</i>
وَمَنْ يَسْتَعْتِبِ الْحَدَثَانَ يَوْمًا	يَكُنْ ذَا الْعِتَابِ لَهُ عَنَاءُ
<i>و هر که آشتی جوید گردش روزگار را روزی</i>	<i>باشد آن آشتی خواستن را او را رنج</i>
وَيُزْرِي بِالْفَتَى الْأَعْدَامِ حَتَّى	تَنْتَضِبَ الْمَقَالُ بِقُلِّ اسَاءُ
<i>و بیهوش آورد جو از در نا آشتی تا که</i>	<i>سرگامی که خوب گوید گویند بد گفت</i>

وله عليه التحية والسلام

هِيَ حَالَانِ شِدَّةٍ وَرَخَاءٍ	وَسِجَالَانِ نِعْمَةٍ وَبَلَاءٍ
<i>دنیا دو حالت سختی و آسانی</i>	<i>دو دولت نعمت و بلاء</i>
وَالْفَتَى الْحَادِرُ الْأَدِيبُ وَإِذَا مَا	خَانَهُ الدَّهْرُ لَمْ يَجِدْهُ عَزَاءُ
<i>و جو از در کاردان خردمند چونکه</i>	<i>خیانت کند او را روزگار خیانت نکند او را</i>
إِنْ الْمَتُّ مِلَّةٌ بِي فَإِنَّهُ	فِي الْمَلَمَاتِ صَخْرَةٌ صَمَاءُ
<i>اگر فردا بی حادد بن بدستی که من</i>	<i>در حادثها سنگی ام سخت</i>
عَالِمٌ بِالْبَلَاءِ عِلْمًا بَانَ	لَيْسَ يَدُومُ النَّعِيمُ وَاللَّوَاءُ
<i>داننده ام بلاء دانستی بی آن که</i>	<i>نیست که دایم ماند نعمت و سختی</i>

مَا بِهِ عِلَّةٌ وَلَا سَقَمٌ

نیست به او علتی و نه رنجوری

إِذَا خَلَا فِي الظَّلَامِ مُبْتَهَلًا

چون بماند بخلوت در تاریکی دعا کننده

أَكْثَرُ مِنْ حُبِّهِ لِمَوْلَاهُ

پشترن از دوستی او و خواجه او را

فَأَجَابَ اللَّهُ ثَمَّ لَبَّاءُ

اجابت کند او را خدای بس لبیک گوید او را

وَمَا نَسَبُ الْبِرِّ عَلَيْهِ السَّلَامِ

وَلَا تَصْحَبُ أَخَا الْجَهْلِ وَأَيُّهَا آيَةٌ

صحبت مدار با برادر نادان و پیرمیز از

يُقَاسُ الْمَرْءُ بِالْمَرْءِ إِذَا مَا هُوَ مَا شَاءَ

قیاس کند مرد را بر مرد چون آمد شد کند او با او

فَكَمْ مِنْ جَاهِلٍ أَرَادِي حَكِيمًا حِينَ

و چند از نادانی که بپاک کرد مرد حکیم را چون برادر کردی

وَلِلشَيْءِ مِنَ الشَّيْءِ مَقَابِلٌ وَأَشْيَاءُ

و چیزی را از چیزی قیاسها و مانند است

وَاللِّقْلِبِ مِنَ الْقَلْبِ دَلِيلٌ حِينَ يَلْقَاهُ

مرد را از دل راست و قتی که نرسد با او

وَلَعَلِّي السَّلَامُ بِرَبِّي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

أَمِنْ بَعْدَكَ كَفَيْنِ النَّبِيِّ وَدَفْنِهِ

از پس کنن کردن پیغمبر صلی الله علیه و آله و دفن او

بِأَثَرِهِ آسَأُ عَلَى هَذَا اللَّيْلِ تَوَى

بجاساد او اندوه خورم بر طاعت شد تا که میتم شد و خاک

رُزِينًا رَسُولَ اللَّهِ فِينَا فَلَنْ نَرِي

مصیبت رسانیدند ما را به پیغمبر در میان بس نمی بینیم ما

وَكَا زَلْنَا كَالْحِصْنِ مِنْ دُونِ أَهْلِهِ

بود ما را چون حصار از پیش اهل او

وَكُنَّا بُرُوقًا يَا هُ نَرِي التُّودُ الْهُدَى

و بودیم ما که بدرین او میدیدیم روشنی و هدایت را

فَقَدْ غَشِيْنَا ظِلْمَةً بَعْدَ مَوْتِهِ

بدرستی که برسد ما را تاریکی پس از مرگ او

فِي آخِرٍ مِنْ ضَمِّ الْجَوَارِحِ وَالْحَشَا

ای بهترین آنکس که با هم آورد استخوانها و پیلو و تپه کا

كَانَ أُمُورَ النَّاسِ بَعْدَكَ ضَمِيَتْ

گویا که کارها مردمان را پس از تو در نهاده اند

وَضَاقَ فِضًا الْأَرْضِ عَنْهُمْ حُبٌّ

و شک شد بیابان زمین از ایشان با فراخی او

فَقَدْ نَزَلَتْ بِالْمُسْلِمِينَ مُصِيبَةٌ

بدرستی که فرو آمد بمسلمانان مصیبتی

فَلَنْ يَسْتَقِيلَ النَّاسُ تِلْكَ مُصِيبَتَهُ

حل شوانند کرد آدمیان بار این مصیبت را

بِنَاكَ عَدِيلًا مَا جِئْنَا مِنَ الرَّدَى

بان برابری مدت آنکه زیمیم از نهاکت

لَهُ مُعْقِلٌ حُرُزٌ حُرُزٌ مِنْ الْعَدَى

مرا و اسر کوه بلند باشد بنای استوار از دشمنان

صَبَاحٌ مَسَاءً رَاحَ فِينَا أَوْ غَدَا

از با مداد و شبانکه زیمیم در میان یا با مداد و قتی

فَهَانًا فَقَدْ نَادَتْ عَلَى ظِلْمَةِ الدَّ

بر روز که زاید بود آن ما را بر تاریکی شب

و يَا خَيْرٍ مِيتٍ ضَمَّهُ التُّرْبُ التُّرَى

دای بهترین مرده که با هم آورد او را خاک و خاک نکلن

سَفِينَةٌ مَوْجٍ حِينَ فِي الْبَحْرِ قَدَمَا

کبشتی موجی که در دریا بیابا رود

لِفَقْدِ رَسُولِ اللَّهِ إِذْ قِيلَ قَدْ مَضَى

برای نایافتن رسول خدا چون گویند که کبشت

كَصَدْعِ الصَّفَا لِالصَّفَا لِالصَّدْعِ فِي الصَّفَا

چون شکافتن سنگ سخت با هم آمدن نباشد در سنگ

وَلَنْ يَجْبُرَ الْعَظْمُ الَّذِي مِنْهُمْ وَهِيَ

و بسته نشود استخوانی که از ایشان شکسته و بسته

بسی اندوه خورم بر ایامی بود از صلی الله علیه و آله

وَفِي كُلِّ وَقْتٍ لِلصَّلَاةِ بِهِجْهٌ
در هر وقتی برای نماز برانگیخته کرده اورا
وَيَطْلُبُ اقْوَامٌ مَوَارِيثَ هَالِكَةٍ
وطلب کنند مردمان میراثها، هلاک شده

بِلَالٍ وَيَدْعُو بِاسْمِهِ كَمَا دَعَا
بلال و خواند بنام او هر گاه که خواند
وَفِي مَوَارِيثِ النَّبِيِّ وَالْهَدْيِ
و در میان ما میراثها پیغمبری است و هدایه

وَلَعَلَّ التَّجْرِبَةَ وَالسَّلَامَ

صَرَبْنَا غَوَاةَ النَّاسِ عَنْهُ تَكْرُمًا
زیریم ما غوایان مردمان را از بزرگداشتن
فَلَمَّا اتَّانَا بِالْهَدْيِ كَانَتْ كَلِمَاتُنَا
بس آنکه که آمدیم با هدایت کشیم همه
نَصَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ لَمَّا تَنَابَرُوا
یاری کردیم رسول خدا را چون پشت فرو کردند

وَلَمَّا رَأَوْا قَصْدَ السَّبِيلِ وَلَا الْهَدْيِ
و ندیدند راه راست و نه هدایت
عَلَى طَاعَةِ الرَّحْمَنِ وَالْحَقِّ وَالنَّقِيِّ
برطاعت خدا و حق و پیرینگی
و ثَابَ الْيَدِ الْمُسْلِمُونَ دُونَ الْحَمِي
و باز گشتند باو مسلمانان خداوندان خود

وَلَعَلَّ السَّلَامَ عَلَيَّ قَفِيَّةَ الْبَاءِ

أَحْسِنُ إِلَيَّ وَأَعْظُ وَوَدَّ بِأ
ای حسین بدستی که من نپندمنده ام و ادب دهنده
وَاحْفَظْ وَصِيَّتِي وَالِدِ الْمُتَحَنِّنِ
و نگه دار وصیت پدر مهربانی کننده

فَأَفْهَمَ فَإِنَّ الْعَاقِلَ الْمُتَادِّبِ
بس فهم کن بدستی که عاقل ادب پذیرنده است
يَعْدُوكَ بِالْأَدَابِ كَمَا لَا تَقْطُبُ
خدا دهد ترا با ادبها تا هلاک نشوی

أَبْنِي إِنَّ الرِّزْقَ وَمَكْفُولٌ بِهِ
ای پسرک من بدستی که روزی را با پندار شده اند
لَا تَجْعَلَنَّ الْمَالَ كَسْبَكَ مُفْرَدًا
مگردان مال را کسب خود تنها
كَقَلِّ الْإِلَهِ بِرِزْقِكِ كُلِّ بَرِيَّةٍ
پایندان شد خدا بروزی هر آفریده

تَعْلِيكَ بِالْإِجْمَالِ فِيمَا تَطْلُبُ
بس بر تو باد بخوبی کرد ایندن در آنچه طلب میکنی
و تُقْرِ أَهْلَكَ فَاجْعَلْ مَا تَكْسِبُ
و پیرینه کاری خدا را گردان آنچه کسب کنی
وَالْمَالُ عَارِيَةٌ تَجِي وَتَذْهَبُ
و مال عاریت است آید و رود

وَالرِّزْقُ اسْرِعْ مِنْ تَلَقُّتِ نَاطِرٍ
و بروزی بزودتر از چشم برم زدن
وَمِنَ السُّيُولِ إِلَى مَقَرِّ قَرَارِهَا
و از سیلها تا جای قرار او
أَبْنِي إِنَّ الذِّكْرَ فِيهِ مَوَاعِظُ
ای پسرک من بدستی که قرآن در او پندهاست

سَبَبًا إِلَى الْأَنْثَانِ حِينَ لَيْسَ سَبَبٌ
برای سبب آدمی آن وقت که سبب سارنده
وَالطَّيْرُ لِلْأَوْكَارِ حِينَ يَصُوبُ
و مرغ مرشیا نه را چون بزیر آید
فَمَنْ الَّذِي يُعْطَا تَهْ تَيَادِبُ
بس کسیت آنکس که پند باو او ادب پذیرد

فَأَقْرَأْ كِتَابَ اللَّهِ جَهْدَكَ وَأَنْتَ
بس بخوان کتاب خدا را بکوشش خود و در پی او رو
بِتَفَكُّرٍ وَتَحَشُّعٍ وَتَقَرُّبٍ
بتفکر و ترسکاری و نزدیکی جستن
وَاعْبُدْ أَهْلَكَ ذَا الْمَعَارِجِ مُخْلِصًا
بپرست خدا را خود را که خداوند بلند است باطلا

فِيمَنْ يَقْرُمُ بِهِ هُنَالِكَ وَيَنْصَبُ
در میان آنکس که قائم باشد باو و رخ برد
إِنَّ الْمُقْتَرِبَ عِنْدَ الْمُتَقَرِّبِ
بدستی نزدیک گرداننده نزدیک او نزدیک جوییده است
وَانصُرْ إِلَى الْأَمْثَالِ فِيمَا تُضْرَبُ
و خاموش در آنچه زده اند و با دید کرده

وَلَقَدْ نَصَحْتُكَ إِنْ قَبِلْتَ نَصِيحَتِي
بهرستی که نصیحت کردم ترا اگر قبول کنی نصیحت مرا

فَالنُّصْحُ أَرْخَصُ مَا يُبَاعُ وَيُوهَبُ
بر نصیحت ارزان ترس از چیزیست که فروشد از آنرا بخشد

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

وَأَفْضَلُ قِسْمِ اللَّهِ لِلْمَرْءِ عَقْلُهُ
وفاضلترین بخش خدا مرد را عقل است

فَلَيْسَ مِنَ الْخَيْرَاتِ شَيْءٌ يُقَارِبُهُ
بر نیست از خیرات چیزی که نزدیک او باشد باد

إِذَا اكْتَمَلَ الرَّحْمَنُ لِلْمَرْءِ عَقْلَهُ
چون تمام کرد خداوند او را عقل او

فَقَدْ كَمَلَتْ أَخْلَاقُهُ وَمَارَبُهُ
بر بدستی که تمام شد خوبیا او و حاجتها او

يَعِيشُ الْفَتَى فِي النَّاسِ بِالْعَقْلِ إِنَّهُ
بزیب جو اندوز در میان مردمان بعقل بدستی او

عَلَى الْعَقْلِ يَجْرِي عَمَلُهُ وَتِجَارَتُهُ
بر عقل رود دانش او و آرزویش او

فَمَنْ كَانَ غَلَا بَابَ عَقْلٍ وَنَجْدَةٍ
بر سر کاه که باشد غلبه کننده بعقل و دلیری

فَدَوَّ الْجَدِّ فِي أَمْرِ الْمَعِيشَةِ غَالِبُهُ
بر خداوند سخت در کار معیشت غلبه کننده او بود

يَزِينُ الْفَتَى فِي النَّاسِ صِحَّةُ عَقْلِهِ
بیارا بیب جو اندوز در میان مردمان درستی عقل او

وَإِنْ كَانَ مَحْظُورًا عَلَيْهِ مَكَا سِبُهُ
و اگر چه باشد حرام بر او کسبها او

لَيْسَ الْفَتَى فِي النَّاسِ قَلَّةُ عَقْلِهِ
بیب آورد جو اندوز در میان مردمان اندکی عقل او

وَإِنْ كَرُمَتْ أَعْرَاقُهُ وَمَنَاسِبُهُ
و اگر چه بزرگ باشد رگها او و جایها نسبت او

وَلَعَلَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

سَلِيمُ الْعَرِضِ مَنْ حَذَرَ الْجَوَابِيَا
با سلامت نام و ننگد باشد المکس که بر میزند از جواب

وَمَنْ دَارَى الرَّجَالَ فَقَدْ أَصَابَا
و المکس که مدارا کرد با مردان بدستی که صواب کرد

وَمَنْ هَابَ الرَّجَالَ تَهَيَّبُوهُ
و هر که بهیبت باشد با مردان بهیبت دارند او را

وَمَنْ يُهِنُ الرَّجَالَ فَلَنْ يُهَابَا
و هر که حقیر دارد مردانرا بس بشکوه ندارند او را

وَلَعَلَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

الدَّهْرُ يَخْتَرُ أَحْيَانًا قِلَادَتَهُ
او ز کار کلوی بگیرد وقتها کردن بند او

عَلَيْكَ لَا تَضْطَرِبُ فِيهِ وَلَا تَنْتَبِ
بر تو اضطراب منما درو و بر نمی

حَتَّى يُفْرَجَ جَهَا فِي حَالِ مَدَّتِهَا
تا که باز برد آتزا در حال زمان آن

فَقَدْ يَزِيدُ أَحْتِنَا قَا كُلُّ مَضْطَرِبٍ
بهرستی که زاید شود بکلوی گرفتار هر جنبه جنبنده

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَيْسَ الْبَلِيَّةُ فِي أَيَّامِنَا عَجَبٌ
نیست بلا در ایام ما عجب

بَلِ السَّلَامَةُ مِنْهَا أَعْجَبُ الْعَجَبِ
بلکه سلامت درو عجبترین عجبست

لَيْسَ الْجَمَالُ بِأَثْوَابِ نَزِيَّتِهَا
نیست خوبی بجاها که پادارای آتزا

إِنَّ الْجَمَالَ جَمَالُ الْعِلْمِ وَالْأَدَبِ
بهرستی که خوبی خوبی دانش است و ادب

لَيْسَ الْيَتِيمُ الَّذِي قَدَّمَتْ وَاللَّهُ
نیست یتیم آنکه برده باشد بر او

إِنَّ الْيَتِيمَ يَتِيمُ الْعَقْلِ وَالْحَسَبِ
بهرستی که یتیم یتیم عقل و نسبت

وقال علي عليه السلام

لَا تَطْلُبَنَّ مَعِيْشَةً بِمَذَلَّةٍ
وَأِذَا انْفَقَرَتْ فِدَاؤُكَ بِالْفِعْلِ
فَلْيُرْجِعْكَ إِلَيْكَ رِزْقَكَ كُلَّهُ

وَأَرْقِعْ بِنَفْسِكَ عَنْ ذِمِّي الْمَطْلَبِ
عَنْ كُلِّ ذِي ذَنْبٍ كَجِلْدِ الْأَجْرِبِ
لَوْ كَانَ أَنْبَعَدَ مِنْ مَحَلِّ الْكُوكِبِ

وله عليه السلام

وَذِي سَفَهٍ يُوَاجِهُنِي بِجَهْلِ
يَزِيدُ سَفَاهَةً وَأَزِيدُ حِلْمًا

وَأَكْرَهُ أَنْ أَكُونَ لِمُجِيبًا
كَعُودِ زَادٍ فِي الْأَخْرَاقِ طَيِّبًا

ومن كلامه عليه السلام

إِذَا جَادَتِ الدُّنْيَا عَلَيْكَ فَجِدْهَا

عَلَى النَّاسِ طَرًّا إِنَّهَا تَنْقَلِبُ

فَلَا الْجُودُ يُفْنِيهَا إِذَا هِيَ أَقْبَلَتْ
بِسْ نَسِيئَتِ نَيْتِ كَنْزِهَا جَرْنَ رُوي آورد

وَلَا الْبُخْلُ يُبْقِيهَا إِذَا هِيَ تَذَهَبُ
وَنَهْ بِخَيْبِي بَاقِي دَارِدِ جُونِ آن برود

وله عليه المحبة والسلام

إِذَا اشْتَمَلَتْ عَلَى الْيَأْسِ الْقُلُوبُ
وَأَوْطَنْتِ الْمَكَارَةَ وَالطَّامَنَاتِ
وَلَمْ يَكُنْ لَهَا نَكِشٌ وَالضَّرْوَجُ
أَتَاكَ عَلَى قَنُوطِ مَنِكَ عَوْنُ
وَكُلُّ الْحَادِثَاتِ إِذَا تَنَاهَتْ

وَضَاقَ بِمَا بِهِ الصَّدْرُ الرَّحِيبُ
وَأَرْسَتْ فِي أَمَاكِنِهِ الْكُرُوبُ
وَلَا أَغْنَى حِمْلَتَهُ الْإِرْيَابُ
يَمِينُ بِهِ اللَّطِيفُ الْمُسْتَجِيبُ
فَمَوْصُولٌ بِهِ فَرَجٌ قَرِيبُ

رواه أبو قبيبة قبل ذلك لبعض بني سليم ثم ثله

فَإِنْ تَسَأَلْنِي كَيْفَ أَنْتَ فَاذِنِي
الرُّسْوَالُ كُنِي مَرَاكَةً جَلُونَ تَوْبِ بَرَسِي كَمَنْ

جَلِيدٌ عَلَى رَبِّ الزَّمَانِ صَلِيبُ
جَلْدُ بِرِ حَادِثَةٍ زَمَانَةٍ سَخْتِ

حَرِيصٌ عَلَى أَنْ لَا تُرَى نِي كَاتِبٌ
باجرس برانک نه بیند بس سختی

فِي شَمْتٍ وَائِشٍ أَوْ لِيَاءٍ حَبِيبٌ
بس شاد کامه شود سخن چن یا غلین کرده اندید شود دوستی

وَلَعَلِّي السَّلَامُ

فَلَوْ كَانَتْ الدُّنْيَا تَنَا لِنَفْطِنَةٍ
اگر بود دنیا که یافتی اورا بار یک بینی
وَلَكِنَّمَا الْأَنْزَارُ حُظُّ وَقِسْمَةٌ
ولیکن روزیا بهره است و بخشش

وَفَضْلٌ وَعَقْلٌ نَلِيتُ أَعْلَى الْمَرَاتِبِ
و فضل و عقل یافتی من بلند ترین مرتبا
بِفَضْلِ مَلِكٍ لَا يَحِيلَةَ طَالِبٍ
بفضل بادشاه نه بجاره جوینده

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

وَمَا الدَّهْرُ وَالْأَيَّامُ إِلَّا كَاتِرَةٌ
نیست روزگار و روزیا مگر ضایک می بینی
وَإِنَّ أُمَّرَأَةً قَدْ جَرَّبَ الدَّهْرُ لَمْ يَخْفُ
برستی که مردی که آزموده باشد روزگار را حال کند

رِزِيَّةٌ مَالٍ أَوْ فِرَاقٌ حَبِيبٍ
مصیبت مال یا جدایی دوست
تَقَلُّبُ حَالِيهِ لَغَيْرِ لَبِيبٍ
گردیدن دو حالت اورا نه فرودمانده بود

وَلَعَلِّي السَّلَامُ

غَالِبَتْ كُلَّ شَدِيدَةٍ فَغَلَبَتْهَا
غلبه کردم با هر سختی بس غلبه کردم آنرا

وَالْفَقْرُ غَالِبِي فَاصْبِرْ غَالِبِي
و درویشی مغالبه کرد با من بر کشت غالب من

إِنْ أَبَدَهُ يَفْضَحُ وَإِنْ كَمَأْبَهُ
اگر طاهر کنم او را رسوا کند و اگر طاهر نکنم او را

يَقْتُلُ فَفَتَحَ وَجْهَهُ مِنْ صَاحِبٍ
بکشد بس زشت باد روی او از یار بودن

وَلَعَلِّي السَّلَامُ

عَجِبْتُ لِجَارِعِ بَالِكٍ مُصَابٍ
عجب گرفتم به شکیبایی کننده گزیده مصیبت سیده
شَقِيقِ الْجَيْبِ دَاعِ الْوَيْلِ جَهْلًا
شکافته گریبان خواننده داویلا بنا دانی

بِأَهْلِ أَوْ حَمِيمٍ ذِي الْكِتَابِ
بزن و فرزنده یا خویش خداوند اندوه دگر بیه
كَأَنَّ الْمَوْتَ كَالشَّيْءِ الْعَجَابِ
گویند که مرگ چون چیزی عجیب است

وَسَوَى اللَّهِ فِيهِ الْخَلْقِ حَتَّى
و کیسان کرد ایند خدا درو خلق را تا که
لَهُ مَلَكٌ يُنَادِي كُلَّ يَوْمٍ
مرا و امر شده است که آواز کند هر روزی

نَبِيِّ اللَّهِ عَنْهُ كَوْمُ حُجَابٍ
پیغمبر خدا را از او محابا کرده و معانند شمش
لِدُّوَالْمَوْتِ وَابْنُوا لِلْخَرَابِ
که برآید برای مرگ و بنا کنند برای خرابی

وَلَعَلِّي السَّلَامُ

قَدْ شَابَ رَأْسِي وَرَأْسُ الْحَرِصِ لَمْ يَشِبْ
پهستی که سیده شد سر من و سر جریبی سنیند نشد
مَالِي أَرَانِي إِذَا مَا رُمْتُ مَرْتَبَةً
بیت را که می بینم خود را که چون طلب کردم مرتبه

إِنَّ الْحَرِيصَ عَلَى الدُّنْيَا لَفِي تَعَبٍ
برستی که جریص بر دنیا در بیخ بود
فَلَمَّا طَمَحَتْ عَيْنِي إِلَى رُتَبٍ
بس یافتیم آنرا کرد چشم من با مرتبا دیکر

<p>بِاللَّهِ رَبِّكَ كَمْ بَيْتٍ مَرَرْتُ بِهِ <i>مخدا که پروردگار توست که چند خانه که بگذشتم بان</i></p>	<p>قَدْ كَانَ يُعْمَرُ بِاللَّدَاتِ وَالطَّرِبِ <i>که بود عمارت می کرده اندرا بلده تنها و شادی</i></p>
<p>طَارَتْ عَقَابُ الْمُنَايَا فِي جَوَانِبِهِ <i>بهریز آله وکله در سوپا دآن</i></p>	<p>فَصَارَ مِنْ بَعْدِهَا الْوَيْلُ وَالْحَرْبُ <i>بس گشت از پس آن براد دادیلا و مال بغارت بردن</i></p>
<p>أَحْبَسُ عَنَّا نَكَ لَا تَجْمَحُ بِهِ طَلِبًا <i>باز کش دوال خود را سر کشی مکن مان بچستن</i></p>	<p>فَلَا وَدَيْكَ مَا الْأَزْرَاقُ بِالطَّلِبِ <i>بس نه حق پروردگار تو که نیست روز بهیاستن</i></p>
<p>قَدْ يَأْكُلُ الْمَالُ مِنْ كَمْ يُجْفِرُ رَاحِلَةً <i>چندا بود که بخورد مال را آنس که سوده کند باز کش خود را</i></p>	<p>وَيَتْرِكُ الْمَالَ مَنْ قَدْ جَدَّ فِي الطَّلِبِ <i>و بگذارد مال را کسی که کوشش کرده باشد در چستن</i></p>

وَإِذَا عَلِمَ

<p>إِلَيْسَ أَخَاكَ عَلَى عَيْبِهِ <i>بپوش برادر خود را بر عیبهای او</i></p>	<p>وَاسْتُرْ وَعَظِ عَلَى ذُنُوبِهِ <i>وپوش و عاظم در انداز بر گناههای او</i></p>
<p>وَاصْبِرْ عَلَى ظُلْمِ السَّعْيِ <i>و صبر کن بر ستم بی حسرت</i></p>	<p>وَاللِّزْمَانَ عَلَى خَطْوِهِ <i>در زمانه را بر کار باد سخت او</i></p>
<p>وَدَعْ الْجَوَابَ تَفَضُّلاً <i>و دست بردار جواب را بفضول کردن</i></p>	<p>وَكُلِ الظُّلْمَ إِلَى حَسْبِهِ <i>و باز گذار ستمکار را به شمار کننده او</i></p>

وَقَالَ إِذَا عَلِمَ

<p>إِذَا شِئْتَ أَنْ تُقْلَى فَرُزْتُوَاتِرَا <i>چون خواهی که دشمن دارند ترا زبایت کن بیای</i></p>	<p>وَإِنْ شِئْتَ أَنْ تُزَادَ أَحْبَابًا فَرُغْبَا <i>و اگر خواهی که زاید کنی دوستی را بسزایت کن از دور تا یک روز</i></p>
<p>سُنَادِمَةُ الْأَنْسَانِ تَحْسُنُ مَرَّةً <i>همنشینی مردم خوب باشد یکبار</i></p>	<p>وَإِنْ كَثُرَتْ إِذْ مَا نَهَا أَفْسَدَ الْحَبَا <i>و اگر بسیار شود ممانعت آفتابه کند دوستی را</i></p>
<p>وَقَفَ عَلَيْهِ التَّمْرُ عَلَى قَبْرِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَقَالَ يَا بِي أَنْتَ وَآجِي <i>بماند ۴ بر کور پشمه صد گشت بر دروازه من</i></p>	
<p>فَدَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ يَجْمَعَ لِقَيْحِ الْأَعْلِيكِ وَالصَّبْرِ الْجَمِيدِ وَالْإِعْتِكَ وَالشَّد <i>فدا تو باد ای رسول خدا برستی که شکیبایی زشت است مگر از تو و برستی که صبر خوب است الا از تو و خواند</i></p>	

<p>مَا غَاضَ دَمْعِي عِنْدَ نَائِبَةٍ <i>گم گشت اشک چشم من نزدیک حادته</i></p>	<p>الْأَجْعَلْتُكَ لِلْبُكَاءِ سَبَبًا <i>گم که کرد اندیم ترا برای گریه سبب</i></p>
<p>وَإِذَا ذَكَرْتُكَ سَأَمَحْتُكَ بِهِ <i>و چون یاد کنم ترا بخشش کند ترا بان</i></p>	<p>مَتَى الْجُفُونَ فِقَاضُوا نَسْكَبًا <i>از من بگمهای چشم بس روان شود و ریزان شود</i></p>
<p>إِنِّي أَجَلُ ثَرِي حَلَّتْ بِهَا <i>برستی که من بزرگ میدارم خاگر که فرو آمدی بان</i></p>	<p>عَنْ أَنْ أُرَى لِسِوَاهُ مَكْتَبًا <i>از آنکه بیند مرا برای حسرت آن اندوه برنده</i></p>
<p>وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ قَبْرِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ حِينَ أَشْتَدَّ شَوْقِي عَلَى وَكَانَ يَأْتِي <i>نزدیک کور فاطمه ان وقت اشتیاق سخت شده بود و آمدی</i></p>	
<p>الْقُبُورِ كَأَنَّ لِي يَأْتِي بِحَبِيبَتَاهُ فَلَا يُحِبُّ أَحَدًا كَمَا كَانَ يُحِبُّ سِنًا أَشْتَدَّ <i>بگورستان به شب و او از او ای دوست من بس جواب نداد یکی بس چون بود پس از سالی سخت</i></p>	

شَوْقُهُ جِدًّا قَبِيحٌ وَجَبَّ عَلَيَّ قَوْلُ الْبَيْتِ
شده دوستی او بحد بر بگریخت و در این بیت
کنت

مَا لِي وَقَفْتُ عَلَى الْقُبُورِ مَسَلًا
بیت مرا که باشادم بر گورها سلام کننده
أَحْبَبُ مَا لَكَ لَمْ تَرُدِّ جَوَانِبَنَا
ای دوست چیست ترا که ردیف کنی جواب مرا

قَبْرِ الْحَبِيبِ فَلَمْ يَرِدْ جَوَانِبِي
گور دوست بر باز نگردد این جواب مرا
أَمَلْتُ بَعْدِي خَلَّةَ الْأَحْيَابِ
ای ملول شدم پس از من از دوستی دوستان

فَأَجَابَ بِهَاتِفٍ مَخْرُوجٍ الْفَتْرَةِ قَوْلًا
پس جواب داد او را جواب کننده بیرون از قبر
پس میکند

قَالَ الْحَبِيبُ وَكَيْفَ لِي بِجَوَابِكُمْ
کنت دوست چگونه باشم از جواب شما
أَكَلُ التُّرَابِ مَخَاسِنِي فَنَيْدِيكُمْ
بخورد خاک خوبها مرا پس فراموش کردم شمارا
فَعَلَيْكُمْ مِنِّي السَّلَامُ تَقَطَّعَتْ
پس بر شما باد از من سلام بریده شد

عَمَّا فَقَدْ أَسَيْتُ رَهْزُنُ تَرَابٍ
بقتصد که بپرستی که گشتم کرو خاک
وَحَجَبْتُ عَنِ أَهْلِي وَعَزَّاتُرَابٍ
و باز داشتم را از اهل من و از مرادان من
عَنِّي وَعَنْكُمْ خَلَّةَ الْأَحْيَابِ
از من و از شما دوستی دوستان

وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ وَفَاةٍ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ

حَبِيبٌ لَيْسَ يَعْدِلُهُ حَبِيبٌ
دوست که نیست برابر او دوست

وَمَا السَّوَاءُ فِي تَلْبِي نَصِيبٍ
و نیست در دل من نصیب و بهره

حَبِيبٌ غَابَ عَنِ جَسَمِي وَعَيْنِي
دوستی که غایب شد از تن من و چشم من
وَعَنْ قَلْبِي حَبِيبٌ لَا يَغِيبُ
و از دل من دوست غایب نشود

وَلَعَلِّي السَّلَامُ

شَيْءٌ أَنْ لَوْ بَكَتِ الدِّمَاءُ عَلَيْهِمَا
دو چیز است اگر بگریخت خونها بر آن دو
لَمْ يَبْلُغِ الْمَعْشَارَ مِنْ حَقِيقَتِهِمَا
نرسند بده کی از حق آن دو

عَيْنَايَ حَتَّى تُوذَّ نَائِدَاهَا
دو چشم تا که آکای دهنم مردو بر رفتن
فَقَدَّ الشَّبَابَ وَفُرْقَةَ الْأَحْيَابِ
تا یافتن جوانی و جدایی دوستان

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فَرَضَ عَلَى النَّاسِ أَنْ يَتُوبُوا
واجبست بر مردمان که توبه کنند
وَالدَّهْرُ فِي صَوْفِهِ عَجِيبٌ
در روزگار در کردنش او عجیب است
وَالصَّبْرُ فِي التَّأْيِبَاتِ صَعْبٌ
صبر کردن در حادثها دشوار است
وَكُلُّ مَا يُزَجَّحِي قَرِيبٌ
همه آنچه امید دارند آن نزدیکی است

لَكِنَّ تَرَكَ الذُّنُوبَ أَوْجِبُ
ولیکن که گشتن گناهان واجب است
وَعَفْلَةُ النَّاسِ فِيهِ أَعْجَبُ
دغفلت آدمیان درو عجیب تر است
لَكِنَّ فَوْتَ الثَّوَابِ أَصْعَبُ
ولیکن دست بردن ثواب دشوار تر است
وَالْمَوْتُ مِنْ كُلِّ ذَاكَ أَقْرَبُ
و مرگ از همه آن نزدیک تر است

وَأَمَّا عَلِيُّ السَّلَامِ

حُسَيْنٌ إِذَا كُنْتَ فِي بَلَدٍ

ای حسین چون باشی در شهری

فَلَا تَفْخَرَنَّ فِيهِمْ بِالتُّهَى

و فخر مکن در میان ایشان بخود

وَلَوْ عَمِلَ ابْنُ لَيْطٍ طَالِبٍ

اگر کار کند و کردی بر ابی طالب

وَلَكِنَّهُ اعْتَمَّ امْرَأًا لَاهٍ

ولکن او برگزید فرمان خدایرا

عَذِيرَكَ مِنْ ثِقَّةٍ بِي الدِّي

بیار عذر از معتدی با بنجه

فَلَا تَمْرُحَنَّ لِأَوْ زَارِهَا

بس شاد مشو بر او باره آن یعنی دنیا

قِرَالِ الْغَدَا بِالْمِسْ كِ تَسْتَرِيحِ

قیاس کن فردا را بی تاراحت یابی

كَأَنِّي بِنَفْسِي وَأَعْقَابِهَا

گویا که من بنفس و فرزند ان نفس

غَرِيبًا فَعَاشِرًا بِأَدَابِهَا

غریب بس زندگانی کن با دیها آن

فَكُلُّ قَبِيلٍ بِالْبَابِهَا

بس هر گروهی بخودهای خود باشند

بِهَذِي الْأُمُورِ كَأَسْبَابِهَا

باین کارها چون سببها در آن چنانکه باستی

فَأُحْرَقَ فِيهِمْ بِأَنْبِيَاءِهَا

بس بسوخشد در میان ایشان بدنه آنها در آن

يُنِيلُكَ دُنْيَاكَ مِنْ طَابِهَا

که میدهد ترا دنیای تو از خوشیهای آن

وَلَا تَضْجُرَنَّ لِأَوْصَابِهَا

و شک دل مشو برای رنجهای آن

وَلَا تَبْتَغِ سَعْيَ رُغَابِهَا

بس بجوی چون سعی رغبت کنندگان او

وَبِالْكَرْبِ بِلَاءٍ وَمَحْرَابِهَا

بگر با ام و جایها و حرب او

فَتَحْضَبُ مِنَّا اللَّحَى بِاللِّدْمَا

بس زنت کند از ما ریشها را بخون

أُرِيهَا وَلَمْ يَكْ رَأَى الْعِيَانِ

فرای نماید آنرا بمن و نیست دیدن معاینه

مَصَائِبُ تَأْبَاكَ مِنْ أَنْ تَرُدَّ

مصیبتها که باز میدارد ترا از آنکه باز کردانی

سَقَى اللَّهُ قَائِمَنَا صَاحِبِ

سقايت کند خدا را قایم ما را که صاحب

هُوَ الْمُدْرِكُ الشَّارِبِي يَا حُسَيْنِ

اوست در یابنده کینه مرا ای حسین

لِكُلِّ دِمٍّ أَلْفِ أَلْفٍ وَمَا

براه هر خونیه هزار بار هزار و نیست که

هُنَالِكَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ

آنجا سود نمکند ستمکارانرا

حُسَيْنٌ فَلَا تَضْجُرَنَّ لِلْفِرَاتِ

حسین بس شک دل مباش بر او جدایی

سَلِ الدُّورَ تَخْبِرُوا أَفْصَحَ بِهَا

بپرس سر امارا تا خبر دهد و چه فصیح گوید آن

خِصَابِ الْعَرُوسِ بِأَثْوَابِهَا

چون زنت کردن عروس جامهای و را

وَأُوتِيَتْ مِفْتَاحَ أَبْوَابِهَا

و بر او داده مرا کلید درهای آن

فَاعِدُدْ لَهَا قَبْلَ مُنْتَابِهَا

بس ساز کن بر او آن پیش از نوبت آن

الْقِيَامَةِ وَالتَّاسِرِ فِي دَابِهَا

قیامت و در زمان در خونی و عادت خود باشند

بَلَى لَكَ فَاصْبِرْ لِأَثْوَابِهَا

اری بر او تو بس صبر کن مر رنجهای آنرا

يُقَصِّرُ فِي قَتْلِ أَخْرَابِهَا

تقصیر کند در کشتن گروهان آن

قَوْلًا بَعْدَ وَاعْتَابِهَا

گفتاری بعد و اشتی خواستن آن

فَدُنْيَاكَ أَصْحَابٌ لِتُخْرَابِهَا

بس دنیا و تو گشت بر او خراب شدن او

بِأَنَّ لَا بَقَاءَ لِأَرْبَابِهَا

انکه نیست بقای مر خداوندان آنرا

أَنَا الدِّينُ لَا شَكَّ لِلْمُؤْمِنِينَ
منم دین است. بی شک برای مؤمنان
 لِنَاسِمَةِ الْفَخْرِ فِي حُكْمِهَا
ما راست نشان بزرگی در حکم آن آیات
 فَصَّلَ عَلَى جَدِّكَ الْمُصْطَفَى
بس درود ده بر جد تو که برگزیده است

بآيَاتِ وَحِيٍّ وَإِجَابَهَا
باینتهای وحی و واجب گردانیدن آن
 فَصَلَّتْ عَلَيْنَا بِاعْتِرَابِهَا
بس درود دادها بفرصت گفتن آن
 وَسَلِّمْ عَلَيْهِنَّ لَطْلَابَهَا
وسلام کن برو برای جویندگان آن

وله عليه السلام

قَرِحُ الْقَلْبِ مِنْ وَجَعِ الذُّنُوبِ
ریش دل بود از درد گناهها
 أَضْرَجْتُمْ سَهْرَ اللَّيَالِي
گرنه رسانید تن اورا ای خوابی شبها
 وَغَيْرَ لَوْنِهِ خَوْفٌ شَدِيدٌ
و بگردانید رنگ اورا ترس سخت
 يُنَادِي بِالْقَضْرِعِ يَا إِلَهِي
آواز کند بزاری که ای خواجه من
 فَرَعَتْ إِلَى الْخَلَائِقِ مُسْتَغِيثًا
بناه دادم مخلوقان قریب و خواصه

نَحِيلُ الْجَنَمِ يَشْفَقُ بِالْحَبِيبِ
نزار تنی بانگ کند بگریه وزاری
 فَصَارَ الْجَنَمُ مِنْدًا الْقَضِيبِ
بس گشت تن ازو چون جوب
 لَمَّا لِقَاءَهُ مِنْ طَوْلِ الْكُرُوبِ
برای آنچه رسد باو از درازی اندوهها
 أَقْلِي عَثْرَتِي وَأَسْتَرْعُوبِي
بردار بگرد آمدگی ما و باز پوش عیبها مرا
 فَلَمْ أَرِ فِي الْخَلَائِقِ مِنْ حَبِيبِ
بس ندیدم در میان خلق آن از جواب دهنده

وَأَنْتَ حَبِيبٌ مَنْ يَدْعُوكَ دَرِي
و تو اجابت کنی انکس را که خواند ترا ای پرورگار من
 وَدَائِي بَاطِنٌ وَلَدَيْكَ طَبِيبٌ
و درد من پنهانست و نزدیک تو طبیبی است

وَتَكشِفُ ضَرْعَ عَبْدِكَ يَا حَبِيبِي
و بازبری گزند بنده تو ای دوست من
 وَمَنْ لِي مِثْلُ طَبِيبِكَ يَا طَبِيبِي
و کسیت مرا مانند طبیبی تو ای طبیب من

وه عليه السلام

فَلَمْ يَرِكَا الدُّنْيَا بِهَا اغْتَرَاهُلَهَا
ندیدم چون دنیا که باد فریبته شود اهل او
 أَمْرٌ عَلَى رَمْسِ الْقَرِيبِ كَأَنَّه
می گذرم بر نشان سراه خویش گویا که من
 فَوَاللَّهِ لَوْ لَا أَنْتَ كُلِّ سَاعَةٍ
بس خدا که نه بهاء تنستی که هر ساعتی
 إِذَا مَا اغْتَرَيْتِ الدَّهْرَ عِنْدَ حَيْلَةٍ
چون بصیر گذارم در روزگار ازو بجا ره

وَلَا كَالْيَقِينِ اسْتَوْحَشَ الدَّهْرَ ضَا
و نه چون مرگ که وحشت ناک نابد در روزگار خد او نه
 أَمْرٌ عَلَى رَمْسِ الْقَرِيبِ كَأَنَّه
می گذرم بر نشان سراه سردی که نسبتی ندارم با او
 إِذَا شِئْتَ لَا قَيْتُ أَعْرَافَاتِ صَاحِبِهِ
چون خواهم که فرورسم بر روی مرده است حساب او
 يَجِدُ حُرْزًا كُلَّ يَوْمٍ نَوَادِيهِ
نوکردانه اندوه را هر روزی

وله عليه السلام في وصيته الى ابنته الحسن عليهما السلام

تَرَدُّ رِذَاءِ الصَّبْرِ عِنْدَ التَّوَابِ
در پشش ردا صبر نزدیک حوادث

تَنْلُ مِنْ جَمِيلِ الصَّبْرِ حُسْنَ الْعَوَاقِبِ
تا یابی از خوبی صبر خوبی سرانجامها

وَكُنْ صَاحِبًا لِلْحِلْمِ فِي كُلِّ شَهْدٍ
 و باش یار *مرطم را در جای حاضر شدنی*
 وَ كُنْ حَافِظًا عَهْدَ الصَّدِيقِ وَ عِيَا
 و باش نگاه دارنده عهد دوست را و رعایت کننده
 وَ كُنْ شَاكِرًا لِلَّهِ فِي كُلِّ نِعْمَةٍ
 و باش شکر کننده خدا را در هر نعمتی
 وَ مَا الْمَرْءُ الْأَحْيَثُ يَجْعَلُ نَفْسَهُ
 و نیست مردی که هر جا که گرداند نفس خود را
 وَ كُنْ طَالِبًا لِلرِّزْقِ مِنْ بَابِ حِلِّهِ
 و باش جوینده مراد زبیر از در حلال او
 وَ صُنْ مِنْكَ مَاءَ الْوَجْهِ لَا تَبْدُلْنَهُ
 و نگه دار از خود آب روی و مریز آن را
 وَ كُنْ مُوجِبًا حَقَّ الْجَلِيسِ إِذَا اتَى
 و باش واجب کننده حق منشین را چون آید
 وَ كُنْ حَافِظًا لِلْوَالِدَيْنِ وَ رَاعِيًا
 و باش نگه دارنده پدر و مادر را و رعایت کننده

فَمَا الْحِلْمُ إِلَّا خَيْرٌ خَدِنِ وَ صَانَا
 پس نیست حلم مگر بهترین دوست و یار
 تَذُقْ مِنْ كَمَالِ الْحِفْظِ صَفْوِ الْمَشَا
 تا بجوشی از تمام نگاه داشت صافی مشربها را
 يَثْبُكُ عَلَى التَّعْمَى جَزِيلِ الْمَوَاهِبِ
 تا یاداش دهد ترا بر نعمتها تمام بخششها
 فَكُنْ طَالِبًا فِي النَّاسِ عَلَى الْمَرَاتِبِ
 و باش جوینده در میان مردمان بالاترین مرتبه
 يُضَاعَفُ عَلَيْكَ الرِّزْقُ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ
 تا دو تو کند بر تو روزی را از هر جانبی
 وَلَا تَسْأَلِ إِلَّا نَدَا فَضْلِ الرَّفْعَا
 و سوال مکن ز بونا نرا *فضله رغبت کردار او*
 إِلَيْكَ بِرِصَادِ قَوْلِكَ وَ آ
 بنو *بنیکوی راست از تو واجب*
 لِحَارِكِ ذِي النُّقُوتِ وَ أَهْلَ الْأَقَا
 در مصایب خود را *خدا او ند پر نیز کار را و خدا او ند نشینا*

وَلَا عَلِيٍّ إِلَّا بِالسَّلَامِ

لَوْ صِغَ مِنْ فَضْلَةِ نَفْسٍ عَلَى قَدْرِ
 اگر بزند از نسیم *نفسی بر تقدیر*
 مَا لِلْفَتَى حَسَبٌ إِلَّا إِذَا تَمَلَّكَتْ
 نیست مر جوا ندر اصل و بزرگی مگر چون تمام شود
 فَاطْلُبْ فَدَيْتِكَ عِلْمًا وَ كَتِّبْ أَدَبًا
 بر طلب کن فدا تو بادم دانش و کسب کن ادب
 لِلَّهِ دَرَفْتِي أَنَسَابُهُ كَرَمًا
 مر خدا راست بر خیز که داین در جوانمردی که نسیما و بزرگی بود
 هَلِ الْمَرْوَةُ إِلَّا مَا تَقُومُ بِهِ
 مست مر قوه *مکدای قیام کن بر آن*
 مَنْ لَمْ يُؤَدِّبْهُ دِينَ الْمُسْطَفَى أَدَبًا
 هر کس که ادب ندهد او را دین *مصطفی ادبی*

لَعَادَ مِنْ فَضْلِهِ لِمَا صَفَى ذَهَبًا
 هر آینه کردد از فضل او آنکه که صافی شود رز
 أَدَابُهُ وَ حَوَى الْأَدَابَ وَ الْحَسَا
 ادبها داد و جمع کند ادبها را و منقرا
 تَنْظُرُ بَدَاكَ بِهِ وَ اسْتَجْمَلِ الطُّلُبَا
 تا نظر یابد دودست تر جان و خوب کردان جستن را
 يَا حَبِئْنَا كَرَمًا أَصْحَى لَهُ نَسَبًا
 ای خوشا بزرگی که گشته باشد *مر آنرا نسب*
 مِنَ الذَّمَامِ وَ حِفْظِ الْجَارِ إِزْعِنَا
 از زنماری و نگه داشت همسایه اگر غضب کند او
 مَحْضًا تَخَيَّرَ فِي الْأَحْوَالِ وَ اضْطَرَّ
 خالص سرگشته در حالها *و جنبان شود*

وَقَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي تَالِبٍ يَوْمَ مَحْدِقٍ فِي قَتْلِ عَمْرٍو بْنِ
 عَبْدِ وَرَّوَاهُ رَوَاهُ الْخَثْعَمِيُّ وَ مُحَمَّدُ بْنُ سَعْدَانَ

أَعْلَى تَفْتَحُ الْفَوَارِسَ هَكَذَا
در سواران
ای بر من در سری آیند سواران مجین

عَنِّي وَعَنْهُمْ آخِرُ وَ اصْحَابِي
 از من و از ایشان تا خیر کنی اصحاب من

الْيَوْمَ تَمْنَعُنِي الْفِرَارَ حَفِيظِي
 امروز منع میکند مرا از گریختن شک و نام من
 ابی ابن عبد حین شد الیه
 سوگند فرزد بر عبدود الله جمله آورد سوگند خورده
 الا یصد ولا یهمل فالتقی
 باینکه باز نگردد و الا الله تکوید بر سر آید بهم
 فصددت حین رایت شقظدا
 پس باز گشتم آن وقت دیدم او را افتاده
 وعففت عن اثوابه ولو انته
 و باز استادم از جامه ها او را / من

وَصَمْتٌ فِي الْهَامِ لَيْسَ بِنَائِي
 و شمشیر بران در سر جگانه نیست باز چنده
 وَحَلَفْتُ فَاسْتَمَعُوا مِنْ الْكُذَّابِ
 و سوگند فرودم پس بشنویید از دروغ زن
 رَجُلَانِ يَضْطَرَّانِ كُلَّ ضَرَابٍ
 دو مرد کمی زدند هر زنی
 كَالْجُذْعِ بَيْنَ دَكَدِكَ وَرَوَائِي
 چون تنه درخت فرما میان کوهها و پشتها
 كُنْتُ الْمُقَطَّرُ بِيَّتِي اثْوَابِي
 بودی افتاده بر بودی جاها را

و زاد غیرها

عَبْدُ الْحَجَّاقِ مِنْ سَفَاهَةِ رَأْيِهِ
 برستید شک یعنی بت ازنی فردی را او
 عَرَفَ ابْنُ عَبْدِ ابْنِ صَارِ مَا
 بشناخت بر عبدود چون بدید شمشیر بران
 لَا تَحْسِبُوا الرَّحْمَنَ خَاذِلَ دِينِهِ
 میندازید خدا را فرو که ازنده دین خود را

وَعَبْدْتُ رَبَّ مُحَمَّدٍ بِصَوَابٍ
 و پرستیدم خدا را محمد را برستی
 يَهْتَرِ انَّ الْأَمْرَ غَيْرَ لِعَابٍ
 که جنبید که کار نه بازی است
 وَبَيْتِهِ يَامَعْشَرَ الْأَخْرَابِ
 و پیغمبر خود را ای گروه کروان

وقال محمد بن عمرو والبلخي نشدة ابو نصر محمد القاض
 خوانند او را
 قال انشدنا ابو عمرو والفاضي عن ابي عبد الله الامير المؤمنين عليه السلام
 از پدر او از جد که امیر مغان بود

أَبْنَى اللَّهِ إِلَّا أَنْ صَفِينَ دَارِنَا منع کنایه خداوند که صفین سزا باشد	وَدَارِكُمْ مَا لَاحَ فِي الْأَقْرُوكِ و سزاوشما مدت آنکه در خشد در کنایه و عالم ستاره
أَلَى أَنْ تَمُوتُوا أَوْ تَمُوتَ وَمَالُنَا تا آنکه بمیرید و بچشم ما	وَمَا لَكُمْ مِنْ حَوْمَةِ الْمَوْتِ مَهْرُ و نه شارا از که م کاه مکن که نیکای

وقال علي بن ابي طالب في مبارزة جماهير خيبر

أَنَا عَلِيٌّ وَابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ منم علی و بر عبد المطلب	مُهَدَّبٌ ذُو سَطْوَةٍ وَذُو حَسَبٍ پاکیزه راه خداوند جمله و خداوند منزه
قِرْنٌ إِذَا لَاقَيْتُ قِرْنًا لَمْ أَهَبْ همسری ام چون فراسد بهم سری نترسم	مَنْ يَلْقَى بِلِقَى الْمُنَايَا وَالْكَرْبِ هر که فراسد بمن فراسد بگرما و اندوهها

وقال علي بن ابي طالب في مبارزة جماهير خيبر

أَنَا عَلِيٌّ وَابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ منم علی و بر عبد المطلب	أَحْيَى ذِمَارِي وَأَذْبُ عِرْحَسِبِ حایت کنم مردم و توابع خود را و برانم از حسب
--	---

قَرْنٌ إِذَا لَاقَيْتُ قَرْنَا كَهَبٌ
مصرف که چون فرارید بهیچری نرسد

وله عليه السلام في الواقعة الثانية من صفين

أَنَا الْغُلَامُ الْعَرَبِيُّ الْمُنْتَسِبُ
منم کو ذکی غزلی
بَاءُ يَتِيهَا الْعَبْدُ لِلَّيْمِ الْمُنْتَسِبِ
ای بنده زبون فریاد کننده
وَأَثْبِتْ رُويًا أَتِيهَا الْكَلْبُ
و ثابت باش اندکی ای سگ دیوانه

مِنْ خَيْرِ عَوْدٍ فِي مُصَاصِ الْمَطْلَبِ
از بهترین اصل در خلاصه عبد المطلب
إِنْ كُنْتَ لِلْمَوْتِ مُحِبًّا فَاقْتَرِبْ
اگرستی مردک را دوست بس نزدیکی آی
أَوْ لَا قَوْلَ هَارٍ بَأْتُمْنَا نَقْلِبُ
باینه بر پشت فرو کن گریزنده بس باز کرد

وله عليه السلام رواه عبد الله بن خلف الخزاز عتي

أَيُّ تَدْعُو فِي الْوَعْيِ يَا بِنَا الْأَرَبِ
مای خوانی دروب ای بر کسی که ابرو باد او
مَنْ يَخْطُهُ مِنْهُ الْجَمَامُ يَنْسَرِبُ
هر کس که خطام را از او مرگ چنان شود
أَنْ لَسْتُ بِالْحَرْبِ الْعَوَازِ بِالْأَدَبِ
اگر نیستیم بحرب دوم بادب

وَفِي يَمِينِي صَارِمٌ يَنْدِي اللَّهَبِ
در دست که شمشیر برانست که ظاهر کند زبانه آتش
لَقَدْ عَلِمْتُ وَالْعَلِيمُ ذُو أَدَبٍ
برستی که دانستم و داننده ادب
وَعَنْ قَلِيلٍ غَيْرِ شَكِّ انْقَلَبُ
و از زمان اندک نه شك باز کردم

مجلس اول در بیان صفین
در روز شنبه ۱۰ محرم ۶۰
در کربلا

وقال عليه السلام في مبارزة ربيع بن ابي الحقيق

أَنَا عَلِيٌّ وَأَعْلَى النَّاسِ فِي السَّبِّ
منم علی و بلندترین مردمان در سب
قُلْ لِلَّذِي غَرَّهُ مِنِّي مُلَاطَفَةٌ
بگو آنکس را که بغریت او را از من لطف کردنی
هَبَّتْ عَلَيْكَ رِيَّاحُ الْمَوْتِ سَافِيَةٌ
بجست بر تو بادهای مرگ باوشونده

بَعْدَ النَّبِيِّ الْهَاشِمِيِّ الْعَرَبِيِّ
بعد از پیغمبری بر کزبیده عربی
مَنْ ذَا يُجَلِّصُ أَوْ رَاقًا مِنَ الذَّهَبِ
کس است آنکس که جدا کند سیمه را از زر
فَاسْتَنْبِقْنِي بَعْدَهَا بِالْوَيْلِ وَالْحَرْبِ
بس طلب کن بن من پس از آن برای و او بی و مال تجارت دن

وقال عليه السلام

بَاءُ يَتِيهَا السَّائِلُ عَنْ أَصْحَابِي
ای سوال کننده از یاران من
أُنْبِيكَ عَنْهُمْ غَيْرَ مَا تُكْذِبُ
بیا کلام ترا از ایشان نه دروغ
صَبْرٌ لَدَى الْهَيْجَاءِ وَالضَّرَابِ
صابران اند نزدیک کارزار زودن یکدیگر را

إِزْكَتْ تَبَغِي خَبَرَ الصَّوَابِ
اگرستی که جویدی خبر راست
بِأَنَّهُمْ أَوْعِيَةُ الْكِتَابِ
باینکه ایشان بار دانهاء کتابند یعنی علمانند
فَسَلْ بِذَلِكَ مَعْشَرَ الْأَخْرَابِ
بس سوال کن باین جماعت که دانند

وله عليه السلام في مبارزة حارث مولى معاوية

أَنَا عَلِيُّ وَابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ

منم علی و ابن عبد المطلب

بِابْنِي الْمُصْطَفَى غَيْرِ الْكَذِبِ

ببینم غیر بر کزیده نه دروغ

نَحْنُ نَصْرُنَاهُ عَلَى كُلِّ الْعَرَبِ

ما یاری کنیم او را بر همه عرب

إِنْ كُنْتُ لِلْمَوْتِ مُحِيًّا فَاقْتَرِبْ

اگرستی مردن را دوست بر نزدیک آی

نَحْنُ وَبَيْتِ اللَّهِ أَوْلَى بِالْكِتَابِ

ماحق خانه خدا که اولییم بکتاب

أَهْلِ اللُّوَاءِ وَالْمَقَامِ وَالْحَجْبِ

اهل اللواء و المقام و الحجب

يَأْتِيهَا الْعَبْدُ الذَّلِيلُ الْمُنْتَدِبِ

ای بند ای مقیم فریبده کشته

وَإِثْبَتْنَا بِهَا الْكَلْبُ الْكَلْبِ

و ثابت باش ما را ای سگ دیوانه

وله عليه السلام

سَشَّهَدُ لِي بِالْكَرِّ وَالطَّعْنِ رَأِيَةً

زود بود که گواهی دهم بر او من ببارز کردن و نیزه زدن

وَتَعَلَّمْتُ فِي الْحُرُوبِ إِذَا انْظَرْتُ

و دانم که من در حربها چون زیانه زدم

وَمَثَلِي لَا فِي الْهَوْلِ فِي مَقْطَعَاتِهِ

و مانند من نراسد ترس در جایها و کوهها

وَقَدْ عَلِمَ الْأَحْيَاءُ أَنِّي زَعِيمُهَا

همگونی گوی دانند قیلهها که من مته ایشانم

حَبَانِي بِهَا الظُّهْرُ النَّبِيُّ الْمَهْدَبِ

که باد مرا آتسا پاک بینم پاکیزه رای

بَنِيهَا اللَّيْثُ الْهُمُوسُ الْمَجْرَبِ

باششها او شیر ام نرم او آزموده

وَقَلَّ لِي الْجَيْشُ الْحَمِيسُ الْعَطِيبِ

و اندک باشد مرا و لشکری که بیخ را زار بسیار

وَإِنِّي لَكُلِّ الْحَرْبِ الْعَذِيقُ الْمَرْجَبِ

و ای که من نزدیک کار زار کونه درضی ام استوار

وله عليه السلام

سَيِّفِي فِي الْمَلِكِ وَحَدِيثِي

زود بود که مرا کفایت کند خدا و تیزی شمشیر من

وَأَشْمُرُ مِنْ رِمَاحِ الْخَطِّ لَدَيْ

و نیزه کنم کون از نیزهها خطی نرم

أَذُو دِيهِ الْكُتَيْبَةُ كُلُّ يَوْمٍ

بر اتم باو لشکرا هر روزی

وَحَوْلِي مَعْشَرٌ كَرُمُوا وَطَابُوا

و گرد من گروهی اند که بزرگ اند و خوش

وَلَا يَخُونُ مِنْ حَنْدِ الْمَنَائِيَا

و قصد نکنند از بر زمین مرگها

فَدَعُ عَنْكَ التَّهْدُوكَ وَأَصْلِنَا رَا

بس بردار از خود ترسانیدن را و در آور آتش

لَدَى الْهَيْجَاءِ تَحْسَبُهُ شَهَابًا

نزدیک کار زار که بیداری آتزا باره آتش

شَدَّدْتُ عُرَابَهُ أَنْ لَا يُعَابَا

که سخت کردم جا و فرورفتن رسته او را تا عیب نیارد

إِذَا مَا الْحَرْبُ أَضْرَمَتِ التَّهَابَا

چون کار زار را بر افروزند زیانه او را

يُرْجُونَ الْغَنِيمَةَ وَالنِّهَابَا

تا خیر کنند غنیمت و غارت را

سُؤَالَ الْمَالِ فِيهَا وَالْإِيَابَا

سوال کردن مال را در آن و بازگشتن را

إِذَا خَدَّتْ صَلِيَّتُهَا شَهَابَا

چون فرو میرد بر افروزی مرا آتزا باره آتش

ومن كلامه عليه السلام

أَلَمْ قَوْمِي إِذْ دَعَاهُمْ أَخُوهُمْ

ای منی من گروه مرا که چون خواندند ایشان را برادر ایشان

أَجَابُوا وَإِنْ أَعْضَبَ عَلَى الْقَوْمِ

اجابت کردند و اگر خشم کردم بر مردم خشم کردند

این سخن از زبان ایشان است

هَمْ حَفِظُوا غَيْبِي كَمَا كُنْتُ حَافِظًا
ایشان نگه دارند عیب مرا چنانکه من نگاه دارم
بَنُو الْحَرْبِ لَمْ تَقْعُدْ بِهِمْ أُمَّهَاتُهُمْ
پسران جنگ نگه نشینان و بزرگان مادران

لِقَوْمِي أَجْزَى مِثْلَهَا إِنْ تَغَيَّبُوا
مردم خود را جزا دهم مانند آن اگر غایب شوند
وَأَبَاؤُهُمْ أَبَاءُ صِدْقٍ وَأَنْجَبُوا
و پدران ایشان پدران راستی اند و بزرگان راستی اند

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَخِاطَبُ عُمَانَ بْنِ عَمْرٍو

وَإِنْ كُنْتُ بِالشُّوْرَى مَلَكْتُ أَمْوَالَهُمْ
اگرستی تو که بمشورت مالک شدی کارهای ایشان
وَإِنْ كُنْتُ بِالْقُرْبَى حَجَّجْتُ خَيْبَتَهُمْ
اگرستی تو که بخویشی رسول حجت آوری با بعضی

فَكَيْفَ بِهِنَا وَالْمَشِيرُ وَغَيْبُ
بس چگونه است این و مشورت کنندگان غایبانه
فَغَيْرُكَ أَوْلَى بِالسَّبِيِّ وَأَقْرَبُ
بس جز تو اولی تر است به پیغمبر و نزدیکتر

خیبتهم

وَمَوْلَا عَلَيْهِ السَّلَامُ

ذَهَبَ الْوَفَاءُ ذَهَابَ أَمْرِ الْأَهْلِ
برفت وفا چون رفتن دی رانده
يَفْشُونَ بَيْنَهُمُ الْمَوَدَّةَ وَالصَّفَا
فاش کنند میان یکدیگر دوستی و صفا

وَالنَّاسُ ابْنُ مَخَاتِلٍ وَمَوَارِبِ
و آدمیان پسر لغوند فریبنده اند و دستان آویزنده
وَقُلُوبُهُمْ مَحْتَوَةٌ بِعِقَارِ
و دلها ایشان پر کرده است بگردن کبکرها

وَمَوْلَا عَلَيْهِ السَّلَامُ

كُنْ ابْنُ مَرْشِدَتٍ وَكَتْسِبِ ادِّبَا
باش پسر مرشدی که خواهی و کسب کن ادب
فَلَيْسَ يُغْنِي الْحَبِيبَ نَسَبَتُهُ
بر نیست که بی نیاز کند و حبیب را نسبت او
إِنَّ الْفَتَى مَنْ يَقُولُهَا أَنَا ذَا
بپرستی که جز اندر آنکس است که گوید که من اینم

يُغْنِيكَ مَحْمُودُهُ عَزَّ النَّسَبِ
بی نیاز کند ترا ستوده او از نسب
بِلَا لِسَانٍ لَهُ وَالْأَدَبِ
بی زبان مراورا و نه ادب
لَيْسَ الْفَتَى مَنْ يَقُولُ كَانَ أَبِي
نیست جز اندر آنکس که گوید بود پدر من

وَمَوْلَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى فَاةِ التَّاءِ

قَدْ دَأَيْتِ الْقُرُونُ كَيْفَ تَفَانَتْ
پرستی که دیدم که چگونه نیست شدند
هِيَ دُنْيَا الْحَيَّةِ تَنْفُتُ السَّمَّ
این دنیا چون مار است که دمد زهر را
كَمْ أُمُورٍ لَقَدْ تَشَدَّدَتْ فِيهَا
چند کارها که سخت فرار گرفتند در آن

دَرَسَتْ ثُمَّ قِيلَ كَانَتْ وَكَأَنَّ
آفر رسیدند پس گفتند که بود و بود
وَإِذَا كَانَتِ الْحَجَّةُ لَانَتْ
و اگر چه باشد جای نبودن نرم باشد
ثُمَّ هَوَّنَتْهَا عَلَيَّ فَهَانَتْ
پس فرار گرفتم آنرا بر خویشتم آسان شد

وَمَوْلَا عَلَيْهِ السَّلَامُ

إِنَّ الْقَلِيلَ مِنْ أَلْكَامِ بَاهِلِهِ
پرستی که اندکی از سخن باهیل او

حَسَنٌ وَإِنْ كَثُرَتْ مَحْفُوتٌ
خوبست و پرستی که بسیار او دشمن داشته است

مَا زَلَّ ذَوْصَمْتِ وَمَا مِنْ مَكْرٍ
تلفوند خداوند خاموشی و نیت از بسیار کوفتیده
اَزْكَانَ يَنْطِقُ نَاطِقٌ مِنْ فَضْلِهِ
اگر باشد که سخن گوید سخن کوفتیده از نیت

اَلَا يَبْزُلُ وَمَا يُعَابُ صَمُوتُ
مگر که بلفزد و عیب نکند خاموشی را
وَالصَّمْتُ دُرٌّ زَانَهُ الْبِاقُوتُ
بس خاموشی قرصیت که بیاراید آنرا یا قوت

روي الاخطب باسناده في المناقب عن شريح الجارقي قال
سئلت امير المؤمنين علي بن ابي طالب فقال لي فقال علي

انما الدنيا فناء ليس للدنيا ثبوت
برستی که دنیا فانیست نیست مراد از ثباتی
وَلَقَدْ كَيْفِيكَ فِيهَا أَيُّهَا الْعَاقِلُ قَوْلُ
برستی بنده است مراد از ای عاقل قوت

انما الدنيا كبيت نسجه العنكبوت
برستی که دنیا چون خانه است که بافته باشد او را کراش
وَلَعَمْرِي عَنْ قَلِيلٍ كُلُّ مَنْ فِيهَا مَيُوتُ
و بجان و زندگانی من که از زمان اندک هر که دروست می

وله عليه السلام

الم تر ان الدهر يوم واحد
ای نمی بینی که روزگار روز است و شب
فقل لجدي الثوب لا بد مني
بس بگو ز جامه را که نجا رست از کنگلی

يكر ان من سبت جديد السبت
که می کردند از شنبه نو تا شنبه دیگر
وقل لاجتماع الشمل لا بد مني
و بگو که دشمن بر اندکی را که جا رست از بر اندکی

وله عليه السلام

نفسی علی زفراقتها محبوسه
نفس من بر ناله او دل بند کرده است
لاخیر بعدك في الحيوة واما
مکی نیست پس از تو در زندگانی و بدستی

يا ليتها خرجت على الزفرا
ای کاشکی بیرون آیدی و ناله
ابکی مخافة ان تطول حيويتي
ای کریم از ترس که دراز شود زندگانی من

وله عليه النجاة والهدى

هل يدفع الدرع الحصين منية
مست که باز دارد زره استوار مگر را
اني اعلم ان كل مجتمعا
برستی که می دانم که هر گرد آمده
يايتها الداع التذير ومن به
ای و خواننده بیم کننده و انیس که باو
اطلق فدتيك لابن عمك امرؤ
رهاگه فدا از تو با دوام مر بسمع خود را کار دارا
فالموت حق والمنية شربة
بس مرگ رحمت و مردن شربتی است

يوما اذا حضرت لوقت محاتي
روزی که چون حاضر شود مروت مگر را
يوما يؤل لفرقة وشتات
روزی باز گردد بر اجدادی و بر اندکی
كشفت الاله رواكدا الظلمات
باز برد خدا بر هم نشینا تاریکیها
وازمه عداتك عنه بالجمرات
و بیند از دشمنان ترا ازو بسنگها
يا ابي اليه فبادر الزكوات
که آید باو بر سر دست گیر بجزای از زیادت شکر

وله عليه السلام

دَبُّوا دَيْبِ التَّمَلِّ لَا تَفْنَوْا

بیزید چون خیزدین مور که فایت نکند دید

أُولَا فَإِنِّي طَالَمَا عَصَيْتُ

یا نه بدستی که در از گشت آنکه نافرمانی کردند مرا

لَيْسَ لَكُمْ مَا شِئْتُمْ وَشِئْتُ

نیست مر شمارا از آنچه خواستید شما و خواهم من

كَيْمَاتِنَا وَالَّذِينَ أَوْتُونَا

تا بیا بید دین را یا بیدید

قَدْ قُلْتُمْ لَوْ جِئْتَنَا فَجِئْتُ

بدستی که گفتید اگر مایی با پس بیاوم

بَلْ مَا يَرِيدُ الْمُحِبِّي وَالْمُحِبِّتُ

بلکه آنست که خواه زنده کننده بپراننده

وله عليه السلام

يَا جَامِعًا لِلْمَالِ سَاعَاتُهُ

ای گرد کننده مال او را ساعتی او

ارْجِعْ فَإِنِّي عِنْدَ مُخْتَلَفِ الْقَنَاءِ

باز گرد بدستی نزدیک شد نیز ما

وَدَنْتَ مِنْ يَتِيئِهِ لَهُ وَوَفَاتُهُ

و نزدیک آمد مرگ او را و وفات او

لَيْتُ تَكْرُرًا عَلَى الْعِدَى جُرَاتُهُ

شیری ام که باز کرده بد دشمنان دلیر بیاه او

وله عليه السلام

أَقُولُ لِعَيْنِي إِحْسَابِي اللَّحْظَاتِ

گویم در چشم خود را باز دار نگرستیها را

وَلَا تَنْظُرِي يَا عَيْنُ بِالسَّرِقَاتِ

و نگه کن ای چشم من بزدویا

تَكَمْ نَظْرَةً قَادَتْ إِلَى الْقَلْبِ شَهْوَةً

بس چند انگار گشت که بکشد دل آرزو

فَأَصْبَحَ مِنْهَا الْقَلْبُ فِي حَرَاتٍ

بس گشته باشد از آن دل در بشیما

ومما نسب إليه عليه السلام

خَلِيلِي لَا وَاللَّهِ مَا مِنْ مُلْتَمَةٍ

ای دوستان من نه عدا که نیست هیچ حادثه

فَإِنْ نَزَلَتْ يَوْمًا فَلَا تَخْضَعَنَّ لَهَا

بس اگر فرود آید روزی بس فروشی مکن بر او را

فَكَمْ مِنْكَ رِيْمٌ يَنْتَلِي بِنَوَائِبِ

بس چند از بزرگی که بیا ز ما نیند او را انحوادثی

تَدْعُو عَلَيَّ حَتَّى وَإِنْ هِيَ جَلَّتْ

که دایم مانده بر زنده و اگر چه آن بزرگ باشد

وَلَا تَكْثِرِ الشُّكُورَى إِذِ التَّعَلُّزَاتِ

و بسیار مگردان شکایت چون نعل بلغزد

فَصَابِرٌ هَا حَتَّى مَضَتْ وَاضْحَلَّتْ

بس بصبر بنده کرده باشد تا آنکه بگذرد و باطل شود

قافية الجيم وله عليه السلام

إِذَا النَّايِبَاتُ بَلَغْنَ الْمَدَى

چون حادثها برسند بنهایت

وَحَلَّ الْبَلَاءُ وَبَانَ الْعُرَا

و فرود آید بلا و ظاهر شود مصیبت

وَكَادَتْ لَهْزِ تَذُوبِ الْمُهْجِ

و قرب آن باشد مرانها را که بگذرد جانها

فَعِنْدَ السَّاهِي كَيْفَ الْفَرَجِ

بس نزدیک نهایت رسیدن باشد راهی

وله عليه السلام

و لم يوجد له عليه السلام شعر على قافية التاء

لَنْ كُنْتُ مُتَّجًا إِلَى الْحِلْمِ إِنِّي
 اگر باشم محتاج با علم کردن برستی که من
 وَلِي فَرَسٌ لِلْحِلْمِ بِالْحِلْمِ فَلِحْمِ
 در اسبی است بر او نادانی که نادانی کرده زین زده
 فَمَنْ شَاءَ تَقَرَّبِي فَإِنِّي مُقَوِّمٌ
 پس هر که خواهد راست کرد ایندن من پس من راستم
 فَبِالْجَهْلِ لَا أَرْضَى وَلَا هُوَ شَمِي
 پس نادانی کردن راضی نیستم و نه آن عادت نیست
 فَإِن قَالِ بَعْضُ النَّاسِ فِيهِ سَمًا
 پس اگر گویند بعضی مردمان که در او ناخوشی است
 الْأَرْتِمَاضَا وَالْفَضَاءُ بِأَهْلِهِ
 بدان که جناب بود که شک شود بیابان مابلی او

إِلَى الْجَهْلِ فِي بَعْضِ الْأَحْيَانِ كُجُوحُ
 با نادانی کردن در بعضی وقتها محتاج ترم
 وَلِي فَرَسٌ لِلْجَهْلِ بِالْجَهْلِ مُسْرَجٌ
 در اسبی است بر او نادانی که نادانی کرده زین زده
 وَمَنْ شَاءَ تَعَوَّجِي فَإِنِّي مُعَوَّجٌ
 و هر که خواهد که در ایندن من پس من کجسم
 وَلِكُنْتِي أَرْضَى بِرَحْمَةِ الْخُوجِ
 و لکن من راضی شوم بان چون محتاج کرد اندر ما
 فَقَدْ صَدَقُوا وَالذُّلُّ بِالْحَرِّ لَيْسَ مَحْجُوجٌ
 پس برستی که راست گفته و حقارت برد از او ناخوش است
 وَأَمَّا مَابَيْنَ الْأَسِنَّةِ مَخْرُجٌ
 و لکن بود که میان نیزه جای بیرون شدن باشد

وَلِدُ عَلِيٍّ السَّلَامُ

قَرَّبِي ذَا الْفَقَارِ فَاطِمَةَ مَعِي
 نزدیکی آورد ذوالفقار ای فاطم از من
 قَرَّبَنِي الصَّارِمِ الْحَسَامِ فَإِنِّي
 نزدیکی آورد شمشیر برانرا نیز برستی که من

فَأَخِي السَّيْفُ يَوْمَ كُلِّ هَيْبِاجٍ
 پس برادر من شمشیر است روز هر هرب
 رَاكِبٌ فِي الرِّجَالِ خَوْهِي بَاجٍ
 سوار شونده ام در میان مردان بر آه هرب

وَرَدَ الْيَوْمَ نَاصِحٌ يُنذِرُ النَّاسَ
 وارد شد امروز نیک خواهی که هم کند آویسانا
 وَدَدُ وَأَمْسِرَعِينَ يَبْغُونَ قَتْلِي
 ارد شدند شتاب کنندگان که میخواهند کشتن مرا
 وَخَرَابِ الْأَوْطَانِ وَقَتْلِ النَّاسِ
 ویران کردن جایها و کشتن مردمان
 سَوْفَ أَرْضِي الْمَلِيكَ بِالضَّرْبِ مَا
 زود بود که خشنود کنم با دشمن عالم را بزدن تنم که
 مِنْ ظُهُورِ الْأَسْلَامِ أَوْ يَأْتِي الْمَوْتَ
 بظلم شدن مسلمانان یا پایید مرگ

جِيوشَاكَ بِالْحَرِزِيِّ الْأَمْوَاجِ
 لشکری چون دریا خداوند موجها
 وَأَبِيكَ الْمُحْتَبِو بِالْمَعْدِجِ
 و منم بر تو که عطا داده است بمعراج رفتن
 وَكُلُّ إِذَا أَصْبَحَ لِأَجٍ
 و همه مردمان چون در صبح آیند پناه و سپید باشند
 عِشْتُ إِلَى أَنْ أُنَالِ مَا أَنَا رَاجٍ
 زنده باشم تا آنکه بیایم آج من امید دارم
 شَدِيدًا مِنْ شَاخِبِ الْأَوْجِاجِ
 سخت از دوشونده - رکما کردن

وَلِدُ عَلِيٍّ السَّلَامُ

كُلَّ خَلِيلٍ لِي خَالَتُهُ
 همه دوستی که مرا است که دوستی کردم با او
 وَكُلِّكُمْ أَرْوَعٌ مِنْ تَعْلِيْبِ
 و همه شما با منی و همه ترابید از رو باه

لَا تَرَكَ اللَّهُ لَهُ وَاضِحَهُ
 نگذاشت خدا او را دزدان دشمن
 مَا أَشْبَهَ اللَّيْلَةَ بِالْبَارِحَةِ
 چه مانند است امشب بدوشش

وَلِدُ عَلِيٍّ السَّلَامُ

وَ مِنْ يَصْحَبِ الْأَشْرَارَ يَوْمًا سَجَّحَ <i>وهر که صحبت دارند با بدان روزی زود بود که در آتش</i>	إِصْحَبْ خِيَارَ النَّاسِ تَجْ مُسْتَلِمًا <i>صحبت دار با برگزیده مردمان تا نجات یابی و سلامت</i>
فَلَقَى الَّذِي لَا تَشْتَهِي حِينَ تَبْرَحُ <i>بر فرازی . با آن خواسی انگاه که مزاج کنی</i>	وَ آتَاكَ يَوْمًا أَنْ تَمَازِجَ جَاهِلًا <i>و بر نیز روزی که مزاج کنی با نادانی</i>
فَتَشَبَهَ كَلْبًا بِالسَّفَاهَةِ يَبْحُ <i>بس مانند بشد بسگی بی فردی بانگ کننده</i>	وَ لَا تَكُ عَرِيضًا تَشْتَمُّ مَنْ دَنَا <i>و مباش در مرض روزنه که دشنام دی هر که نزدیک آید</i>
فَقُلْ قَوْلَ حُرِّ مَا جِدَّ يَتَسَحَّرُ <i>بس بگو کشتار مرد آزاد که سخاوت کند</i>	إِذَا مَا كَرِيمٌ جَاءَ يُطَلِّبُ حَاجَتَهُ <i>چون مرد بزرگ آید و جوید حاجتی</i>
وَ مِنْ يَشْتَرِي حَمْدَ الرَّجَالِ سَبِيحًا <i>وهر که بخرد ستایش مردان زود بود که سود کند</i>	فِي الرِّاسِ وَالْعَيْنَيْنِ مَنِي قَضَائِهِنَّ <i>بس بر سر و دو چشم از من گزاردن آن</i>

وَلِ عَلِيٍّ السَّلَامُ

فَتَانَ فِي أَمْرٍ تَلَا وَ تَجَا حَا <i>بس مستگی کن در کار تا فرازی به پیروزی</i>	الرِّفْقَ زَيْنًا وَالْإِنَانَةَ سَعَادَةً <i>جزل و نرمی کردن با مردم زینت است سعادت</i>
وَلِ عَلِيٍّ السَّلَامُ رَدِي الْبَيْتِ الْأَوَّلِ أَبُو الطَّيِّبِ	
أَلَوْ شِئْتُمْ الْأَصْمَعِيُّ	

فَلَا تُفَشِّسْ سِرَّكَ إِلَّا الْيَكَّ <i>بس فاش مکن راز خود را مگر بخود</i>	فَأَنْتَ دَائِمٌ غَوَاةَ الرَّجَالِ <i>که بدستی که من دیده ام بی رهان مردانرا</i>
فَأَنْ لِكُلِّ نَصِيحٍ نَصِيحًا <i>بدستی که هر نیک خواهی را نیک خواهی است</i>	لَا يَرْكُونَ أَدِيمًا صَحِيحًا <i>که ننگه دارند پیوستی را درست</i>

وَمِنْ كَلَامٍ عَلَيْهِ التَّخْبِي

النَّيْلُ دَاجٍ وَالْكَبَاشُ تُنْطِخُ <i>شب تاریکی است و قوجان سرد زنده</i>	نِطَاحِ أُسْدٍ مَا أَرَاهَا تَضَطَّحُ <i>چون سرد شیران نمی نماید مرا که صلح کند</i>
أُسْدٌ عَرَبِيٌّ فِي اللَّقَاءِ وَ تَدْرُجُ <i>شیران پیشه در کارزار که نشاط کند</i>	مِنْهَا نِيَامٌ وَ فَرِيْقٌ مُسَبَّحُ <i>از آنها بعضی خفتگان و یارده برود افتاده</i>
فَمَنْ تَجَا بِرَأْسِهِ فَقَدْ تَرَجَّحُ <i>بس هر که غلبت یافت بر خود بدستی که سود کرد</i>	

وَلِ عَلِيٍّ السَّلَامُ عَلَى قَائِدِ الْحَاوِكَانِ مِنْ أَحَدِ عَلِيٍّ السَّلَامُ يَقُولُ

أَفْلَحَ مَنْ كَانَ لَهُ مَرْخَةٌ <i>پیروزی یافت آنکس که مر او را زنی باشد</i>	يَرْخُهَا ثُمَّ يَنَامُ الْفَحْتَهُ <i>که مجامعت کند با او پس خواب کند</i>
وَلِ عَلِيٍّ السَّلَامُ عَلَى قَائِدِ الدَّاقِ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا مَرْ	

این نفع خواب که با آن نرسد
و آرزوهای از حق با او باشد

اَدْمًا يَوْمَكَ ثَلَاثَةٌ يَوْمَ أَنْتَ فِيهِ فَأَعْمَلِ النَّفْسِكَ

آدم روزگار تو سه است روزی که تو دروستی پس کار کن برای نفس خود

وَأَجْهَدْهَا وَأَمْسِرْ يَوْمٌ مَّا ضَرَّ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ

و کوشش کن برای او و دی روز گذرنده نیکی او و بدی او

وَلَا تُدْرِكُهُ وَغَدُ مَقْبَلُكَ بَخْسِهِ وَسَعْيِكَ

و در نیایی آنرا تا روز قیامت و فردا روی آورنده بدی او و نیکی او

لَا تُدْرِي أَنْ تَبْلُغَهُ أَمْ لَا تُمْ أَنْ شَأِنْهُ يَقُولُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

ندانی تو که رسی باو یا نه پس ابتدا کرد و شعری گفت بر او باد سلام

مَضَى أَمْسُكَ الْمَاضِي شَهِيماً مَعْدُلاً

گذشت دی روز تو گذرنده گواهی راست کرده ای

فَإِنْ كُنْتَ بِالْأَمْسِ اقْتَرَبَ السَّاءَةُ

پس اگر باشی بدی روز که کسب کرده باشی بدی

وَلَا تُرْجِعْ فِعْلَ الْخَيْرِ نَوْمًا إِلَى غَدٍ

و تاخیر مکن کار نیکی روزی بفرود

وَيَوْمِكَ إِنْ أَعْتَبْتَهُ عَادَ نَفْعُهُ

و روز تو اگر اشتی خواهی از او باز کرد سود

وَأَصْبَحْتَ فِي يَوْمٍ عَلَيْكَ شَهِيدٌ

و گشتی تو در روزی که بر تو گواهی است

فَتَرَى بِإِحْسَانٍ وَأَنْتَ حَمِيدٌ

پس دو تو کن بنیکویی کردن و تو ستوده باشی

لَعَلَّ غَدًا يَأْتِي وَأَنْتَ فَاقِدٌ

مگر که فردا آید و تو نباشی

عَلَيْكَ وَمَاضِي الْأَمْسِ لَنْ يَعُودَ

بر تو و گذرنده دی روز نیست که باز آید

كَانَ مَقْبُولًا عَلَى رَأْسِهَا خَيْرٌ وَالسَّلَامُ

هَذَا عَلِيٌّ وَالْهُدَى يَقُودُهُ

اینست علی و هدایت می کشد او را

مِنْ خَيْرِ فُرْسَانِ قُرَيْشٍ عُوْدُهُ

از بهترین سواران قریش است اصل او

وَلِرَعْلِيَّةِ السَّلَامِ زَوْجَةِ الْمَبْرَدِ

يَا شَاهِدَ اللَّهِ عَلِيٌّ فَاشْهَدْ

ای گواهی خدا بر من گواهی باش

إِنِّي عَلَى دِينِ النَّبِيِّ أَحْمَدُ

که من بر دین پیغمبر احمد

مَنْ شَكَّ فِي الدِّينِ فَإِنِّي مُهْتَدٍ

هر که شک کند درین دین بهترین که من راه را

يَا رَبِّ فَاجْعَلْ فِي الْجَنَّةِ مَوْجِدِي

ای پروردگار که در آن در بهشت جای واروشدن من

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

جَنَّبِي تَجَافَا عَنِ الْوَسَادِ

پهلوی من دور شد از بالش و بستر

خَوْفًا مِنَ الْمَوْتِ وَالْمَعَادِ

از ترس مرگ و جای بازگشتن

مَنْ خَافَ نَرَسُكَ مِنَ الْمَنَائِبِ

هر که ترسد از سخن تو که گناهان کند

لَمْ يَدِرْ مَا لَذَّةُ الرَّقَادِ

ندانند که جیت تره خواب

قَدْ بَلَغَ الزَّرْعُ مُنْتَهَاهُ

برستی که رسید گشت به نهایت او

لَا بُدَّ لِلزَّرْعِ مِنْ حَصَادِ

ناچارست گشت را از درودن

وَلِرَعْلِيَّةِ الْخَثِيَّةِ

ان الذين بنوا فطال بناؤهم
برستی که آنک بنا کردند پس دراز شد بناایشان
جرت الرياح على محل ديارهم
روان شد بادها بر جاوسراپا ایشان

فاستمعوا بالاهل والاولاد
بس بر خور داری گرفتند بر اهل و فرزندان
فكانتهم كانوا على سعاد
بس گویا که ایشان بودند بر وعده گاه

وله عليه السلام

الموت لا والذ ابني ولا ولدا
مرگ نه پیر باقی ماند و نه فرزند
كان النبي ولم يخلد لامته
بود پیغمبر و جاوید نگذاشت او را بر ائمه او
للموت فينا سهام غير خاطئه
مرگ را در میان ما تیرها نه خطا کننده

هنا السبيل الى الاتري احدا
اینست راه آنکه بنیستی کی را
لو خلد الله خلفا قبله خلدا
اگر جاوید که آشتی خدا خلقی زایش از جاوید ماندی
من فاته اليوم سهم لم يقفه غدا
هر که فایست شود امروز تیری فایست نشود از فردا

وفي وصية الى ابنه الحسن عليمها السلام

عليك ببر الوالد ببر كليهما
بر تو باد بنیکوی پدر و مادر سردوار ایشان
فلا تصعبن الا نقيما مهديا
بس صحت مدار که با پر میز کار با کینه رای

وبر ذوى القربى وبر الابرار
و بنیکوی خداوندان خویشی و بنیکوی دوران
عفيفا زكيا منجز المواعد
با پاک دامن پاکیزه روان کننده مر و عده را

وقارن اذا قارنت حراما مؤدبا
و نزدیک باش چون نزدیک باشی بازوی ادب داده
وكف الاذى وحفظ لسانك واز
و باز است از زنجانیان فکمه در زبان خود را و چشم دار
وتافس ببدل المال في طلب العلى
و رغبت کن ببدل کردن مال در طلب بلندی
وكن واثقا بالله في كل حاد
و باش اعتماد کننده بخدا در همه حادثه
وبالله فاستعصم ولا تدع غيره
و بخدا چنگ در زن و خون بخیل او
وغض عن المكروه وطرفك و اجنب
و بر مرنه از مکروه چشم خود را و پیرمیز
ولا تبني للدنيا بناء مومل
و بنا کن در دنیا چون بنا کردن امیدوارنده
وكل صديق ليس في الله وده
و هر دوستی که نیست در خدا خدا دوستی او

فمن بني الأحرار زير المشاهد
جو آمدی از فرزندان آزادان زینت جابیه بر خاصه
قد تيك في ود الخليل المساعد
فدا تو بادام در دوستی دوست موافق
بهمة محمود الخلاق بزرگوار
بهمت محمود الخلاق بزرگوار
يصنك مدى الأيام من عين حاسد
تا نکه دارد ترا در گردش روزگار از چشم حسد برنده
ولا تترك في النعماء منه مجاهد
و مباش در نعمتها ازو انکار کننده
اذى الجار و اشتمك من جبل المحامد
از زنجانیان سماسیه بخدازن بر ایمن ستو کبیا
خلودا فمأخى عليها خالدا
جاویدی بر بنیت زنده بر جاویدی
فناد عليه هل به من مزاهد
بس ندا کن برو که مست بیج زاید کننده

وله عليه السلام

وَذُوهُمْ لَمْ تَرْضَ بِالضَّيْمِ نَفْسُهُ

و خداوند متعال که راضی نباشد بظلم نفس او

اِذَا خَامَرَتْهُ بِاللُّدَىٰ اُرْحِيَّةٌ

چون مخالطه کند با او بوطا دادن نشاء می و سگی و شانی

اَبِي اَللّٰهِ اِلَّا اَنْ يَكُوْنَ مَعْظَمًا

منع کند خدا را مگر که باشد بزرگ داشته

لَقَدْ صَابَرَ الْاَيَّامَ حَزْمًا وَّحِيلَةً

بدرستی که بصبر کند زاننده باشد روزگار را در پیشیاری و حیل

وَحَلَّ بِاَعْلَىٰ ذِرْوَةِ الْفَخْرِ سَامِيًا

افرو آید باشد بلندتر بلندتری بزرگی بر بالا آید

وَمَا الْفَخْرُ اِلَّا اَنْ يَكُوْنَ مَوْفِقًا

وینست فخر آنکه باشد سازد او را گردانید

فَكَمْ مِنْ فِتْيٍ لَمْ يَغْرِزْ مِنْ حُلِّ النَّفَقِ

بس چند از جوانمندی که برهنه نباشد از لباس بر سر کار

اَلَا رُبَّمَا شَدَّ الْكَرِيمُ اعْتِرَاصَهُ

چرا آنکه چند بود سخت کرد اندر در بزرگ غنیت خود را

وَمَا السَّيْفُ مَا قَدَّكَ اَنْ فِي بَطْنِ حِفْظِهِ

وینست شمشیر آنکه باشد در شکم خلف خود

فَاَصْبَحَ قَرْمًا هَبْرًا يَا مَجْدًا

بس کشته باشد منتهی بغایت خوب بزرگ داشته

تَخَالَ اهْتِرَازَ الرَّفْحِ فِيهِ تَرْدًا

بنداری آمد شد نیزه که درو میکند

هُمَا مَا كَرِمًا يَأْذِخُ الْمَجْدَ اَصِيدًا

منته بزرگ بلند بزرگی گز کردن بوی تکلم

فَاَصْبَحَتْ الْاَيَّامُ تُزْهِى بِاغْيَادًا

بس کشته باشد روزگار بمجذبی لطین نرم بدن

وَاَبْدَىٰ سَمَاحًا بِذَلِكَ وَسُودًا

و اطوار کرد در پیش سخاوت میان آن و منتهی

مُعَانًا بِنَصْرِ اَللّٰهِ عَبْدًا مُسَدِّدًا

یاری کرده بیاری خدا را بنده راست گردانید

وَكَمْ مِنْ فِتْيٍ بِاللّٰهِ اَضْحَىٰ مُوَيْدًا

و چند از جوانمندی که خدا کشته تقویت کرده شده

فَصَارَ عَلٰى الْاَعْدَاءِ سَيْفًا مَهْتَدًا

بس کشته باشد بر دشمنان شمشیر منتهی

بَسَيْفٍ وَلَكِنْ مَا تَبَدَّىٰ مَجْدًا

بشمیر و لیکن ظاهر بود برهنه

وَلِرَعْلِيٍّ السَّلَامُ

ذَهَبَ الَّذِينَ عَلَيْهِمْ وَجْدِي

برفشد آنانک بر ایشان بود اندوه من

مَنْ كَانَ بَيْنَكَ فِي التُّرَابِ وَبَيْنَهُ

آنکس که باشد میان تو در خاک و میان او

لَوْ كُشِفَتْ لِلخَلْقِ اَطْبَاقُ الثَّرَىٰ

اگر باز برند بر او خلق طبعها خاک را

مَنْ كَانَ لَا يَطَّاءُ التُّرَابَ بِرَجْلِهِ

کس بود که نپسرد خاک را بپای خود

اِذَا مَا الْمَرْءُ لَمْ يَحْفَظْ ثَلَاثًا

چونکه مرد ننگه نزارد سه چیز را

وَقَاءَ لِلصَّدِيقِ وَبَدَلَ مَالٍ

و ناکردن دوست را و بخشیدن مال

وَبَقِيَتْ بَعْدَ فِرَاقِهِمْ وَجْدِي

و بماندم پس از جدایی ایشان شها

شَبْرَانٍ فَهُوَ بَغَائِبَةُ الْبُعْدِ

در بدست پس او بغایت دوری بود

لَمْ يُعْرِفِ الْمَوْلَىٰ مِنَ الْعَبْدِ

نشناختند خواهر را از بنده

يَطَّاءُ التُّرَابَ بِمَاعِمِ الْخَدِّ

بسپرد خاک را بتازه رخ خود

فَبِعْهَ وَلَوْ بِكَفِّ مِنْ وَمَا دِ

بس بزودش او را و اگر بیک گفت خاکستر بود

وَكَيْتَمَانَ السَّرَائِرِ فِي الْفُؤَادِ

و باز پوشیدن رازها در دل

وَمَا نَسَبُ الْبَيْدِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

بَكَيْتُ عَلَى شَبَابٍ قَدْ تَوَلَّى

بگریستم بر جوانی که پشت فرود کرد

فِي اَلَيْتِ الشَّبَابِ لَنَا يَعُوذُ

بس ای کاشکی جوانی ما را باز کرد

فَلَوْ كَانَ الشَّبَابُ يُبَاعُ بِبَيْعَا
بس اگر جوانی فروشد بزرگش
وَلَكِنَّ الشَّبَابَ إِذَا تَوَكَّلَ
ولیکن جن بست فرد کرد

لَا عَطِيَّةُ الْمُبَايَعِ مَا يُرِيدُ
هر اینه بر ادوی فرشته را آنچه خواهد
عَلَى شَرَفٍ فَمَطْلَبُهُ بَعِيدُ
بر کله با بس جا جستن او دورست

وَلَعَلَّهِ السَّلَامُ

لَوْ كَانَتْ الْأَرْزَاقُ تَجْرِي عَلَى
اگر بودی روزیها که جاری بودی بر
لَكَانَ مَنْ يَخْدُمُ مُسْتَحْدِمًا
هر اینه بودی کسی که خدمت میکند طلب کننده
وَاعْتَدَلَ الدَّهْرُ إِلَى أَهْلِهِ
وعدل میکردی روزگار با اهل خود
لَكِنَّهَا تَجْرِي عَلَى سَمْتِهَا
ولیکن ی رود برشته و نشان خود

مِقْدَارِ مَا يَسْتَاهِلُ الْعَبْدُ
اندازه آنکه سزاوار بود بنده
وَفَغَابَ فُحْشٌ وَبَدَأَ سَعْدُ
و پنهان شدی غشی و ظاهر شدی سعدی
وَاقْتَصَلَ السُّودُ وَالْمَجْدُ
و پیوسته شدی مهتری و بزرگی
كَمَا يُرِيدُ الْوَاحِدُ الْفَرْدُ
چنانکه خواهد خدای یگانه تنها

وَلَعَلَّهِ السَّلَامُ

صَدِيقِ عَدُوِّي دَاخِلٌ فِي عِدَائِي
دوست و دشمن من داخلست در دشمنی من

وَإِنِّي لَمِنَ وَدِّ الصَّدِيقِ وَدُوْدُ
برستی که من کس را دوست دارم دوست را دوستم

فَلَا تَقْرَبْنِ مِنِّي وَأَنْتَ صَدِيقُهُ
بس نزدیکی میای از من و تو دوست او باشی

فَاتِ الَّذِي بَيْنَ الْقُلُوبِ بَعِيدُ
برستی که آنچه میان دلهاست دورست

وَلَعَلَّهِ السَّلَامُ

مَا وَدَدَنِي أَحَدٌ إِلَّا بَدَلْتُ لَهُ
دوست نداشت مرا مگر که بخشیدم من او را
وَلَا قَلَابِي وَإِنْ كَانَ الْمُسْتَبِينَا
و دشمن نداشت مرا و اگر چه بود بد کردار ما
وَلَا ائْتَمْتُ عَلَى سَيِّئِ فِئْتِهِمْ
و این نگردانیدند ما بر رازی که آشکار کرده باشند از ما
وَلَا أَقُولُ نَعْمَ يَوْمًا فَاتَّبِعْهُ
و نگویم آری روزی که تی آورده باشم آنرا

صَفْوِ الْمَوَدَّةِ مِنِّي إِخْرَ الْأَبْدِ
صافی دوستی از من آخر همیشه
إِلَّا دَعَوْتُ لَهُ الرَّحْمَنَ بِالرَّشْدِ
مگر که خواندم برای او خضر رحمن را بر آه راست
وَلَا مَدَدْتُ إِلَى غَيْرِ الْجَمِيلِ
و نکشیدم بغیر خوبی دست خود
مَحَلًّا وَلَوْ ذَهَبَتْ بِالْمَالِ وَالْوَالِدِ
بخوبی و اگر چه بخوای برد مال و فرزندی

وَلَعَلَّهِ السَّلَامُ

مَا أَكْثَرَ النَّاسَ لَا بِلَ مَا أَقْلَهُمْ
چه بسیارند مردمان بل چه اندک اند ایشان
إِنِّي لَا فَتَحَ عَيْنِي حِينَ افْتَحَهَا
برستی که باز می کشی چشم خود را آن روز که باز می کشی آنرا

وَاللَّهِ أَعْلَمُ إِنِّي لَمْ أَقْلِفْنَا
خدا می داند که من نیکو نمی درخ
عَلَى كَثِيرٍ وَلَكِنْ لَا أَرَى أَحَدًا
بر بسیاری ولیکن نمی بینم یکی را

وله عليه السلام

هُمُومٌ رِجَالٌ فِي أُمُورٍ كَثِيرَةٍ

تصدقات مردان در کارها بسیار است

وَهِيَ مِنَ الدُّنْيَا صِدْقٌ يُوسَعِدُ

وقصد من از دنیا دوستی موافقی

يَكُونُ كَرُوحٍ بَيْنَ جَسْمَيْنِ قَبِيحَتِ

که باشد چون روحی که در میان دو تن قسوت کرده باشد

فَجَسْمَاهُمَا جِسْمَانِ وَالرُّوحُ وَاحِدٌ

بس دو تن ایشان دو تن بود و روح یکی بود

وأيضا عليه التحية

ومما نسب إليه السلام والى غيره وقيل إنه لا ينزع القيس

تَغَرَّبَ عَنِ الْأَوْطَانِ فِي طَلَبِ الْعُلَى

بغیبت رواز جایها خود در جستن بلندی

وَسَافِرٌ فِي الْأَسْفَارِ خَمْسُ فَوَائِدٍ

وسفرکن که در سفرها پنج فایده است

تَفْرَجُ هَمَّهُمُ وَالنِّمَاسُ مَعِيشَتُهُ

دابرودن اندوه و جستن چیزی که زندگان بزرگو

وَعِلْمٌ وَأَدَابٌ وَصُحْبَةُ مَا جَدَّ

و علم و ادبها و صحبت کسان بزرگ

فَإِنْ قِيلَ فِي الْأَسْفَارِ ذَلٌّ وَغُرْبَةٌ

بس اگر گویند که در سفرها خفارت است غمی

وَقَطْعُ الْفِيَا فِي وَارْتِكَابِ الشَّدَا

و بریدن بیابانها و ترکب شدن سختیها

فَمَوْتُ الْعَنَتِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ مَقَامِهِ

بس مرگ جوارز بهتر است او را از اقامت

بِدَارِهِ وَان بَيْنَ وَاشْرُوحَاسِدِ

برای خفارت میان سخن چمن و حسد برنده

وله عليه السلام

مَنْ لَمْ يُرِدْكَ فَخَلِّهِ لِمُرَادِهِ

آنکس که نخواهد ترا بس بگذارد او را بمراد خود

وَقَدْ رَوَى الْمَدَائِنِيُّ رَفِيعَهُ إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجَةِ

و بدیستی که روایت کرد مدائنی برداشت این را با ام سلمه زن

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ اسْحَقَ ابْنِ

کنت محمد بن اسحق بدیستی

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَنَى مَسْجِدَهُ الَّذِي بِالْمَدِينَةِ

که بنام محمد بن اسحق مسجد خود را که بمدینه است

فَقَتَّرَبَ اللَّبْنَ وَمَا يُحْتَاجُ إِلَيْهِ فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى

بس نزدیک بردند خشت و آنچه احتیاج دارند بان بس برخواست پیغمبر

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَ رِجْلَهُ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ الْمُهَاجِرَ

بس نهاد رواد خود را بس انگاه که بدیدند آنرا

وَالْأَنْصَارُ الْقَوَائِدِ تَهَمُّمْ وَجَعَلُوا يَرْتَجِرُونَ وَيَقُولُونَ

و انصار بیندا خشد رواد خود را و دستارند رجوی کشند وی کشند

وَيَعْمَلُونَ لَنْ نَعْبُدَكَ يَا نَبِيَّ يَعْْمَلُ ذَلِكَ إِذَا الْعَمَلُ

و کاری کردند اگر او را بشنم ما و پیغمبر کار کند این آنکه کاری باشد

جِرُونَ

جران

مُضَلَّلًا وَكَانَ عُمَانُ رَجُلًا نَحِيفًا فَكَانَ يَحْمِلُ

کم راه کرد اینده و بود عثمان مردی نزار بس بود برمی داشت

لَيْسَةً وَتَجَافَى بِهَا عَنْ ثَوْبِهِ فَإِذَا انْفَضَّ كُمِّيهِ فَرَأَهُ

خشتی و دور میداشت آنرا از جامه خود چون بی نما و آنرا بی افشانه سرد و استن خود

امير المؤمنين علي السلام ففعل

امیر المؤمنین و گفت

لَا يَسْتَوِي مَنْ يَعْمُرُ الْمَسَاجِدَ

کیسان نباشد که آبادان کند مسجد را

وَمَنْ يَبِيتُ رَاكِعًا وَسَاجِدًا

و آنکس که شب گذارد بر کوع و سجود

وَمَنْ يَهِينُ هَكَذَا مَعَابِدًا

ریخ برد درو استاده و نشسته

وَمَنْ يَهِينُ هَكَذَا مَعَابِدًا

و کسی که حقیر دارد همچین جای عبادت را

وَمَنْ يُرَى عَنِ الْغُبَارِ حَائِدًا

و کسی که پشند او را از گرد میل کننده

ذَكَرَ الْأَمَامَ عَلِيَّ بْنَ أَحْمَدَ الْوَاحِدِيَّ وَهُوَ مَا مَرَّ

یاد کرد پشوا علی بن احمد واحدی او پیشوار

أَصْحَابَ الشَّافِعِيِّ بَخْرَاسَانَ عَنْ مُدَافِعٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ

یاران شافعی بود بخراسان از مدافع از زهری

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبٍ بِرِمَالِكٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ

از عبد الرحمن بن کعب بر مالک از جابر بن عبد

اللَّهُ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ يُبَشِّرُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اترا اخبار کنت شنیدم از علی میخاند و رسول خدا را بشارت میداد

أَنَا أَخُو الْمُصْطَفَى لَا شَكَّ فِي نَسَبِي

منم برادر مصطفی نیست شک در نسبت من

مَعَهُ رَيْبٌ وَسَبْطَاهُ هُمَا وَلَدَا

با او بروردند ما و سرد و فرزندان ایشان فرزندان

جَدِّي وَجَدُّ رَسُولِ اللَّهِ مَنْفَرِدٌ

جد من و جد رسول خدا مردی یکی است

وَفَاطِمَةُ زَوْجَتِي لَا قَوْلَ ذِي فَهْدٍ

و فاطمه زن منست که کثرت خداوند دروغ

صَدَقْتُهُ وَجَمِيعِ النَّاسِ فِي ظُلْمٍ

من با او در حق او را و همه مردمان در تاریکی بودم

مِنَ الصَّلَاةِ وَالْأَشْرَافِ وَالنَّكْدِ

از کمای و شک آوردن و اندکی چیزی

فَالْحَمْدُ لِلَّهِ شُكْرًا لِأَشْرَافِكِ

بر ستایش من خدا را شکر کردی نسبت مناری او را

الْبَرِّ بِالْعَبْدِ وَالْبَاقِي بِلَا أَمْدٍ

نیکو کار بر بنده و باقی بمشده بی نهایت

قَالَ فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ

گفت پس خندید رسول خدا و گفت

صَدَقْتَ يَا عَلِيُّ وَقَدْ أوردَهُ الشَّيْخُ الْمُفْسِدُ

راست گفتی ای علی و بدستی که آورد این را شیخ مفید

كَذَلِكَ إِلَّا الْبَيْتَ الثَّلَاثَ وَرَوَى ذَلِكَ أَخْبَطُ

همچنین که بیت سیم را و روایت کرد این را اخبط

خَوَارِزْمٍ فِي الْمَنَاقِبِ وَعَنْ أَبِي الْعَلَاءِ الْحَسَنِ الْعَطَّارِ

خوارزم در فضایل و از ابی العلاء حسن عطار

الهُمْدَانِي عَنِ الْحَسَنِ الْمُقْتَرِي عَنِ أَبِي أَحْمَد

حمدانی از حسن مقتری از ابی احمد

عَبْدَ اللَّهِ الْخَافِظِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُطَفَّرٍ عَنْ عَلِيٍّ

عبدالله حافظ از محمد بن مطفّر از علی

بْنِ أَحْمَدَ بْنِ مَرْوَانَ الْمُقْتَرِي عَنْ زُبَيْرِ بْنِ حَكَّارٍ

بن احمد بن مروان مقتری از زبیر بن حکار

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ الْبَلَوِيِّ هَذَا الْبَيْتُ

از عبدالله بن محمد بلوی این بیت را

وقال عليه السلام وهو محمود بن يحيى فاطمة عليه

وَإِنَّ حَيَاتِي مِنْكَ يَا نَبْتَ أَحْمَدِ

بیتی که زندگانی من ای دخت احمد

أَنْصُرُ عَنِّي الْحُجَّى لَدَيْكَ وَأَشْتَكِي

ای اندر در ماتب نزد تو و من شکایت کنم

أُصْرُ عَلَى صَبْرٍ وَأَقْوَى عَلَى مَنِي

اصراری نیام بر صبر و قوی شوم بر آرزو

وَلَكِنْ لِأَمْرِ اللَّهِ تَعْتَوِرُ قَابِنَا

ولیکن امر خدا پیرا فروئی کند که در نماز

بِأَظْهَارِ مَا أَخْفَيْتَهُ لَشَدِيدِ

بظاهر کردن سرچه پنهان کنم انرا سر این سخت است

الْيَلْبِ وَمَالِي فِي الرِّجَالِ نَدِيدِ

بتو و نیت مرا در میان مردان ستمی

أِذَا صَبْرُ خَوَّارِ الرِّجَالِ بَعِيدِ

چون صبر بانگ کندگان مردان دور بود

وَلَيْسَ عَلَيَّ حُكْمُ إِلَّا لَهُ جَلِيدِ

و نیت بر حکم خدا ای جلدی

وَفِي هَذِهِ الْحُتَّى دَلِيلٌ بِأَنَّهَا لِمَوْتِ الْبَرَايَا قَائِدٌ وَبِرِيدِ

و درین تب دلیلت بانگ او در مرگ قطعا نما سر منگ است و برید

وَكَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَثِيرًا يَمَثَلُ بِهَذَا الْبَيْتِ

و بود بر او باد سلام بسیار بشکل آوردی این بیت

لَمَّا رَأَى ابْنَ مُلْجَمٍ لَعَائِنُ اللَّهِ عَلَيْهِ تَتَرَى

چون دیدی بن ملجم را لعنت خدا بر او باد بیانی

أُرِيدُ حَيَاتَهُ وَيُرِيدُ قَتْلِي عَذِيرَكَ مِنْ خَلِيلِكَ مِنْ مُرَادِ

من می خواهم عطا دادن او و میخواهد قتل من بیاد عذر از دوست خود از قبیله مراد که او را

علیه السلام بود

وله عليه السلام

الْآيَاتُهَا الْمَغْرُورُ بِالْقَوْلِ وَالْوَعْدِ وَمِنْ حَالِ عَزْرُ شِدِّ الْمَسَالِكِ وَالْقَصْدِ

بدان ای فریفته بکثرت وعده داد و انکار بکشت از راه راهها و راه راست

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي يَوْمِ أُحُدٍ يَرَى عَمَّهُ حَمْرَةً

و گفت در روز احد مرثیه گفت عم خود حمزه را

فِي رِوَايَةِ أَحْمَدَ بْنِ كَامِلٍ بِرِخْلَفٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ

در روایت احمد بن کامل بر خلف از محمد بن اسحاق

أَنَا بِنِي أَنْ هِنْدًا حَلَّ صَحْرٍ دَعَتْ دَرَكًا وَبَثَّتْ الْهُنُودَا

آند خیره بمن که منذ زن صحرا بود بخواند کینه جستن و فرود داد و یکیز نامها

رضی الله عنه

فَان تَفَخَّرَ حِينَ وَلِيَّكَ
 بِسِوَاكَ بزرگی کند او بکشتن جزه آن وقت که پشت کرد
 فَاِنَّا قَدْ قَتَلْنَا يَوْمَ بَدْرٍ
 بس بدستی که ما بکشیم روز بدر
 وَشَيْبَةَ قَدْ قَتَلْنَا يَوْمَ ذَاكُمُ
 وشیبه را بدستی بکشیم آن روزمان
 فَيَقِي فِي جَهَنَّمَ شَرُّ دَارٍ
 بس بماند در دوزخ که بدترین سرای است
 فَمَا سِتْيَانٍ مِّنْ هُوَ فِي حَجِيمٍ
 یکسان نیست آنکس که او در دوزخ باشد
 وَمَنْ هُوَ فِي الْجَنَانِ يَدْفِنُ فِيهَا
 وآنکس که او در بهشت باشد میخشد در آنجا

مَعَ الشُّهَدَاءِ مُحْتَسِبًا شَهِيدًا
 و با شهدا محض شهید گشته
 اَبَا جَهْلٍ وَعُتْبَةَ وَالْوَلِيَّكَ
 ابا جهل را و عتبه و ولید را
 عَلٰى اَثْوَابِهِ عَلَقًا جَسِيْدًا
 بر جاساد او بود خون غلیظ بسته جنسیده
 عَلَيْهِ لَمْ يَجِدْ عَنْهَا حَمِيْدًا
 برو نیافت و نیابد از آنجا بگردیدنی
 يَكُوْنُ شَرًّا لِّهٖ فِيهَا صَدِيْدًا
 که بدست آشپیدن او در دوزخ
 عَلَيْهِ الرِّزْقُ مُغْتَبًا حَمِيْدًا
 برو روزی شادان برشان برده ستوده

وَقَالَ عَلِيُّ السَّلَامُ اَيْضًا فِي اِحْدٍ

اللَّهُ حَيٌّ قَدِيمٌ قَادِرٌ صَمَدٌ
 خدا زنده است همیشه توانا بناه نیازمندان
 هُوَ الَّذِي عَرَفَ الْكُفْرَانَ مِنْهُمْ
 اوست آنکس که بشناسید کافران را جای ایشان

وَلَيْسَ شِرْكًا فِي مَلِكِهِ اِحْدٌ
 و نیست که همباز باشد در بادشاهی او یکی
 وَالْمُؤْمِنُونَ سَيَجْعَلُكُمْ كَمَا وَعَدُوا
 و مؤمنان را زود بود که جزا دهد ایشان را همانکه وعده
 داده اند

فَاِنْ تَكُنْ دَوْلَةً كَانَتْ لَنَا عِظَةٌ
 پس اگر باشد دولتی باشد ما را بندی
 وَيَنْصُرُ اللَّهُ مَنْ وَالَاهُ اِنْ لَّهُ
 و یاری کند خدا کس را که دوست دارد او را که او را
 فَاِنْ نَطَقْتُمْ بِفَخْرٍ لَّا اَبَا لَكُمْ
 اگر سخن گوید شما بزرگی که بدر میباید شمارا
 فَاِنْ طَلَحَتْ غَاذٌ زَنَاهُ مُجْدِلًا
 بدستی که طلاق را بگذریم او را خاک آلوده
 وَالْمَرْءُ عُمَانُ اَزْوَتِهِ اَسِنَّتُنَا
 و مرد عثمان سیراب کرد او را سر نیزه ما
 فِي تِسْعَةِ اَذْوَلُوَابِنِ اَظْهَرِهِمْ
 در میان نه کس چون پشت فرود کند میان بهشتها اینک
 كَا بُؤَالِدِ الْوَابِ مِنْ فِهْرِ وَاكْرَمِهَا
 بودند کیسوه نیتمه از قبیله فخر و بزرگترین آن
 وَاَحْمَدُ الْخَيْرُ قَدَارٌ لِّي عَلٰى عَجَلٍ
 و احمد بهترین بدوستی سلاز کردی بر عجل
 فَظَلَّتِ الطَّيْرُ وَالضَّبْعَانُ تَرْكِبَهُ
 پس کشند مرغان و کشتاران که برمی نشینند
 او را

فَهَلْ عَسَىٰ اَنْ يَّرٰى فِي عَمِيَّهَارِ شَدَّ
 پس است که باشد که بیند در کراسی آن راه راست
 نَصْرًا وَمِثْلُ الْكُفْرَانِ اِذْ عَدُوُّ
 یاری و عقوبت کند کافران را چون غنا کنند
 فَمِنْ تَضَمَّتْ مِنْ اٰخْوَانِنَا اِحْدٌ
 در کسانی که در ضمن آورد ایشانرا ابر برادران ما
 وَالصَّفَاحُ نَارٌ بَيْنَنَا تَقْدِ
 و شمشیر آتش بود که می افروخت
 وَحَسْبُكُمْ اَنْ تَنْبُذُوهُ اِنْ اَفْرَجْتُمْ
 و بس که پان زن او چون خیر دادند او را پاره پاره بود
 لَمْ يَنْكَلُوا عَنْ حِيَاضِ الْمَوْتِ اَذْوَدُوا
 و انکشتند از حوضهای مرگ چون وارد شدند
 ثُمَّ اَلَا نُوْفٍ وَحَيْثُ الْفَرْعُ وَالْعَدُوُّ
 بلند پیشانی یعنی بزرگان نسبت و از جهت شایخ و شمار
 تَحْتَ الْعِجَاجِ اَبِيًّا وَهُوَ يُجْتَهَدُ
 در زیر کرد ای راد او گوش کننده بود
 فَحَامِلٌ قِطْعَةً مِنْهُمْ وَمُقْتَعِدٌ
 پس در زنده پاره را ایشان و در نشیننده بودند

یعنی از آنکه در اصل گشته اند

وَمَنْ قَتَلْتُمْ عَلَىٰ مَا كَانَ مِنْ عَجَبٍ
 وآنکس که کشتید شما بر آنکه بود از عجب
 لَهُمْ جَنَانٌ مِنَ الْفِرْدَوْسِ طَيِّبَةٍ
 مرا ایشان را بهشتهاست از جنت فردوس خوش و پاک
 صَلَّى إِلَهِكُمْ عَلَيْهِمْ كَمَا أَذَكُرُوا
 درود داد خدا بر ایشان سر وقتی که باید گفت ایشان را
 قَوْمٌ وَفَوَ الرَّسُولِ اللَّهُ وَاحْتَسِبُوا
 گروهی که وفا کردند مرا رسول خدا را و در سوختند
 وَمُصْعَبٌ ظَلَّ لَيْثٌ دُونَهُ حَرْدٌ
 و مصعب که روزگراشت شیرش او خشکن
 لَيْسُوا الْقَتْلَىٰ مِنَ الْكُفَّارِ ادْخَلْتُمْ
 نیست چون کشتگان از کافران که در برد ایشان را
 قِيلَ قَتَلَ امِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ سَائِرِ بَطُونِ
 گفته اند که کشت
 الْقُرَيْشِ فِي يَوْمِ احُدٍ فَقَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ مَا يَرِيدُ
 قریش در روز احد
 عَلِيٌّ اَنْ يَرْكَبَ مِنْ قُرَيْشٍ وَاحِدًا وَاللَّهِ فَكَانَتْهُ
 علی که بگذارد از قریش یکی را بخدا که گویا که او

ضَرِيٌّ عَلَىٰ قَتْلِهِمْ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا ضَرِيٌّ
 درین است بر کشتن ایشان بر کنت
 عَلَىٰ ذَلِكَ وَاتَّهَ لَيْسُوْنِي مَا يَصِيْرُونَ إِلَيْهِ بَعْدَ
 برین و برستی که غمناک میکند ما آنچه می کردند ایشان بان پس
 الْقَتْلِ حُرْزِي عَلَىٰ قُرَيْشٍ كَيْفَ كَفَرَتْ بِرَبِّهَا وَأَنْتَ
 از کشتن انزوه من بر قریش است که بگفته کافر شدند پروردگار خود و نیست
 عَدَدُهَا وَصَارَتْ إِلَى النَّارِ ثُمَّ مَضَىٰ وَهُوَ يَقُولُ
 شمار خود را و کشتد با تش دوزخ پس بر رفت او وی کنت
 قُرَيْشٌ بَدَتْهَا بِالْعَدَاوَةِ اَوَّلًا
 قریش ابتدا کردند بدشمنی اول
 بِأَفْوَاهِهَا وَالْبَيْضُ بِالْبَيْضِ تَلْتَلِفٌ
 بدشمنان خود و شمشیرها می خوردند فراسیده
 وَخَطِيئَةٌ قَدْ تَقَفَتْ سَمَّهْرِيَّةً
 و نیزه ها خطی که استوار کرد در سینه از ولایت سمرقند
 فَكُلْنَا لَهُمْ لَا تَبَعُوا الْحَرْبَ اسْتَلُوا
 پس کنتم ایشان را که بر نه آید بر حرب را و اسلام آوردند
 فَقَالُوا كَفَرْنَا بِالَّذِي قَالَ إِنَّهُ
 پس کشتد کافر شدیم بآنکه گفت بدستی که

وَجَاءَتْ لِطُفَيْفٍ نُودِرَتْ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 و آمدند تا پیشانند نور پروردگار محمد را
 بِأَيْدِيهِمْ مِنْ كُلِّ عَضْبٍ مُهْتَدٍ
 برستند ایشان بود از شمشیر بران بندی
 اسْتَنْتَاهَا قَدْ حُوِّدَتْ نَجْرٌ
 سر آمد آنرا از دوده بودند بسویان
 وَفِيئُوا عَلَىٰ دِينَ الْمُبَارَكِ أَحْمَدِ
 و باز گردید بر دین مبارک احمد
 إِلَىٰ رَبِّهِ الْبَرِّ الْعَظِيمِ الْمُجَدِّ
 پروردگار ما نیلوا راست بزرگست بزرگ است

و بعضی گفته اند که شمشیر اسم کردی است که
 نیزه دار است کردی

صلى الله عليه وسلم

وقال عليا السلام في قتل عمر بن عبدود

وَكَانُوا عَلَى الْأِسْلَامِ الْبَائِلَةَ
وَبُودُوا بِرِ سَلَامِي سَهْ كَرُوهُ
وَقَرَأُوا بُوْعَمْرٍ وَوَهَبِيْنَ لَمْ يَعِدُوْا
وَكَبْرِيْتِ ابُو عَمْرٍ وَهَيْبِيْنَ نَشَرُوْا
نَهَتْهُمْ سِيُوْفُ الْهِنْدَانِ بِقِفُوْا
بَارْدَا شَتِ اِيْشَانِ شَمِشِيْهَ اَمْدِيْ كِهْ بَا شَتِيْ بَرَا

فَقَدْ خَرَّ مِنْ تِلْكَ الثَّلَاثَةِ وَاحِدٌ
بِرِسْتِيْ كِهْ يَشْتَادُ اَزَانِ سَهْ يَكِيْ بُوْعَمْرٍ
وَلَكِنْ اَخُو الْكَرْبِ الْمَجْرِبِ عَايِدٌ
وَلَكِنْ بَرَادِ حَرْبِيْ كِهْ اَزُوْهَتْ بَارْدَا شَتِ
غَدَاةُ النَّقِيْنَا وَالرِّمَاحُ مَصَا
بَا بَرَادِ كِهْ بِيْمِ كَسِيْدِيْمِ وَنِيْزِيْمِ
بَارْدَا شَتِ اِيْشَانِ شَمِشِيْهَ اَمْدِيْ كِهْ بَا شَتِيْ بَرَا

وله عليه السلام

تَمَّتْ رِحَالُ اَبْنِ اَمُوْتٍ وَاِنْ اَمْتُ
بَار زُوْ هُوَ شَتِيْ مَرْدَانِيْ كِهْ يَمِيْمِ وَالْكَرْمِيْمِ
وَلَيْسَ الَّذِيْ يَبْغِيْ خَلَا فِيْ بِيْضِيْ
وَنِيْسْتِ اَنَكِهْ جُوْبِيْ خَلَا فِ مَن كِهْ كَرْدِيْ رَسَلْتِيْ مَرَا
وَإِنِّيْ وَمِنْ قَدَمَاتِ قَبْلِيْ كَمَا لَدِيْ
بِرِسْتِيْ كِهْ مَن وَكِيْ كِهْ بَرْدِيْ اَمِيْشِ اَزْمِنِ مَر اِيْشِيْ جُوْنِ كَسِيْتِ

فَدَاكَ سَبِيْلُ لَسْتُ فِيْهَا بِاَحَدٍ
بِسْ اَنْ رَايِ اَسْتِ كِهْ نِيْسْتِيْمِ دَر اَنْ شَا
وَلَا مَوْتُ مِنْ قَدَمَاتِ قَبْلِيْ مَخْلُدِيْ
وَنَهْ مَرَكِ اَنْ كَسْنِ كِهْ بَرْدِيْ اَمِيْشِ اَزْمِنِ جَاوِيْدِيْ اَزْمِنِ
يَزُوْرُ عِشَاءً اَوْ يَرُوْحُ لَيْلِيْ
كِهْ زِيَارَتِ كُنْدِيْ شَبَانِكَا هَ اِيْ شَبْتِيْ كَا هَ كُنْدِيْ بَا بَرَادِ

ومر كلامه عليه السلام

وَإِنِّي قَدْ حَلَلْتُ بَدَارِ قَوْمٍ
بِرِسْتِيْ كِهْ مَن فَرُوْ اَمْدِيْمِ بَرَايِ قُوْمِيْ
هُمُ اِنْ يَظْفَرُوْا بِيْ يَقْتُلُوْنِيْ
اِيْشَانِ اَكْرِ ظَفْرِيْ اَبَنْدِيْ بَكِشْتِيْ مَرَا

هُمُ الْأَعْدَاءُ وَالْأَكْبَادُ سُودٌ
كِهْ اِيْشَانْدِيْ دَشْمَانِ وَبَكْرِيْ سِيَامْتِ
وَإِنْ قَتَلُوا فَلَيْسَ لَهُمْ خُلُودٌ
وَاَكْرِ بَكِشْتِيْ بِيْسِنِيْتِ مَر اِيْشَانِ جَاوِيْدِيْ

وله عليه السلام

يَا مُوْثِرَ الدُّنْيَا عَلَى دِيْنِهِ
اِيْ بَر كَرْنِيْنْدِيْ دُنْيَا بَرْدِيْنِ حُوْدِ
أَصْحَبَتْ تَرْجُوَ الْخُلْدِ فِيْهَا وَقَدْ
كَشِيْ تُوْ كِهْ اَمِيْدِيْ مِيْدَارِيْ جَاوِيْدِيْ دَر وَحَالِ اَمَكِهْ
هِيَ هَاتِ اِنْ اَلْمَوْتِ ذُوْ اَسْمِيْمِ
جِدِ دَر وَسْتِ اِيْ اَمِيْدِيْ بِرِسْتِيْ كِهْ مَرَكِ خَدَاوَنْدِيْ تِيْرِيْ هَسْتِ
لَا يَشْرَحُ الْوَا عِظَ قَلْبِ اَمْرِيْ
كَشَادِيْ نَكُنْدِيْ پِنْدِيْ دَسْنِدِيْ دَلِ مَرْدِيْ رَا

وَالْتَائِيَهُ الْحَيْرَانَ غَرْصِيْ
وَسَرَكِشْتِيْ مَتِيْجِيْ اَز قَصْدِ حُوْدِ
أَبْرَزْنَا بَ الْمَوْتِ عَنْ حَدِّهِ
بِيْرُوْنِ اَوْرُوْدِ دَنْدَانِ مَرَكِ اَز تِيْرِيْ اُو
مَنْ يَرِيْمُهُ يَوْمًا بِهَا يُرْدِيْهِ
مَر كَرَا بِيْمِيْدَارِيْ رُوْزِيْ بَانِ بَلَاكِ كُنْدِيْ اُوْرَا
لَمْ يَعِزْمِ اللهُ عَلَى رُشْدِيْ
قَصْدِيْ نَكْرُدِيْهَ بَا شَتِيْ هَذَا بَر رَا هَ نُوْدِيْنِ

ومما نسب عليه السلام وواظنتمت له بقوله

وَحَسْبُكَ دَاءٌ أَنْ تَبِيْتِ بِطَنِيْ
وَلَبِنْدِيْ هَ اَسْتِ تَرَا بَرْدِيْ اَمَكِهْ شَبِ كِهْ اَرِيْ بِيْ پَرِيْ شَكْمِ

وَحَوْلِكَ اِكْبَادُ تَحْنُ إِلَى الْقَدِّ
وَكَرْدِيْ تَرِ جَكْرِيْ بَا شَتِيْ كِهْ مَشْتَاقِيْ بَشْتِيْ بَر وَا لِ بَارِيْ دِيْ اَمِ

وله عليه السلام على قافية الذال

أَعْضُ عَيْنًا عَلَى الْقَدَى
فرو که چشم را بر خاشاک

وَتَصَبَّرُ عَلَى الْأَذَى
دصبر کن بر رنج

إِنَّمَا الدَّهْرُ سَاعَةٌ
برستی که روزگار یک ساعت

يَقْطَعُ الدَّهْرُ كُلَّ ذَا
ببرد روزگار همه آنرا

یعنی غمگین از مردم

وله عليه السلام على قافية الراء

رَأَيْتِ الدَّهْرَ مُخْتَلِفًا يَدُودًا
دیدم روزگار را آمدند کننده کمی کرد

فَلَا حُزْنَ يَدُومَ وَلَا سُرُورًا
بس نه اندوه همیشه باشد و نه شادی

وَقَدْ بَنَتْ الْمُلُوكُ بِهَا قُصُورًا
برستی که بنا کردند پادشاهان با او کوشکها

فَلَمْ يَبْقَ الْمُلُوكُ وَلَا الْقُصُورُ
بس نمانند پادشاهان و نه کوشکها

ومر عليه السلام

قَدْ يَعْلَمُ النَّاسُ أَنَا خَيْرُهُمْ نَسَبًا
برستی که میدانند مردمان که منتمین ایشان است

وَمَنْ أَحْفَرُهُمْ بَنِيًّا إِذَا أَحْفَرُوا
و ما بزرگترین ایشانم بخاندان چون فخر کنند

وَرَهْطِ النَّبِيِّ وَهُمْ مَا وَى كَامِتًا
گروه پیغمبر و ایشان جای بزرگی و وفای

وَنَاصِرِ الدِّينِ وَالْمَضُورِ مِنْ نَصْرِهِ
و یاری کننده دین و یاری کرده شده است کسی که یاری

ایشان را

وَالْأَرْضُ تَعْلَمُ ابْنِي خَيْرَ سَاكِنِهَا
در زمین میدانند که ما بهترین ساکنان

كَمَا يَشْهَدُ الْبَطْحَاءُ وَالْمَدْرُ
چنانکه بان گواهی دهد زمین با سون که در کلونج یعنی

وَالْبَيْتُ ذُو السِّتْرِ لَوْ شَاءُوا
و خانه که خدا او را پرده است اگر خواهند صدیق گفتار

نَادَى بِنَاكَ رُكْنَ الْبَيْتِ وَالْحَجْرُ
نوا کرد باین رکن خانه و حجره

وقال عليه السلام لما عوتب على المزاج

أُرِيدُ بِنَاكُمْ أَنْ تَهْشُوا الطَّلَقِي
میخواهم باین نام آنکه بشاید برای کشاده

وَأَنْ تَكْفُرُوا بَعْدِي الدُّعَاءَ عَلَيَّ
و آنکه بسپار کرد اندیشه پس از من دعا کردن بر من

وَأَنْ تَمْخُونِي فِي الْمَجَالِسِ وَدَعَمَ
و آنکه بر میدارم در مجلسها دوستی شما

وَأَنْ كُنْتُ عَنْكُمْ غَائِبًا أَحْسَنُوا
و اگر باشم از شما غایب خواب کرد اندیشه با شما

وله عليه السلام

ابْنَتِي إِنَّ مِنْ الرِّجَالِ بَهِيمَةً
ای پسرک من برستی که از مردان چهار پای اند

فِي صُورَةِ الرَّجُلِ السَّمِيعِ الْمُبْصِرِ
در صورت مرد شنوا و بینا

فَطِنٌ بِكُلِّ رِزِيَةٍ فِي مَالِهِ
تیز بین بهر مصیبتی که در مال او باشد

وَإِذَا أَصِيبَ بَدِينَهُ لَمْ يَشْعُرْ
و چون فرار کنند بدین او آگاه نباشد

وله عليه السلام

رَبِّ فَتَى دُنْيَاهُ مَوْفُورَةٌ
 جذا جزا مردی که دنیا را و تمام باشد
 وَآخِرُ دُنْيَاهُ مَدْمُومَةٌ
 و دیگری که دنیا او نیکو نمیده بود
 وَآخِرُ قَدَحِ حَازِكَلَيْتِهِمَا
 و دیگری که جمع دارد مردوانرا
 وَآخِرُ جُرْمِ كَلَيْتِهِمَا
 و دیگری که بی روزی بود از مردو

لَيْسَ لَهُ مِنْ بَعْدِهَا آخِرَةٌ
 نباشد مر او را از پس آن آفت
 يَتَّبِعُهَا آخِرَةٌ فَأَخِرَةٌ
 پس روان باشد آخری فخر کننده
 قَدْ جَمَعَ الدُّنْيَا مَعَ الْآخِرِ
 بدستی که کرده باشد دنیا و آفت
 لَيْسَ لَهُ دُنْيَا وَلَا آخِرَةٌ
 نباشد مر او را دنیا و آفت

وَمَا نَسَبَ إِلَيْهِ السَّلَامُ

إِذَا اجْتَمَعَتْ عَلِيًّا مَعْدُومِدْجٍ
 چون کرده آیند بلند آن قبیله معد و مدج
 سَلَّمَ بِأَكْفَالِ الْخَيْلِ فِي الْوَفَا
 سلامت یافته گفتماء اسبان من در کارزار
 حَرَامٌ عَلَى أَرْمَاحِ طَعْنِ مُدْبِرٍ
 حرامست بر نیزه ها و ما زدن پشت فرو کرده

بِعَرَكَةِ يَوْمًا فَإِنَّ أَمِيرَهَا
 بحرب گامی اوزی بدستی که امیر آن قبایل باشم
 وَمَكْلُومَةُ لِبَائِتِهَا وَحُورِهَا
 و جرات رسیده گویا اسبهای آن و غنای اسبان
 وَتَدَقُّ مِنْهَا فِي الصُّدُورِ رِجَالُهَا
 و کوفته شود از آن در سینه ها آن بازگشت نیزه ها

وَلَعَلِّي السَّلَامُ

تَكْثُرُ مِنَ الْأَخْوَانِ مَا اسْتَطَعْتَ لِتَمِّمْ
 بسیار کردن از برادران جفا آنکه بتوانی که ایشان
 وَمَا بِكَ كَثِيرٍ الْفُجْرِ وَصَلْبِ
 و نیست بسیار مزار دوست و یار

عَمَّا إِذَا اسْتَجَدْتَهُمْ وَظُهُورُ
 ستونند چون طلب قوت کنی از ایشان و پشت آنها
 وَإِنَّ عَدُوًّا وَاحِدًا كَثِيرٌ
 بدستی که یک دشمن مرا اینده بسیار بود

وَلَعَلِّي السَّلَامُ

لَا يَبْلُغُ الْمَرْءُ بِالْإِحْجَامِ هِمَّتَهُ
 نرسد مرد با زبسن استادن بهمت
 حَتَّى يُوَاصِلَ فِي أَفْنَانِ مَطْلَبِهِ
 تا که پیوندد در انواع جستن خود
 خَاطِرِ نَفْسِكَ لَا تَقْعُدُ بِمَعْرِفَةِ
 در حفظ انداز نفس خود را منشین بواجری
 إِنَّ لِمَنْزِلِكَ فِي مَقَامٍ مَا تُحَاوِلُهُ
 اگر نیایی در جایمی ایچ ایچ طلب کنی آنها

حَتَّى يُوَاصِلَهَا مِنْهُ تَبَعِيرٍ
 تا که پیوندد آنها از تو با نکه خود را در خطره
 غَوْرًا يَخْجِدُ وَاعْتَابٌ تَبَعِيرٍ
 زیر بیابا داشتی خواستن بتقوی کردن
 فَلَيْسَ حُرًّا عَلَى عَجْرِ مَعْدُورٍ
 بر نیست مرد آزاد بر عاجری معذور
 فَأَبِلْ عَذْرًا بِأَدْلَاجٍ وَتَهْجِيرٍ
 پس ظاهر کردن عذر را بتا ربکی و گرم گاه رفتن

رَوَى الْمَدَائِنِيُّ بِإِسْنَادِهِ أَنَّ الْأَشْعَثَ بْنَ قَيْسٍ دَخَلَ عَلَيْهِ
 روایت کرده مدائنی بسند رسانیدن خود که اشعث بن قیس در رفت برو
 بِصَفِينٍ وَقَالَ يَمْصِلِي ظَهْرَهُ قَالَ قُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَدْرُبُ
 بصفین و او ستاده بود میگرداند نمازشین خود را گفت که گوتم ای امیر مؤمنان آیا رنج بر کف بودن

بِاللَّيْلِ وَدُوبٍ بِالنَّهَارِ قَالَ فَاسْتَلَّ مِنْ صَلَوتِهِ

شب و رنج بریدن بر روز کنت پس بیرون آمد از نماز خود

وَهُوَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقْتُولُ

دو برو باد سلام می کنت

اصْبِرْ عَلَى تَعَبِ الْإِدْلَاجِ وَالسَّهْرِ

صبر کن بر رنج در تاریکی شدن در اول شب و بچو آب

لَا تَضْجُرَنَّ وَلَا يُعْجِزُكَ مَطْلَبُهَا

شک دل مشو و عاجز نکن در تامل کردن آن

إِنِّي وَجَدْتُ فِي الْأَيَّامِ تَجْرِبَةً

برستی که بیستم من در روزگار آزمایش است

وَقَلَّ مِنْ جَدِّ فِي أَمْرِ يُطَالِبُهُ

و اندک بود آنکس که جد در کاری که طلب کند آنرا

وَبِالتَّرَوَاجِ بِالْحَاجَاتِ وَالْبُكْرِ

و بر شبانه گامان بر حاجتها و بامدادان

فَالْبُخْبُ يَتَلَفُ بَيْنَ الْعَجْرِ وَالضُّحَى

پس فیروزگی تلف شود میان عاجری و شک دلی

لِلصَّبْرِ عَاقِبَةٌ مَحْمُودَةٌ الْأَثَرِ

که صبر کردن را سرانجامی است ستوده اثر

فَاسْتَصْحَبَ الصَّبْرَ الْأَقَابَ بِالظَّفْرِ

پس صاحب خود کرد اند صبر را که فیروزگی باید بظفر

وقال عليه السلام

اصْبِرْ قَلِيلًا فَبَعْدَ الْعُسْرِ يُسْرٌ

صبر کن اندکی که پس از دشواری آسانی باشد

وَاللَّهِمَّ إِنِّي فِي حَالٍ إِنَّا نَظُرُ

مکواه راست که در حالتی با نظریست خدا ای تعالی است

وَكُلُّ أَمْرٍ لَهُ وَقْتُ وَتَدْبِيرٌ

و هر کاری مرا زمانه و وقتی است و تدبیری

وَفَوْقَ تَدْبِيرِي يَا اللَّهُ تَقْدِيرٌ

و بالای تدبیر ما خدا ایرا تقدیری است

وَلَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

إِنْ عَصَكَ الذَّهْرُ فَانْتَظِرْ فَرَجًا

اگر بدنه ان بگیرد ترا روزگار پس منتظر باشی را

أَوْ مَسَكَ الضَّرَّ وَأَبْلَيْتَ بِهِ

یا بسیار بدتو گزند و آزمایش کند ترا بان

كَمْ مِنْ مُعَافَى عَلَى تَهَوُّبِ

چند از عافیت داده بر نی احتیاطی خود

رُبَّ مُعَافَى شَكَى بَعْلَتِهِ

چند عافیت داده که شکایت کند بعلت خود

وَفَارِجٌ فِي عِشَاءٍ لَيْلَتِهِ

و شادناکی در شبانگاه شب خود

مَنْ صَحِبَ الذَّهْرَ ذَمَّ صُحْبَتَهُ

هر که صحبت دارد با روزگار ز کموش کند صحبت او را

فَاتَهُ نَارًا يُنْتَظِرُ

که آن فرو آینه است کسی که منتظر او باشد

فَأَصْبَحَ فَإِنَّ الرِّخَاءَ فِي أَشْرِهِ

پس صبر کن که بدستی که آسانی در پس آن بود

وَمُبْتَلَى مَا يَنَامُ مِنْ حَذَرٍ

و بلا فرو آمده که خنسد از نی خوابی خود

وَمُسْتَلَى لَا يَنَامُ مِنْ سَهَرٍ

و نالنده که خنسد از نی خوابی خود

دَبَّ إِلَيْهِ الْبَلَاءُ فِي سَحَرٍ

بخیزد با بلا در سحرگاه

وَنَالَ مِنْ صَفْوَةٍ وَمِنْ كَدَرٍ

و حال آنکه یافته باشد از صافی او و از تیره او

وله عليه السلام قال ابراهيم بن محمد بن اسحاق بن عمار

گفته که روایت کرد این را صادق برو باد سلام

قال ابو نصر الهذلي انشدني عسان بن مسلم

گفت ابو نصر بهیلی که خواند بر او من این را غنجان بر سلم بر

مَضْرَعِي مَهْلِكٌ وَرِي ظَاهٍ أَطَالَ صَدَاهَا الْمَهْلِكُ الْمُنْكَدِرُ

مصر ارضادق شاید که آبشوری بسیراب کند تشنگان او را که در از زردانیده آبشوری تیره

عَسَى بِالْجُزُوبِ الْعَارِيَاتِ سَتَلْتَنِي

شاید که بیلوها برهنه را زود در پوشد

عَسَى جَابِرُ الْعِظَمِ الْكَسِيرِ لِيُطْفِئَهُ

شاید که باز بنده اسخوان شکسته بلطف خود

عَسَى اللَّهُ لَا تَبَاسٌ مِنْ اللَّهِ إِنَّهُ

شاید که خدا از امیدشوار خدا که او یا ضعیفشان

وَالْمُسْتَدَلِ الْمُسْتَقَامِ سَيَنْصُرُ

و حقیقه شمه در ظلم رسیده را زود یاری کند

سَيَرْتَا حَ لِّلْعِظِيمِ الْكَسِيرِ فَيَجْبُرُ

زود که شاد شود در اسخوان شکسته را پس برینده

لَيَسِيرٌ عَلَيْهِ مَا يَعْزُرُ وَيَعْسُرُ

آسانت بر و آنج سخت باشد و دشوار

وَلِعَلِّي السَّلَامُ

جَمِيعُ فَوَائِدِ الدُّنْيَا غُرُورٌ

همه فایده دنیای فریفتگی است

فَقُلْ لِلشَّامِتِينَ بِنَا أَفِيقُوا

بس بگو هر شاد کام کنندگان که با هوش آید

وَلَا يَبْقَى لِمُسْرُورٍ سُورٌ

و نماند بشاد شده شادی

فَإِنَّ نَوَائِبَ الدُّنْيَا تَدُورُ

بهرستی که حوادث دنیا می گردد

وَمَكْلَامِ عَلِيٍّ الْحَبِيبِ

يَا طَالِبِ الصَّفْوِ فِي الدُّنْيَا بِلَا كَدٍ

ای جریده صافی در دنیای بی کوشش

طَلَبْتَ مَعْدُومَةً فَابْتَئِسْ مِنَ الظُّفْرِ

طلب کردی چیزی و خصلتی نایاب را پس نوسید شوار

وَاعْلَمْ بِأَنَّكَ مَا عَمَّرْتَ مُمْتَحِنٌ

بدان که تو مدت آنکه عمر داده اند ترا از موده

إِنِّي تَنَالُ بِهَا نَفْعًا بِلَا ضَرَرٍ

از کجا داده شوی در آن سودی بی گزند

فِي الْجِبْنِ عَارٌ وَفِي الْإِقْدَامِ مَكْرَمَةٌ

در پد دلی عارست و در ش شدن در جوب بزرگی است

بِالْخَيْرِ وَالشَّرِّ وَالْمَيْسُورِ وَالْعُسْرِ

بنیکی و بدی و آسان و دشوار

وَأَنَّهَا خُلِقَتْ لِلنَّفْعِ وَالضَّرَرِ

بهرستی که او را آفریده اند بر او سود و زیان

وَمَنْ يَفِرَّ فَلَنْ يَخُجَا مِنْ الْقَدْرِ

و هر که گریزد بس نرهد از قدر

وَلِعَلِّي السَّلَامُ

يَعْيِبُ رِجَالٌ نَمَا نَا مَضَى

عیب کنند مردان زمانی را که بگذشت

أَرَى اللَّيْلَ يَجْرِي كَعَهْدِي بِهِ

می بینم شب را که می رود چون عهد من با او

وَلَمْ تَحْبِسِ الْقَطْرَ عَنَّا السَّمَاءُ

و باز نداشت باران را از ما آسمان

فَقُلْ لِلَّذِي ذَمَّ صَوْتَ الزَّمَانِ

بس بگو مرا آنکس را که نکوشش کرد زمانه را

وَمَا لِلزَّمَانِ مَضَى مِنْ غَيْرٍ

و نیست مرزمانی را که بگذشت از تغیری

وَإِنَّ التَّهَارَ عَلَيْنَا يُكْرَهُ

و آنک روز بر ما وای گردانند

وَلَمْ تَنْكَسِفِ شَمْسُنَا وَالْقَمَرَ

و گرفته نشد آفتاب و ماه

ظَلَمْتَ الزَّمَانَ فَذَمَّ الْبَشَرَ

ظلم کردی بازمانه بس نکوشش کن آدمی را

وَمَكْلَامِ عَلِيٍّ الْحَبِيبِ

الشَّيْبُ عُنْوَانُ الْمَنِيَّةِ وَهُوَ تَارِيخُ الْكَبِيرِ <i>سینه کا اول اقول مرگ است و تاریخ پیری است</i>	وَبَيَاضُ شَعْرِكَ مَوْتُ شَعْرِكَ ثَمَّ اَنْتَ عَلَى الْاَثَرِ <i>وسیدی موی تو مرگ موی تو است پس تو بر اثری</i>
---	---

فَاذَارِ اَنْتَ الشَّيْبَ عَمَّ الرَّاسِ فَالْحَذْرُ الْحَذْرُ
پس چون بینی سفید را که تمام گرفت سر را پس حذر کن حذر

وَلِرَعْلِيَّةِ السَّلَامِ

دَلِيلُكَ اَنْ الْفَقْرَ خَيْرٌ مِنَ الْغِنَى <i>دلیل تو بانک درویشی بهتر است از تو انگری</i>	وَاَنْ قَلِيلَ الْمَالِ خَيْرٌ مِنَ الْمَتْرَى <i>و آنکه اندک مال بهتر است از بسیار مال</i>
لِقَاؤِكَ مَخْلُوقًا عَصَى اَللّٰهُ لِلْغِنَى <i>دیدن تو است آفریده را که نافرمانی کرد خدا را بر آفرینش</i>	وَلَمْ تَرَ مَخْلُوقًا عَصَى اَللّٰهُ لِلْفَقْرِ <i>و ندیدی آفریده را که نافرمانی کرد خدا را بر آفرینش</i>

وَلِرَعْلِيَّةِ السَّلَامِ

حَرِصٌ نَبِيكَ عَلَى الْاَدَابِ فِي الصَّغْرِ <i>برافزول برسان خود را بر ادبها در خردی</i>	كَيْمَا تَقْرَبَهُمْ عَيْنَاكَ فِي الْكِبَرِ <i>تا شاد باشد با ایشان دو چشم تو در پیری</i>
وَأَمَّا مَثَلُ الْاَدَابِ تَجَمُّعُهَا <i>برستی که مثال ادبها که جمع کنی آنرا</i>	فِي عَنُقُوانِ الصَّبِيِّ كَالنَّفْسِ فِي الْحَجْرِ <i>در اقول کوزه کی چون نفس است در سنگ</i>
هِيَ الْكِنُوزُ الَّتِي تَمُودُ خَائِرُهَا <i>آن گنجهاست که باله ذخیره آن</i>	وَلَا يَخَافُ عَلَيْهَا حَادِثُ الْغَيْرِ <i>و نترسند بران از حادثه تغیر</i>

وَأَعْلَمُ بِأَنَّكَ مَا عَشَرْتُمْ مِمَّنْ <i>بدانکه تو مدت آنکه عمر داده اند ترا آرزوی</i>	بِالْخَيْرِ وَالشَّرِّ وَالْمَيْسُورِ وَالْعُسْرِ <i>بنیکی و بدی و آسان و دشوار</i>
---	--

إِنِّ اَلَا دَرِيكَ اِذَا زَلْتِ بِرِ قَدَمِهَا <i>برستی که مرد با ادب چون بلغزد مر او را پای</i>	يَهْوِي عَلَى فَرْشِ الدِّيَاجِ وَالسَّرِّ <i>فرو آید بر بساطها و دیا تختها</i>
التَّاسُ اِثْنَانِ ذُو عِلْمٍ وَنُسْتَمِعُهَا <i>آدمیان دو اند خداوند علم و شنونده</i>	وَأَعِ وَسَائِرُهُمْ كَاللَّغْوِ وَالْعَكْرِ <i>یادگیرنده و همه دیگر چون پهموده اند و دردی</i>

وَقَالَ عَلِيُّ السَّخِيَّةِ

دُنْيَا عَدِمْتِكَ مَا امَّاكَ <i>ای دنیا کم یا بام ترا چه تلخی تو</i>	لِلْكَثْرَيْنِ مَا اضْرَكَ <i>بر بسیار مالانرا چه کزندی تو</i>
مَا ذَاقَ خَيْرِكَ ذَا نَفْسٍ <i>بخشید نیکویی ترا جشده</i>	اَلَا صَبَبْتَ عَلَيْهِ شَرَّكَ <i>مگر فرور ریختی بر او بدی خود را</i>

وَلِرَعْلِيَّةِ السَّلَامِ

مَاهِزِمِ الدُّنْيَا لِطَالِبِهَا <i>نیست این دنیا مر جوینده او را</i>	اَلَا عَنَاءٌ وَهُوَ لَا يَدْرِي <i>مگر رنج و او نداند</i>
اِنَّ اَقْبَلْتُ شَغْلَتُ دِيَانَتُهُ <i>اگر روی آورد مشغول کند دیانت او را</i>	وَاِذَا ذُبِرْتُ شَغْلَتُهُ بِالْفَقْرِ <i>و اگر ریشتم فرو کند مشغول کند او را بر بدی</i>

وَمَا نَسَبَ إِلَيْهِ سَلَامٌ إِلَّا مِنْ رَبِّهِ

أَيُّ مَنْ لَيْسَ لَكَ مِنْكَ الْجَبْرِ

ای آنک نیست مرا از تو زینهار و سنده

أَنَا الْعَبْدُ الْمُقْرَبُ بِكُلِّ ذَنْبٍ

منم بنده اقرارکننده به گنای

فَأَنْ عَذَّبْتَنِي فَالذَّنْبُ مِنِّي

بس اگر عذاب کنی کنه از من بود

بِعَفْوِكَ مِنْ عَنَابِكَ اسْتَجِيرُ

بعفو تو از عذاب تو زینهار می خواهم

وَأَنْتَ السَّيِّدُ الصَّمَدُ الْغَفُورُ

و تویی همتر بنانه سار مندان آمرزنده

وَأَنْ تَغْفِرَ فَإِنَّتَ بِهِ جَدِيرٌ

و اگر بیامری بس تو بان سزاواری

رَوَى أَنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لَقَدْ مَارَسْتُ كُلَّ شَيْءٍ

روایت کرده اند که او بروماد سلام گفت بامه چیزی درختم

فَقَهَرْتَهُ وَمَا رَسَيْتُ الْفَقْرَ فَقَهَرْتَنِي الْفَقْرُ دَاءٌ دَوِيٌّ

بس قدر کردم و بامن در آمد بحله درویش بس قدر کردم درویش دردی است سخت

أَنَّ كَثَمَةَ قَتَلَنِي وَإِنْ أَظْهَرْتَهُ فَضَحَنِي كَأَنَّ

اگر باز بوشم آنرا بکشدم و اگر ظاهر کنم او را و سوا کند مرا

الْفُقْرَانَ يَكُونُ كَقَدْرًا بَلْ هُوَ كَفَرٌ بَعِينُهُ لَمْ يَنْشَأْ

که درویشی باشد کافری بلکه او کافر نیست بحقیقت خود بس کفرت

يَقُولُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

سَاكِنُ أَهْلِ الْفَقْرِ حَتَّى قُبُورِهِمْ

جا بیاه اهل فقر تا که گورهای ایشان

عَلَيْهَا تَرَابُ الدَّلِّ بَيْنَ الْمُقَابِرِ

برو خاک حنارت بود میان گورستان

وَلَعَلَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

كَثِيرُ الْمَالِ لَيْسَ لَهُ عَوَارٌ

بس مال که نیست مرا و را عیبی

لِأَنَّ الْمَالَ يَشْرِكُ كُلَّ عَيْبٍ

برای آنکه مال واپوشد و بستره عیبی را

كَذَاكَ الْفَقْرُ بِالْآخِرِ يُزِي

بهمین درویشی آزادانرا بعیب آورد

وَلَا فِي كُلِّ مَا يَأْتِيهِ عَارٌ

و نه در هر چه آید بان عاری

وَفِي الْفَقْرِ الْمَذَلَّةُ وَالصَّغَارُ

و در درویشی حقارت است و خواری

كَأَنَّ زُورَتِ بِشَارِهَا الْعُقَارُ

چنانکه بعیب آورد آشنانده آنرا غم

وَلَعَلَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لِلنَّاسِ حِرْصٌ عَلَى الدُّنْيَا يَتَّبِعُونَ

مرا میانرا حرصی است بر دنیا با صرف نفقه کردن

كَمْ مِنْ مِلْحٍ عَلَيْهَا لَا تَسَاعِدُهُ

چند الملح کننده بود که مساعدت نکند او را

لَمْ يُرِزْ قُوَّهَا بِعَقْلِ عِنْدَ مَا رَزَقُوا

روزی ندادند ایشانرا از دنیا بقبل نزدیک دادند ایشانرا

وَصَفْوُهَا لَكَ مَمْرُوجٌ بِتَكْدِيرِ

وصافی او مرترا آمیخته است بلوش و تیره

وَعَا جِرْنَا لِدُنْيَا هُ تَقْصِيرِ

و عاجزی که یافت دنیا خوردرا بتقصیر کردن تویی

لَكِنَّهُمْ زُرُقُوهَا بِالْمَقَادِيرِ

لیکن ایشان روزی دادند ایشانرا تقدیرا

لَوْ كَانَ عَنْ قُوَّةٍ أَوْ عَزْمًا لَبَدَّ لَوْ كَانَ عَنْ قُوَّةٍ أَوْ عَزْمًا لَبَدَّ

طَارَ الْبُرَاةُ بِأَرْزَاقِ الْعَصَافِيِّ
در بودندی بازان روزیاد کنجشکاندا

وله عليه التحية والسلام

سُبْحَانَ رَبِّ الْعِبَادِ يَا وَبَرَهُ
نزه است پروردگار بندگان ای و بره

وَرَزَقِ الْمُتَّقِينَ وَالْفَجْرَهُ
در روزی دهنده پرستیزکاران و فاجران

وله عليه السَّلَامُ

لَئِنْ سَاءَ بِي دَهْرٌ عَزَمْتُ قَصَبًا
اگر اندوهم کردانه مرا روزگار قصد کنم صبر کردن

فَكُلُّ بَلَاءٍ لَا يَدُومُ يَسِيرًا
بس سر بلایی که دایم نباشد آسان باشد

ومر كلامه عليه السلام

لَئِنْ سَاءَ بِي دَهْرٌ فَقَدَسْتَنِي دَهْرٌ
اگر غمگین کرد مرا روزگار بپرستی که شاد کرد مرا

وَإِنْ مَسَّتْ عُسْرًا فَقَدَسْتَنِي لَيْسًا
و اگر بسود مرا دشواری بپرستی که بسود مرا آسانی

لِكُلِّ مِنَ الْأَيَّامِ عِنْدِي عَادَةٌ
هر سر یکی از روزگار را نزدیک من عادت است

فَإِنْ سَاءَ بِي صَبْرًا وَإِنْ سَرَّتْ بِي شُكْرًا
بس اگر غمگین کند صبر کنم و اگر شاد کند شکر کنم

وله عليه السلام

تَوَمَّلْ فِي الدُّنْيَا طَوِيلًا وَلَا تَنْدِرْ
امید میداری در دنیا مدت دراز و نپیدا نمی کنی

إِذَا جَنَّ لَيْلٌ هَلْ تَعِيشُ الرَّجْحَرُ
چون تاریک شود شب مت که بر نمی سما بام

وقال عليه السلام

غِي النَّفْسِ يَكْفِي النَّفْسَ حَتَّى يَكْفِيهَا
توانمندی نفس بسنده کردانه نفس را تا که باز دارد او را

وَإِنْ أَعْسَرَتْ حَتَّى يَضْرِبَهَا الْفَقْرُ
و اگر جهنم داشت بشد تا که کند رساند او را درویشی

وله عليه السلام

فَمَا عَسْرَةٌ قَاصِرٌ لَهَا إِنْ لَقِيَتْهَا
بس نیست دشواری بس صبر کن اگر برسی بان

بِدَائِمَةٍ حَتَّى يَكُونَ لَهَا يُسْرٌ
همیشه تا که بشد مراد او آسانی

وَلَا خَيْرَ فِي الشُّكْوَى إِلَى غَيْرِ شَيْءٍ
 خیری نیست در شکایت کسی که نه زایل کننده شکایت است
 الْمُرْتَأَنُ الْبَحْرُ يَنْضُبُ مَاؤُهُ
 ای نمی بینی که دریا خشک شود آب او
 الْمُرْتَأَنُ الْفَقْرُ يُرْجَى لَهُ الْغِنَى
 ای نمی بینی که درویشی امید میراندند او را ثروتمندی

وَلَا بُدَّ مِنَ الشُّكْوَى إِذَا لَمْ يَكُنْ صَبْرًا
 وناچار بود شکایت چون نباشد صبر
 وَيَأْتِي عَلَى حَيْثَانِهِ تُوْبُ الدَّهْرِ
 و آید. هاسیان او حادثه ها روزگار
 وَإِنَّ الْغِنَى يُجِئُ عَلَيْنَا مِنَ الْفَقْرِ
 و آنکه ثروتمندی برسد بدو درویشی

وَمَوْلَا عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

الْمَوْتُ أَهْوَنُ مِنْ رُكُوبِ الْعَارِ
 مرگ آسان ترست از برنشستن عار
 وَالْعَارُ فِي رَجُلٍ بَيْتٌ وَجَانٌ
 و عار در مردی باشد کشتن و زانو در سپاه
 وَالْعَارُ فِي هَضْمِ الضَّعِيفِ وَظُلْمٍ
 و عار شکستن ضعیفست و ستم باوی
 وَالْعَارُ أَنْ يُجْدَى عَلَيْكَ صَنِيعٌ
 و عار آنست که عطا دهند بتو متاعی
 وَالْعَارُ فِي رَجُلٍ يُجِدُّ عَنِ الْعِدَى
 و عار در مردی بود که بگردد از دشمنان

وَالْعَارُ يُدْخِلُ أَهْلَهُ فِي النَّارِ
 و عار در مردی اهل خود را در آتش
 طَاوَى الْحَشَا تَمَزَّقُ الْأَطْمَارِ
 کمرسته باشد اندرون او دریده جامه ها کن
 وَإِقَامَةُ الْأَخْيَارِ وَالْأَشْرَارِ
 و بر داشتن نیکان را بجای بدان
 فَتَكُونُ عِنْدَكَ سَهْلَةً الْمِقْدَارِ
 بن باشد نزدیک تو اندک قدر
 وَعَلَى الْقَرَابَةِ كَالْهَنْزِ الصَّارِ
 و بر خویشان باشد چون شیر مرغین و جسته خرد

وَالْعَارُ نَاتِكٌ فِي الْأَنَامِ مُقَدَّمٌ
 و عار آنست که باشی تو در میان آفریدگان مقدم تر
 جَاهِدْ عَلَى طَلَبِ الْحَلَالِ وَلَا لَكُنْ
 کوشش کن بر جستن طلال و بیش
 إِلَّا لِأَهْلِكَ أَوْ لِضَيْفِكَ أَوْ لِمَنْ
 مگر بر اهل تو یا مهمان تو یا برای آنکس

وَتَكُونُ فِي الْهَيْجَا مِنَ الْفَرَارِ
 و باشی در عجب از گریزندگان
 تَعَذُّوهُ بِالْإِسْرَافِ وَالتَّذَارِ
 که غذا سازی آنها بکرافت کاری و اسراف نقش کردن
 يَشْكُو إِلَيْكَ مَضَاضَهُ الْأَعْسَارِ
 که شکایت کند بتو از سختی دشواری از فقر

رَوَى عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ كَانَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ
 روایت کردند از صادق بر دیار سلام

السَّلَامُ كُلُّ بُكْرَةٍ يَطُوفُ فِي أسْوَاقِ الْكُوفَةِ فَيُوضَعُ
 هر بامدادی می گشت در بازارها و گویا کوفه بس می نهاد در آن
 الدَّرَقُ عَلَى عَاتِقِهِ عُنُقَهُ وَكَانَتْ تَسْمَى السَّبْتِيَةَ فَيَقِفُ
 دره را بر دوشش و بود که نام نهادند آنرا بس می استند
 وَيُنَادِي بِكَلَامٍ ذَكَرْتُمْ يَقُولُ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 و آواز میداد به سخن که ذکر کردند بس بر دیار سلام

تَفَنَّى اللَّذَائِدُ مِمَّنْ نَالَ شَهْوَتَهَا
 نیست شود شهواته مافتن از آنکس که بایست آرزو از آن
 يَبْقَى عَوَاقِبُ سُوءٍ فِي مَعْتَبَرِهَا
 بماند سر انجامها بدی در آخر آن

مِنَ الْحَرَامِ وَيَبْقَى الْأَثَرُ وَالْعَارُ
 از حرام و باقی ماند بزه و عار
 لِأَخِيْرٍ فِي لَذَةٍ مِنْ بَعْدِهَا نَارُ
 نیست خیری در لذت که از پس آن آتش دوزخ بود

وقال عليه السلام

ذَهَبَ الرِّجَالُ الْمُقْتَدِرُ بِفَعَالِهِمْ

برفت مردان که اقتدا کرده بودند در کارها و نیک ایشان

وَبَقِيَتْ فِي خَلْفِ بَعْضِهِمْ

و باقی مانده در میان بازماندهگان که آرا نیک بعضی ایشان

سَلَكُوا أَبْنَاءَ الطَّرِيقِ فَأَصْحَوْا

سپردند راهبانان محفلت را بس کشید

وَالْمُنْكَرُونَ كُلُّ أَهْلِ مَنكِرٍ

و انکارکنندگان همه اهل منکر را

بَعْضًا لِيَدْفَعُ مَعُودَ عَزْمُورٍ

بعضی دیگر را تا دفع کند عیب ناک را از عیب ناک

مُنْتَكِبِينَ عَنِ الطَّرِيقِ الْأَكْبَرِ

بگردندگان از راه بزرگتر

وله عليه السلام

وَفِي الْجَهْلِ قَبْلَ الْمَوْتِ مَوْتٌ لِأَهْلِهِ

در نادانی پیش از مرگ مرگست مر اهل او را

وَإِنْ أَمْرًا لَمْ يَجِيءْ بِالْعِلْمِ مَيِّتٌ

بهرستی که مردی زنده نباشد بعلوم مرده است

وَأَجْسَادُهُمْ قَبْلَ الْقُبُورِ قُبُورٌ

و ششاه ایشان پیش از گورها گورست ایشانرا

وَلَيْسَ لَهُ حَتَّى النَّشُورِ نَشُورٌ

و نیست مر او را تا برانگیختن برآنگیختنی

وله عليه السلام

وَقَدَرُواهُ أَبُو جَعْفَرٍ بِنِ بَابُؤَيْهِ بِالْإِسْنَادِ عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

بهرستی که روایت کرد این را ابو جعفر بباب او بپدر بند از صادق علیه السلام

أَتَى يَوْمِي مِنَ الْمَوْتِ أَقْبَرُ

کدام از دو روز من از مرگ بگریزیم

يَوْمَ مَا قُدِّرَ لَمْ أَحْسِنِ الرَّدَى

ا روزی که تقدیر نگردد نترسم از هلاکت

يَوْمَ مَا قُدِّرَ أَوْ يَوْمَ قُدِّرَ

روزی که تقدیر نگردد یا روزی که تقدیر کردند

وَإِذَا قُدِّرَ لَمْ يُغْنِ الْحَذَرُ

و چون تقدیر کردند سود نکند بر نترسیدن

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَرِثِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

میراثه میکنم پیغمبر را

وَقِيلَ لَكُمْ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ يَرِثِي أَبَاهَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

و گفتند این بیت مر فاطمه میراثه کنست پدر خود را

كُنْتَ السَّوَادَ لِنَاظِرِي

بودی سیاهه چشم مرا

مَنْ شَاءَ بَعْدَكَ فَلِمِيتٌ

هر که خواهد پس از تو که میر

فَبَكَى عَلَيْكَ النَّاطِرُ

پس بگریست بر تو چشم

فَعَلَيْكَ كُنْتُ أَحَادِرُ

پس بر تو بود که می ترسیدم

وَلَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَوَى الشَّيْخُ أَبُو جَعْفَرٍ الطُّوسِيُّ

روایت کرد شیخ ابو جعفر طوسی

بِإِسْنَادِهِ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ الدُّؤَلِيِّ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ عَلِيَّ

ببند خود از ابی اسود دؤیلی که بهرستی که مردی سؤال کرد از علی

بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ سُؤَالٍ فَبَادَرَ فَدْخَلَ مِنْزِلَهُ ثُمَّ

پس ابی طالب بفرمود سلام از سوالی پس پیش دستی گرفت پس در رفت منزل خود

یعنی مرا خوف و حذر از هلاکت تو بود

خَرَجَ فَقَالَ أَيُّنَ السَّائِلِ فَقَالَ الرَّجُلُ هَا أَنَا يَا أَمِيرًا
 بیرون آمد بر کنت کجاست سایل بر کنت مرد اینک من ای امیر
 الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ كُنْتُ وَكَيْتَ فَأَجَابَ عَنْ سُؤَالِهِ فَقِيلَ
 المؤمنین بر کنت جنین و جنین بر جواب کنت از سوال او بر کنت
 يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ كُنَّا عَهْدُ نَاكَ إِذَا سَأَلْتَ عَنْ سَأَلَةٍ
 ای امیر مؤمنان بودیم که عهد داشتیم از تو که چون سوال کردندی متر از مسئله
 كُنْتُ فِيهَا كَالْمَسْئَلَةِ الْمُحْمَاةِ فَمَا بِالكَ أَبْطَأَتْ
 بودی تو در آن همچو جواب در روز کرم جوابی بر چیست حال تو که در کنت کردی
 الْيَوْمَ عَنْ جَوَابِ هَذَا الرَّجُلِ حَتَّى دَخَلْتَ الْحُجْرَةَ ثُمَّ خَرَجْتَ
 امروز از جواب این مرد تا که در آمدی بجزیره بر پیشی
 فَاجْتَبَتْهُ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كُنْتُ حَاقِقًا وَلَا رَأْيَ لِثَلَاثَةِ
 بر جواب کنت او را کنت عا بودم بول گرفته و رای نباشد سه کس
 حَاقِقٍ وَلَا زَوِّجٍ
 بول گرفته را و نه صاحب موزه شک را
 إِذَا الْمَشْكَلَاتُ تَصَدَّنَّ لِي
 چون مشکلات در عرض آینه ما
 فَإِنَّ بَرَقَتْ فِي مَخِيلِ الصَّوَابِ
 اگر درخشند در موضع سوال راستی
 كَشَفْتُ حَقَائِقَهَا بِالنَّظَرِ
 باز برم حقیقتهای آنرا
 عِمَاءُ لَا يَجْتَلِيهَا الْبَصَرُ
 مسند پوشیده که روشن نشاند که آنرا چشم

مُنْقَعَةً بِعُيُونِ الْغُيُوبِ
 پوشیده بچشمها غیبها
 مَعِيَ أَصْمَعُ كَطُيِّ الْمُرْهَفَاتِ
 و امنست دلی زبیرک مجودهای شمشیرها تیز
 لِسَائِلِي كَشْفِ شِقَّةِ الْأَرْحَمِيِّ
 زبان من چون از کلمه بر آورده بسیار عطاست
 وَقَلْبُ إِذَا اسْتَنْطَقَتْهُ الْهُمُومُ
 و دلی چون طلب نطق کند او را قصد
 وَلَسْتُ بِأَمْعَةٍ فِي الرِّجَالِ
 و نیستم خواجه فروش در میان مردمان
 وَالْحِكْمَةُ مُذَرَّبُ الْأَصْغَرِيِّ
 و لکن من تیزدل و زبانم
 وَضَعْتُ عَلَيْهَا صَحِيحَ الْفِكْرِ
 بنهم برای درست فکرها
 أَفْرَى بِهِ عَنْ بَنَاتِ السَّيْرِ
 قطع کنم آنرا از دخترها سیرتها
 أَوْ كَالْحُسَامِ الْيَمَانِيِّ الذَّكْرِ
 یا چون شمشیر بران یمانی بولادی
 أَرْنِي عَلَيْهَا بَعَا هِيَ التُّرْدُ
 بنمایید بر او بر کزیدها و درها
 أَسْأَلُ هَذَا وَذَا مَا الْخَبْرُ
 که سوال کنم این و آنرا که چیست خبر
 أَيْبُنُ مَعَ مَا مَضَى مَا غَبَرَ
 روشن کنم آنچه بگذشت آنچه باقی ماند
 وَقَدْ أوردَهَا غَيْرُ أَبِي جَعْفَرٍ بِالْفَائِظِ مُخْتَلِفَةٍ وَذَلِكَ
 برستی که وارد آورد اینها جز ابو جعفر بمنظمای مختلفت و این
 عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ فِي بَعْضِ أَيَّامِ صِفِّينَ
 از بر عباس است که او عا کنت در بعضی روزها صفین
 وَيُمْكِنُ أَنْ يُصَوَّبَ كِلْتَا الرِّوَايَتَيْنِ فَيَكُونُ عَا فِي أَحَدِهِمَا
 و ممکن است که راست دانند هر دو روایت را بر باشد او عا در یکی از اینها

شمشیر چو بود کز دست
 در دست کسی از کلمه آید
 چون آن
 ای امیر مؤمنان
 صفت اندیشه و با کس
 که من با تو ام

الْحَالَتَيْنِ مُنْشِيًا وَفِي الثَّانِيَةِ مُنْشِدًا وَإِنَّمَا أوردته
 دو حالت انشکنده و در دوم خواننده و در سومی که وارد آوردم آنرا
 وَمَا اخْتَلَفَتْ مِنْهَا كَشَفَتْ غَوَامِضَهَا
 آنچه مخفی است از اشکارا کردن مشکلات را

وَإِنْ بَرَقَتْ فِي مَخِيلِ الظُّنُونِ
 و اگر بر خشد در موضع خیال گمانها
 مُقْتَنَعَةً بِغُيُوبِ الْأُمُورِ
 پوشیده بفضیله کارها
 مَعِيَ أَسْمَعُ كُظُي الْمَرْهَفَاتِ
 و امن تیز دل و زبانست چون زبانه شمشیر و تیز
 لِسَانٌ كَشِقْشِقَةِ الْأَرْجِحِيِّ
 زبانی چون شمشیر مرد بسیار عطا
 وَكُنْتِي مِدَّةَ الْأَضْعَفِينَ
 و لکن من زبیر کدل و زبانم
 فَإِنْ عُرِضَتْ فِي مَخِيلِ السَّخَا
 اگر عرض کرده شود بجای خیال بیخ

وَلِرَعْلِيَّةِ السَّلَامِ

يُعَزُّونِي قَوْمٌ بِرَأْيٍ مِنَ الصَّبْرِ
 عزاد مندرما قوی پنداران از صبر
 وَفِي الصَّبْرِ سَبَابٌ أَمْرٌ مِنَ الصَّبْرِ
 و در صبر سبب است تنگی از صبر
 وَيُبْقِي الْمُعْزِي فِي أَحْرَمِ الْحَجْرِ
 و باقی ماند عزادنده بر بگذرد بکار خود
 و باقی ماند عزادنده در کرم تر از المکشت

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَ فَرَاغِهِ مِنَ الْقِتَالِ يَوْمَ الْجَمَلِ
 پس از فارغ شدن از کار او از جمل

أَشْكُوا إِلَيْهِ عَجْرِي وَنَجْرِي
 شکایت کنم باد حال ظاهر و باطن خود را
 وَمِعْشَرًا اعْشَوْا عَلَيَّ بِصَرِي
 و گروهی که کور کردند بر من چشم مرا و تشنگی کردانیدند
 إِنِّي قَتَلْتُ مُضْرِي مُضْرِي
 بدرستی که بکشم قبیله مضر خود را بمضر خود
 جَدَعْتُ أَنْفِي وَقَتَلْتُ مُعْشَرِي
 بر بدم بینی خود را و بکشم گروه خود را

رَوَى أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى قَالَ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَهْلَ الْوَالِدِ
 صحابه علیه السلام

وَمَا آثَرَ التَّقْصِيرِ إِلَّا مَقْصَرًا
 و اختیار نکرد تقصیر را مگر تقصیر کننده
 وَرَأَى نَفْسَهُ حَلَّتْ مَحَلَّ الْمَقْصَرِ
 که دید نفس خود را که خود آمد بجای تقصیر کننده
 فَكُلُّ أَمْرِي يَأْتِي بِمَا هُوَ أَهْلُهُ
 پس هر مردی آید بانچه او اهل آنست
 فَأَهْلُ الْمَعْرُوفِ وَأَهْلُ الْمُنْكَرِ
 پس اهل ابد مرتبگی را و اهل ابد منکر را بعضی

قَالَ الرَّيَاشِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ مَعَاذِ بْنِ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِيهِ
 ریاشی حدیث کرد ما را ابو عاصم معاذ بن علا از برادر

المعروف والنبياهم أهل
 المعروف في الأخلاق
 المعرفه و النبياهم أهل
 رضى الله عنه و لهما
 بعد و انهم يوم الجملة

عَنْ جَدِّهِ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ يَقُولُ

از بابا داد گفت شنیدم از علی برو باد سلام و او می گفت

أَفْلَحَ مَنْ كَانَ لَهُ قَوْصُهُ يَأْكُلُ مِنْهَا كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً

بست آنکس که بود او را سبد خرما خورد از آن هر روزی یکبار

كَأَنَّهُ عَاتَمَتِي قَوْتُ الْفُقَرَاءِ وَذَوِي الْقَنَاعَةِ بِاللَّيْسِيِّ

گویا که او عا بار از خواست قوت درویشان و خداوندان قناعت بانگ

قِيلَ وَلَمْ يُرِ عَا بَعْدَ الْحَكَمَيْنِ إِلَّا وَهُوَ يَقُولُ

گفته اند که ندیدند او را عا پس از دو حکم مگر او عا گفتی

لَقَدْ عَجَزْتُ عَجْزًا مِمَّنْ لَا يَقْتَدِرُ

بهرستی که عاجز شدم عاجزشدن کسی که نداند

سَوْفَ أَكْبُرُ بَعْدَهَا فَأَسْتَمِرُّ

زود بود که بزرگ شوم پس از آن پس استوار شوم

أَرْفَعُ مِنْ ذُلِّي مَا كَانَ يُجْرُ

بر دارم از دامن خود آنچه بود که می کشیدند

قَدْ يَجْمَعُ الْأَمْرَ الشَّتِيتُ الْمُنْتَشِرُ

چند بود که گرد آورند کار برکنده جدا شده

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَذُكُرُ مَبِيتَهُ عَلَى الْفِرَاشِ

یاد می کرد شب که اشتی او را بر بستر

وَمَقَامِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْغَارِ ثَلَاثًا

اقامت کردن رسول خدا در غار سه روز

وَقَدْ رَوَاهُ أَبُو جَعْفَرٍ الطُّوسِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ بِالْإِسْنَادِ غَيْرِهِ

بهرستی که روایت کرد این را ابو جعفر طوسی بسند و غیره

وَقَيْتُ بِنَفْسِي خَيْرًا مِنْ وَطِي الْحَصَى

نگه داشتم بنفس خود بهترین کسی را که سپردنک زبانه

رَسُولِ اللَّهِ الْخَلْقِ إِذْ مَكَرُوا بِهِ

رسول خدا خلق چون مکر کردند با او

مُحَمَّدًا لَمَّا خَافَ أَنْ يَمُكَّرَ بِهِ

محمد صلی الله علیه و آله آنکه که ترسید مکر کننده با او

وَبِتُّ أَرَاعِيهِمْ مَتَى يَنْشُرُونِي

و شب که داشتم که مراعات می کردم ایشان را که مرا برانگیرند

وَبَاتَ رَسُولُ اللَّهِ فِي الْغَارِ آمِنًا

و شب در روز آورد رسول خدا در غار ایمن

أَقَامَ ثَلَاثًا ثُمَّ رُمَتْ قَلَابِصُ

اقامت کرد سه روز پس مهار کشیدند شترانی را

أَرَدَتْ بِهِ نَصْرًا لِأَنَّ تَبْتُلًا

خواستم باین باری خدا دل از دنیا بریدم

وَمَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ وَبِالْحَجْرِ

و کسی که طواف کرد بخانه دیرینه و بحجر

فَوْقِيهِ ذُو الطَّوْلِ الْكَرِيمِ مِنَ الْمَكْرِ

پس نگاه داشت او را خداوند فضل بزرگ

فَجَاءَهُ رَبِّي ذُو الْجَلَالِ مِنَ الْمَكْرِ

پس بجا آمد داد او را خداوند من که خداوند بزرگ است از مکر

وَقَدْ وَطَّئْتُ نَفْسِي عَلَى الْقَتْلِ وَالْأَسْرِ

و بدرستی که آرام داده بودم نفس مرا بر کشتن و اسیر کردن

مَوْفِيَّ وَفِي حِفْظِ الْإِلَهِ وَفِي سِتْرِ

نگه داشتم درنگه داشت خدا و در پیرده

قَلَابِصُ يَفْرِينِ الْحَصَا أَيْنَ مَا يَفْرِي

شترانی که می بریدند سنگ ریزه را هر کجا که می بریدند را

وَاضْمَرْتُهُ حَتَّى أَوْسَدَ فِي قَبْرِي

و پنهان داشتم آنرا تا که باشم نمنده در گور من

وَهَذَا الْبَيْتُ مَرْوَاةُ السَّيِّدِ أوردَهُ بَعْدَ قَوْلِهِ وَبِتُّ

از روایت سید مرتضی است و ارد او بعد از گفتار او و شب از روزم

أَرَاعِيهِمْ وَقَدْ أوردَهُ الشَّيْخُ الْمُفِيدُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ رَحِمَهُ

نگه دارنده ایشان و بدرستی که وارد آورد این را شیخ مفید ابو عبد الله

وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الشَّرِيكِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ قَيْلَ لَامِيْرِ الْمُؤْمِنِينَ
 واز عبدالله بن شریک از پدر او که گفت مرا میر مومنان
 عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ قَوْمًا يَزْعُمُونَ أَنَّكَ
 علی برویاد سلام بدستی که بر در مسجد کردی آنکه دعوی می کنند که تو
 رَبُّهُمْ فَدَعَا هُمْ وَقَالَ لَهُمْ وَيْلُكُمْ إِنَّمَا عَبْدٌ مِثْلُكُمْ
 پروردگار ایشان بی نخواند ایشانرا و گفت ایشانرا که دای بر شما بدستی که من بنده ام مانند شما
 أَكُلُ الطَّعَامِ وَأَشْرِبُ الشَّرَابَ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَارْجِعُوا
 می خورم طعام و می آشامم آشامیدنی پس پر میید از خدا و باز گردید
 فَا بُوهُ فَطَرَدَهُمْ فَاتَّقُوا فِي الْيَوْمِ الثَّانِي وَالثَّالِثِ
 پس منح کردند پس براند ایشانرا پس آمدند باو در روز دوم و سیم
 وَقَالُوا مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ لَهُمُ وَاللَّهِ إِنْ تُبْتُمْ وَإِلَّا قَتَلْتُكُمْ
 وگفتند مانند آن بدستی ایشانرا که غذا که اگر توبه کنید و اگر نه بکشتم شما را
 أَحَبُّ قِتْلَةٍ فَدَعَا قَبْرًا فَأَتَى بِقَدُومٍ فَحَفَرَهُمْ أَخْدُوا
 زشتترین کشتن پس نخواند قبر را پس بیاورد تیش پس بکند برای ایشان کوی
 بَيْنَ بَابِ الْمَسْجِدِ وَالْقَصْرِ وَدَعَا بِالْحَطَبِ وَطَرَحَهُ وَ
 میان در مسجد و گوشک و طلب کرد میزم پس ریخت آنرا
 التَّارِفِيهِ وَقَالَ إِنِّي طَارِحُكُمْ فِيهَا أَوْ تَرْجِعُوا فَا بُوَاقْدَفِ
 و آتش در وگفت بدستی که من اندازنده ام شمارا در اینجا یا بار گردید پس بر استاندند و قبول کردند

بِهِمْ فِيهَا حَتَّى أُحْرِقُوا وَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا لَمْ يَحْرِقْهُمْ
 پس در انداخت ایشانرا در اینجا که بسوزند وگفت برخی از یاران ما که نسوزانید
 وَأَمَّا ادْخَنَ عَلَيْهِمْ ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 و بدستی دود داد برایشان بدستی

<p>لَمَّا دَأَيْتَ الْأَمْرَ مَرًّا مَنكَرًا آنکه که دیدم کار کار ناشایست</p>	<p>أَوْ قَدَّتْ نَارِي وَدَعَوْتُ قَبْرًا بر افروختم آتش خود را و نخواندم قبر را</p>
<p>ثُمَّ احْتَفَرْتُ حُفْرًا وَحُفْرًا پس بکندم کوه کوه</p>	<p>وَقَبْرِي الْخِطْمُ حُطْمًا مَنكَرًا و قبری شکند شکستی عجب</p>

وَلَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

<p>مَا أَزِنَا وَهَتْ فِي شَيْءٍ رُزِيَّتِ بِهِ او ذم کردم در چیزی مصیبت رسانیدند ما</p>	<p>كَاتَا وَهَتْ لِلْأَطْفَالِ فِي الصِّغَرِ چنانکه او ه کردم برای طفلان در کودکی</p>
<p>قَدَمَاتٍ وَاللَّهُمَّ مَن كَانَ كَيْفَلَهُمْ که برده باشد برایشان کیست که نیدانی کند ایشانرا</p>	<p>فِي النَّايِبَاتِ وَفِي الْأَسْفَارِ وَالْحَضَرِ در عادیثا در سفرها و حضر</p>

وَلَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَوَاهُ أَبُو عَمْرٍو عَمْرًا وَابْنُ دُرَيْسٍ تَوْبَهُ

<p>تَلِكُمْ قُرَيْشٌ مَتَنَانِي لَتَقْتُلَنِي ایند قریش آرزو خورنده که مرا بکشند</p>	<p>فَلَا وَرَيْكَ مَا بَرُّوا وَلَا ظَفِرُوا پس نه پروردگار تو که زب بودند و ظفر نیافشد</p>
---	--

فَأَزَيْتُ فَرْهَنُ ذِمَّتِي لَكُمْ

بس اگر باقی مانم بر کوه دست دنت من مر شمارا

بِنَاتٍ وَذَقِينَ لَا يَعْفُوا لَهَا أَثْرُ

نخا ده خداوند دو سخنی که سدرش نشود آنرا اثر

قَالَ أَبُو عُمَانَ الْمَازِنِيُّ لَمْ يَبْصَحْ عِنْدَنَا أَنَّهُ عَلَى عَلِيٍّ السَّلَامُ

درست نیست نزدیک ما که امر المؤمنین علی

تَكَلَّمَ بِشَيْءٍ مِنَ الشَّعْرِ الْهَادِيَنِ الْبَيْتَيْنِ قُلْتُ هَذَا

سخن گفته باشد چیزی از شعر که این دو بیت را

الْقَوْلُ مِنْهُ لَا يَدُلُّ عَلَى أَنَّهُ لَمْ يَبْصَحْ أَصْلًا فَقَدْ بَصَحَ عِنْدَ

گفتار از او دلاله می کند بر آنکه درست نیست البته که بهرستی که درست است نزدیک

غَيْرِ أَشْيَاءٍ لَا تُحْصَى وَإِنْ لَمْ يَبْصَحْ عِنْدَهُ وَذَاكَ غَيْرُهُمَا

غیر از چیزها که نشمرند آنرا و اگر چه

وَإِنْ هَلَكْتُ فَأَتَى سَوْفَ أَوْرَثُهُمْ

و اگر چه من بمیرم بهرستی که من زود بمیرم سوار دم ایشان

أَتَابَقَيْتُ فَأَتَى لَسْتُ مَتَّحِنًا

و اگر باقی مانم بهرستی نیستم من فزای که نده

قَدْ بَايَعُونِي وَلَمْ يُؤْفُوا بِيَعْتِهِمْ

برستی که بیعت کردند مرا و وفا نکردند به بیعت

وَنَاصِبُونِي فِي حَرْبٍ مُضْرَمَةٍ

و بر داشتند مرا در کارزار فروخته

و بگردانیدند مرا در میان دشمنان چون مکر کنند

آنج فرا رسید ابو بکر و نه عم

مَالِ الْمَوْلَاةِ أَبُو بَكْرٍ وَلَا عَمْرُ

وَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ الطُّوسِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ رَوَى مُنْفِيٌّ عَنْ

روایت کرد منین از

جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

جعفر بر محمد از برادر از جد او که او گفت

صَبِرْتُ عَلَى مَرِّ الْأُمُورِ كَرَاهَةً

صبر کردم بر تلخی کارها بدستوری و ناخوشی

وَأُيَقِيْتُ فِي ذَلِكَ الصُّبَابِ مِنَ الْأَمْرِ

و باقی که کشیده درین افواب انا از این کار

إِذَا كُنْتُ لَا تَدْرِي وَلَمْ تُكْ سَأَلًا

چون باشی تو که ندانی و نباشی سوال کننده

مِنَ الْعِلْمِ لَا تَدْرِي جَهْلَتٌ وَلَا تَدْرِي

از علم که ندانی جاهل باشی و تو ندانی که

وَلِعليٍّ السَّلَامُ قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ بَارِعًا مَرَّجِبِ الْهَيْبِ

أَنَا الَّذِي سَمَّيْتَنِي أُمِّي حَسِيدَةً

تم آنکس که نام نهاد مرا مادر من حیدر

عَبْلُ الدَّرَاعِيْنَ شَدِيدُ الْقَضَى

بهر دوارش سخت بین کردن

كَلَيْتُ غَايَاتِ كَرِيهِ الْمَنْظَرِ

چون شیر پیشها مکرده جای نکه کردن

أَضْرِبُكُمْ ضَرْبًا يَبِينُ الْفِقْرَةَ

بزنم شمارا زدنی که جدا کند

صَدْرِي أَشْفِي مِنْ رُؤْسِ الْكُفْرِ

سینه خود را شفا دم از سرهای کافران

وَأَتْرَكَ الْقِرْنَ بِقَاعِ جَزَنَ

و بگذاردم هم سر را بر زمین گشته افتاده

سینه خود را شفا دم از سرهای کافران

سینه خود را شفا دم از سرهای کافران

سینه خود را شفا دم از سرهای کافران

مَنْ يَتْرِكِ الْحَقَّ يَقُومُ صَغْرَهُ
اَقْتُلْ مِنْهُمْ سَبْعَةَ اَوْ عَشْرَةَ

هر که ترک کند حق را بر خیزد حواری او

بکشم از ایشان هفت یا ده

وَكُلُّهُمْ اَهْلُ سُوقِ فَجْرِهِ

همه ایشان اهل بازاری اند بی سامان کاران

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ بَارَزَ بَعْضَ يَهُودِ خَيْبَرَ
وَكُنْتُ

آن هنگام که بیرون آمدم با بعضی یهودان خیبر

يَنْصُرُنِي رَبِّي خَيْرُ نَاصِرٍ

یاری کند مرا خدا من بهترین یاری کننده

اَمِنْتُ بِاللَّهِ بِقَلْبِ شَاكِرٍ

ایمان آوردم بخدا بدلی شکر کننده

اَضْرَبُ بِالسَّيْفِ عَلَى الْمُغَايِرِ

می زنم به شمشیر بر خویش

مَعَ النَّبِيِّ الْمُصْطَفَى الْمُهَاجِرِ

با پیغمبر برگزیده هجرت کننده

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ذَلِكَ مَا بَلَغَهُ اِزْمَعَاوِيَةُ

وگفت بر او باد سلام این را چون برسد خبیه باو که معاوی

وَعَمْرٌ اَوْ تَعَاقَدًا عَلَى اَنْ مَضَرَ لِعَمْرِ وَاِذَا غَلَبَ

و عمر عقد و پست کردند بر آنکه مصر عمر را بود چون غالب شود معاوی

يَا عَجِبًا لَقَدْ رَأَيْتُ مُنْكَرًا

ای عجب برستی که دیدم چیزی عجب

كِدَابًا عَلَى اللَّهِ يُشِيبُ الشَّعْرَ

دروغ بخدا که سپید کند سوی را

لِيَسْتَرْقِيَ السَّمْعَ وَيُعِشِيَ الْبَصَرَ

که گرداند گوش را و کور گرداند چشم را

مَا كَانَ يَرْضَى اَحْمَدُ لَوْ خَيْرًا

نیست و نبود راضی احمد اگر خیر کند او را

اَنْ يَعْدِلُوا وَصِيَّةَ وَالْاَبْتَرَا

که برابر کنند وصی او را و آن بی نسل را معویبه

شَانِي النَّبِيِّ وَاللَّعِينِ الْاٰخِرَا

دشمن پیغمبر و لعنت کرده منتکبه

كِلَاهُمَا يَجْنُدُهُ قَدْ عَنَّا كِرَا

هر دو ایشان بکشند خود لشکر ساختند

قَدْ بَاعَ هَذَا دِينَهُ اِذْ فَجَرََا

برستی که بفروخت این دین خود را چون بی سامانی کرد

مَنْ ذَا بَدُنِيَا بَيْعُهُ قَدْ خَيْرَا

کسی که بدنیایم او باشد برستی که زیان کرد

بِمَلِكِ مِصْرَانَ اَصَابَا بِظَفِرَا

بیاد شاهی مصر اگر فدا کردند بظفر

لَا تَحْسَبْنِي يَا بَنَ عَاصِ عَسْرَا

سپندار ای بر عاص دشوار مرا

سَلَبْتَنِي بَدْرًا ثُمَّ سَلَبْتَنِي خَيْرَا

بهرس من از احوال بدر پس بهر من از احوال خیبر

كَانَتْ قُرَيْشٌ يَوْمَ بَدْرٍ حِزْرَا

بودند قریش روز بدر افتاده

اِنِّي اِذَا مَا الْمَوْتُ يَوْمًا حَضَرَا

برستی که من چون مرگم روزی حاضر شوم

اَضْرَمْتُ نَارِي وَدَعَوْتُ قَبْرَا

برافروزم آتش خود و بخوانم قبر مرا

قَدِمَ لَوَايِي لَا تَوْخِرُ حَذْرَا

کویم فرا پیش در علم مرا باز نس مدار از ترس

لَنْ يَنْفَعَكَ الْخَاذِرُ مَا قَدْ حَذَرَا

سود نکند خذر کننده را آنچه خذر کند

وَلَا اَخَا الْحِيَلَةِ مَا قَدْ قَدَرَا

و نه برادر چاره را آنچه تقدیر کرده باشند

لَوْ اَنَّ عِنْدِي يَوْمَ حَرْبِي جَعْفَرَا

اگر اهل نزدیک من روز عوب کردن من جعفر طیار بودی

وَحَمْرَةَ اللَّيْثِ الْهَامَامِ الْاَزْهَرَا

و حمزه شیر مته روشن تر

رَأَتْ قُرَيْشٌ نَجْمَ لَيْلِ ظَهْرَا

دیدندی قریش ستاره شب را ظاهر بود

انرا آن بود که کور شد چشمش که در آن شب

وَمَوْلَانِي عَلَيْهِ السَّلَامُ

يَا ذَا الَّذِي يُطَلِّبُ مِنِّي الْوَيْتَرَ
 ای آنک سجوی ازمن کینه
 حَقًّا وَتُضَلِّي بَعْدَ ذَلِكَ الْجَمْرًا
 معنی در بر بند ترا بس ازان بآتش

إِذْ كُنْتَ تَبْعِي أَنْ تَزُورَ الْقُبُورَ
 اگرستی تو که حوای زیارت کنی کور را
 أَعْطَيْتَكَ الْيَوْمَ ذُفْعًا فَاصْبِرْ
 بدستم ترا امروز شری زهری کنده تلخ

وَلَدُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَهْفُ نَفْسِي وَقَلِيلُ مَا سُرَّ
 اندوه نفس مرا و اندک آنچه شاد کند مرا
 لَمَّا رَدَّ فِي الدَّهْرِ بِي مَا حَرَّمَ
 نخواستم در روزگار روز جزب ایشان

مَا أَصَابَ النَّاسَ مِنْ خَيْرٍ وَشَيْءٍ
 آنچه فرساید بر دمان از نیکی و بدی
 وَهُمْ السَّاعُونَ فِي الشَّرِّ الشَّهِيرِ
 وایشان سعی کننده کانه در بدی سخت

وَأَبِيكَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَمَّا بُويعَ مِنْ قَبْلِهِ لِلْخِلاَفَةِ
 وکنند عزادارم چون پیغمبر گردانم کس را کیش از بود بخلیفتی

أَغْمَضُ عَيْنِي عَنْ أُمُورٍ كَثِيرَةٍ
 برستم نیم چشم خود را از کارها بسیار
 وَمَا مِنْ عَمِيٍّ أَغْضَى وَلَكِنْ زَمَانًا
 و نه از گوری چشم برستم می نیم ولیکن جناب بود

وَإِنِّي عَلَى تَرْكِ الْغَمُوضِ قَدِيرٌ
 و برستی که من بر ترک چشم برستم نهادن توانا ام
 تَعَامَى وَأَغْضَى الْمَرْءَ وَهُوَ بَصِيرٌ
 که کور گرداند خود را و چشم برستم ندمرد و او بینا بود

وَأَسْكُتُ عَزَّ شَيْئًا لَوْ شِئْتُ قَلْبُهَا
 و خاموش می شوم از چیزیها اگر خواستی گفتی قلبها
 وَأَكْبَسُ عَلَيْكَ فِي الْمَقَالِ امِيرٌ
 و نیت بر ما در گفتار میری

فَأَنِّي بِأَخْذِ لِقَاءِ الْجَمِيعِ خَيْرٌ
 پس بدستی که بخلقتما همه اکامم

وَلَدُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

مَا فِيكَ خَيْرًا وَلَا مِيرًا تَعُدُّ لَهُ
 نیست در تو چیزی و نه نفعی که آماده کرده شوی آنرا
 فَإِنْ بَقِيتَ فَلَا تُرْجَى لِكْرَمَةٍ
 پس اگر باقی مانی تو پس امید ندارند ترا براد برادر

قَصَيْتَ مِنِّي لُبَّانَانِي وَأَوْطَارِي
 که بگذاری از من مرادها مرا و حبه تنهء مرا
 وَإِنْ هَلَكْتَ فَمَذْمُومًا إِلَى النَّارِ
 و اگر هلاک شوی پس نکوسیده باشی بدوزخ

قَافِيَةُ الزَّاءِ

رُويَ أَنَّ عَمْرُوبَ بْنَ عَبْدِ وَدَّ بَرَزِيَوْمَ
 روایت کرده اند که عمر بر عبود پیرون روز

الْحَنْدَقِ يُنَادِي هَلْ مِنْ مِبَارِزٍ فَقَامَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 خندق ندا می کرد که هست از هیچ پیرون آئیده پس برخاست امرالمومنین علی
 فَقَالَ أَنَا هَلْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ فَقَالَ اجْلِسْ وَنَادَى عَمْرُوبُ
 بر گفت منم بر ای پسر خدا بر گفت بنشین و ندا کرد عمرو
 الثَّانِيَةَ هَلْ مِنْ مِبَارِزٍ ثُمَّ قَالَ إِنْ جَنَّتْكُمْ الَّتِي
 دوم بار که هست از مبارزی پس گفت کجاست بهشت شما آنک

تَزْعُمُونَ أَنَّ مَنْ قُتِلَ مِنْكُمْ دَخَلَهَا إِلَّا لِيُرْزَى إِلَى رَجُلٍ
 دعوی میکنند که هر که بکشند او را از شما در روز قیامت که باید که بیرون آید بمن مردی
 فَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ اجْلِسْ ثُمَّ قَالَ
 پس گفت امیرالمؤمنین علی منم مرادیت را یا رسول الله پس گفت بنشین پس گفت

الثالثة وهو يقول
 سوم بار او می گفت

وَوَقَفْتُ إِذْ جَبُنَ الْمُشَجَّعُ مَوْقِفَ الْقُرْآنِ الْمُنَاجِزِ و ایستادم در آن روزی که از جای آمدی مناجیه کننده و بستانم شود در آن روزی که از جای آمدی مناجیه کننده	وَلَقَدْ لَجَّجْتُ مِنَ النَّبَا بِمَجْمَعِهِمْ هَلْ مِنْ سُبُلٍ برستی که بجای نمودم از آن که در آن بهایشان که میبازری
وَأَزَّ الشَّجَاعَةَ فِي الْفَتَى وَالْجُودِ مِنْ خَيْرِ الْعَارِضِ برستی که شجاعت در جو مردی و سخاوت از بهترین خواجه است	وَكَذَاكَ اتَى لَمْ أزلْ مُتَسَرِّعًا نَحْوَهُ هَاهُنَا و همچنین برستی که من همیشه شتاب کننده ام بجانب

فَقَامَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ إِنِّي لَأَعْلَمُ فَادِنَ لَهُ النَّبِيُّ
 پس برخاست امیرالمؤمنین علی پس گفت منم مراد را پس دستور بداد دینم
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَشَى عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ يَقُولُ
 پس برنت امیرالمؤمنین علی او می گفت

يَا عَمْرُ وَوَيْحَكَ قَدْ آتَاكَ مُجِيبُ صَوْتِكَ غَيْرَ عَاجِزٍ
 ای عمرو وای بر تو برستی که آمد تو اجابت کننده جواب تو نه عاجز
 ذُو نَيْدٍ وَبَصِيرَةٍ وَالْحَقُّ مُنْجِي كُلِّ فَاكِسٍ
 خداوند قصه و بینای دل و حق نجات دهنده است هر فیروزی یا بنده را

وَلَقَدْ دَعَوْتُ إِلَى الْبِرِّ أَنْ فَتَى يُجِيبُ إِلَى الْمُبَارِزِ
 برستی که بخواندی به بیرون آمدن جوانمردی را که اجابت کند به بیرون رفتن
 يُعَلِّقُكَ أَبْيَضَ صَارِ مَأْكَامِ الْمَلْحِ حَتْفًا لِلْمُنَاجِزِ
 که مایلا در آورد ترا شمشیر بران چون نکت برای مرگ و هلاک مباحثه کننده خفا کننده
 إِنِّي أَوْمِلُ أَنْ تَقُومَ عَلَيْكَ نَائِحَةُ الْجَنَائِزِ
 برستی که من امید دارم که برخیزد بر تو کناره و جنازه
 مِنْ ضَرْبَةٍ نَجْلَاءُ يَبْقَى ذِكْرُهَا عِنْدَ الْهَزَاهِزِ
 از ردنی بزرگ فراخ که باقی ماند یاد آن نزدیک هر جا

وله عليه السلام

مَضَى نَفْسٌ مِنْهَا انْتَقَصَتْ بِرُجُزٍ که بگذشت نفسی از آن نقصان کردی در او را وَيَجِدُوكَ حَادٍ مَا يُرِيدُكَ الْهَزَا و براند ترا را خنده که نخواهد بازی و آسوس	حَيَاتِكَ أَنْفَاسٌ تُعَدُّ وَكَمَا زندگی تو نفسهاست که بشمارند آنرا و هر گاه وَيُحْيِيكَ مَا يَفْنِيكَ فِي كُلِّ كَلْبَةٍ و زنده دارد ترا آنکه نیست کند ترا هر شبی فَتُصْبِحُ فِي نَفْسٍ وَتَمْسِي بِغَيْرِهَا پس در صبح ای در نفسی و شبانگاه کنی بغیر آن
---	---

قَافِرِ السَّيْرِ قَالِ فِي وَصِيَّتِي الَّتِي أَشْرْنَا إِلَيْهَا قَبْلَ
 فرموده است در وصیتم که اشاره کرده بودیم پیش از این

لَابِنَهُ الْحَسَنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ

الْعِلْمُ زَيْنٌ فَكُنْ لِلْعِلْمِ مُكْتَسِبًا
 علم زینت است پس باشی مر علم را کسب کننده
 وَارْكَنْ إِلَيْهِ وَثِقْ بِاللَّهِ وَاعْتَصِمْ بِهِ
 میل کن باد و اعتماد کن بخدا و او را نیاز شو باد
 لَا تَسْأَلَنَّ فَمَا تَأْتِيكَ مِنْهُمْ كَمَا
 سیر مشو پس بآنکه باشی نیت داخل شونده
 وَكُنْ فِتْنَى نَاسِكًا مُحِضًا لِلتَّقَى وَرِعًا
 و باش جو ایزد عبادت کننده ^{که خالص بود بر سیرت کارند} رعیز کار
 فَمَنْ تَخَلَّقَ بِالْأَدَابِ طَلَبَهَا
 پس هر که خوی گیرد بآدابها گردد بان
 وَاعْلَمْ هَدِيَّتَ فَإِنَّ الْعِلْمَ خَيْرٌ صَفِيٌّ
 و بدان هدایت باد ترا بدستی که علم بهتر از هر چیزی است

وَكَزَلَهُ طَالِبًا مَا عَشْتُ مَقْتَسِبًا
 و باش مر او را طلب کننده چندانکه بزنی تو
 وَكُنْ حَلِيمًا رَزِيذَ الْعَقْلِ مُحْتَرَسًا
 و باش بردبار استوار عقل نگهبان
 فِي الْعِلْمِ يَوْمًا وَإِنَّمَا كُنْتَ مِنْغَمَسًا
 در علم روزی و یا آنکه باشی در رونده
 لِلدِّينِ مُغْتَنِمًا لِلْعِلْمِ مُغْتَرَسًا
 بر او دین غنیمت شمرنده مر علم را در نشاندنده
 رَيْسٌ قَوْمٍ إِذَا مَا قَارَنَ الرُّوسَا
 مظهر قومی چون نزدیک شوند بهم مظهر قومان
 أَخْضَى اطِّالِبِ مِنْ فَضْلِهِ سَلَسًا
 که کشته باشد مر جوینده او را خوش کوار

۱۱۱۱۱۱۱۱
 علم زینت است پس باشی مر علم را کسب کننده

وَلِرَعْلِيهِ السَّلَامُ

السَّيْفُ وَالْحَنْزُ رِيحَانُنَا
 شمشیر و هنجار گلستان ماست
 أَوْ عَلَى الرَّجَسِ وَالْأَسْرِ
 آن باد بر زکس و مورد

شَرَابُنَا مِنْ دَمِ أَعْدَائِنَا
 آشامیدن ما از خون دشمنان ما است
 وَكَاسُنَا بِجُمُحَةِ الرَّاسِ
 و جام ما سر کله است

وَلِرَعْلِيهِ السَّلَامُ

لَا تُنْهَمُ دَرَبَكَ فِيمَا قَضَى
 بتمت مباحش پروردگار خود را در آنچه حکم کرد
 وَهَوِّنِ الْأَمْرَ وَطَبِّ نَفْسًا
 و آسان فرمای که کار را و خوش باش بنفست
 لِكُلِّ غَمٍّ فَرَجٌ عَاجِلٌ
 مر غمی را فرج است بشتاب
 يَا أَيُّ عَلَى الْمُصْبِحِ وَالْمُمْسِي
 که آید بر بادا کردن و شبانگاه کردن

وَلِرَعْلِيهِ السَّلَامُ

الْحَمْدُ لِلَّهِ لَا شَرِيكَ لَهُ
 شکر و سپاس مر خدا ایرانست مبنی از او را
 كَمْ يَبْقَى لِي مَوْسٍ فَيُؤْنِسُنِي
 نامه مر مونس که مونس کند مرا
 فَاعْتَرَلِ النَّاسَ مَا اسْتَطَعْتَ
 پس دوری کن از مردم چندانکه توانی
 دَابِي فِي صُبْحِهِ وَفِي غَلَسِهِ
 اینست خوی من در بادا و در وقت تاریکی
 إِلَّا إِنِّي أَخَافُ مِنَ النَّسِ
 مگر مونس که ترسم از انس او
 تَرَكْنِي إِلَى مَنْ تَخَافُ مِنْ دُنَيْهِ
 میل کن به آنکس که ترسی از آن روی او و چو کرد
 وَالْمَوْتُ أَدْنَى إِلَيْهِ مِنْ نَفْسِهِ
 و مرگ نزدیک تر است باد از نفس او

وقال عليه التحية والسلام

لا تأمن الموت في طرف ولا نفس
وَأَعْلَمُ بِأَنْ سَهَامَ الْمَوْتِ نَافِدَةٌ
مَا بَالُ دِينِكَ تَرْضَى أَنْ تُدْفِنَهُ
تَرْجُوا النَّجَاةَ وَلَمْ تَسْلُكْ سَالِكَهَا

وَلَوْ تَمَنَعْتَ بِالْحُجَابِ وَالْحَرَسِ
فِي كُلِّ مَدْرَعٍ مَنَا وَمَتْرَسِ
وَتَوْبُ نَفْسِكَ مَغْسُولٍ مِنَ الدَّنَسِ
إِنَّ السَّفِينَةَ لَا تَجْرِي عَلَى الْيَبَسِ

این مبحث از مرگ در چشم برجم زدن و نفس زدن
بدانک تیر باد مرگ بیرون رود
چست حال دین تو که راضی باشی که جگر کن کردانی آنرا
اسیدی داری شکاری را و می سپری آهوا آنرا

و اگر چه باز در چشمه باشی می جان زنگه بانان
در هر زره دار ازما و سپه دار
و حال آنکه جامه نفس تو شسته است از جگر کنی
برستی که گشتی نرود خشکی

وله عليه السلام

سَلَامٌ عَلَى أَهْلِ الْقُبُورِ الدَّوَارِسِ
وَلَمْ يَشْرَبُوا مِنْ بَارِدِ الْمَاءِ شَرِبَتْ
وَنِيَّاسٍ سِيدِنَا مِنْ بَارِدِ الْمَاءِ شَرِبَتْ

كَأَنَّهُمْ لَمْ يَجْلِسُوا فِي الْمَجَالِسِ
وَلَمْ يَأْكُلُوا مِنْ كُلِّ رَطْبٍ وَرَيْسِ
وَمُخْرَدِنَا مِنْ بَارِدِ الْمَاءِ شَرِبَتْ

سلام باد بر خداوند گوربا مندرس شده
و نیاشامیدند از آب سرد کیت شربت

گویا که ایشان ننشسته در جایها نشستن
و نموردند از هر تر خشکی

وله عليه السلام

أَيُّ بِنَارٍ أَوْ لَادُ أَجْهَالَةٍ أَتَنَا
فَسَأَلْتُ بَنِي بَكْرٍ إِذَا مَا لَقَيْتَهُمْ
وَإِنَّا أَنَا لَأَنْزَى الْحَرْبِ سُبَّةً
وَهَذَا رَسُولُ اللَّهِ كَأَلْبَدٍ بَيْنَنَا

عَلَى الْكَرِّ لَنَا شِلْهُمُ فِي الْفَوَارِسِ
بِقَتْلِي ذَوِي الْأَقْرَانِ يَوْمَ التَّمَارِ
وَلَا تَنْتَنِي عِنْدَ الرِّمَاحِ الْمَدَاعِرِ
بِرِّ كَشَفَ اللَّهُ الْعِدَى بِاللِّتَاكِرِ

ای بنارند فرزندان نادانی که ما
بس سوال کنی بنی بکر را چون که قرار سی با ایشان
و اما آناس که انزای الحرب سبته
و این رسول خداست چون ماه شب چهارده میان ما

بر اسبان شستیم مانند ایشان در میان سواران
بکشتن من خداوندان همسازان روز حرب
و باز نگردیم نزدیک نیز ما که آرزون دشمنان
با و باز برد خدا دشمنان ما بنمونسا رکودن

نُودَى إِنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَنِي سَجْنَانَ مِنْ قَصَبِ قَسَمَاءَ نَافِعًا نَفْسَهُ

اللَّصُوفُ ثُمَّ بَنِي سَجْنَانَ مِنْ مَدْرٍ قَسَمَاءَ مُحْيِيًا ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَلَا تَرَانِي كَيْسًا مَكِيًّا
بَابًا حَصِينًا وَأَمِينًا كَيْسًا
بَنِيْتُ بَعْدَ نَافِعٍ مُحْيِيًا
وَلَمْ يَوْجَدْ عَلَى قَافِيَةِ الشَّيْبِ

ای نمی بینی ما زبیرک زبیرک کردانده
داری استوار و امینی زبیرک
بنیتم بعد از نافع محیس را
و نیافتد بر قافیه شین

قافية الصاد قال محمد بن عمرو البلخي اشدنا ابو محمد بن

محمد القاصي عن ابيه عن جده لامير المؤمنين عليه السلام

اتم الناس اعرفهم بنقصه

نامتري مردمان شناسنده تر اند بنقصاني خود

فدان على السلامة من يدي

بين نزديكي اي بسلامتي امنم را كه نزديكي ايد

ولا تستغل عافية بشيء

وكران مشتم عافيت را بخيزي

وخل الفحص ما استعنت عنه

وكلمه از تفحص را چندانك تواني از او

واقمعهم لشهوتيه وحرصه

در سباز زنده ترين ايشان مرشوقه خود را و حرص خود را

ومن لم ترض صحته فاقصه

وهر كه راضي نباشي بصحت او را بسزوري كن او را

ولا تسترخضن اذى لرخصه

و در زمان مشتم رنج را براي از تراني او

وكم مستجلب عطا الفحصه

بس چندانك كشته بلاك بسوي خود بنقص او

وله عليه السلام كتب الى عمر وبن العاص

لاصحبن العاص وابن العاص

هر اينه هم صحبت كردم عاص را و بن عاص را

مستحقين حلق الدلاص

در جاندان نهندگان طغنه زره را

سبعين الفاعا قدي التواصي

هفتاد هزار بنده موبهاده پيشاني

قد جنبوا الخيل مع القلاص

ببرستي كه جنبه كشته اسبان و اشتران را

اساد محلي حين لا مئاص

شيران فقط آن هنگام كه نباشد كزيرگي

ما انا بالعاصي وشيخي العاص

نيستم من عاصي و پدر من عاصي بود

اهون بقوم في الوغانكاص

جست قوم اند قوم تو در جنگ بگردنگان

فاجايه عمرو بن العاص

من معشر من غالب مصاص

از گروهی از قيله غالب خلاصه

لو قد راوها تنفض التواصي

اگر پيسته انرا بنفشاند موبهاده پيشاني

وفي رواية السيد المر تضي رحمة الله عليه

لاصحبن العاص يا بن العاص

هر اينه مصاحب كردم تا فرماني كنده را كه بغير مص

خوفتي بلايس الدلاص

تر سايندي مرا بسوزندگان زره را

لو قد راوها تنفضوا التواصي

اگر پيسته انرا بنفشاند موبهاده پيشاني

مستحقين حلق الدلاص

در جاندان نهندگان طغنه زره را

من معشر من غالب مصاص

از گروهی از قيله غالب كه خلاصه قبایلي اند

وقايد الخيل مع القلاص

وكشندگان اسب سواران و اشتر سواران

لقال كلها رب خلاص

هر آينه گویند هر كزيرگه خلاص من

وجنبوا الخيل مع القلاص

وجنبه كشته از اسبان و اشتران

وله عليه السلام علي قافية الصاد

نقصه مشتم رنج را بخيزي

لَنَا مَا تَدْعُونَ بِغَيْرِ حَقِّ ^{حق}
 ما است آبخ دعوی میکنید شما بنا حق
 عَرَفْتُمْ حَقَّنا فَحَدِّثُوهُ
 بشنا ختید حق ما را بس انکار کردید آنرا
 كِتَابُ اللَّهِ شَاهِدٌ عَلَيْكُمْ
 کتاب خدا کواهد ما است بر شما

اِذَا مَنِ الصَّحَّاحُ مِنَ الْمَرَّاضِ
 چون جدا کنند تن در ستانرا از بیماران
 كَمَا عَرَفَ السَّوَادُ مِنَ الْبِياضِ
 چنانکه بشناسند سیاه را از سپید
 وَقَاضِينَا الْاِلهَ فَنَعْمَ قَاضِي
 و حکم کننده میان ما خداست پس نیک حکم کننده

وكتب اليه علي السلام معوية

لَا تُفْسِدَنَّ سَابِقَ احْسَانٍ مَضَى
 تباہ مکن پیشین نیکویی را که بگذشت

وَاللَّهُ لَا يُغْلِبُ فِيمَا قَدْ قَضَى
 و خدا را غالب نشوند در آنچه حکم کرد

فاجابه عليه السلام

إِنَّ تِلْكَ ذَا عِلْمٍ بِمَا اللَّهُ قَضَى
 اگرستی خداوند علم با آنچه خدا حکم کرد

فَاتَهُ يَا نَبِيَّكَ سَيْفِي الْمُنْتَضَى
 بدستی که آید شمشیر من که کشیده است

وَاللَّهُ لَا يُبْرِئُ شَيْئًا نَقَضًا
 و خدا علم نکرده اند چیزی را که شکسته گردانیده

وله عليه السلام

إِذَا أذِنَ اللَّهُ فِي حَاجَةٍ
 چون دستوری دهد خدا در حاجتی
 وَإِنْ أذِنَ اللَّهُ فِي غَيْرِهَا
 و اگر دستوری دهد خدا در غیر آن

أَنَّا لَكِ الْجَنَاحُ بِمَا يَرِ كُضُ
 آید بشو فیوزی به دویدن
 أَلَى دُونِهَا عَارِضٌ يَعْصِي
 آید پیش از عارضه که معرض رود

وله عليه السلام على قافية الطاء

نَحْنُ نَوْمٌ الْفَنَطُ الْاَوْسَطَا
 ما قصد کنیم راه میانه را

لَسْنَا كَمَنْ قَصَى أَوْ اَفْرَطَا
 نیستیم ما چون کسی که نصیر کرد یا از حد در گذشت

وله عليه السلام

اصْبِرْ عَلَى الدَّهْرِ لَا تَقْضَبْ عَلَى أَحَدٍ
 صبر کن بر روزگار خشم مکن بر یکی
 فَلَا تُقِيمَنَّ بِنَايٍ لَا انْتِفَاعَ بِهَا
 میقیم مشو بسرای که سود نباشد بآن

فَلَا تَرَى غَيْرَ مَا فِي اللُّوحِ مَخْطُوطٍ
 پس نه بینی و نیابی آنچه در لوح نوشته باشد
 وَالْاَرْضُ وَاسِعَةٌ وَالرِّزْقُ مَبْسُوطٌ
 و زمین فراخ است و روزی گسترده

وله عليه السلام على قافية الظاء

نَوْمٌ امْرِي حَيْثُ لَهُ مِنْ يَقِظُهُ
 خواب مردی بهتست از بیداری

لَمْ يَرْضَ فِيهَا الْكَاثِبِينَ الْجَفِظَةَ
 که راضی نگردانده درو نویسدگان نیکه بانان را

وَفِي صُرُوفِ الدَّهْرِ لِلْمَرْءِ عِظَةٌ

در گردش روزگار مرد را پندست

وَلِعَلِيٍّ السَّلَامِ عَلَى قَافِيَةِ الْعَيْنِ

دَعِ الْجِرْصَ عَلَى الدُّنْيَا وَفِي الْعَيْشِ فَلَا تَطْعَمُ

دست بهار حسی را بردینا و در زندگانی طعم مکن

فَلَا تَدَى أُنَى أَرْضِكَ أَمْ فِي غَيْرِهَا

و ندانی که در زمین تو یا در جزآن بیندازند ترا

وَلَا تَجْمَعُ مِنَ الْمَالِ فَلَا تَدْرِي لِمَنْ تَجْمَعُ

و گرد مکن از مال بس ندانی که برای که گرد میکنی

فَإِنَّ الرِّزْقَ مَقْسُومٌ وَكَذَلِكَ الْمَرْءُ لَا يَنْفَعُ

برستی که روزی قسمت کرده است و رنج مرد سود نمکند

فَقِيرٌ كُلُّ مَنْ يَطْمَعُ غَيْرَ كُلِّ مَنْ يَقْنَعُ

درویش است هر که طمع دارد توانگر است هر که قناعت کند

وَلِعَلِيٍّ التَّحِيَّةِ وَالسَّلَامِ

إِذَا خَالَكَ الصَّدُوقُ مَنْ كَانَ مَعَكَ

برستی که برادر راست تو آنت که باشد با تو

وَمَنْ إِذَا عَايَنَ أَمْرًا قَطَعَكَ

و آنکس که چون معاینه کند کاری را که بر تو ترا

وَمَنْ يَضِيءُ نَفْسَهُ لِيَنْفَعَكَ

و آنکس که کند رساندن نفس خود را تا سود رساند ترا

شَتَّتْ فِيهِ أَمْرُهُ لِيَجْمَعَكَ

پراکنده کرد در آن کار خود را تا که گرد آورد ترا

وَلِعَلِيٍّ السَّلَامِ فِي الْمَنَاجَاتِ

معنی چیزی خود را بهتر بداند کند
برای جهت خاطر تو
و در سوره که در آنرا
تفصیل

ذُنُوبِي إِنْ فَكَّرْتُ فِيهَا كَثِيرَةٌ

گناهان من اگر فکر کنم در آن بسیارست

وَمَا طَمَعِي فِي صَالِحٍ قَدْ عَلِمْتُ

بر نیست طمع من در کار نیک که کردم آنرا

فَإِنْ يَكُ غُفْرَانٌ فَذَلِكَ بِرَحْمَةٍ

بس که باشد آمرزشی بس آن بر رحمت حق بود

مَلِيحِي وَمَوْلَايِي وَرَبِّي وَحَافِظِي

باشاه من و مولای من و پروردگار من و نگه دارنده من

وَرَحْمَةُ رَبِّي مِنْ ذُنُوبِي أَوْسَعُ

و رحمت پروردگار من از گناهان من فراخ ترست

وَلِكُنْتِي فِي رَحْمَةِ اللَّهِ أَطْمَعُ

ولیکن من در رحمت خدا طمع میکنم

وَإِنْ يَكُنِ الْأُخْرَى بِمَا كُنْتُ أَصْنَعُ

و اگر باشد دیگر بان بود که کردم من

وَإِنِّي لَهُ عَبْدٌ أَقْرَبُ وَأَخْضَعُ

برستی من مراد را بنده ام اقربا میکنم و فروتنی میکنم

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَلْفَضْلُ مِنْ كَرَمِ الطَّبِيعَةِ

فضل کردن از بزرگی طبیعت است

وَالْخَيْرُ أَمْنَعُ جَانِبًا

و خیر بازدارنده تر است بجانب

وَالشَّرُّ أَسْرَعُ جَرِيَةً

و بدی زودتر است بر رفتن

تَرَكَ التَّعَاهُدَ لِلصِّدِّيقِ

ترک تعاهد مردوست را

وَالْمَنْ مَفْسَدَةُ الصَّنِيعَةِ

و منت نهادن در عطا تباهی کردن است

مِنْ قَلَّةِ الْجَبَلِ الْمَنِيْعَةِ

از سر کوه بازدارنده

مِنْ جَرِيَةِ الْمَاءِ السَّرِيعَةِ

از رفتن آب روان

يَكُونُ دَاعِيَةَ الْقَطِيعَةِ

شود بجز خواننده به باز بریدن را

معنی اگر عفو باشد
قوله عفو باشد

لَا تَلَطِّحْ بِوَقَيْعَةٍ
 آلوده مشو به غیبت
 إِنْ التَّخَلُّقَ لَيْسَ يُمْكِنُ
 برستی که خو بر خود گرفتن نیست که درنگ کند
 جُبِلَ الْأَنَامُ مِنَ الْعِبَادِ
 آفریده اند مردمان را از بندگان

فِي التَّاسِ تَلَطَّحَ الْوَقَيْعَةَ
 در میان مردمان که آلوده گردانند ترا غیبت
 أَنْ يُوَلَّ إِلَى الطَّبِيعَةِ
 در آنکه باز گردد بطبیعت زود باشد که از خلق و طبعی شود
 عَلَى الشَّرِيفَةِ وَالْوَضِيعَةِ
 بر اطلاق شریفه و فرومایه

معنی که سخن را خود را بجز بفرود نهد زود طبعی شود

وله عليه السلام

هَلْ يَقْرَعُ الصَّخْرَ مِنْ مَاءٍ وَمِنْ مَطَرٍ
 مست که که گویند سنگ را از آب و از باران
 أَنَا عَلَى أَبِ السَّبْطَيْنِ مُقْتَدِرٌ
 منم علی بن حسن و حسین توانا

هَلْ يَلِجُ الرِّيحُ بِالْأَمَانِ وَالطَّعِ
 مست که فراسد بدولت با میده و طمع
 عَلَى الْعِدَاةِ غَدَاةَ الرَّوْعِ وَالزَّمْعِ
 بر دشمنان باد امان ترس و دشت

وله عليه السلام

أَوْ دِي بَغْشَامٍ دَهْرُكَانٍ بِأَمَلِهِ
 خاک کرد غشام را روزگاری که بود که امید داشت از آن
 قَدْ كَانَتْ يَكْتُمُ فِي الْكَلَامِ تَمَعًا
 برستی که بود که بسیاری کرد انید در سخن از جملگی

فَرَسَّجِدًا فِي الْأَرْضِ مَضْرُوعًا
 بر سر و در افتاده در زمین مصرع کشته
 حَتَّى سَمَاءٍ حَسَامٍ تَرَوِيغًا
 تا که بر بالا برد شمشیر خود را بر سائیدن

فَعَلَوْتُهُ مِنِّي بِضَرْبَةٍ فَاتِكِ
 بر از بالا آوردم او را نزدنی تا گاه کشنده
 مَنْ كَانَ يُنْكِرُ فَضْلَنَا وَسَاءَنَا
 هر که باشد که انکار کند فضلها و بزرگی ما

مَا كَانَ يَوْمًا فِي الْحَرْبِ جَزُوعًا
 نبود روزی در حربها خزع کننده
 فَأَنَا عَلَى لِأَلِهِ مُطِيعًا
 بر من علی ام مر خدا ایرا فرمان برنده

قَالَ السَّيِّدُ الشَّرِيفُ الْمُرْتَضَى قَدَسَ اللَّهُ رُوحَهُ أَخْبَرَنَا
 خرد او را

السَّيِّدُ الْمَفِيدُ رَحِمَهُ اللَّهُ لَمَّا أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 شیخ مفید آنکه خواست رسول خدای

وَأَلِهِ الْأَخْتِفَاءَ مِنْ قُرَيْشٍ بِالْهَرَبِ مِنْهُمْ إِلَى الشَّعْبِ خَوْفَهُ
 پنهان شدن از قریش با هرب از ایشان به غار برادر ترس او
 عَلَى نَفْسِهِ اسْتَشَارَ إِلَى أَبِي طَالِبٍ
 بر نفس خود مشورت کرد به ابوطالب

عَلَى تَقَدَّمَ أَبُو طَالِبٍ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ
 یعنی علی بر فراموش رفت ابوطالب با امیر مومنان

يَضْطَجِعُ عَلَى فِرَاشِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِيَقْتَبِيَهُ
 بختد بر بستر رسول خدا تا آنکه دارد او را

بِنَفْسِهِ فَاجَابَهُ إِلَى ذَلِكَ فَلَمَّا نَامَتِ الْعُيُونُ جَاءَ أَبُو طَالِبٍ
 بنفش خود بر اجابت کرد او را بان بر آنکه که نختد جسمها آمد ابوطالب

یا ابوطالب الی علی بن ابی طالب رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و قد اضعف علی مع الابرار

وَمَعَهُ امير المؤمنين عليه السلام فقال امير المؤمنين عليه السلام

و با او امیر مومنان بود برکت امیر مومنان

يا ابتاه اني مقتول فقال ابوطالب

ای پدر من بدستی که من کشته ام برکت ابوطالب

اصبرن يا بنی فالصبر الحی

صبر کن ای پسر من بر صبر خود ندانم تر است

قد بدلناك والبلاء شديد

بدستی که بخشیدم ترا و بلا سخت است

لفداء اغرذي الحسب الثا

برای فدا کردن روشن روی خود اند من

ان تصبك المنون فالنيل نرتی

اگر بگردی تو مرگ پس تیر مرگ پای آید گانه

كحل حی وان تملأ عیشا

هر زنده ای را اگر پر شود بخند گانه

وكل حی مصیر لشعوب

و هر زنده بازگشت او بمرگ است

لفداء التجیب وان التجیب

برای فدا کردن بزرگ و بزرگ بزرگ

قرب والباع والفی الرجیب

بزرگ روشن و فدا کردن بزرگ و روشن سر آفرین

فصیب منها و غیر مصیب

بسی رسیده است از آن و نرسیده

أخذ من سها ما یصیب

گرفته است از تیرهای آن بهره

فقال امیر المؤمنین علی السلام

انا مرونی بالصبر فی نصر احمد

آی میزهای مرا بصبر در یاری احمد

فوالله ما قلت الذی قلت جارا

بس خدا که نگفتم آنچه گفتم بخیر

ولكنني احببت ان تنصرني

ولكن من دوست میدارم آنکه به من یاری مرا

وسعني لوجه الله في نصر احمد

وسعی من برای خداست در یاری احمد

وتعلم اني لمر ازل لك طابعا

و دانی که من همیشه ترا فرمان برنده ام

نحی الهدى المحمود طفلا و يافعا

بچه راه راست ستوده در طفلی و مرد آشنده

وقال ايضا عليه السلام

قصرى الجديد الى بلى

نهایت نوای کهنگی است

اي اجتماع لهم يصير

کدام جمع بودن بود که نکشت

ام اي شعب لا التيام

بستن از همه پیوسته شدن یکدوم برای دو با هم آمدن

ام اي مستفيع بشي

یا که ام سود گیرنده بجزی

يا بوس للدهر الذي

ای پاکت مرز زکاری را آنک

قد قيل في امثالهم

بدستی که گفته در مانند هارا ایشان

والوصل في الدنيا انقطاع

و پیوستگی در دنیا بریده شدن است

لتشتت منه اجتماعه

برای پراکنده شدن او جمع شدن او

لم يفترقه انصداعه

که جدا نکرد او را شکافته شدن او

ثم تم له وانقاعه

پس تمام شد مر او را سود گرفتن او

ما زال مختلفا طباعه

همیشه مختلفت طبیعت او

يكفيك من شي سماعه

که بپندره است از بدی شنیدن او

وله عليه السلام

لَكَ الْحَمْدُ إِنَّمَا عَلَى نِعْمَةٍ

مرتضات شکر یا بر نعمتی

تَشَاءُ فَتَفْعَلْ مَا شِئْتَهُ

خواهی اگر کنی کارها را نیک آنچه خواهی آنرا بکنی

وَإِنَّمَا عَلَى نِعْمَةٍ تَدْفَعُ

و یا بر سختی که باز دارد

وَتَسْمَعُ مِنْ حَيْثُ لَا يَسْمَعُ

و شنوی از آنجایی که نشنونی او از مظلومان و غیر مظلومان سخن خدا عالمست بجمع معلومات و مستوعبات بعبادت

وله عليه السلام

مَاتَ الْوَفَاءُ فَلَا رُقْدَ وَلَا طَمَعُ

برد وفا پس نه عطاست و نه طمع

فَأَصْبِرْ عَلَى ثِقَةٍ بِاللَّهِ وَارْضَ بِهِ

پس صبر بر اعتماد کردنی بخدا و خوشنود باش بدانج مقدر و رزق

فِي النَّاسِ لِلنَّاسِ إِلَّا الْيَأْسُ وَالْجَمْعُ

در مردمان برای مردمان بجز نا امید و شکستگی

فَاللَّهُ أَكْرَمُ مَنْ يُرْجَى وَيَتَّبَعُ

پس خدا بزرگترین کسی است که امید دارند با او و پس روی کنند

وله عليه السلام في المناجات

لَكَ الْحَمْدُ يَا ذَا الْجُودِ وَالْمَجْدِ وَالْعُلَى

مرتضات شکر و سپاس ای خداوند بخاوند بزرگ و بلند

إِلَهِي وَخَلَّاقِي وَحِرْزِي وَمَوْلِي

ای معبود من و آفریننده من و بنام من و جابجا زکشتن

تَبَارَكَ تَعْطَى مَنْ تَشَاءُ وَتَمْنَعُ

بزرگواری نمودی کسی را که خواهی و منع کنی کسی را که خواهی

إِلَيْكَ لَدَى الْأَعْسَارِ وَاللَّيْسِ أَرْزَعُ

بنزدیک و ستواری و آسانی بنامم از فرغ و کس

إِلَهِي لئن جَلَّتْ وَجَمَّتْ خَطِيئَتِي

ای خداوند من اگر بزرگست و بسیار گناه من

إِلَهِي لئن أَعْطَيْتُ نَفْسِي سُؤْلَهَا

ای خداوند من اگر بدم نفس خود را مراد او

إِلَهِي تَرَى حَالِي وَفَقْرِي وَفَاقِي

ای خداوند من می بینی حال مرا و درویشی و ناداشتی

إِلَهِي لَا تَقْطَعْ رَجَائِي وَلَا تُزِغْ

ای خداوند من پس بر امید مرا و مگردان

إِلَهِي لئن خَيَّبْتَنِي أَوْ طَرَدْتَنِي

ای خداوند من اگر نا امید کردی مرا یا برانی مرا

إِلَهِي اجْرِبْنِي مِنْ عَذَابِكَ إِنِّي

ای خداوند من زینهار ده مرا از عذاب تو که بپرستی که من

إِلَهِي أَنَسْنِي بِتَلْقِينِ حُجَّتِي

مونس کن مرا بفرزبان دادن حجت من

إِلَهِي لئن عَذَّبْتَنِي الْفَحْجَةَ

اگر عذاب کنی مرا هزار سال

إِلَهِي أَذِقْنِي طَعْمَ عَفْوِكَ يَوْمَ لَا

ای خداوند من بچشان مرا طعم عفو تو روزی که نه

تَعْفُوكَ مِنْ ذَنْبِي أَجَلٌ وَأَوْسَعُ

پس عفو تو از گناه من بزرگتر است و فراخ تر

فَهَا أَنَا فِي رَوْضِ النَّدَامَةِ أَرْزَعُ

پس اینکم من در مرغزار پشیمانی چرا می کنم

وَإِنَّتُ سُنَّجَاتِي الْخَفِيَّةَ تَسْمَعُ

و تو راز پنهان مرا می شنوی

فَوَادِي قَلْبِي فِي سَبَبِ جُودِكَ يَطْمَعُ

دل مرا پس مرا در باران سخاوت تو جای طمع است

فَمَنْ ذَا الَّذِي رَجُوا مِنْ ذَا يَشْفَعُ

پس کیست آنکس که امید دارم و کیست آنکه او را شایسته است

أَسِيرٌ ذَلِيلٌ خَائِفٌ لَكَ أَخْضَعُ

اسیرم حیه ترسیده مرا تو را فروتنی میکنم

إِذَا كَانَ لِي فِي الْقَبْرِ مَثْوًى وَمُضْجٌ

چون باشد مرا در گور جای میقیم شدن و خوابگاه

فَحَبْلِ رَجَائِي مِنْكَ لَا يَتَقَطَّعُ

پس ریسمان امید من از تو بریده نشود

بَنُونَ وَلَا مَالٌ هُنَالِكَ يَنْفَعُ

فرزندان و نه مال آنجا سود کند

اَلْهٰى اِذَا لَمْ تَزْعَمْنِ كُنْتُ ضَايِعًا
 ای خداوند من چون مراعات نکنی مرا باشم کم شده
 اَلْهٰى اِذَا لَمْ تَعْفُ عَنْ غَيْرِ مُحْسِنٍ
 چون عفو نکنی از غیر نیکو کار
 اَلْهٰى لَنْ فَرَطْتُ فِي طَلَبِ النِّقْيِ
 اگر تقصیر کردم در جستن برینه کاری
 اَلْهٰى لَنْ اَخْطَا تُ جَهْلًا فَمَا لَمَّا
 اگر خطا کردم بنا دانی بس در آنست که تان کند
 اَلْهٰى ذُنُوبِي بَدَّتِ الطُّوْدُ وَاغْنَمْتُ
 گناهان من بلند آمد کوه و بر سر آمد
 اَلْهٰى يُنَجِّي ذِكْرُ طَوْلِكَ لَوْ عَنِي
 دور میکند یاد فضل تو سوز دل من
 اَلْهٰى اَقْلَبْنِي عَشْرَةَ وَاغْ حَوْثِي
 بردار در سر آمدی مراد بسته گناه مرا
 اَلْهٰى اَنْلِي مِنْكَ رَوْحًا وِدْحَةً
 به مرا از تو آسایش و رحمت
 اَلْهٰى لَنْ اَقْصِيْتَنِي اَوْ طَرَفَتَنِي
 اگر دور کردانی می برانی مرا

وَاِنْ كُنْتُ تَرَعًا نِي فَلَسْتُ اَضْمَعُ
 و اگر باشی که مراعات کنی مرا نیستم کم کرده اند مرا
 فَمَنْ لَمَسْنِي بِالْهَوَى يَتَمَتَّعُ
 پس صیت هر چه کرد در آنکه با زور بر جز داری
 فَهَا اَنَا اِثْرُ الْعُقُوفِ وَاَتَمَّعُ
 پس اینکم در بس عفو می روم و بر روی می بکنم
 رَجُوكَ حَتَّى قَبِلَ مَا هُوَ مُجْتَمِعُ
 امید داشتم تا که گوشه نیت او که و جمع کند
 وَصَفْحَكَ عَنْ ذَنْبِي اَجَلٌ وَاَرْفَعُ
 و جرم مرا که داشتن تو از گناه من بزرگ تر و بلند تر است
 وَذَكَرُ الْخَطَا يَا الْعَيْنِ مَتَى يَدْمَعُ
 و یاد گناهان چشم را از من اشک می آرد
 فَاِنِّي مُقَرَّبًا خَائِفٌ مُتَضَرِّعُ
 که من افترا رکنده ترسنده زاری کننده ام
 فَلَسْتُ سِوَى اَبْوَابِ فَضْلِكَ اِقْرَعُ
 نیستم که بجز درهای سرای تو گویم
 فَمَا حِيلَتِي يَا رَبِّ اَمْ كَيْفَ اَضْمَعُ
 پس صیت چاره من ای خداوند من یا چگونه کنم

اَلْهٰى حَلِيفُ الْحُبِّ بِاللَّيْلِ سَاهِرًا
 هم می بگرد
 وَكُلُّهُمْ يَرْجُونَكَ رَاجِيًا
 همه ایشان امید می دارند عطا را ترا امید دارند
 اَلْهٰى يُمَيِّنِي رَجَائِي سَلَامَةً
 ای خداوند من فرا امید سید به مرا امید من سلامتی
 اَلْهٰى فَاِنْ تَعَفَّوْا فَعَفْوُكَ مُنْقَدِي
 اگر عفو کنی بس عفو تو را ننده بر منست
 اَلْهٰى بِحَقِّ الْمَاشِيَةِ وَالْمِ
 ای خداوند من بحق محمد باشی صیغه و خوشیشان او
 اَلْهٰى فَاَنْشُرْنِي عَلٰى دِينِ اَحْمَدِ
 ای مبعود من بس بر آنکه مرا بر دین احمد
 وَلَا تَحْرِمْ نِي اَلْهٰى وَسَيِّدِي
 محروم مکن مرا ای خواجه من و مهتر من
 وَصَلِّ عَلَيْهِ مَا دَعَاكَ مُوَحِّدًا
 و درود ده بر او و او را که خواند ترا یکی گویند

يَتَاجِحِي وَيَدْعُو وَالمُغْفَلُ يَهْجَعُ
 دراز گوید و دعا خواند و غافل شده بخشد
 لِرَحْمَتِكَ الْعُظْمَى وَفِي الْخَلْدِ يَطْمَعُ
 رحمت بزرگ ترا و در پشت جاویدی طمع کند
 وَقَبْحُ خَطِيَايَ عَلَيَّ يَشْنَعُ
 و زشتی گناهان من بر من تشنج می کند
 وَالْاَفْيَا الذَّنْبِ الْمُدْرَأُ صَرَعُ
 و اگر نه بجایه عیالت کننده بیندازند مرا
 وَحُرْمَةُ اَبْرَارِهِمْ لَكَ خُشَعُ
 و حرمت نیک مردانی که ایشان مرا ترس فرود می کنند گناهانه
 مُنْبِيًا تَقِيًّا قَانِتًا لَكَ اَخْضَعُ
 باز گردنده بر بنیز کار فرمان برنده مرا ترس فرود می کنم
 شَفَاعَتُهُ الْكُبْرَى فَذَاكَ اَشْفَعُ
 از شفاعت بزرگ او بر نیست شفاعت قبول کرده
 وَنَا جَالَ اَخْيَارُ بِرِيَابِكَ رُكْعُ
 دراز گوید با تو بر کوبیدگان جز تو پشت خم کنند گناهانه

وَلَعَلَّهِ السَّلَامُ

قَدِمَ لِنَفْسِكَ فِي الْحَيَاتِ تَرْوَدًا
 فراموشی دار برای نفس خود در زندگانی توشه
 وَاجْعَلْ تَرْوَدَكَ الْخَافَةَ وَالتُّقَى
 اگر در آن توشه گرفتن خود ترسکاری و پرستیزکاری
 وَاقْنَعْ بِقُوَّتِكَ فَالْقِنَاعُ هُوَ الْغِنَى
 قناعت کن بقوت خود که قناعت اوست توانگری
 وَاحْذَرُ مَصَاحِبَةَ اللَّيَالِمِ فَإِنَّهُمْ
 و حذر کن با صحبت داشتن با زبوان که ایشان
 أَهْلُ الْمَوَدَّةِ مَا انْتَهَمَ الرِّضَا
 اهل دوستی باشند مادام که بدی خشنودی
 لَا نَفْسٍ سِرًّا مَا اسْتَطَعَتْ الْحَمِي
 فاش کن راز خود را چنانکه توانی با مردی
 فَكَمَا تَرَى سِرَّ الْغَيْرِ كَصَانِعًا
 پس چندانکه راز غیر ترا ضایع کننده
 لَا تَبْدَأَنَّ بِمَنْطِقٍ فِي مَجْمَلٍ
 ابتدا مکن بسختی در سخن
 فَالْقَمْتُ مَجْسُزٌ كُلُّ ظَنٍّ بِالْفَقِي
 پس خاموشی خوب کردانه هر گمانی را بنوازد

فَعَدًّا تُفَارِقُهَا وَأَنْتَ مُودَعٌ
 که فردا جدا شوی از آن و تو و دواع کرده باشی
 قَدْ كَانَ حَقُّكَ مِنْ مَسَائِكَ أَسْرَعُ
 بدستی که مرگ از شبانگاه تو شتابان تر
 وَالْفَقْرُ مَقْرُونٌ بِمَنْ لَا يَفْتَنُ
 و در ویش پیوسته است کسی که قناعت نکند
 مَنَعُواكَ صَفْوَةً وَإِدْهِمْ وَتَصَنَعُوا
 باز دارند ترا صافی دوستی خود و جالبوی کنند
 وَإِذَا مَنَعْتَ فَمَنْعَهُمْ لَكَ مَنَعٌ
 و چون منع کنی پس ز ایشان مرتداد را بمانع بود
 يُفْشِي لَكَ سِرَّاتِكَ أَيْسَرُ
 که فاش کند بتو رازها را که با بمانت نماند چنانکه با
 فَكُنَّا بِسِرِّكَ لِأَمْحَالِهِ تَصْنَعُ
 پس مخپن به راز تو ناچار که بکند
 قَبْلَ السُّؤَالِ فَإِنَّ ذَلِكَ لِيَشْنَعُ
 پیش از سوال که بدستی که زشت شمرند
 وَلَعَلَّ خَرْقَ سَفِيهِ أَنْ رُقِعَ
 و شاید که او کاپوره بود با فردوسی زبان
 وَبِحَدِّهِ عَلَى الْغَيْرِ

وَدَعِ الْمِرْزَاحَ فَرُبَّ لَفْظَةٍ مَارِحٍ
 و بگذر از مزاح کردن را پس چندانکه لفظ مزاح کننده
 وَحِفَاطَ جَارٍ لَا تَضَعُهُ فَإِنَّهُ
 و نگاه داشت عمایه را ضایع مکن که بدستی که
 وَإِذَا اسْتَقَالَكَ ذُو الْإِسَاءَةِ عَثْرَةٌ
 و چون طلب یافت کند خد او نه بدی سرد آمدگی را
 وَإِذَا اتَّيَمَّنْتَ عَلَى السَّرَائِرِ فَاخْفِهَا
 و چون ایمن دارند ترا بر رازها پس باز پوش آنها
 لَا تَجْزَعَنَّ مِنَ الْحَوَادِثِ إِنَّمَا
 جزع مکن از حوادث که بدستی
 وَأَطِعْ أَبَاكَ بِكُلِّ مَا وَصَى بِهِ
 فرمان بر پدر خود را هر چه وصیت کرد ترا

جَلَبَتِ الْيَلْبَابُ لَا تَدْفَعُ
 بکشد بتو بلبا که دفع نکند آنها
 لَا يَبْلُغُ الشَّرَفَ الْجَسِيمُ مُضْغِعٌ
 نرسد بزرگی بزرگ ضایع کننده که حق عمایه ضایع نکند
 فَأَقْلَهُ إِنَّ ثَوَابَ رَبِّكَ أَوْسَعُ
 پس اقلت کن او را که ثواب پروردگار تو قراض است
 وَاسْتُرْ عِيُوبَ أَخِيكَ حِينَ تَطْلَعُ
 و بپوش عیوب برادر خود را چون دیده در شوی
 خَرَقَ الرِّجَالُ عَلَى الْحَوَادِثِ مَجْرَعٌ
 کاپوره مردان بر حادثه جزع کنند
 إِنَّ الْمَطِيعَ أَبَاهُ لَا يَتَضَعُ
 بدستی فرمان بر خد خود را فرود نماند

قَافِيَةُ الْفَاءِ وَلِمُ عَلِيِّ السَّلَامِ

أَيُّ صَاحِبِ الذَّنْبِ لَا تَقْنَطَنَّ
 ای صاحب گناه نومید مباش
 فَإِنَّ الْأَلَمَ رُوفٌ رُوفٌ
 که خدا از تعالی مره بانست و مره بان
 وَلَا تَرْحَلَنَّ بِلَا عُدَّةٍ
 و کوچ مکن نه ساز
 فَإِنَّ الطَّرِيقَ مَخُوفٌ مَخُوفٌ
 که راه پریسناکت ترسناک

روزی آوردند و گفتند که
 دفع آن مکن تا شب

وله عليه السلام

جزى الله عتاً الموت خيراً فإنة

جزا داد خداوند مرگ را از آنجا نیکی که او

يُجِبُّ تَخْلِيصَ النَّفْسِ مِنَ الْأَذَى

تجلیل کند خاص دادن مرغضها را از بیخ

أَبْرَبْنَا مِنْ كُلِّ خَيْرٍ وَأَرْأَفُ

نیکوترینیم از هر نیکی و مهربان تر

وَيُذِنِي مِنَ الدَّارِ الَّتِي هِيَ أَشْرَفُ

و نزدیک کردانه از سراد که آن بزرگوار است

وقال عليه السلام

وما على قوتٍ فأيت أسف

و نیست که بر فایت شدن فایت شونده اندوه خود

مَا قَدَّرَ اللَّهُ لِي فَلَيْسَ لَهُ

آنچه تقدیر کرد خداوند من برای من بر نیست مرا آنرا

فَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا شَرِيكَ لَهُ

بس شکر خداوند است نیست منبازی او را

أَرْضًا بِالْعُسْرِ وَالْيَسَارِ فَمَا

درباست و مند را بر دشواری و آسانی بر نیست

وَلَا تَرَانِي عَلَيْهِ التَّهْفُفُ

و نه بینی مرا که بر و حسرت دارم

عَنِّي إِلَى مَنْ سِوَايَ مُنْصَرَفُ

از من جز من باز گردیده شدن

مَا لِي قُوَّةٌ وَهَيْبَتِي الشَّرَفُ

نیست مرا قوتی و همت من بزرگوار است

تَدْخُلَنِي ذِلَّةٌ وَلَا صِلَفُ

که در آید مرا حقارت و نه لاف

وله عليه السلام

لَا تَخْلَنَ لِلدُّنْيَا وَهِيَ مُقْبِلَةٌ

نخچلی مکن بدین دنیا و ادروی او رنده بود

فَإِنْ تَوَلَّيْتُ فَأَخْرِي أَنْ تَجُودَ بِهَا

اگر پشت فرو کند بس سرزاد از تر آنکه سخاوت کنی با او

فَلَيْسَ يَنْقُصُهَا التَّبَذِيرُ وَالسَّرَفُ

بس نیست که نقصان کند او را بی احتیاطی و اسراف کردن

فَالشُّكْرُ عَنْهَا إِذَا مَا أُدْبِرَتْ

بس شکر از او چون پشت فرو کند باز مانده بود

وله عليه السلام يذكر جلاب بن الفضل

باید میکرد از خان و مان بر رفتن بنی الفضل

وَقَتْلَ كَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ وَقَدَرَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ جَرِيرٍ الطَّبْرِيُّ بِحَمْدِ اللَّهِ

و کشتن کعب بر اشرف و بدستی که روایت کرد این را محمد بن جریر طبری رحمة الله

عَرَفْتُ وَمَنْ يَعْتَدِلْ يَعْرِفُ

بشناختم و هر که عادل باشد بشناسد

عَزَّ كَلِمَ الصِّدْقِ يَأْتِي بِهَا

از سخنها و راست که آورد آنرا

رَسَائِلُ يُذَرَّسْنَ فِي الْمُؤْمِنِينَ

نامه ها که می خوانند آنرا در میان مؤمنان

فَأَصْبَحَ أَحْمَدُ فِينَا عَزِيزًا

بس احمد در میان ما عزیز

فِيَاءُ يَتِيهَا الْمُوعِدُ وَهُ سِفَاهَا

بس ای هم کننده او را بی خودی

وَإَيَقُنْتُ حَقًّا وَلَمْ أَصْدِفْ

و یقین داشتم حق را و نیکه شتم

مِنْ اللَّهِ ذِي الرَّأْفَةِ الْأَرْأَفِ

از خدا که خداوند مهربان است مهربان تر

بِهِنَّ أَصْطَفَى أَحْمَدَ الْمُصْطَفَى

با آنها برگزید احمد را برگزیده

عَزِيزِ الْمَقَامَةِ وَالْمَوْقِفِ

جوان عزیز بودن مقام ابریم و جا در قوت درج

وَلَمْ يَأْتِ جَوْرًا وَلَمْ يَعْنِفْ

و نیارورد نظم و درستی نکرد استم

واسراف

الْتُمْ تَخَافُونَ أَدْنَى الْعَذَابِ
 ای نسیب شما که رسید از نزدیکتر عذاب
 فَإِنْ تَصْرَعُوا تَحْتَ أَسْيَافِنَا
 پس اگر پند ازند شمارا در زیر شمشیرها ما
 غَدَاةً رَأَى اللَّهُ طَعْيَانَهُ
 در بباد دید خدا از حد در گذشتن او را
 فَأَنْزَلَ جَبْرَائِيلُ فِي قَتْلِهِ
 پس فرود نهاد جبرئیل را در کشتن او را
 فَدَسَّ الرَّسُولُ رَسُولًا لَهُ
 پس بنام نوشت رسول خدا پیغام بنده را
 فَبَاتَ عِيُونُ لَهُ مَعُولَاتٍ
 بر شب که آتش جهنمی بر او بافت کشته
 فَقُلْنَا لِأَحْمَدَ ذُرِّيًّا قَلِيلًا
 پس گفتند احمد را بگذار ما را اندکی
 فَخَلَّاهُمْ ثُمَّ قَالَ اطْعَمُوا
 پس بگذاشت ایشانرا پس گفت کوچ کنید
 وَأَجَلَى النَّصِيرِ إِلَى غَرْبَةٍ
 و از مقام بر اند نصیر را تا غربتی

وَمَا آمَنُ اللَّهُ كَالْأَخْوَفِ
 و نیست این تر اند خدا چون ترسکار تر
 كَمَصْرَعِ كَعْبِ أَبِي الْأَشْرَفِ
 همچو انداختن کعب که بر اشرف بود
 وَأَعْرَضَ كَالْجَمَلِ الْأَخْفِ
 و بگردید از من همچو شیر و بگورونده
 بِوَحْيِ إِلَى عَبْدِ الْمَلَطِفِ
 بوحی با بنده خود که لطف کرده شده است
 بِأَبِيضِ ذِي طَبَةِ مَرْهَفِ
 بشمشیر سپید خداوند زبانه تیز
 مَتَى يُنْعِ كَعْبٌ لَهَا تَذْرِفِ
 هر گاه که خبر من کعب که شد مران جهنما را
 فَاتَّانِ مِنَ التَّوْحِ لَمْ نَشْتَفِ
 برستی که ما از نوحه شما نیافتیم یعنی سر نشدیم
 دُحُورًا عَلَى رَعْمَةِ الْأَيْفِ
 دور کردن بر تو تنگ دارند
 وَكَانُوا بَارِعِي ذِي زُخْرَفِ
 و بودند برای بزر آرایش کرده

إِلَى أَدْرِعَاتٍ رِدَا فَا هُمْ
 بسور ادعات در پس نم نشسته

عَلَى كُلِّ ذِي دَبْرٍ أَعْجَفِ
 بر سر خزانند ریش پشت لاغر

وله عليه السلام على فافيد الغاف

رُويَ أَنَّ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ رَكِبَهُ الَّذِي
 روایت کرده اند که برستی که حسین بر علی علیهما السلام در ساردا و را و ام
 فَاجْتَمَعَ إِلَيْهِ أَشْرَتُهُ فَقَالُوا يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ لَوْ كُنْتُمْ
 پس کرد آمدند باو خویشان او پس گفتند ای ابا عبد الله اگر بنویسی
 إِلَى مُعَوِيَةَ لَقَضَى دِينَكَ فَقَالَ لَهُمْ لَا يَنْبَغِي لِلْعَبْدَانِ
 سوی معاویه به این بگذار دوام ترا بر کنت ایشانرا که نرسد مر بنده را که
 يُسْأَلُ غَيْرَ اللَّهِ فَلَمَّا احْتَوَا عَلَيْهِ قَالَ أَكْتُبُوا كِتَابًا
 سوال کند بجز خدا را پس آنکه که الحاج کردند برو گفت بنویسید نامه
 فَأَتَوْنِي بِهِ بِالْغَدَاةِ فَلَمَّا أَصْبَحَ بِهِمْ خَرَجَ إِلَيْهِمْ وَفِي
 پس بیاورید من آنرا بباد پس انگاه در صبح آمد با ایشان
 يَدِهِ كِتَابٌ مِثْلُ أُمَّلَةٍ فَقَالَ لَهُمْ إِنِّي لَمَّا فَارَقْتُكُمْ
 دست او نامه بود مانند سر انگشتی بر کنت ما ایشانرا که برستی که من آنکه که جدا شدم
 دَخَلْتُ خَزَائِنَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَوَجَدْتُ هَذِهِ
 در رفتم در خزینها امیر مؤمنان بر باد سلام پس یافتم این

الرَّقْعَةَ وَمَا أَرَى مَا فِيهَا إِلَّا مِنْ قَبْلِهِ وَإِذَا مَا فِيهَا مَخْطُهَا
پاره را یعنی بیتم آنچه که دروست کمر از سوراخ و ناکاه این دروست مخط است

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

إِغْنِ عَنِ الْمَخْلُوقِ بِالْخَالِقِ
نی نیاز شو از آفریده یا فریبنده

تَغْنِ عَنِ الْكَاذِبِ بِالصَّادِقِ
تأبی نیاز شده یا شی از دروغ گوی است کو

وَاسْتَرْزِقِ الرَّحْمَنَ مِنْ فَضْلِهِ
وطلب روزی کن از خدا از فضل او

فَلَيْسَ غَيْرُ اللَّهِ بِالرَّازِقِ
بر نیست جز خدا روزی دهنده

مَنْ ظَنَّ أَنَّ الرِّزْقَ فِي كِفِّهِ
هر که گمان برد که روزی در پی او است

فَلَيْسَ بِالرَّحْمَنِ بِالْوَارِثِ
بر نیست بخدا اعتماد کننده

أَوْ قَالَ إِنَّ النَّاسَ يُغْنُونِي
یا گفت که آدمیان می نیاز کنند مرا

زَلْتُ بِهِ الثَّقَلَيْنِ مِنْ خَالِقِ
بلغزید او را دو فعل از سر کوه بلند

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَرَى الدُّنْيَا سَتُوزَنُ بِالنِّطَاقِ
می بینم دنیا را که زود دستوری سیدم بر ما شدن

مُسْتَهْرَةً عَلَى قَدَمِ وَسَاقِ
بزارده دامن بر زنده بر قدم و ساق

فَلَا الدُّنْيَا بِبِاقِيَةِ نَحْيِ
بس دنیا باقی ماند است فرزند را برای دنیا دار

وَلَا حَيٌّ عَلَى الدُّنْيَا بِبِاقِ
و نه زنده بر دنیا باقی بود یعنی نه زنده باقی ماند بر دنیا

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

رَضِيْتُ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لِي
راضی شدم با آنچه قسمت کرد خدا برای من

وَفَوَضْتُ أَمْرِي إِلَى خَالِقِي
و باز گذاشتم کار خود را به آفریننده خود

لَقَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ فِي مَا مَضَى
بدستی که خوب کرد ایند خدا در آنچه گذشته

كَذَلِكَ يُحْسِنُ فِي مَا بَقِيَ
همچنین خوب کرده اند در آنچه باقیست

وَمِنْ كَلَامِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَوْ كَانَ بِالْحَيْلِ الْغَنَى لَوَجَدْتَنِي
اگر بودی تحلیتها توانگری سر آینه یافتی خود را

بِجُومِ أَقْطَارِ السَّمَاءِ تَعَلَّقْتَنِي
بستارده کناره را و آسمان جنگ در زدن خود را

لَكِنَّ مَنْ رَزَقَ الْحَجِي حُرْمَ الْغَنَى
ولیکن آنکس که روزی دادند او را فرد مجرم کردند او را

صِدَانِ مُفْتَرِقَانِ أَيْ تَفَرَّقَ
دو عتقانه جدایی کند گمان هر جدایی

وَكَيْتَ عَلِيٌّ لِي سَعَاوَةً لَمَّا بَلَغْتَهُ انْتِبَاهِي

لوششده به معونه خون رسید او را که او بنا کرد

جَائِعٌ مَشْقُومٌ بِاللَّجَبِائِةِ

سَمِعْتُكَ تَبْنِي مَسْجِدًا عَزِيبًا
شنیدم از تو که بنا کردی مسجدی از فراخ

وَأَنْتَ بِحَمْدِ اللَّهِ غَيْرُ مَوْفٍ
و تو بشکر خدا نیستی توفیق داده

بسی ممانی در دست رس بودی

كُنْفِقَةَ الْأَمْوَالِ مِنْ كَسْبِ فَجْهَا
مجموعه نفقه کننده مالها از کسب
لَكَ الْوَيْلُ لَا تَزْنِي وَلَا تَنْصُدِي
متر است وای زنا مکن و صدقه مده

وَلِعَلَّكَ السَّلَامُ

أَرَى أَمْرًا تَنْقُضُ عُرْوَتَاهُ
می بینم کاری که بشکست سر دو اصل او
وَحَبْلًا لَشَسَّ بِالْحَبْلِ الْوَشِيثِ
در میان آن که نیست در میان معتقد

وَلِعَلَّكَ السَّلَامُ

تَغَرَّبْتُ أَسْأَلُ مَنْ عَنكَ
بغایت رفتم سوال کنم هر که ظاهر شد مرا
فَقَالُوا غَرِيزَانِ لَا يُوجِبَانِ
مس کشته دونایانند که غایبند آن دورا
مِنَ النَّاسِ هَلْ مِنْ صَدِيقٍ صَدُوقٍ
از مردمان از دوست خالص دورا و بی نفاق
صَدِيقٍ صَدُوقٍ وَبَيْضِ الْأَنْوَقِ
دوستی راست و خابیر آشخوان رند

وَلَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى قَافِيَةِ الْكَافِ

مَنْ لَمْ يَكُنْ جَدُّهُ مُسَاعِدًا
هر که نباشد تحت او موافق او
فَقُلْ لِمَنْ حَالُهُ مَوْلِيَّةٌ
بس بگو و آنکس را که حال او پرکنده بود
فَحْتَفُهُ أَنْ يَجِدَ فِي الْحَرَكَةِ
بسرک او آن بود که جد کند در جنبش
لَا تَعْرِضُ بِالْحَرَكِ لِلْهَلَكَةِ
که در معرض مرو حرکت کردن برای هلاکت

وَلِعَلَّكَ السَّلَامُ

أَشَدُّ حَيَازِيمِكَ لِلْمَوْتِ فَإِنَّ الْمَوْتَ لَا تَقْتَدِرُ
سخت کن سینه خود را برای مرگ بپوشی که مرگ سینه است
كَمَا أَضْحَكَكَ الدَّهْرُ كَمَا أَضْحَكَكَ الدَّهْرُ سَبِيلِيكَ
چنانکه بخنداند تیرا روزگار همچنان روزگار بگریزانی

سَارِبِ إِلَى الْخَيْدَةِ لِلغِيِّ مَتَارِيكَ
شایب کننده گان بسوی شحامت مکر ای را ترک کننده گان

وَمَوْلَاهُ السَّلَامُ

قَوْمِي إِذَا اشْتَبَكَ الْقَنَا جَعَلُوا الصُّدُورَ وَرَهًا مَسَالِكَ
گروه من چون در هم افتند سینهها را براه آن راهها
اللَّابِسِينَ قُلُوبَهُمْ فَوْقَ الدَّرُوعِ لِأَجْلِ ذَلِكَ
در پوشنده گان دلها و خود را بالای زرهها برای آن

وَمَوْلَاهُ السَّلَامُ مَبَارِزَةٌ صَرِيحَةٌ مَرُورٌ

إِلَيْكَ زَنِي لَا إِلَهَ إِلَّا سِوَاكَ
بسوی تو ای پروردگار من نه بسوی جز تو
أَقْبَلْتُ عَمْدًا ابْتِغَى رِضَاكَ
روی آوردم بقصد می جویم رضای ترا

لیکا
ویش

أَسْأَلُكَ الْيَوْمَ مِنْ دَعَاكَ
سؤال می کنم ترا امروز بانگس که خواند ترا
أَزِيكَ مِنِّي قَدْ دَنَا قَضَاكَ
اگر باشد از من که نزدیک کرده بود حکم تو

أَيُّوبُ إِذْ حَلَّ بِهِ بَلَاكَ
که ایوب چون فرو آمد باو بلای تو
رَبِّ فَبَارِكْ لِي فِي لِقَاكَ
ای بار خدا ایایس مبارک گردان برای من رسیدن تو

وَلَعَلَّكَ السَّلَامُ

الْعَجْزُ عَزْدُكَ الْإِذْرَاكَ
عاجزی از در یافتن در یافتن در یافتن است
وَفِي سِرِّهِمْ أَلْوَرِيهِمْ
و در درازای قصدها آرزیدگان قصدهایی است
يَهْدِي إِلَيْهِ الَّذِي مِنْهُ الْيَهْدِي
راه نماید بخود آنکس که از دست با و راه نمودن

وَالْحُثُّ عَنْ سِرِّ ذَاتِ السِّرِّ اشْرَاكَ
و او بر تو میدین از در از خداوند از از اشراک است
عَزْدُكَ زَكَاتُ التَّوْحِيدِ عَجْزُ خِرْوَانِ
از خداوند خرد که عاجز شدن بر بیان و فرشتگان
مُسْتَدْرِكًا وَلِيَّ اللَّهِ مِدْرَاكَ
طلب در یافتن کننده و دوست خدا در یابنده بود

رَوَى عَنِ الصَّادِقِ عَابِدِ عَزَامِ الْمُؤْمِنِينَ
روایت کرده از امام جعفر صادق از برادران او از امیر المؤمنین علی

قافية اللام

عَلَيْهِمُ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ إِنِّي كُنْتُ بِفَدِكَ فِي بَعْضِ
بر ایشان باد سلام که او گفت بهرستی که من بودم بفدک در بعضی

حَيْطَانِهَا إِذْ صَارَتْ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ إِذَا نَا
از دیوارها دادو چونکه کشته بود مفاطمه را برو باد سلام
بِأَمْرٍ قَدْ هَجَمَتْ عَلَيَّ وَفِي يَدِي مِسْحَاةٌ وَأَنَا أَعْمَلُ بِهَا
که پس در آمد مرا و در دست من بیلی بود و من کاری کردم بر آن

فَلَمَّا نَظَرْتُ إِلَيْهَا طَارَ قَلْبِي مِمَّا تَدَاخَلَنِي مِنْ جَمَاهِلِهَا
پس آنگاه کردم باو بیچید دل من از آنچه داخل شد مرا از خوبی او
فَشَبَّهْتُهَا بِبَيْتِنَا بِنْتِ عَامِرِ الْجُمَحِيِّ وَكَانَتْ مِنْ
پس مانند کردم او را بپیشینه دختر عامر جمحی و بود از
أَجْمَلِ نِسَاءِ قُرَيْشٍ فَقَالَتْ لِي يَا بِنْتِ كَيْ طَالِبٍ هَلْ لَكَ
خوبترین زنان قریش گفت مرا ای پسر ای طالب مست ترا که
أَنْ تَزُوجَنِي فَأَغْنِيكَ عَنِ الْمِسْحَاةِ وَأَدْلِكَ عَلَى خَزَائِنِ
تزوج کنی مرا پس بی نیاز کنم از پیل زدن و دلالت کنم از خزینها

الْأَرْضِ وَتَكُونُ لَكَ الْمَلِكُ مَا بَقِيَتْ فَقُلْتُ لَهَا مَنْ
زمین و باشد مر ترا بادشاهی جندانک باقی باشی پس گفتم مرا و را کتی
أَنْتِ حَتَّى أَخْطَبِكَ مِنْ أَهْلِكَ فَقَالَتْ أَنَا الدُّنْيَا فَقُلْتُ
تو تا بخوام ترا از اهل تو پس گفتم منم دنیا پس گفتم
أَرْجِعِي فَأُظْلِمُنِي زَوْجًا غَيْرِي فَلَسْتُ مِنْ شَائِرِ وَأَقْبَلْتُ
بازگرد پس بجوی شوهری جز من که نیستی تو از کار من در روی آوردم

عَلَى مَسْحَاتِي وَأَنْشَأْتُ أَقُولُ

پیل عز و ابتدا کردم که می گویم

لَقَدْ خَابَ مَنْ غَرَّتْهُ دُنْيَا دُنْيَا

بهرستی که می بهره گشت آنکس که بزینت او را دنیا

اتَّئِنَّا عَلَى زِيِّ الْعَزِيزِ بُشِينَةً

آمد با بر زینت عزیز داشته بشینه

فَقُلْتُ لَهَا غَرَّتْ سِوَايَ فَإِنِّي

بس گفتم ترا او را که بزینت جز مرا که من

وَمَا أَنَا وَالذُّنْيَا فَإِن مَحْمَدًا

و جز مرا با دنیا که محمد صلی الله علیه و آله

وَهَبَهَا إِنِّي بِالْكَنُوزِ وَدَرِّهَا

بندار او را که آمد بکنجها بر نفع او

الَّذِينَ جَمِيعًا لِلْفَنَاءِ مَصِيرُهَا

اینست همه برای بازگشت او

فَغَرَّتْ سِوَايَ إِنِّي غَيْرُ رَاغِبٍ

بس بزینت جز مرا که من نه رغبت کننده ام

وَقَدْ قَنَعْتُ نَفْسِي بِمَا قَدَّرَ رِزْقُهُ

بهرستی که قانع شد نفس من با آنچه روزی داد خدا

وَمَا هِيَ إِذْ غَرَّتْ قُرُونًا بِطَائِلِ

و نیت او را که جز بزینت که در پانزده نفع کننده

وَزِينَتِهَا فِي مِثْلِ تِلْكَ الشَّمَائِلِ

و زینت آن در مانند آن مثلها صورتها و شکل

عَرُوفٌ عَزِ الدُّنْيَا وَلَسْتُ بِجَاهِلٍ

بی رغبت از دنیا و جاهل نیستم در کار او

رَهِيْنٌ بِفَقْرِ نَيْرِ تِلْكَ الْجِنَادِ

که دست بر زمین خالی از نبات میان سنگستان

وَأَمْوَالِ قَارُونَ وَمَلِكِ الْقَبَائِلِ

و مالها قارون و پادشای قبلیها

وَيَطْلُبُ مِنْ خَزَائِنِهَا بِالطَّوَالِ

و جویند از خازنان او بسجیتهها

لِمَا فِيكَ مِنْ عِزٍّ وَمُلْكٍ وَنَائِلِ

مرا آنرا که در توست از عزت و پادشاهی و نفع و عطا

فَشَأْنُكَ يَا دُنْيَا وَأَهْلَ الْغَوَائِلِ

بس کار تو ای دنیا باهل کردا و باطلهاست

فَإِنِّي أَخَافُ اللَّهَ يَوْمَ لِقَائِهِ

بهرستی که من ترسم خدا را از روز قرار سید او را

وَأَخْشَى عِقَابًا دَائِمًا غَيْرَ زَائِلٍ

و می ترسم عقوبت دایمی را نه زایل شونده

وَفِي التَّفْسِيرِ الْمَشُوبِ إِلَى الْأِمَامِ النَّزَكِيِّ الْحَسَنِ

و در تفسیر که نسبت کرده است بابام باک حسن

الْعَسْكَرِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ دَخَلَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ

عسکری برویاد سلام در وقت جابر بر عبد الله

الْأَنْصَارِيِّ عَلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ

انصاری بر امیر المؤمنین علی علیه السلام بر گفت

يَا جَابِرُ قَوَامُ الدُّنْيَا بَارِزَةٌ عَالِمٌ لَا يَسْتَعْمَلُ عِلْمَهُ وَ

ای جابر قائم بودن دنیا بچار حضرت عالمی که کار دارد علم خود را و

جَاهِلٌ لَا يَسْتَنْكِفُ أَنْ تَعْلَمَ وَغَنِيَّ جَوَادٌ بِمَعْرِفِهِ

نادانی که ننگ ندارد از آموختن و تو انگری سخاوتمت کننده با او

وَفَقِيرٌ لَا يَبِيعُ آخِرَتَهُ بِدُنْيَا غَيْرِهِ يَا جَابِرُ مَزَكْرَةٌ

و درویشی که بفروشد آخرت خود را بدینا غیر خود ای جابر هر که بسیار باشد

نِعْمَ اللَّهُ عَلَيْهِ كَثُرَتْ حَوَائِجُ النَّاسِ إِلَيْهِ فَإِنْ فَعَلَ

نعمتای خدا برو بسیار باشد حاجتهای مردمان با او بس اگر بکند

مَا يَجِبُ لِلَّهِ عَلَيْهِ عَرْضُهَا لِلزَّوَالِ وَالْفَنَاءِ وَأَنْشَأْتُ

آنچه واجبست خدا را برو در معرض آورده باشد آنرا ای زایل شدن و فنا شدن و ابتدا

وله عليه السلام يقول

مَا أَحْسَنَ الدُّنْيَا وَأَقْبَالَهَا
 من خیرت دنیا وروی آوردن دنیا
 مَنْ لَمْ يُوَاسِ النَّاسَ مِنْ فَضْلِهِ
 هر که موافقت نکند با مردمان از فضل خود
 فَأَحْذَرُ زَوَالَ الْفَضْلِ يَا جَابِرُ
 پس خد از زوال شدن فضل یا جابر
 فَإِنَّ ذَا الْعَرْشِ جَزِيلُ الْعَطَا
 بدستی خداوند عرش تمام و بسیار عطا

إِذَا طَاعَ لِلَّهِ مِنْ نَاهَا
 چون طاعت دارد آنکس که بایفته باشد آنرا
 عَرَضَ لِلْإِدْبَارِ أَقْبَالَهَا
 در معرض آورده باشد برار پشت فرو کردن
 وَأَعْطَى مِنْ دُنْيَاكَ مِنْ سَاهَا
 و بده از دنیا خود آنکس را سوال کند آنرا
 يُضْعِفُ بِالْحُبَّةِ امْتِثَالَهَا
 مضاعف میکند آنکه به دانه مانند های آنرا

ثُمَّ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا كُنْتَ الْعَالِمَ

الْعِلْمَ أَهْلَهُ وَذَهَى الْجَاهِلُ فِي تَعَلُّمِ مَا لَا يَدِينُهُ وَتَحَلَّلَ
 علم را از اهل او و تکیه کند نادان در آموختن آنچه ناجرست از آن و بچینی کند
 الْغَنَى بِمَعْرِفَةِ وَبَاعَ الْفَقِيرُ دِينَهُ بِدُنْيَا غَيْرِهِ حَلَّ الْبَلَاءِ
 توانکند مال خود و بدهدش درویش دین خود را بدینا غیر خود فرد آید بلا

وَعَظَمَ الْعِقَابُ زِيَادَهُ مِنْ رِوَايَةِ السَّيِّدِ رَحِمَهُ اللَّهُ
 و بزرگ شود عقوبت این زیادت از روایت سید است

وله عليه السلام

وَكَمْ رَأَيْنَا مِنْ ذَوِي ثَرَوَةٍ
 و چندانکه دیدیم از خداوندان ثروتمند
 تَاهُوا عَلَى الدُّنْيَا بِأَمْوَالِهِمْ
 سرگشته شدند بر دنیا با مالهای خود
 لَوْ شَكَرُوا النِّعْمَةَ جَازَاهُمْ
 اگر شکر کرده می نعمت را مکافات کرده ای ایشانرا
 لِرَبِّ شَكَرْتُمْ لَا زَيْدَتَكُمْ
 اگر شکر کنید شما سر اینید زاید کنم شمارا

كَمْ يُقْبَلُوا بِالشُّكْرِ أَقْبَالَهَا
 که روی نیارودند بشکر کردن روی آوردن دنیا
 وَقَيَّدُوا بِالْجُلِّ أَقْبَالَهَا
 و در بند کردند بخجیلی قفلهای آنرا
 مَقَالَةَ الشُّكْرِ الَّذِي قَالَهَا
 چون گفتار شکر که گفت آنرا که گفت من شکرتم لازینتم
 لِكَيْ تَمَّا كَفَرْتُمْ غَالَهَا
 ولیکن کفر شما هلاک کرد آنرا

وهذا كلامه عليه السلام

يَا مَنْ بَدُنْيَاهُ اشْتَغَلَ
 ای آنکه بدینا خود مشغول گشت
 الْمَوْتُ يَأْتِي بَغْتَةً
 مرگ آید ناگاه

قَدْ عَتَرَهُ طَوْلُ الْأَمَلِ
 برسی که بفریبیت او را درازی امید
 وَالْفَتْرُ صَدُوقُ الْعَمَلِ
 دگر صندوق عملت

وَلَمْ تَزَلْ فِي غَفْلَةٍ حَتَّى دَنَا مِنْكَ الْأَجَلُ
و همیشه باشی غافل تا که نزدیک شد بتو اجل

و مکرر مکرر مکرر

سَأْتَعُ مَا بَقِيَتْ بِقُوَّتِ يَوْمٍ زود بود که شاعت کم چند آنکه می باقیست بقوت روزی
هَبِ الدُّنْيَا تَسَاوَعَكَ عَفْوًا انکار دنیا را که رانده اند یکبار روش تو آورده
وَمَا تَرْجُو الشَّيْءَ لَيْسَ يَنْبَغِي وَ آنچه امید می داری مرجوی رانیت که باقی ماند
وَلَا أَبْغِي مَكَاشِرَةَ بِيَالِي وَ نخریم بسیاری نبرد کردن مال خود
الَيْسَ مَصِيرُ ذَلِكَ إِلَى الزَّوَالِ ای نیست بازگشت بزیل شدن یعنی باقیست فناست
وَشَيْكَ مَا تُغَيِّرُهُ اللَّيَالِي زودی بگرداند آنرا شبها و روزگار

و لعلي التجر والسلام

لَنْقُلَ الْقَصْرَ مِنْ قُلَلِ الْجِبَالِ سر آینه نقل کردن شک از سر کوهها
يَقُولُ النَّاسُ لِي فِي الْكَسْبِ عَارٌ گویند مردمان مرا که در کسب عارست
فَلَمْ أَرِ مِثْلَ مُحْتَمَلٍ بِمِثَالٍ بس ندیدم مانند جملت کرده بمال
أَحَبُّ إِلَيَّ مَنْ مَنِ الرَّجَالِ دوست ترست بمن از منتهای مردمان

وَذُقْتُ مَرَارَةَ الْأَشْيَاءِ طَرًّا بحشیدم تلخی چیزها را همه
وَلَمْ أَرِ فِي الْخُطُوبِ أَشَدَّ هَوْلًا ندیدم در کارهای سخت سخت تر ترس

فَمَا طَعَمْتُ أَمْرًا مِنَ السُّؤَالِ بر نیشیت طعمی تلخ تر از سوال کردن
وَاصْعَبُ مِنْ مُعَادَاةِ الرِّجَالِ و دشوارتر از دشمنی کردن با مردمان

و لعلي التلام

مَا اعْتَاضَ بِأَذَلِّ وَجْهِهِ بِسُؤَالِهِ عوض نگرفت دمنده آب روی خود بسوال خود
وَإِذَا السُّؤَالُ مَعَ التَّوَالِ وَ زینته و چون سوال را و اعطا بسنجی آنرا
وَإِذَا ابْتَلَيْتَ بِبَدَلِ وَجْهِكَ سَائِلًا و چون مبتلا کنی ترا بردن آب روی تو
إِنَّ الْكَرِيمَ إِذَا أَحْبَبَكَ بَعُوْدَ بَرستی که کریم چون عطا دهد ترا بوعده
عَوَضًا وَ لَوْ نَالَ الْمُنَى بِسُؤَالِهِ عوضی و اگر چه نیافت آرزوی خود را بسوال کرده
رَجَحَ السُّؤَالَ وَ خَفَّتْ كُلُّ نَوَالٍ راجح شود سوال و سبک آید همه عطا
فَأَبْذُلُ لِمَنْ تَكْرِمُ الْمِفْضَالَ بسیار فضل
أَعْطَاكَ سَلِيًّا بَغَيْرِ مِطَالٍ دهد ترا خوشگوار نه تا خیره

و لعلي السلام

لَا تَجْرَعَنَّ مِنَ الْهَزَالِ فَرْمَا جزع کن از لاغی بس چند بود
ذُبِحَ التَّمِيمُ وَ عُوِيَ فِي الْمَهْزُولِ بکشند فرید را و عاقبت دمنده لاغرا

وَأَجْعَلْ فَوَادِكَ لِلتَّوَاضِعِ مَنْزِلًا

وگردان دل خود را برای تواضع برای

وَإِذَا حَمَلْتَ عَلَى الْقُبُورِ جَنَانًا

و چون برداری بر کورما جنازه

وَإِذَا وَلَّيْتَ أُمُورَ قَوْمٍ لَيْلَةً

و چون مستولی گرداننده ترا کارهای قومی را

يَا صَاحِبَ الْقَبْرِ الْمُنْقَشِ سَطْحَةً

ای خداوند کور نقش کرده بام او

مَا يَنْفَعُهُ أَزْيُكَ وَنُقُشًا

سود نکند او را آنکه باشد نقش کرده

لَا تَغْتَرَّرُ بِتَعْبِهِمْ وَبِمَلِكِهِمْ

مغرور مشو بعبادت ایشان و بادشاهی ایشان

إِنَّ التَّوَاضِعَ بِالشَّرِيفِ جَمِيلٌ

بدستی که تواضع برد بزرگ خوب است

فَاعْلَمْ بِأَنَّكَ بَعْدَهَا مَحْمُولٌ

بس بدان بانکه تو پس از آن برداشته خواهی بودن

فَاعْلَمْ بِأَنَّكَ عَنْهُمْ مَسْئُولٌ

بس بدانکه تو از ایشان سوال کرده

وَلَعَلَّكَ مِنْ تَحْتِهِ مَغْلُوبٌ

و شاید او از زیر او بنده نموده باشد

وَعَلَيْهِ مِنْ حِلْوِ الْعَذَابِ كَبُورٌ

و برو از طمتمای عذاب بنده باشد

فَأَمَّا لِكُفْيَتِي وَالتَّعِيمِ بَرُورٌ

بس بادشاهی نیست کردد و نعمت زایل کردد

وَلِرَعْلِبِ السَّلَامِ

وَإِنْ تَكُنِ الدُّنْيَا تُعَدُّ نَفْسِيَّةً

اگر باشد دنیا شمردند او را رغبت کرده

وَإِنْ تَكُنِ الْأَرْزَاقُ قِسْمًا مُقَدَّرًا

اگر باشد روزنها بخشی تقدیر کرده

فَدَارُ ثَوَابِ اللَّهِ أَعْلَى وَأَتْبَعُ

بس سرای خدا بلند تر است و پیر کردد و ضلالت

فَقِلَّةٌ حِرْصُ الْمَرْءِ فِي الْكَسْبِ أَجْمَلٌ

بس اندکی حرصی مرد در کسب خوبتر است

وَإِنْ تَكُنِ الْأَمْوَالُ لِلتَّرَكِ جَمْعُهَا

و اگر باشد مالها بر ای ترک کردن کردد آن

وَإِنْ تَكُنِ الْأَبْدَانُ لِلْمَوْتِ أَنْشِيتُ

و اگر باشد تنها که برای مرگ آفریده اند

فَمَا بِالْمَثْرُوكِ بِرِ الْخُرْجِ حَلٌ

بس چیست ترک کرده که مرد آزاد بخیلی کند

فَقَتْلُ امْرِئٍ فِي اللَّهِ بِالسَّيْفِ فَضْلٌ

بس کشتن مردی در راه خدای بشیشی فاضلتر است

وَلِرَعْلِبِ السَّلَامِ

فَلَا تَجْزَعُ وَإِنْ أَعْسَرَتْ يَوْمًا

بس جزع مکن و اگر درد شواری افتاده

وَلَا تَيَاسُ فَإِنَّ الْيَأْسَ كَفْرٌ

و نومید مشو از رحمت حق که بدستی که نومیدی از کافر

وَلَا تَقْظُنْ بِرَبِّكَ ظَنُّ سَوْءٍ

و گمان مبر برورد کار خود گمان مردن بد

رَأَيْتُ الْعُسْرَ يَتَّبِعُهُ يَسَارٌ

دیدم دشوار بر آنکه در پس او آسانی بود

فَقَدْ أَيْسَرْتَ فِي دَهْرِ طَوِيلٍ

بدستی که باسانی گذرانیده بر دور کار دراز

لَعَلَّ اللَّهَ يُعْنِي عَنْ قَلِيلٍ

مگر که خدای نیاز کند از زمان اندک

فَإِنَّ اللَّهَ أَوْلَى بِالْجَمِيلِ

که خدا اولیتر است بخوبی و رحمت

وَقَوْلُ اللَّهِ أَصْدَقُ كُلِّ قَلِيلٍ

و کتار خدا راست ترین کتار است

وَلِرَعْلِبِ السَّلَامِ

صُنِ النَّفْسَ وَأَحْمِلْهَا عَلَى مَا يَزِينُهَا

نگهدار نفس را و بردار بر آنچه زیاده را

تَعْرِسَالِمًا وَالْقَوْلُ فِيكَ جَمِيلٌ

تا بزنی سلامت و کتار در تو خوب باشد

وَلَا تُرِينَ النَّاسَ إِلَّا تَجَمُّلاً

و نهای مردمان را مگر بخوبی

فَإِنْ ضَاقَ رِزْقُ الْيَوْمِ فَاصْبِرْ إِلَى غَدٍ

بس اگر رشک شود رزق روزی بس صبر کن تا فردا

يَعِزُّ غِنَى النَّفْسِ إِنْ قَتَلَ مَالُهُ

عزیز باشد تو اگر نفس اگر چه اندک باشد مال او

وَلَا خَيْرَ فِي وُدِّ امْرِئٍ مُتَلَوِّنٍ

نیست خیر در دوستی مردی زنگ تکرار بر آید

جَوَادٍ إِذَا اسْتَعْنَيْتَ عَنْ خَدِّعَالِهِ

سخنی باشد چون بی نیاز باشی از گرفتار مال او

فَمَا أَكْثَرَ الْأَخْوَانَ حِينَ تَعْدُهُمْ

چو بسیارند برادران آن وقت که شمار کنی

نَبَايِكَ دَهْرًا وَجَفَاكَ خَلِيلُ

موافق نیاید ترا روزگاری یا جفا کند ترا دوستی

عَسَى نَكَبَاتُ الدَّهْرِ عَنْكَ تَزُولُ

شاید که ننگهت را روزگار از تو ترا بیل کردد

وَيَغْنَى غِنَى الْمَالِ وَهُوَ ذَلِيلٌ

و تو انگر باشد تو انگر مال و او حقیر باشد

إِذَا الرِّيحُ مَالَتْ مَا لِحَيْثِ تَمِيلُ

چون باد میل کند هر کجا که میل کند

وَعِنْدَ أَحْتِمَالِ الْفَقْرِ عَنْكَ مَحْمِلٌ

و نزدیک فرو آمدن در ویشی از تو بخیل باشد

وَلَكِنَّهُمْ فِي النَّبَايَاتِ قَلِيلٌ

ولکن ایشان در حوادث اندک اند

فَلَا تَكُ مِثْلًا لِقَوْلِكَ مَفْشِيًا

بس مباحش بر آید کوشار ترا فاش کند

فَتَسْتَجْلِبُ الْبَعْضُ مِنْ ذَلِكَ النُّعْلِ

بس بکشی دشنی از لوزین نعل

وله عليه السلام

دَارِي مَنَاحُ عَلَى مَنْ نَزَلَ

سرازم من فرو خفتن شتر است بر آنکس که فرو آید

أَقْدَمُ مَا عِنْدَ نَاحِضِهِ

فرا پیش دارم آنچه بزدیگ ما حاضر بود

فَأَمَّا الْكَرِيمُ فَرَاضٍ بِهِ

اما بزرگ بس راضی باشد بان

وَزَادِي سُبَاحٌ عَلَى مَنْ رَاكَلُ

و توشه من مباح است بر آنکس که بخورد

وَإِنْ لَمْ يَكُنْ غَيْرَ خَبْرٍ وَخَلُ

و اگر چه نباشد بخبران و سرکه

وَأَمَّا اللَّيِّيمُ فَمَا إِنْ أَبَلَ

و اما زبون بس بابت ندارم

وله عليه السلام

خَوْفِي الْمَجْهُمِ أَخُو جَبَلٍ

بترسانید مرا مجهم برادر تپایی

فَقُلْتُ دَعْنِي فِي أَكَاذِبِ الْجَبَلِ

بس گویم دست بردار مرا از دروغها جلهتیا

أَذْفَعُ عَنِ نَفْسِي أَفَانِينَ الدُّوْ

باز می دارم از نفس خود انواع کرده اند نهادن

تَرَا جَعِ الْمَرِيخِ فِي بَيْتِ الْحَمَلِ

بسبب باز کردیدن مریخ بنخانه حمل

الْمُشْتَرَى عِنْدِي سَوَاءٌ وَجَلُ

که مشتری بزدیگ من کیاست و زحل

بِحَالِقِي وَرَا زِي قِي عَزَّ وَجَلُ

با فرزند خود و روزی دهنده خود که عزیز است و بزرگ

وما نسب اليه علي السلام

فَلَا تَكْثُرَنَّ الْقَوْلُ فِي غَيْرِ وَقْتِهِ

بسیار مگردان کوشار را نه در وقت او

يَمُوتُ الْفَتَى مِنْ عَشْرَةِ بِلْسَانِهِ

میرد جوانمرد از سردر آمدگی زبان خود

وَأَذِنَ عَلَى الصَّمْتِ الْمُرْتَبِعِ الْعَقْلُ

و ملازم باش بر خاموشی که آرا بیده عقلست

وَلَيْسَ مَيُوتُ الْمُرُوءُ مِنْ عَشْرَةِ الرِّجْلِ

و نیست که میرد مرد از بلزیدن پای

وله عليه السلام

بُنِيَ إِذَا مَا جَاشَتْ التُّرُكُ فَانظُرْ
 ای برکت من چون جوش کند ترکان بر مشط باش
 وَذَلَّ مُلُوكُ الظُّلْمِ مِنْ آلِهَا شِمْمٌ
 وحقیر شوند بادشاهان ستم از خویشیان ما شتم
 صَبِيٌّ مِنَ الصَّبِيَّانِ لَا رَأْيَ عِنْدَهُ
 کودکی از کودکان که رای نباشد نزدیک او
 فَشَمَّ يَقُومُ الْقَائِمُ الْحَقُّ مِنْكُمْ
 پس ایجا یعنی آن وقت قیام کند قایم حق از شما
 سَمِّيَ رَجِيًّا لِي اللَّهِ نَفْسِي فِدَاؤُهُ
 هم نام پیغمبر خدا نفس من فدای او باد

وَلَا تَكُنْ مَهْدِي يَقُومُ وَيَعْدُكَ
 ولایت و حکومت مهدی را که بر خیزد و عدل کند
 وَبُوعِ مِنْهُمْ مَنْ يَلِدُ وَيَهْرُلُ
 وپست کند از ایشان که از ورز و باز می کند
 وَلَا عِنْدَهُ جَدٌّ وَلَا هُوَ يَعْقِلُ
 و نه نزدیک او جدی و نه او عقل دارد
 وَبِالْحَقِّ يَا تَيْمُّمُ وَبِالْحَقِّ نَعْمَلُ
 بحق آید پیشما و بحق عمل کند
 فَلَا تَخْذُلُوهُ يَا بَنِي وَعَجَلُوا
 بر فرزند مگذارید او را ای برکت من و تعجیل کنید

وله عليه السلام

إِذَا عَاشَ امْرُؤٌ سِتِينَ حَوْلًا
 چون بزید مرد شصت سال
 وَنِصْفُ النِّصْفِ بِمِضِيِّ لَيْسَ يَدْرِي
 و نیم از نیم برود که نداند

فَنِصْفُ الْعُمْرِ بِحِقَّةِ اللَّيَالِي
 پس نیم عمر بکامانید آنرا شبها
 لَغَفْلَتِهِ يَمِينًا عَنْ شِمَالِهِ
 برای غافلگی او دست راست از دست چپ

وَكُلْتُ النِّصْفَ أَمَالًا وَحِرْصًا
 و سبک نیم امید باشد و مرصی
 وَبَاقِي الْعُمْرِ اسْقَامًا وَشَيْبًا
 و باقی عمر بیمار باشد و پیری
 فَجَدُّ الْمَرْءِ طُولُ الْعُمْرِ جَهْلًا
 پس جد کردن مرد در درازی عمر نادانی است

وَشُغْلٌ بِالْمَكَّاسِبِ وَالْعِيَالِ
 و مشغول بکسبها و عیال
 وَشُغْلٌ بِارْتِحَالٍ وَانْفِقَالِ
 و مشغولی بکجج کردن و مشغول کردن
 وَقِسْمَتُهُ عَلَى هَذَا الْمِثَالِ
 و قسمت او برین مثال است

وله عليه السلام

إِذَا قُرِبَتْ سَاعَةٌ يَأْهَأُهَا
 چون نزدیک آید قیامت ای عجب مرا ورا
 تَسِيرُ الْجِبَالُ عَلَى سُرْعَةٍ
 آورد کوهها بر شتاب
 وَتَنْفَطِرُ الْأَرْضُ مِنْ نَفْحَةٍ
 و شکافته شود زمین از دمیدنی
 وَلَا بُدَّ مِنْ سَائِلٍ قَائِلٍ
 و ناچارست از سوال کننده کویسنده
 تَحَدَّثَ أَحْبَابُ رَهَارِبِهَا
 حدیث گوید خیرها، خود را با پروردگار خود

وَزُلْزَلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا
 و بختانند زمین را جنبانیدن آن
 كَثُرَ السَّحَابُ تَرَى حَالَهَا
 چون گذشتن میغ بینی حال او را
 هُنَالِكَ تُخْرِجُ اثْقَالَهَا
 آنجا بیرون آورد بارها و خود را و اموات
 مِنَ النَّاسِ يَوْمَئِذٍ مَا هَا
 از مردمان آن روز که جیست ظل او
 وَرَبُّكَ لَا شَكَّ أَوْحَىهَا
 و پروردگار تو تنی شک که وحی کرده باشد او را

وَيَصْدُرُ كُلُّ الْوَقْفِ

وباز کرده هر یکی بسوی جای استادن

تَرَى النَّفْسَ مَا عَمِلَتْ مُحَضَّرًا

بیند نفس آنچه کرده باشد حاضر کرده

تَرَى النَّاسَ سَكْرَى بِلَا قَهْوَةٍ

بینی مردمان را مستان نمی

ذُنُوبِي بِلَا يَوْمِي فَمَا حِيلَتِي

کنان بلا من اند بی حسرت جاره من

يُحَاسِبُهَا مَلِكٌ تَادِرٌ

شمار کند او را پادشاه توانا

نَسِيتُ الْمَعَادَ فَيَا وَيْلَهَا

فراموش کردم جبار بازگشتن را ای وای او را

يُقِيمُ الْكُهُولَ وَأَطْفَالَهَا

بپای دارد سی و نه سالگانش را و طفلان را

وَلَوْ ذَرَّةٌ كَانَ مِثْقَالَهَا

والرجه ذره باشد وزن آن

وَلَكِنْ تَرَى الْعَيْنُ مَا هَالَهَا

ولیکن بیند چشم آنچه بترساند او را

إِذَا كُنْتُ فِي الْبَعْثِ حَمَالَهَا

چون باشم در روز برانگیختن بارگش آن

فَأَمَّا عَلَيْهَا وَإِمَائِهَا

اگر بران نفس باشد و اگر بران ازینک

وَاعْطَيْتُ لِلنَّفْسِ أَمَالَهَا

و بدادم مر نفس را امیدهای او

ولر عليه السلم

أَخَافُ وَأَرْجُو عَفْوَهُ وَعِقَابَهُ

می ترسم و امید می دارم عفو او را و عقوبت او را

فَأَرْجُو عَفْوَهُ فَهُوَ مِنْهُ تَفَضُّلاً

بس که باشد عفو بس آن از فضل گردنت

وَأَعْلَمُ حَقًّا أَنَّكَ حَكَمٌ عَدْلٌ

و میدانم بحق که او دادوستد عادل

وَأَرْجُوكَ تَعْذِيبًا فَإِنِّي لَهُ أَهْلٌ

والر باشد عذاب کردن بس من مرا ترا سزاوارم

ولر عليه السلم

حَتَّى ذَوَى الْأَضْغَا زَتَشْفِ قُلُوبَهُمْ

تحت کوفت او دندان کهنه را که شفا دهد دلها ایشان را

فَإِنْ أَعْرَضُوا كَرِهًا فَحَيَّكَ كَرَمًا

اگر اعراض کنند بکرامت بس تجت کو بزرگ داشتند

فَإِنَّ الَّذِي يُؤْذِيكَ مِنْهُ اسْتَمَّا

بپرستی که آنچه رنجاند ترا از او شنیدن است

تَحِيَّتِكَ الْعُظْمَى وَقَدْ يَدْفَعُ الْبَغْلُ

تحت بزرگ تو و پرستی که دباغت کند پرست

وَإِنْ حَبَسُوا عَنْكَ الْحَدِيثَ فَلَا تَقُلْ

و اگر باز بندند از تو سخن را بس سوال کن

وَإِنَّ الَّذِي قَالُوا وَرَاءَكَ لَمْ يُقَلْ

و آنچه گفتند بس تو انکار که نگفته اند

ولر عليه السلم

إِلَّا أَيُّهَا الْمَوْتُ الَّذِي لَيْسَ تَارِكِي

بدان ای مرگ نیست ترک کننده من

أَرَأَيْكَ مُضْرًّا بِالَّذِينَ أَحْبَبْتَهُمْ

آیا بینم ترا که گزند رساننده ای آنرا که دوست می دارم ایشان را

أَرِحْنِي فَقَدْ أَفْنَيْتَ كُلَّ خَلِيلٍ

راحت رسان مرا که پرستی که نیست کردی همه دوستان را

كَأَنَّكَ تَخَوُّوْهُمْ بِدَلِيلٍ

کوینا که تو بجا بی ایشان می روی بر او

عَنْ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ قَالَ دَخَلَ الْحَارِثُ الْأَعْوَرُ عَلَى

روایت از صبغ بن نباته گفت که در رفت حارث یک چشم بر

أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَيْدِيًّا حَزِينًا مُتَغَيِّرَ اللَّوْنِ

امیر مومنان بر او باد سلام از دشمنان بگردیده رنگ

تجارت کرده بود

ببینی فانی یا بختی هم در دستانت
مهر را در روزی آنجا رفتی

فَقَالَ لَهُ يَحَارِثُ مَا لِي أَرَاكَ كَيِّبًا حَزِينًا مُتَغَيِّرًا
 بِسُكْنَتِ أَوْرَا كَدَاي حَارِثُ جَيْتِ مَا كَمِي يَمْنِ بِرِيشَانِ حَالِ دَاغِ وَتَمَانِ بَكْرِدِيرِه
 اللَّوْنِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَكَيْفَ لَا أَكُونُ
 رَنَكُ بِسُكْنَتِ اِي اَمِيرِ مَوْثَمَانِ وَجَلَوْتَهُ بِنَاثِمِ
 كَذَلِكَ وَقَدْ كُفِرْتُ سِتِّي وَدَقَّ عَظْمِي وَاقْتَرَبَ
 جَنِينِ وَبِهَرَسْتِي بَرْزَكُ كَشْتِ سَالِ مَنِ وَكُوْفَتُهُ شَدَّ اسْتِحْوَانِ مَنِ وَتَزَدِيكَ آدِ
 أَجَلِي فَقَالَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَامَامُ الْمُتَّقِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 اَجَلِ مَنِ بِسُكْنَتِ اَمِيرِ مَوْثَمَانِ وَامَامِ مُتَّقِيَانِ بَرْوَابَادِ سَلَامِ

<p>يَا حَارِثُ هَذَا مِنْ يَمِينِ يَرْبِي اِي حَارِثُ هَذَا مَنِ كَمِي بِرِيشَانِ حَالِ</p>	<p>مِنْ مُؤْمِنٍ أَوْ مُنَافِقٍ قَبْلًا اَزِ مَوْثَمَانِ يَامُنَافِقِ رُوي بَارُوي</p>
<p>يَعْرِفُنِي طَرَفُهُ وَأَعْرِفُهُ بِشَانِ مَرَا جِشْتِ اُو وَبِشَانِ اُوْرَا</p>	<p>بِعَيْنِهِ وَاسْمِهِ وَمَا فَعَلَا بِحَقِيْقَتِ اِرْدَنَامِ اُو وَآيَةِ كَرْدِه بِشَدَّ اَزِ نِيَكِ وَبِ</p>
<p>وَأَنْتَ عِنْدَ الصِّرَاطِ مُعْرِضِي وَتُوْزِدِيكَ صِرَاطِ دَرِ عَرْضِ آيِدِه بِشِي</p>	<p>فَلَا تَخَفْ عَثْرَةً وَلَا زَلَالًا بِسُكْنَتِ اَزِ سَرِ دَرِ آدِ كِي وَنَهْ بِلْفَزِ بَرِينِ</p>
<p>أَقُولُ لِلنَّارِ حِينَ تَوْقَفُ كُوْمِ آتَشِ دَا آنِ وَتَنْتِ كِي بَدَارِنْدِ اُوْرَا</p>	<p>لِلْعَرْضِ ذَرِيَّةٍ لَا تَقْرُبِي الرَّجُلَا جَا اِعْضُدِ كَرْدِنِ بِرِطَاقِ دَسْتِ بَرَا اُوْرَا</p>
<p>ذَرِيَّةٍ لَا تَقْرُبِيهِ إِنْ لَمْ دَسْتِ جَا اُوْرَا وَتَزَدِيكَ اُوْمَرُو كِي بِشِي كِي اُوْرَا</p>	<p>حَبْلًا حَبْلُ الْوَصِيِّ مُتَصِلًا رِيْسَانِي اَسْتِ بِرِيشَانِ وَصِي رَسُوْلِ بِسُكْنَتِ</p>

أَسْقِيكَ مِنْ بَارِدٍ عَلَى ظَمَأٍ تَخَالُهُ فِي الْحَلَاوَةِ الْعَسَلَا
 آيِ دَسْمِ تَرَا اَزْ آبِ سَرُو بِرِ تَشْتَكِي نِيْدَارِي اَنْزَا دَرِ شِيْدِي نِي اَنْكَلِيْنِ
 قُلْتُ وَقَدْ أَدْرَجَ السَّيِّدُ الْحَمِيرِيُّ رَحْمَةَ اللَّهِ
 كُنْتُمْ كَمِ بِهَرَسْتِي دَرِجِ كَرْدِ سَيِّدِ حَمِيرِي رَحْمَةُ خُدا
 عَلَيْهِ هَذِهِ الْأَبْيَاتُ فِي كَلِمَةٍ لَهُ مِنْهَا
 بَرْوَابَادِ اِيْنِ بِيْتَهَارَا دَرِ سَخْنِي كَا اُوْرَا هَسْتِ اَزَانِ اَمِيْنَتِ
 قَوْلُ عَلِيِّ لِحَارِثٍ عَجَبًا كُمْ ثَمَّ اَعْجُوبِيَّةٌ لَهُ جُمَلَا
 كُشَارِ عَلِيٍّ مَر حَارِثِ رَا عَجَبِيْتِ جِنْدَا اِنْبِي عَجَبِيْتِ مَرَا اُوْرَا جَمَلَا
 ثُمَّ اَنْشَدَ يَا حَارِثُ هَذَا مِنْ يَمِينِ يَرْبِي الْأَبْيَاتُ بِأَسْرَهَا
 بِسُ خَوَانِدِ وَكُنْتِ اِي حَارِثِ هَذَا مَنِ مَرَكِ مِيْرُو پِنْدِ مَا پِيْتَا بِهَمِ اَنْ
 قَالَ السَّيِّدُ الشَّرِيفُ الْمُرْتَضَى قَدَسَ اللَّهُ رُوحَهُ
 كُنْتِ مَهْرَةَ بَرْزَكِ بَسْزِيْدِه بَاكِيْزِه كَرْدَا نَا دَخْطَا رُوحِ اُوْرَا
 مَعْنَى قَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ يَمِيْتُ يَرْبِي أَنَّهُ يَعْلَمُ فِي تِلْكَ
 كَمَعْنِي كُشَارَاوِ بَرْوَابَادِ سَلَامِ مَرَكِ مِيْرُو پِنْدِ مَا اَنْتِ كَا اُوْرَا اِنْدِ دَرَانِ
 الْحَالِ ثَمْرَةً وَلَا يَتِيَهُ عَا وَانْخِرَافِهِ عَنْهُ لِأَنَّ الْمُحْتَضِرَ
 حَالِ فَايِدِه وَوَلَايَتِ اُوْرَا عَا وَبَكْرِدِيرِنِ اُو اَزُو بَرَا اَنْكَلِ مَرَكِ حَاضِرِ شَدِه
 قَدْ رَوِيَ أَنَّهُ إِذَا عَايَنَ الْمَوْتَ وَقَارَبَهُ أَرَى فِي تِلْكَ
 بِهَرَسْتِي كِي رُوَايَتِ كَرْدِه اِنْدِ جُوْنِ مَعَايِنِدِ پِنْدِ مَرَكِ رَا وَتَزَدِيكَ آيِدِ بَاوِ بِنَايِدِ بَادِ دَرَانِ حَالِ

الْحَالِ مَا يُدَلُّ عَلَى أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَوْ مِنْ أَهْلِ

برای آنکه جماعت کند او را بر آنکه او از اهل بهشت است یا از اهل دوزخ

النَّارِ وَهَذَا مَعْنَى قَوْلِ أَحَدِهِمْ إِذَا قَارَبَ الْهَلَاكَ

و این معنی کفار یکی عرب است چون نزدیک رسد بهلاکت

صَدْتُ أَرَى أَعْمَالِي أَى الْجِزَاءِ عَلَيْهَا وَقَدْ تَقُولُ

که خواستم که فراموشید بن عملهای من یعنی جزا بران و بدستی که گویند عرب

العَرَبُ رَأَيْتُ فُلَانًا إِذَا رَأَى مَا يَتَعَلَّقُ بِهِ مِنْ فِعْلٍ

دیدم فلانرا چون دیده باشد آنچه تعلق دارد با او از کردار

أَوْ أَمْرٍ يَعُودُ إِلَيْهِ وَإِنَّمَا اخْتَرْنَا هَذَا التَّأْوِيلَ لِأَنَّ

یا کاری که باز گردد با او و بدستی که برگزیدیم این تاویل را برای آنکه

أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَكَيْفَ يُشَاهِدُهُ

امیر مؤمنان بر او باد سلام جسم است پس چگونه بیند او را

كُلِّ مُحَضَّرٍ وَالْجِسْمُ لَا يَجُوزُ أَنْ يَكُونَ فِي الْحَالِ

هرگز حاضر شده و جسم روا نباشد که باشد در یک حال

الْوَاحِدِ فِي جِهَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ وَهَذَا قَالَ الْمُحْصِلُونَ

در جهتها مختلف و برای اینست که گفتند حاصل کنندگان علوم

إِنَّ مَلَكَ الْمَوْتِ الَّذِي يَقْبِضُ الْأَرْوَاحَ لَا يَجُوزُ وَاحِدًا

بدستی که فرشته مرگ آنکه فرای ستاند جانها را روایت است که باشد یکی

لَأَنْتَ جِسْمٌ وَالْجِسْمُ لَا يَصِحُّ أَنْ يَكُونَ فِي حَالَةٍ

برای آنکه جسم است و جسم درست نیست که باشد در یک حال

وَاحِدَةٍ فِي الْأَمَاكِينِ الْكَثِيرَةِ وَتَأْوِيلُ قَوْلِهِ تَعَالَى

در جایها بسیار و تاویل کردنده کفار خدا را

قُلْ يَتُوفِّيكُمْ مَلَكَ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ أَرَادَ

که بگو وفات دهد شما را فرشته مرگ آنکه برکاشته اند بشما که بدستی که خواست

بِرِ الْجِنْسِ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا

باین جنس چنانکه گفت حق تعالی که فرشته برکنار دارد آسمان باشد

وَلِرُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

دُنْيَا تَخَادِعُنِي كَمَا تِي لَسْتُ أَعْرِفُ حَالَهَا

دنیا می فریبد مرا گویا من نیستم که شناسم حال او را

مَدَّتْ إِلَيَّ يَمِينَهَا فَرَدَدْتُهَا وَشِمَاهَا

بکشید بمن دست راست خود را پس باز کرد ایندم آغز او دست جب خود را

وَرَأَيْتُهَا مُحْتَاجَةً فَوَهَبْتُ جِسْمَهَا لَهَا

و دیدم او را محتاج پس بخشیدم آغز او را باد

وَلِرُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَوْ كَانَ هَذَا الْعِلْمُ يَحْصُلُ بِالْمُنَى
اگر بودی این علم که حاصل شدی بارز و
اجهد ولا تكسل ولا تك غافلا
کوشش کن و کاهلی مکن و غافل مباش

مَا كَانَ يَبْقَى فِي الْبَرِيَّةِ جَاهِلًا
ماندی در میان آفریدگان نادان
فَنَدَامَةُ الْعُقْبَى لِمَنْ يَتَكاسَلُ
بر بشیانی سر انجام انکس راست که کاهلی کند

وله عليه السلام

رَضِينَا قِسْمَةَ الْجَبَّارِ فِيْنَا
راضی شدم بقسمتی که خدا کرد در میان ما
فَارِ الْمَالِ يَعْنِي عَنْ قَلِيلٍ
بدرستی که مال نیست کرد از زمان اندک
وَدَوَى أَبُو الْجَيْشِ الْمُظْفَرَ الْبَلْخِي رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ
روایت کرد ابو الجیش مظفر بلخی رحمت خدا بر او باد
بِإِسْنَادِهِ قَالَ جَاءَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَبُو بَكْرٍ فِي الْمَسْجِدِ
بسنده او گفت آمد علی بروباد سلام و ابو بکر در مسجد

لَنَا عِلْمٌ وَلِلْأَعْدَاءِ مَالٌ
داراست علم و مرد دشمنان را مال
وَأَنَّ الْعِلْمَ بَاقٍ لَا يَزَالُ
و بدرستی که علم باقی مانده است که زایل نگردد هرگز

فَتَسَلَّمَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
بسنده او گفت

تَعَلَّمْ أَبَا بَكْرٍ وَلَا تَكْ جَاهِلًا
بیاوز و بدان ابابکر و نادان مباش
وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ أَوْصَى بِحَقِّهِ
و بدرستی که رسول خدا وصیت کرده است بحق او
وَلَا تَخْسَنُ حَقَّهُ وَارْذُ الْوَدَى
و بیکامان حق او را و بازگردان آفریدگان را

بِأَنَّ عَلِيًّا خَيْرٌ حَافٍ وَنَاعِلٌ
باینکه علی بهتر است و ناعل و ناعل دار
وَأَكْذَفِيهِ قِيْلَهُ فِي الْفَضَائِلِ
و تاکید کرد در و کثرت خود را در فضیلتها
إِلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِعَافِلٍ
باو که بدرستی که خدا نیست غافل

وله عليه السلام

فَأَهْلًا وَسَهْلًا بِضَيْفِ نَزَكٍ
بس آمدی اهل نریکانه و بیای سردی نرم نه در شست
تَوَلَّى الشَّبَابُ كَمَا لَمْ يَكُنْ
بشت برگرد جوانی کویا که نبود
كَأَنَّ الشَّبَابَ كَصُبْحِ بَا
کویا که سنبیده چون صبحت که ظاهر شده است
سَقَى اللَّهُ هَذَا وَذَلِكَ مَعًا
سقاییت کند خدا این را و آن را با هم

وَأَسْتَوْدِعُ اللَّهَ الْفَارِحَ
و بمانت می کنم پیش خدا عنشین را که کوچ کرد
وَحَلَّ الْمَشِيبُ كَمَا لَمْ يَزِدْ
و فرو آمد پیری کویا که همیشه بود
وَأَنَّ الشَّبَابَ كَصَبْرِ فَا
و اما جوانی همچو ماه شب چهارده که فرو رفت
فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ الْبَدَلُ
بس نیک بشت فرو کرده است و نیک بدل و عوضی

وله عليه السلام

خَلِيلِي خَلِيلِي مَنْ يَدُومُ وَصَالُهُ
دوست من دوست من اهل است که دایم باشد پیوستگی او
وَلَيْسَ خَلِيلِي بِالْمُلُوكِ وَلَا الَّذِي
و نیست دوست من ملوک و نه آنکس

وَيَكْتُمُ سِرِّي عِنْدَ كُلِّ خَلِيلٍ
و باز پوشد راز مرا نزدیک هر دوستی
إِذَا غَبْتُ عَنْهُ بِأَعْيُنِ خَلِيلٍ
که چون غایب شوم از او بپوشد مرا به دوستی

وله عليه السلام

الْأَهْلُ إِلَى طَوْلِ الْحَيَاةِ سَبِيلٌ
به ان مست بدرازی زندگان رای
وَإِنِّي وَإِنْ أَصْبَحْتُ بِالْمَوْتِ قَتِيلًا
برستی که من و اگر چه گشتم یقین و آینه
وَلِلدَّهْرِ الْوَأْنُ تَرُوحُ وَتَغْتَدِي
و در روزگار از نکاست که شبانگاه کند و باداد
وَمَنْزِلُ حَقٍّ لَا مَعْرَجَ دُونَهُ
و ما راست منزل حق که هیچ پستی و نیست فرا این منزل
قَطَعْتَ بِأَيَّامِ التَّعْزِيرِ ذِكْرَهُ
برستی که برید بر و زیاد عزت جستن یاد او را
الْأَعْلَى الدُّنْيَا عَلَى كَثِيرَةٍ
ی منم عظمیاء دنیا را بر من بسیار

وَإِنِّي وَهَذَا الْمَوْتُ لَيْسَ صِحْوًا
و چگونه باشد درازی حیوة و ان مکت نیست که بگردد
فَلِي أَمَلٌ دُونَ الْيَقِينِ طَوِيلٌ
بر ما امیدست پیش مرگ دراز
وَإِنَّ نَفُوسًا بَيْنَهُنَّ تَسِيلُ
و برستی که نفسها میان ایشان سیلان کند
لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهَا إِلَيْهِ سَبِيلٌ
هر مردی راست از دنیا بان منزل رای
وَكُلُّ عَزِيزٍ مَا هُنَاكَ ذَلِيلٌ
و هر عزیز آبی حقیر بود
وَصَاحِبُهَا حَتَّى الْمَمَاتِ عَلِيلٌ
و خداوند او تا که مرگ آید رنج مندست

إِذَا انْقَطَعَتْ عَنِّي مِنَ الْعَيْشِ مَدَّةٌ
چون بریده شد از من زندگانی مدت من
لِكُلِّ اجْتِمَاعٍ مِنْ خَلِيلِينَ فُرْقَةٌ
هر هر گز شوره را از دو دوست جدا می است
وَإِنَّ انْفِقَادِي فَاطِمًا بَعْدَ اخْتِدَائِي
برستی که کم با یقین من فاطم را بعد احمد علیه السلام
وَكَيْفَ هُنَاكَ الْعَيْشُ مِنْ بَعْدِ فَقْدِهِمْ
و چگونه باشد خوش زینت پس از با یقین ایشان
وَلَيْسَ جَلِيلًا رِزْدًا مَالٍ وَفَقْدُهُ
و نیست بزرگ کم شدن و ما با یقین او
لِذَلِكَ جَنَبِي لَا يُدَانِيهِ مُضْجَعٌ
برای این بپلوه من نزدیک نه و او را جا خفتن
وَفِي الْقَلْبِ أَحْيَانًا الْعَمْرَى مَرَانٌ
و در دل گاه گاه بجان و زندگانی من تعلی است
سَيَعْرِضُ عَنْ ذِكْرِي وَيُنِيئِي مَوْدَتِي
زود بود که بگذرد از یاد من و فراموش کند دوستی
وَلَمْ أَرَ إِنْسَانًا يَرَى عَيْبَ نَفْسِهِ
و ندیدم آدمی را که بیند عیب نفس خود را

فَإِنَّ بُكَاءَ الْبَاكِ يَا قَلِيلٌ
برستی که گریه گریه کندگان اندک باشد
وَكُلُّ لِقَاءٍ الْغَائِبِينَ قَلِيلٌ
و هر دیدن و رسیدن که غایبان اندک است
دَلِيلٌ عَلَى أَنْ لَا يَدُومُ خَلِيلٌ
دلایست بر آنکه دایم نماند دوستی دوستان
لَعَمْرُكَ شَيْءٌ مَا إِلَيْهِ سَبِيلٌ
بجان و زندگانی تو که آن چیزی است که نیست باو رای
وَإَكْبَرُ رِزْدٍ الْأَكْرَمِينَ جَلِيلٌ
و لیکن مصیبت بزرگان بزرگ است
وَفِي الْقَلْبِ مِنْ حَرِّ الْفِرَاقِ غَلِيلٌ
و در دل از گرمی جدایی تشکی است
وَتَقِلُّ عَلَى عَضِّ الرِّجَالِ ثَقِيلٌ
و گرانی بر دندان مردان گرانست
وَيُحَدِّثُ بَعْدِي لِلْخَلِيلِ خَلِيلٌ
و برید آید پس از من دوست را دوستی دیگر
وَإِنْ كَانَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ جَمِيلٌ
و اگر چه پوشیده نباشد بر او چیز خوب

وَمَنْ ذِي الَّذِي يَجُو مِنَ النَّاسِ سَلَامًا
 وکسیت آنکس که بجات بید از مردمان سلامت
 أَجَلَكَ قَوْمٌ حِينَ صَرَفْتَ إِلَى الْغَنَى
 برزک دارند ترا آن وقت که گشته باشی بتوانگری
 وَلَيْسَ غِنَى الْإِغْنَى رَيْنَ الْفَقْرِ
 و نیست توانگری که پیا را به جواند را
 وَلَمْ يَفْتَقِرْ يَوْمًا وَإِنْ كَانَ مَعْدًا
 و درویش نشد روزی و اگر چه باشد نداشت

وَلِلنَّاسِ قَالٌ بِالظُّنُونِ وَقِيلُ
 و مراد میانها کما است بجانها و قال بسیار است
 وَكُلُّ غَنِيٍّ فِي الْعُيُونِ جَلِيلُ
 و هر توانگری در چشمها برزک بود
 عَشِيَّةٌ يَفْتَرِي أَوْغَادَةَ يُنِيلُ
 شبانگاهه ممانی کند باید ادرا عطا دهد
 سَخِيٌّ وَكَمْ يَسْتَعِينُ قَطُّ بِمُخِيلُ
 بخششی کند و توانگر نشد هرگز بخشیل

وله علي بن الحسين

وَقَدْ قِيلَ فِي آيَاتٍ مِنْهَا إِنَّهَا لِأَبِي الْعَتَاهِيَةِ وَهِيَ
 برستی که گفته اند در پیتها ازو که آن مرابی عتاهیه است و آن
 الثَّانِي وَالْخَامِسُ وَالسَّادِسُ وَالثَّانِي عَشْرُ وَالسَّادِسُ عَشْرُ
 دوم است و پنجم و ششم و دوازدهم و شانزدهم

وله وَاللَّذَانِ بَعْدَهُ **السلم والحسن**
 و آن دو که پس ازوست

بَانُوا عَلَى قُلُوبِ الْجِبَالِ تَحْسُهُمْ
 شب بر آوردند بر سر کوهها که دشتی ایشانرا
 غَلَبُ الرِّجَالِ فَلَنْ نَنْفَعَهُمُ الْقَلْبُ
 سبزه کردن مردان پس سود نکند ایشانرا سواران

وَاسْتَنْزَلُوا بَعْدَ عَزِّ عَنْ مَعَاقِلِهِمْ
 و طلب فرو آمدن کردند بر از غت از بلندبها و ایشان
 نَادَاهُمْ صَارِخٌ مِنْ بَعْدِ مَا دَفَنُوا
 نذا که دایشانرا آواز دهنده از پس آنکه دفن کردند ایشانرا
 أَيْنَ الْوَجُوهُ الَّتِي كَانَتْ مُحِبَّةً
 کجا اند رویها که بودند حجاب کرده
 فَأَصْبَحَ الْقَبْرُ عَنْهُمْ حِينَ سَأَلْتَهُمْ
 بر گشت کور از ایشان آن وقت که سوال کردی
 قَدْ طَالَ مَا أَكَلُوا فِيهَا وَمَاشَرُوا
 بدستی که دراز گشت آنچه خوردند و آنچه آسایشیدند
 وَطَالَ مَا كَثُرُوا الْأَمْوَالَ وَادَّخَرُوا
 و دراز گشت مدت آنکه بسیار کردند اندامها و ذخیره نهادند
 فَطَالَ مَا شَبِدُوا دُورَ التَّحْصِنِمْ
 و دراز گشت مدت آنکه آفرین شدند سواران آنکه دارد
 أَصْبَحَتْ مَسَاكِينُهُمْ وَخَشَامُ عَطَلَةٌ
 گشت مسکینان ایشان و حشت ناک فرو گذار گشته
 سَلِ الْخَلِيفَةَ إِذْ وَافَتْ مَنِيَّتَهُ
 برس خلیفه را چون بر رسید مرگ او

إِلَى مَقَابِرِهِمْ يَا بَيْتِ مَا نَزَلُوا
 ما کورها و ایشان ای بدجایی است که فرو آمدند
 أَيْنَ الْأَسْبَقِ وَالْيَتِيمَانِ وَالْحَلَلُ
 کجا است تختها، آراسته و تاجها و حسلها
 مِنْ دُونِهَا نُضْرِبُ الْأَسْتَارُ
 از پیش آن زدند پردها و سدا پردها
 تِلْكَ الْوَجُوهُ عَلَیْهَا الدُّودُ تَنْقَلُ
 آن رویها بران کرم راه میرود
 فَأَصْحُوا بَعْدَ طَوْلِ الْأَكْلِ قَدْ أَكَلُوا
 پس گشت بعد از درازی خوردن که خوردند ایشانرا
 فَخَلَفُوهَا عَلَى الْأَعْدَاءِ وَارْتَحَلُوا
 پس بگذر شدند آنچه جمع کردند بر دشمنان و کوچ کردند
 فَفَارَقُوا الدُّورَ وَالْأَهْلِينَ وَانْقَلَبُوا
 پس خارت کردند از سواران و اهل کرده خود و مثل کردند
 وَسَاكِنُوهَا إِلَى الْأَجْدَاثِ قَدَّرُوا
 و ساکنان آن تا کورها برستی که رحلت کردند
 أَيْنَ الْجَمُودِ وَأَيْنَ الْخَيْلِ وَالْحَوْلِ
 کجا است لشکرها و کجا اند سواران و خدمتکاران

فانصح
 بس بربانصح
 جواب گوید قبر
 از ایشان

اَيْنَ الْكُنُوزِ الَّتِي كَانَتْ مَفَاحِشًا
 کجا اند کجها ووی که بودند کلیدهای آن
 اَيْنَ الْعَبِيدِ الَّتِي ارْضَدْتُمْ عُدَدًا
 کجا اند بنده گانی که نگاه داشت میکردی ایشان را برای
 اَيْنَ الْفُؤَارِسِ وَالْعِلْمَانِ مَا صَنَعُوا
 کجا اند سواران و علمان چه کردند
 اَيْنَ الْكُفَاةِ الْمُرَكِّفُوْا خَلِيْفَتَهُمْ
 کجا اند کنیت کنندگان ای کنیت کردند خلیفه خود را
 اَيْنَ الْكَمَاةِ اِمَّا حَامُوا اِمَّا غَضَبُوا
 کجا اند شجاعان ای حمایت نکردند ای خشم نکردند
 اَيْنَ الرُّمَاهُ الْمَرْتَمَعُ بِاسْمِهَا
 کجا اند تیر اندازان ای باز نداشتند به تیرهای خود
 هَيْهَاتَ مَا سَعَوْا ضِيْمًا وَلَا دَفَعُوا
 چه دورست اینها منع نکردند و دفع نکردند
 وَلَا الرُّشَى دَفَعْتُمْ عَنْكَ لَوْ بَدَلُوا
 و نه رشوت دفع کرد از تو اگر بگرداندی
 مَا سَاعَدُوْكَ وَلَا وَا سَاكَ اَقْرَبُهُمْ
 یاری نکردند ترا و نه مواسات کردند ترا نزدیکی ایشان

تَنُوْءُ بِالْعُصْبَةِ الْمُقَوِّينَ لَوْ حَمَلُوا
 که کرد آن کودی کرده قوی را اگر برداشتری
 اَيْنَ الْعَدِيْدِ وَاَيْنَ الْبَيْضِ وَالْاَسَلِ
 کجا اند طعن شمرده و شمشیر با تیر و نیزه
 اَيْنَ الصَّوَارِفِ وَالْحَطِيْثَةِ الذَّلِيْلِ
 کجا است شمشیرها و بران و نیزه با فطی خرم شده است
 لَمَّا رَاوْهُ صَرِيْعًا وَهُوَ يَبْتَهَلُ
 انگاه که دیدند او را افتاده و براری دعای کردی
 اَيْنَ الْحِمَاةِ الَّتِي تَحْمِيْ بِهَا الدَّوْلَ
 کجا اند حمایت کنندگانی که حمایت کردند ای ایشان
 لَمَّا اَنْتَكَ سِهَامُ الْمَوْتِ تَنْتَضِلُ
 انگاه که آمدتو تیرهای مرگ تیر اندازنده
 عَنْكَ الْمَنْيَةُ اِذْ وَا فِيْ بِهَا الْاَجَلُ
 از تو مرگ را چون برسد بان مدت و زمان
 وَلَا الرَّثِيْ نَفَعَتْ شَيْئًا وَلَا الْحِيْلُ
 و نه افسون سود کردی چیزی و نه حیلها
 بَلْ اَسْلَمُوْكَ لَهَا يَا قُبْحَ مَا فَعَلُوْا
 بلکه فراسپردند ترا بان مسد چه ششت آنچه کردند

مَا بَالَ قَبْرِكَ لَا تَنْتَابُهُ اَحَدًا
 بیت حال کورتو که بنوبت نمی رود پیش او یکی
 مَا بَالَ قَصْرِكَ وَخَشَا لَا اَنْيْسَكَ
 بیت حال کوشک تو نیست مونس او را
 مَا بَالَ ذِكْرِكَ مَنْسِيًّا وَمُطْرَحًا
 بیت حال ذکر تو فراموش کرده و انداخته
 لَا تَنْصِرُنَّ فَمَا دَامَتْ عَلَيَّ مَلِكٌ
 انکار کنی بعیشم مانند پادشاهی
 فَكَيْفَ يَرْجُوَادُ وَا مِ الْعَيْشِ تَنْصِلًا
 چگونه امید دارد زندگانی را پیوسته
 وَجِسْمُهُ لِبَنِيَّاتِ الرَّدَى عَرْضًا
 و تن او مردهاها و مجول هلاکت را نشانه است

وَلَا يَطُوْرُ بِهِ مِنْ بَيْنِهِمْ رَجُلٌ
 و نمی گردد با و از میان ایشان مردی
 لَيْشَاكَ مِنْ كَنْفِيهِ الرَّوْعُ وَالْوَهْلُ
 در سر آید ترا از سر و طرف ترس و هیت و خوف
 وَكَلِمَتُهُمْ بِاِقْتِسَامِ الْمَالِ قَدْ شَغَلُوا
 و کلمه بخش کردن مال مشغول گشته
 اِلَّا اَنَاخَ عَلَيْهِ الْمَوْتُ وَالْوَجَلُ
 مگر که فرو خوابانید برومگ و ترس
 وَرُوْحُهُ حِيَالِ الْمَوْتِ مُتَّصِلٌ
 در روح او بر میان مرگ متصل است
 وَمَلِكُهُ زَائِلٌ عَنْهُ وَمُنْقَلٌ
 و پادشاهی او زایل شونده است

رُوِيَ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَخِي بَيْنَ
 روایت کرده اند که رسول خدا
 اَصْحَابِهِ وَتَرَكَ عَلِيًّا فَقَالَ لَهُ فِي ذَلِكَ فَقَالَ اَنَا اَخْرَجْتُكَ
 یاران او و بگذاشت علی را پس گفتم ترا درین برکت من بگذاشتم ترا
 لِنَفْسِي اَنْتَ اَخِي وَاَنَا اَخُوْكَ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ فَبَكَى
 از برای خود تو بر ابروی من برادر تو در دنیا و آخرت بر گریست

عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ

امرالمؤمنین علی برو باد سلام وگفت

أَقِيكَ بِنَفْسِي أَيُّهَا الْمُصْطَفَى الَّذِي

نکه داشتم ترا بنفس خود ای برگزیده انکس که

وَيَقْدِرُ بِكَ خَوْبَائِي وَمَا قَدَرْتُ

و قدر با باد تران من وجه قدر دارد جان من

وَمَنْ كَانَ لَمْ تُدَكِّنْ طِفْلاً وَيَفِعاً

و انکس که بود مرا از آن وقت که بودم طفل و مرد شده

وَمَنْ جَدُّ جَدِّي وَمَنْ عَمَّةُ عَمِّي

و انکس که جد اجدت و انکس که عم اعمت منست

وَمَنْ حِينَ آخِي بَيْنَ مَنْ كَانَ حَا

و انکس که آن وقت که برافری داد میان کسانی که بودند

لَكَ الْفَضْلُ اتِي مَا حَيْثُ لَشَاكِرًا

مترانیت فضل برستی که من بدت ای زنده ام شکر کننده

هَذَا نَابِ الرَّحْمَنِ مِنْ غَمَّةِ الْجَهْلِ

راه نمود ما را با باد خدا از پوشیدگی نادانی

أَمِنْ أَنْتَجِي مَعَهُ إِلَى الْفَرْعِ وَالْأَصْلِ

ای انکس که نسبت می جویم با او بجهت فرع و اصل

وَأَنْعَشْتِي بِالْعِلْمِ مِنْهُ وَبِالْتَهَلِكِ

و برداشت مرا بفرست دوم از او و بفرست اول

وَمَنْ أَهْلُهُ أُمِّي وَمَنْ بَيْتُهُ أَهْلِي

و انکس که زن او مادر منست و انکس که دختر او زن منست

دَعَايِي وَأَخَانِي وَبَيْنَ مَنْ فَضْلِي

خواند مرا و برادری داد مرا و ظاهر کرد از فضل من

لِإِحْسَانِ مَا أَوْلَيْتَ يَا خَاتِمَ الرَّسُلِ

مربکبوی انرا که ما برادی ای خاتم پیغمبران

رَوَى أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ سَأَلَ إِلَى

روایت کرده که رسول خدا

غَزْوَةَ تَبُوكَ وَاسْتَعْمَلَ عَلَى الْمَدِينَةِ عَلِيًّا فَتَبِعَهُ

بغزاء تبوک و عامل کرد انید مر علی را بر مدینه بس از پس رفت

عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ زَعَمْتَ قُرَيْشَ

ایزالمؤمنین علی برو باد سلام وگفت ای رسول خدا دعوی کرده اند قریش

أَتَيْتُكَ إِنَّمَا خَلَفْتَنِي اسْتِثْقَالًا لِي فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَالَ مَا أَدَّتْ

که تو بکه اشستی مرا برای کران شردن صحبت مرا بس گفت در از گشت بدت آنکه با نیند

الْأُمَمُ أَنْبِيَاءَهَا يَا عَلِيُّ أَمَا تَرْضَى بِأَنَّكَ وَزِيرِي

استان پیغمبر خود را ای علی ای راضی نیستی بانک باشی تو وزیر من

وَوَصِيِّي وَخَلِيفَتِي وَقَاضِي دِينِي وَمُنْجِزُ وَعْدِي

و وصی من و خلیفه من و گزارنده و ام من در وان کننده و عده من

لِحِمِّكَ لِحْسِي وَدَمِكَ دَمِي وَأَنْتَ مَنِّي بِنَزْلِ لَهْرُونَ

گوشت تو گوشت منست و خون تو خون منست و تو از من بجاء مروی

مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي فَقَالَ أَمِيرُ

از موسی علیه السلام که انک نیست پیغمبری بس از من بس گفت امیر

الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَضِيْتُ ثُمَّ أَنْشَأَ

مؤمنان علی برو باد سلام که راضی شدم بس ابتدا کرد

أَلَا بَا عَدَا اللَّهُ أَهْلَ النِّفَاقِ

بدان دور کرد اناد خدا اهل منافقت را

يَقُولُونَ لِي قَدْ قَلَاكَ الرَّسُولُ

گویند مرا بدستی که دشمن داشت ترا پیغمبر

وَأَهْلَ الْأَرَاخِيفِ وَالْبَاطِلِ

و اهل سخنها دروغ را که ناحق می گویند

فَخَلَاكَ فِي الْخَالِفِ الْخَاذِلِ

بس بگذاشت ترا در میان بازمانده گان

وَمَا ذَاكَ إِلَّا لِأَنَّ النَّبِيَّ

و نیت مکر برای آنکه پیغمبر

فَنَزَلَتْ وَسَيَفِي عَلَى عَاتِقِي

بس بر فتم و شمشیر من بر دوش من بود

فَلَمَّا رَأَيْتَنِي هَمًّا قَلْبُهُ

بس آنگاه که بید مرا پدید دل او

أَمِنَ ابْنُ كَلْبَةَ فَنَبَأَتْهُ

ای از که شنیدی سخن بس خبر دادم او را

فَقَالَ أَخِي أَنْتَ مِنْ دُونِهِمْ

بس گفت بر اداری تو مرا جز از ایشان

جَفَاكَ وَمَا كَانَ بِالْفَاعِلِ

جفا کرد ترا و نبود او کننده

إِلَى الرَّاحِمِ الْخَاصِمِ الْفَاضِلِ

بسوی رحمت کننده و حکم کننده و فضل کننده

وَقَالَ مَقَالَ الْأَخِ السَّائِلِ

و گفتم گفتگر برادر سوال کننده

بَارِجَانِ ذِي الْحَسَدِ الدَّاعِلِ

بخجسته بار دروغ خدایان حسودی دغل فساد کار

كَهْرُونَ مُوسَى وَلَمْ يَأْتِلِ

چون برون موسی را و تقصیر نکرد

وله عليه التحية والسلام

تَمَثَّلَ ذُو الْعَقْلِ فِي نَفْسِهِ

مثال بید کرد خداوند عقل در نفس خود

فَإِنْ نَزَلَتْ بَعْتَهُ لَمْ تَرَعْ

بس آنکه فرود آید ناگاه بشنود

رَأَى الْأَمْرَ يُفِضِي إِلَى آخِرِ

دید کار را که برساند باختر

مَصَائِبُهُ قَبْلَ أَنْ تَنْزِلَا

مصیبتها در خود را پیش از آنکه فرود آید

لِمَا كَانَ فِي نَفْسِهِ مَثَلًا

برای آنچه بود که در نفس خود پدید کرد

فَصَيَّرَ آخِرَهُ أَوَّلًا

بس کرد اینده آخر آنرا اول

وَذُو الْجَهْلِ يُأْمِنُ أَيَّامَهُ

و خداوند نادانی که این باشد در روزها خود

فَإِنْ بَدَّ هَتَّهُ صُرُوفَ الزَّمَانِ

بس آنکه تا گاه بس در آورد او را کرد شهادت زمان

وَلَوْ قَدَّمَ الْحَزْمَ فِي نَفْسِهِ

و اگر معتمد دارد مشیاری را در نفس خود

وَيَسِي مَصَارِعَ مَنْ قَدْ خَلَا

و فراموش کند جاه افتادن آنکس که بگذشت

بِبَعْضِ مَسَائِلِهِ أَعْوَلًا

ببعضی مصیبتها او فریاد کند

لَعَلَّهُ الصَّبْرُ عِنْدَ الْبَلَاءِ

سر ایند بیاورد او را صبر نزدیکی بلا

قَالَ الْإِمَامُ أَبُو الْفَتْحِ الْخُرَاعِيُّ الرَّبِيعِيُّ

گفتم ابوالفتح خراسانی رازی

رَحِمَهُ اللَّهُ إِنَّهُ قَالَ عَلِيٌّ يَرِثِي أباةَ الْبَاطِلِ وَخَدِجَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا

رحمت خداوند که او علی گفت مثل که مرثیه گفت بر خود را که راضی باد خدا از او

عَلَى هَا الْكَيْنِ مَا تَرَى لَهَا مِثْلًا

بر دو هلاک شده نه بینی مر آن دورا مانندی

وَسَيِّدَةِ السَّوَانِ أَوَّلِ مَنْ صَلَّى

و بهترین زنان اول کسی که نماز کرد

فَبِتُّ أَفَاسِي مِنْهُمَا الْهَمَّ وَالشُّكْلًا

بس شب بر روز آورده ام و سخن می گفتم از ایشان و غم

أَعْيَنِي جُودَ أَبَا رَكَّ اللَّهُ فِيكُمْ

ای دو چشم من سخاوت کنید برکت کند خدا در شما

عَلَى سَيِّدِ الْبَطْحَاءِ وَابْنِ رُثَيْبِهَا

بر مرثیه زمین نامون که و بس مرثیه او

مُصَابِهَا أَدَجِي لِي الْجَوْ وَالْهُو

مصیبت ایشان تا ریک کرد مرا آسمان و زمین و هوا را

مصیبت زودگی

مُهَذَّبَةٌ قَدْ طَيَّبَ اللَّهُ خِيَمَهَا

باکیه برستی که خوش گردانید خدا خوی و عادت او را
برستی که باری گردید در راه خدا دین محمد را

مُبَارَكَةٌ وَاللَّهُ سَأَوْهَا الْفَضْلَا

نخسته و خدا بر ایند بسوء او را و او را فضل و بزرگی
علی من بغی فی الدین قَدْ عَيَا الْإِلَهَ
بر آنکس کهستم کرد در دین برستی که نیک داشتند عهد را

وله عليه السلام

إِنَّ عَبْدًا طَاعَ رَبًّا جَلِيلًا

برستی که فرمان برد پروردگار بزرگ را

وَصَلَوَةُ الْإِلَهِ تَتَرَى عَلَيْهِ

بس رحمت و درود بیای بر او باد

إِنَّ ضَرْبَ الْعِنَاةِ بِالسَّيْفِ يَرُدُّ

برستی که زدن دشمنان بشمشیر خشنود کند

لَيْسَ مِنْ كَانٍ قَاصِدًا مُسْتَقِيمًا

نیست آنکس که بود قصد کننده راه راست

حَسْبِيَ اللَّهُ عِزَّةً لِمُورِي

بسند است مرا خدا بر آن نگاه داشت مرا کار و بار او

وَقَفَى الدَّاعِيَ النَّبِيَّ الرَّسُولَا

و بس روی کرد او خواننده پیغمبر فرستاده را

فِي دُجَى اللَّيْلِ بَجْرَةٍ وَأَصِيلًا

در تاریکی شب باداد و شبانگاه

سَيِّدًا قَادِرًا وَيَشْفِي غَلِيلًا

متمم توانا را و شفا دهد تشنه را

مِثْلَ مَنْ كَانَ هَادِيًا وَدَلِيلًا

مانند آنکس که بود راه نمابنده و راه بر

وَلِحَسْبِي مُحَمَّدٌ لِي خَلِيلًا

و بر آید بر است محمد مرا برای دوستی

ومن كلامه عليه السلام

أَنَا الصَّقْرُ الَّذِي حَدَّثْتُ عَنْهُ

منم جرجی که حدیث گردیدم ترا از او

وَقَاسَيْتُ الْحُرُوبَ أَنَا ابْنُ سَبِيحٍ

و دشمنی کشیدم در جنگها و حال آنکه من بسره منت نهادم

فَلَمْ تَدْعِ السُّيُوفَ لَنَا عُدُوًّا

بس نیکداشت شمشیرها و ما را دشمنی

عَتَاقُ الطَّيْرِ تَجِدُ لِمَنْ جَدَّالَا

مرغان شکاری و کوسری فرود افشند از او

فَلَمَّا شِلْتُ أَفْتَيْتُ الرِّجَالَا

بس آنکه خواستم نیست کردم مردان را

وَلَمْ تَدْعِ السَّخَاةَ لَدَيْ مَا لَا

و نیکداشت سخاوت نزدیکت مال

وله عليه السلام

صَيْدُ الْمَلُولِ أَرَانِبٌ وَتَعَالِبٌ

شکار بادشاهان فرکو شانند و او با بان

صَيْدُ الْفَوَارِسِ فِي اللَّقَاوَانِي

شکار من سوارانند در کارزار و بپستی گمن

وَإِذَا رَكِبْتُ فَصَيْدِي الْأَبْطَاكُ

و چون سوار شوم شکار من شیعیانند و گردان

عِنْدَ الْوَعَا لَغَضِيفُ قَتَالُ

نزدیک کارزار بر آید شیری باشم کننده و پلک کننده

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَرَدِيحُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

مردی گفت پیغمبر را صلی الله

عَلَيْهِ وَاللَّهُ يَوْمَ بَدْرٍ رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ رَحِمَهُ اللَّهُ

علیه و الله روز بدر روایت کرد این را محمد بسره اسحق رحمة الله

تشیب

الْمَثَرَاتِ أَنْ اللَّهُ أَبْلَى رَسُولَهُ
 ای زمین که خدا نعمت داد پیغمبر خود را
 بِمَا أَنْزَلَ الْكُفَّارَ دَارَ مَدَلَّةٍ
 بآنچه فرود آورد کافران را برای حقارت
 فَأَمْسَى رَسُولُ اللَّهِ قَدْ عَزَّ نَصْرُهُ
 پس شبگاه کرد پیغمبر خدا چه شد یاری او
 فَجَاءَ بِفِرْقَانٍ مِنَ اللَّهِ مُنْزَلٍ
 پس او آورد کتاب از خدا جدا کننده میان حق و باطل
 فَأَمَّنَ أَقْوَامٌ كَرَامٌ وَآيَقُونُوا
 پس ایمان آوردند خداوندان بزرگان و متین شدند
 وَأَنْكَرَ أَقْوَامٌ فَرَاغَتْ قُلُوبُهُمْ
 و آنکار کردند که دلیلی نبینند و لهوا ایشان
 فَأَنَّ كُنْ مِنْهُمْ يَوْمَ بَدْرٍ رَسُولَهُ
 و گفت داد ایشان را روز بدر رسول خود را
 بِأَيْدِيهِمْ بِيضَ خِفَافٍ قَوَاطِعٍ
 بپشتها را ایشان شمشیر و سپید بوسکهها برنده
 فَكُنْ تَرَكُوا مِنْ نَاشِي ذِي حِمْيَةٍ
 پس چنان ترک کردند از مرد بالنده خداوند حمیت را

بِلَاءٍ عَزِيزٍ ذِي اِقْتِدَارٍ وَذِي فَضْلٍ
 نعمت دادن با عزت خداوند توانایی و خداوند فضل
 وَلَا قَوَاهُوا نَا مِنْ أَسَارٍ وَمِنْ قِتْلٍ
 و فرار رسیدند بخوارگی از اسیری و از کشتن
 وَكَانَ أَمِينٌ اللَّهُ أَرْسَلَ بِالْعَدْلِ
 و بود امین خدا که برستاد او را برادوری
 مُبَيِّنَةً آيَاتِهِ لِذَوِي الْعَقْلِ
 بیان کرده آیتها را برای خداوندان عقل
 فَأَمْسَى مُحَمَّدٌ اللَّهُ مُجْتَمِعَ الشَّمْلِ
 بر کشت بشک خدا کرده آمده پیرانندی
 وَزَادَهُمْ ذُو الْعَرْشِ خَبَلًا عَلَى خَبَلٍ
 و زاید کرد ایشان را خداوند عرش تنبای بر تنبای
 وَقَوْمٌ غَضَبًا بِأَفْعَلِهِمْ أَحْسَنَ الْفَعْلِ
 و گروهی خشمناک ترا که کار ایشان تبهترین کار است
 وَقَدْ حَادَتْهُوا بِالْجَلَاءِ وَبِالْصَنْدِلِ
 و بهرستی که زده بودند اندام بروشن کردن و بصیرت زدن
 صَرِيحًا وَمِنْ ذِي نَجْدَةٍ مِنْهُمْ كَهْلٍ
 افتاده و از خداوند شجاعت از ایشان سی و سه ساله

تَبْكِي عُيُونَ النَّاجِيَاتِ عَلَيْهِمْ
 گریسته شد چشمها و نوحه کنندگان برایشان
 نَوَاحٍ تَبْكِي عُتْبَةَ الْغِيِّ وَابْنَةَ
 نوحه کنندگان که می گریشد بقتله کراه و بسراد
 وَذَا الذَّخْلِ تَبْكِي وَابْنَ جَزْعَانَ فِيهِمْ
 و خداوند کینه و بر جزعان در میان ایشان
 نَوَى مِنْهُمْ فِي بَدْرِ عَصَابَةٍ
 میتم شدند از ایشان در جاه پیر گروهی
 دَعَى الْغِيَّ مِنْهُمْ مَنْ دَعَا فَاجَابَهُ
 خداوند گمراهی از ایشان آنکس که خواند بر اجابت کرد او
 فَأَضْحَى الْوَلَدِي دَارِ الْجَحِيمِ نَعْمَلٍ
 پس گشت نزدیک سرا دوزخ بکناره

تَجُودٌ بِأَسْيَالِ الرَّشَاشِ وَبِالْوَيْلِ
 که سخاوت می کردند بفرزندان باران نرم و بزرگ قطره
 وَشَيْئَةً تَنْعَاهُ وَتَنْعَى أَبَا جَهْلٍ
 و شیبیه خبرمک داد او را و خبرمک اباجهل
 سَلْبَةَ حَرَى مُبَيِّنَةَ الشَّكْلِ
 تشنه او شن کرده مصیبت
 ذُو وَأَنْجَاتٍ فِي الْحَرْزِ وَفِي السَّهْلِ
 خداوندان شجاعتها در زمینها درشت و زمین نرم
 وَلِلْغِيِّ أَسْبَابٌ مُقَطَّعَةُ الْوَصْلِ
 و هر گمراهی را سببهاست بریده پیوستگی
 عَنِ الشَّعْبِ وَالْعُدْوَانِ فِي الشَّغْلِ
 از تار و دلی دادی تا در سخن مشغولی

وَلَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَاهِ مُحَمَّدٍ
 برو باد سلام روز خندق روایت کرد این را محمد بن اسحق

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْجَمِيلِ الْمُفْضِلِ
 شکر مر خدا را که بزرگت و فضل کننده

الْمُسْبِغِ الْمَوْلَى الْعَطَاءَ الْمَجْزِلِ
 تمام کننده فضل نعمت دهنده عطاء تمام

تَبْكِي عُيُونَ النَّاجِيَاتِ عَلَيْهِمْ

شُكْرًا عَلَى تَعْكِينِهِ لِرَسُولِهِ

شکری بر کنت دادن او مر رسول خود را

كَمْ نِعْمَةٍ لَا اسْتَطِيعُ بُلُوغَهَا

چند نعمتی که نمی توانم رسیدن بشکر آن

لِلَّهِ اصْبَحَ فَضْلُهُ مُتَظَاهِرًا

مردار اوست فضل او قوی شونده

قَدْ عَايَنَ الْأَحْزَابُ مِنْ تَأْيِيدِهِ

برستی که معاینه دیدند که و بان از تقویت کردن او

مَا فِيهِ مَوْعِظَةٌ لِكُلِّ مُفَكِّرٍ

آنچ دروست پندی مر هر فکر کننده را

بِالتَّصَرُّفِ مِنْهُ عَلَى الْعِتَاةِ الْجَهْلِ

بیاری کردن از او بر سپردی کندگان جاهلان

جَهْدًا وَلَوْ اعْمَلْتُ طَاقَةَ مِقْوَلٍ

بکوشش و اگر چه عمل کنم بطاقت کوشار

مِنْهُ عَلَيَّ سَأَلْتُ أَوْلَمَ اسْأَلِ

از او بر من سوال کنم یا نکندم

جُنْدَ النَّبِيِّ وَذِي الْبَيَانِ الْمُرْسَلِ

لشکر پیغمبر را و خداوند بیان فرستاده

إِنْ كَانَ ذَا عَقْلٍ وَإِنْ لَمْ يَعْقِلْ

اگر باشد خداوند عقل و اگر عقل ندارد

وَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمَ أُحُدٍ

وگفت امیر المؤمنین علی برو باد سلام احد روز

رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ وَأَبُو بَكْرٍ بْنُ مَرْوِيهِ

روایت کرد این را محمد بن اسحق و ابو بکر بن مرویه

رَأَيْتُ الْمُشْرِكِينَ يَفْعَوْنَ عَلَيْنَا

دیدم مشرکان را که ظلم کردند بر ما

وَلَجَّوْا فِي الْغَوَايَةِ وَالضَّلَالِ

و گشتند در گمراهی و ضلالت

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ إِذْ نَعْتَرْنَا

وگنند ما بیشتر چون بیرون رویم

فَإِنْ تَبِعُوا وَتَفَخَّرُوا عَلَيْنَا

بس اگر بپیکنید و فخر کنید بر ما

فَقَدْ أَوْدَى بِعُتْبَةَ يَوْمَ بَدْرٍ

برستی که هلاک کرد عتبه را روز بدر

وَقَدْ فَلَّتْ خَيْلُهُمْ بِبَدْرٍ

برستی که واکشدم سواران ایشان را بیدر

وَقَدْ غَادَرَتْ كِبَشْتَهُمْ جَهَارًا

و برستی که بگداشتم بزرگ ایشان باشکارا

فَتَلَّ بِوَجْهِهِ فَرَعْتُ عَنْهُ

بس بروی درفش او بس برداشتم از او

كَأَنَّ الْمَلْحَ خَالَطَهُ إِذَا مَا

گویند که نمک آمیخته بودند آنرا چونک

غَدَاةَ الرَّوْعِ بِالْإِسْلَامِ الطَّوَالِ

بمداد ترس در جنگ به نیزه بار دراز

بِحَسَنٍ وَهُوَ فِي الْغُرَفِ الْعَوَالِ

نخزده و کشتن او در حال آنکه او بر کفکریا نشست

وَقَدْ أَوْدَى وَجَاهَهُ غَيْرَ إِلَى

برستی که هلاک کرد و کوشش کرد نه تفضیه کننده

وَأَثْبَعْتُ الْهَزِيمَةَ بِالرِّجَالِ

و از بس در آوردم کوبیدن بردان

بِحَمْدِ اللَّهِ طَلْحَةَ فِي الْمَجَالِ

بشک خدا طلحه را در جولان گاه

رَقِيقَ الْحَدِّ حُودِثَ بِالصِّقَالِ

باریک تیزی که ز زوده بودند بصیقلی داده

تَلَطَّى كَالْعَقِيقَةِ فِي الظَّلَالِ

زبان زد چون برق در زیر سیخ

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا صَدَرَ مِنْ صَفِينٍ

چون صفین مراجعت کرد

وَكُتِبَ عَلَيَّ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى مَعْوَةَ

فَإِنَّ الْقَوْلَ يُبْلِغُهُ الرَّسُولُ

برستی که گفتار را برساند فرستاده

لَقَدْ حَاوَلْتُ لَوْ نَفَعُ الْحَوِيلُ

برستی که حیلت کردی اگر سود کند حیلت

هُمْ أَهْلَامُ الدِّينِ لَهُمْ أَصُولُ

که ایشان سرچکانند انانیک ایشان را اصل است

رَسُولُ اللَّهِ إِذْ خُذِلَ الرَّسُولُ

پیغمبر خدا را چون فروگذاشتند پیغمبر را

وَتَابَ الْحَرْبُ لَيْسَ لَهُ قُلُوبُ

و دندان جنگ نبود مرا ترا کنی

وَأَبْرُقُ عَارِضٌ مِنْهَا مَخِيلُ

و بدرخشید مینی ازو میا از برای باران

عَلَيْكَ وَأَنْتَ مُجْدِلٌ قَتِيلُ

بر تو بر تو بر خاک آورده باشی کشته

أَلَا مَنْ ذَا يُبْلِغُ مَا أَقُولُ

بدان کیت انکه برساند آنچه من می گویم

أَلَا أُبْلِغُ مَعْوِيَةَ بْنَ صَخْرٍ

بدان برسان معویه بن صخره

وَنَاطَحْتُ الْأَكَارِمَ مِنْ رَجَالِ

و سرزدی با بزرگان از مردان

هُمْ نَصْرُوا النَّبِيَّ وَهُمْ أَجَابُوا

ایشان یاری کردند پیغمبر را و ایشان اجابت کردند

نَبِيًّا جَالِدًا الْأَصْحَابَ عَشَّةُ

پیغمبری که جلدی کردند با ران او ازو

إِذَا مَا الْحَرْبُ أَهْدَبَ عَارِضًا

جنگت جنگ فرو آورد سرد و کناره او را

فَيُوشِكُ أَنْ يَجُولَ الْخَيْلُ يَوْمًا

بس زود بود که جولان کند اسبان روزی

مِنْ أَشْمَطِ مَوْتُورٍ وَشَمَطَاءِ ثَاكِلٍ

از سفید سر هلاک شده وزن سفید سر مصیبت

فَأَصْحَتُ يُعِيدًا لِيَوْمِ أَحَدَى الْأَدْمِلِ

برگشت دور ترک بدین روز یکی از زمان بیره

إِذَا مَا طَعْنَا الْقَوْمَ غَيْرَ الْمُقَاتِلِ

چونکه نیزه زینم قوم را نه قتل کننده را

وَلَيْسَ إِلَيَّ يَوْمَ الْحِسَابِ بِقَافِلِ

و نیست تا روز شمار باز بس آینده

وَكَايُنُ تَرْكُنَا فِي دِمَشْقٍ وَأَهْلِهَا

و چندانکه ترک کردیم در دمشق و اهل او

وَعَانِيَةَ صَادِ الرِّمَاحِ حَلِيلِهَا

و زمان بی نیاز از آرایش که شکار که دینار با شومران

وَنَحْنُ أَنَا سِ لَا تَصِيدُ رِمَاحَنَا

و ما در میانم که شکار کند نیزه ما

تَبَكِّي عَلَى بَعْلِهَا رَاحَ غَازِيَا

در کوه رفت بر شوهری که بود او را که غزو کننده

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي حَيْثُ أَخَذَ الْيَهُودِي

لَقَدْ كَانَ ذَا جِدِّ وَجِدٍ لِكُفْرِهِ

برستی که بود خداوند سخت گوشش بر او کفر خویش

نَقْلَهُ بِالسَّيْفِ ضَرْبَةً مُحْفَظٍ

بس در کردن انداخت او را شمشیر زدن پنجم آورده

فَذَلِكَ مَأْبُ الْكَافِرِينَ وَمَنْ يَكُنْ

بس اینست جای بازگشتن کافران و هر که باشد

فَقِيدَ الْيَتَامَى فِي الْمَجَامِعِ يُعْتَلُ

بس کشیدند او را مادر مجعما که بعنت کشیدند او را

فَصَارَ إِلَى قَعْرِ الْحَجِيمِ يُكْبَلُ

بس گشت بتو دو رخ که بند کنند او را

مُطِيعًا لِأَمْرِ اللَّهِ فِي الْخُلْدِ يَنْزِلُ

فرمان برنده مرفران خدا در بهشت جاویدی

فاجابهم عوبي

لا تحسبني يا علي غافلا

مبندار مرا ای علی غافل

والمثختر والقنا الذوا بلا

واسبان بلند و نیز بار شرمده یعنی سخت

لا وردت الكوفة القنا بلا

بر اینج و ارد دارم کوفه را لشکر بسیار

في عابنا هنا وعاما قابلا

در سال ما این و سال مد آئیده

فاجابهم المومنين عليهم التحية والسلام

اصحت ذاحق تمني باطلا

کشتی تو خداوند کالیوه بار زوی خواسی باطل را

اصحت انت يا بخر ب جاهلا

کشتی تو ای بخر ب جرب نادان

تسعين الفارحنا ونابلا

نود هزار نیزه دار و نیزه دار

بالحق والحق يزبل الباطلا

بحق و حق زایل کند باطل را

لا وردت شامك الصواهدلا

بر آئیده و ارد آورم شام ترا اسبان با ننگ کننده

لا زمين منكم الكواهدلا

بر اینج میندازم از شما سی و سه ساله را

يزدخرون الحزن والسواهدلا

که با نبوه در آئید بر زمین درشت و نرم

هذا لك العام وذرنى قابلا

اینست مرا امسال و دست بردارم امسال آئیده

وله عليه السلام في قافية الميم

من يحد الدنيا لعيش يسره

هر که ستایش کند دنیا را بر از بسین که شاد کند او را

اذا قبلت كانت على المرء فتنة

چون روی آورد دیشد بر مرد آزمایش

فسوف لعمرى عن قليل يلومها

بس زود بودی من از زمانه که کند او را

وان ادبرت كانت كثيرا مومها

و اگر پشت فرو کند باشد بسیار غصبار او

ومما وجد منسوب اليه بخط عتيق

لا انظلمن اذا ما كنت مقتدرا

نظم کن چون باشی توانا

ينام عينك والمظلوم مستصرا

آنچسبید چشم تو دستم رسیده داد خواننده بود

فالظلم مرتعه يفضي الى الندم

پس نظم جار بر او داد کند برساند بشیانی

يدعو عليك وعين الله لم تنم

دعا کند بر تو و چشم خدا نخسبید

وله عليه السلام

ما الدهر الا يقظة ونوم

نیست روزگار که بیداری و خفتن

يعيش قوم ويموت قوم

بزیند گروهی و میمرد گروهی

وليلة بينهما ويوم

و شبی میان ایشان و روز

والدهر قاص ما عليه لوم

و روزگار حکم کننده است نیست بر و ملامتی

وقال عليه السلام

اِذَا كُنْتَ فِي نِعْمَةٍ فَارْعَهَا

چون باشی در نعمتی نگاه دار آن را

فَاِنَّ الْقُرُونَ وَمَنْ حَوْلَهُمْ

بس کجا اندر دهان کسی که کرد ایشان بودند

وَكُنْ مُوسِرًا شِئْتَ اَوْ مُعْسِرًا

و باش تو آنکه اگر خواهی یا درویش

حَلَاوَةٌ دُنْيَاكَ مَسْمُومَةٌ

شیرینی دنیا تو زهر آلوده است

مَحَامِدُ دُنْيَاكَ مَذْمُومَةٌ

ستودگیها دنیا نکوهیده است

اِذَا تَمَّ امْرًا دَنَا نَقْصُهُ

چون تمام شود کاری نزدیک آید نقصانی او

وَكَمْ قَدَّرِدَتْ فِي عَقْلٍ

و چندا تقدیری بخیزد در غافل

فَاِنَّ الْمَعَاصِيَ تُزِيلُ النِّعَمَ

بدستی که نافرمانیها زایل کند نعمتها را

تَفَانُوا جَمِيعًا وَرَبِّيَ الْحَكَمَ

بیت شدند همه پروردگار من داور بیت

فَمَا تَقْطَعُ الْعَيْشَ اِلَّا بِهِمْ

که نبوی زندگانی را مگر ببنم

فَلَا تَأْكُلُ الشَّهْدَ اِلَّا بِسَمِّ

بس مخوری انگین مگر بزهر

فَلَا تَكْسِبُ الْحَمْدَ اِلَّا بِذَمِّ

بس کسب کنی ستایش مگر بذم

تَوَقَّعْ زَوَالًا اِذَا قَبِلْتَ تَمَّ

چشم دار زایل شدن را چون گویند تمام شد

فَلَمْ يَشْعُرِ النَّاسُ حَتَّى هَجَمَ

بس آگاه نگردد مردمان را تا که بر در آمد

وَلِعَلِّي السَّلَامُ فِي الْوَصِيَّةِ الْمَقْدَمِ

ذِكْرُهَا لِابْنِهِ الْحَسَنِ عَلَيْهِمَا السَّلَام

بَنِيهِ عَنِ مَجَانِسَةِ اللَّيَامِ

بهر میز که از هم جنس زبوان

وَلَا تَكُ وَاثِقًا بِالذَّهْرِ نَوْمًا

و مباش اعتماد کننده بر روزگار روزی

وَلَا تَحْسُدْ عَلَى الْمَعْرُوفِ قَوْمًا

و حسد به بر نیجوی گروهی

وَتَوَقَّ بِاللهِ رَبِّكَ ذِي الْمَعَالِي

و اعتماد کن بحدی که پروردگار تو است خداوند بلند بها

وَكُنْ لِلْعِلْمِ ذَا طَلَبٍ وَحَثِّ

و باش مرعلم را خداوند جستن و طلب کردن

وَبِالْعَوْدَاءِ لَا تَنْطِقْ وَكَلِّمْ

و بسبب سخن مگوی و لیکن

وَإِنْ خَانَ الصَّدِيقُ فَلَا تَخْنَهُ

اگر خیانت کند دوست بر خیانت مکن تو با او

وَلَا تَحْتَجِلْ عَلَى الْاِخْوَانِ ضِعْفًا

و بر مدار بر برادران کینه

وَالْمِثْمُ بِالْكَرَامِ بَنِي الْكَرَامِ

و جمع بزرگان بر بزرگان

فَاِنَّ الذَّهْرَ مُخَلَّ النَّظَامِ

بدستی که روزگار را کشوده بهم آمده است

وَكُنْ مِنْهُمْ تَنْلُ دَارَ السَّلَامِ

و باز از ایشان که یابی سراد سلامت نمی نهشت

وَذِي الْاَلَاءِ وَالنِّعَمِ الْجِسَامِ

خداوند نعمتها و نعمتها بزرگ

وَنَاقِشٍ فِي الْحَلَالِ وَفِي الْحَرَامِ

و حساب باریت کن در حلال و حرام

بِمَا يُرِضِي الْاَلَةَ مِنَ الْكَلَامِ

بآنچه راضی کند خدا را من الکلام یعنی سخن

وَدُمَّ بِالْحِفْظِ مِنْكَ وَبِالذِّمَامِ

و در اوست کن نگاه داشت از و بهر نگاه داشتن

وَعُدَّ بِالصَّفْحِ تَبْحٌ مِنَ الْاِثَامِ

و باز که در بجزم تو آنکه داشتن تا بجات یابی از جرمی

کنه

وقال عليه السلام ان العقل لا قاصه من العبودية

لا ادراك الربوبية وانشا عليه السلام

كيفية المرء ليس المرء يدركها

چگونه کسی مرد نیست مرد که دریابد آنرا

هو الذي انشاء الاشياء مبتدعا

اوست آنکس که ابتدا کرد چیزی نو آورده

فكيف كيفية الجبار بالقدم

بسی چگونه در باید خدا را همیشه

فكيف يدركه مستحدث النسم

بسی چگونه دریابد او را نو بدید که در صورت و جان

وله عليه السلام

لا تودع السر الا عند ذي كرم

بود بریت مده را از مکر نزدیک خداوند بزرگی

والسر عندى في بيتي كوعلى

در از نزدیک من در خانه است مرا در بندی باشد کلید

والسر عند كرام الناس مكنوم

مراز نزدیک بزرگان مردمان پوشیده باشد

قد ضاع مفتاحه والباب مختوم

که گم شده باشد کلید او و در مهر کرده باشد

وقال عليه السلام

اخوك الذي انجهضت ملة

برادر تو آنکس است که اگر فرو آید بتو حادثه

من الدهر لم يبرح لها الدهر واجما

همیشه بر آن حادثه در روزگار اندر و یکن باشد

وليس اخوك بالذي ارتشعبت

و نیست برادر آنک که متفرق شود

عليك امور ظل ليجاك لا يما

بر تو کارها روزگار که ماست کنده لعنت کنه ترا

وقال عليه السلام

كم من اديب فطن عالم

چند از با ادب باریک بین دانا

ومن جهول مكثر ماله

و چند از نادانی که بسیار باشد مال او

مستكمل العقل مقل عديم

تام عقل اندک مال نداشت

ذلك تقدير العزيز العليم

اینست تقدیر خدا را رحمت دانا

وقال عليه السلام يعزى انسانا

اتصبر للبلوى بلاء وحسبة

ای صبر میکنی بلا را بلائی و مره بسویدنی

خلقنا رجالا للجلد والاسى

آفریده اند ما را بر طیدی نمودن و صبر کردن

فتوجروا ثم تسلو سلوا البهايم

بسی مرد دهنند تو را با یک میکنی چون با یک کردن چهار پاییان

وتلك الغواني للبيكار والماتم

و آن زنانی ملی نیاز از آرایش برای کوبه و ماتم

وله عليه السلام وقيل انهم اصابوا العزري

واذا اطلبت الى كريم حاجة

و چون طلب کنی بکریمی حاجتی

فلقاؤه يكفيك والتسليم

بسی دیدنی بسندیده است ترا و سلام کردن

فَذَلِكُمْ اسْمُ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ
بِسِ اسْمِ ابْنِ مَسْبُوتٍ نَامِ خَدَا بَرَكْتِ بَرَكِي اَو

الرِّكْلُ اسْتَانٍ فَصِيحٌ وَاعْجَمٌ
نَابِهْ آدِي اَزْ عَرَبِ وَ عَجْمِ

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا أَبَا طَالِبٍ

أَبَا طَالِبٍ عِصْمَةُ الْمُسْتَجِيرِ
اِي اَبَا طَالِبِ نَكِدِ اِدَشْتِ زَنْبِيَارِ خَوَامِنْدِه

وَوَعِيَتْ الْمَحُولُ وَنُورِ الظُّلَمِ
وَبَارَانِ قَطْمَا رُوشَنبَايِ تَارِكِيهَا

لَقَدْ هَدَيْتَهُ فَقَدْ أَهْلَ الْحِفَاظِ
بِرِسْتِي كِه مِرَانِ كَرْدِمِ يَانْفِقِ تَرِ اَهْلِ نَامِ وَفَلْتَقِي

وَقَدْ كُنْتَ لِلْمُصْطَفَى خَيْرِ عَمٍ
وَبِرِسْتِي كِه بُوْدِي بِمَنْبَرِ كَرِيْدِه بِهَرْتَرِي نَعْمِ

أَمَا وَاللَّهِ إِنْ الظُّلْمَ شَوْمٌ
مِرَانِ مَحْدَايِ كِه ظَلَمِ كَرْدَمِ شَوْمِ اسْتِ

وَلَا زَالَ الْمُسِيءُ هُوَ الظُّلْمُ
وَمِيشِه بِرِ كَرْدِ اَرِ اِدَسْتِ ظَلَمِ كُنْدِه

إِلَى الدِّيَانِ يَوْمَ الدِّينِ تَقْضَى
بَا خَدَا رُوزِ جَزَا رُوزِي

وَعِنْدَ اللَّهِ تَجْتَمِعُ الْخُصُومُ
وَنَزْدِيكِ خَدَا جَمْعِ شَوْنِدِه خَصْمَانِ

سَتَعَلَّمَ فِي الْحِسَابِ إِذَا التَّقِيْنَا
زُودِ بُوْدِ كِه بِدَايِي دَرِ رُوزِ شَمَارِ جُودِ بِهَمِ رَسِيمِ

سَتَنْقَطِعُ اللَّذَاذَةُ عَنْ أَنَايِسِ
زُودِ بِرَبِيْدِه شُوْدِ مَرِهْ يَانْفِقِ اَزْ مَرْدَمَانِي

لِأَمْرِ مَا تَصَرَّفْتَ اللَّيَالِي
بِرَايِ كَارِي كَرْدِنْدِه شَبَهَا

سَلِ الْأَيَّامَ عَنْ أُمِّ تَقْضَى
بِجِسِ رُوزِ كَارِ رَا اَزْ كَرْمَانِي كِه بَكْدِ شَشِدِ

تَرُومُ الْخُلْدِ فِي دَارِ الْمَنَايَا
مِي خَوَامِي جَاوِ بِيْدِرَا دَرِ سَرَاةِ مَرَكَا

لَهَوْتِ عَنِ الْفَنَاءِ وَأَنْتَ تَقْضَى
فَاعَلِي شَدِي اَزْ فَاغِي شَدِ وَ تُوْفَانِي شُوِي

تَمُوتُ غَدًا وَأَنْتَ قَرِيبُ عَيْنِ
مِري فَرْدَا دَرِ تُو شَادِ جِشْمِ بَا شِي

غَدًا عِنْدَ الْمَلِيكِ مِنَ الظُّلْمِ
فَرْدَا دَرِ نَزْدِيكِ بَاوْشَاهِ كِه كَيْسْتِ شَمَارِ

مِنَ الدُّنْيَا وَتَنْقَطِعُ الْهَمُومُ
اَزْ دُنْيَا بِرَبِيْدِه شُوْدِ قَصْدِ بَا

لِأَمْرِ مَا تَحَرَّكَتِ الْجُومُ
بِرَايِ كَارِي حَرَكْتِ كَرْدِنْدِه سَتَارِ كَانِ

سَتُخْبِرُكَ الْمَعَالِمُ وَالرُّسُومُ
زُودِ بُوْدِ كِه خَبِرِ دِه نَشَانِي وَ نَشَانِي سَرَا

تَنْبِيَهُ لِلنَّبِيِّ يَا نَوْمُ
بِيْدَارِ شُو مَرْمُوكِ رَا اِي خَفْتِ

فَمَا شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا تَدُومُ
بِسِ نَسِيْتِ جِزِي اَزْ دُنْيَا كِه مِيشِه بِشَدِ

مِنَ الْعَضَلَاتِ فِي لِحْجِ تَعِصُومُ
اَزْ مَشْكَلَاتِ دَرِ جِهَانِ مَرِيَا شَنْ كُنِي

ذَكَرَ الْأَمَامُ عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ الْوَاحِدِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ
كِه كُنْتِ

اجْتَمَعْنَا عِدَّةً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
كَرْدِ اَمِيمِ جَنْدِ كَسِ اَزِ يَارَانِ رَسُولِ خَدَا صَلَّى اَسَ عَلَيْهِ وَآلِهِ

اسماء بنت ابی طالب
بِسِ اسْمِ ابْنِ مَسْبُوتٍ نَامِ خَدَا بَرَكْتِ بَرَكِي اَو

مِنْهُمْ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ وَطَلْحَةُ وَزُبَيْرٌ
 وَالْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ وَعُمَارُ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَ
 أَبُو ذَرٍّ وَالْمِقْدَادُ وَسُلَيْمٌ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ فَجَلَسُوا
 فَأَخَذُوا فِي مَنَاقِبِهِمْ فَدَخَلَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ
 السَّلَامُ فَسَأَلَهُمْ فِيهِمْ أَنْتُمْ قَالُوا نَتَنَاجَرُ مَنَاقِبَنَا مِمَّا سَمِعْنَا
 مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُمْ عَلِيُّ عَلَيْهِ
 السَّلَامُ اإِسْمَعُوا مِنِّي وَأَنْشَأَ يَقُولُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

لَقَدْ عَلِمَ الْأَنْبَاءُ بِأَنْ سَمِعِي وَأَنَا لِلنَّبِيِّ أَخٌ وَصِهْرٌ	مِنَ الْأِسْلَامِ يُفْضَلُ كُلُّ سَمِيٍّ عَلَيْهِ اللَّهُ صَلَّى وَأَبْنُ عَمِّ
--	--

وَأَنَا قَائِدٌ لِلتَّاسِ طَرًّا
 وَقَاتِلٌ كُلِّ صَنَدِيدٍ رَيْسٍ
 وَفِي الْقُرْآنِ الزَّمَهُمُ وَكَلَانِي
 كَمَا هَرُونَ مِنْ مُوسَى أَخُو
 كَذَا أَقَامَنِي لَهُمْ إِمَامًا
 فَمَنْ مَنَعَكُمْ يُعَادِلُنِي بِسَهْمِي
 فَوَيْلٌ لَكُمْ وَوَيْلٌ لَكُمْ وَوَيْلٌ
 وَوَيْلٌ لِلَّذِي لِيَشْقَى سَفَاهَا

إِلَى الْأِسْلَامِ مِنْ عَرَبٍ وَعَجَمٍ
 وَجَبَّارٍ مِنَ الْكُفَّارِ ضَخَمٍ
 وَأَوْجِبَ طَاعَتِي فَرَضًا بِرَغَمٍ
 كَذَا أَنَا أَخُو وَذَلِكَ أَعْمِي
 وَأَخْبَرَهُمْ بِبِعْدِي بِرَحْمَةٍ
 وَأَسْلَامِي وَسَابِقَتِي وَدَحِي
 لَنْ يَلْقَى إِلَّا لَهَ عَذَابًا يُظَلِمِي
 يُرِيدُ عَذَابِي مِنْ غَيْرِ جُرْمِي

وَقَدْ اسْتَمَرَّتِ الرَّوَايَةُ وَشَلَكْتُ بَيْنَ الْخَاصِرِ

برستی که کشنده ام مرآد میان را همه
 و کشنده ام بر مهتری حاکم و شجاع
 و در قرآن لازم کرد دوستی من

ما مسلمانان از عرب و عجم
 و کردن کشتی از کافران فریب
 و واجب کرد ایند فرمان برداری من واجب کرد ایندی

جنانک هر آن از موسی برادر اوست
 همچین بیار داشت مرا برای ایشان
 پس کیست از ایشان که مرا برابری کند بنصیب من

همچین من برادر اویم و اینست نام من
 و خبر داد ایشان بان بقدر خشم
 و مسلمانان من و پیشی من و خویشی من

پس وای پس وای پس وای
 و وای مرا آنکس را که بر منست شود بی خودی

مرا آنکس را که فرسود بخدا فرداد بظلم من
 خواهد دشمنی من از غیر گناه من

و برستی که باینده کشت روایت
 و عام کشت میان خاص

و عام کشت میان خاص

وَالْعَامِ أَنْ مَعْوِيَةَ كَتَبَ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 و عام که معویہ بنوشت امیر المؤمنین علی علیه السلام
 يَا اَبَا الْحَسَنِ اِنَّ لِي فِضًا بِلِ كَثِيرَةً وَكَانَ اَبِي سَيِّدًا
 ای ابراهن بدستی که مرا فضلهای بسیار است و بود پدر من مہتر
 فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَصَهْرُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى وَصِرْتُ مَلَكَ فِي
 در جاهلیت وزن پدر رسول خدا صلعم و گشتم پادشاه در
 السَّلَامِ وَ اَنَا كَاتِبُ الْوَحْيِ وَ خَالَ الْمُؤْمِنِينَ وَ كَتَبَ
 مسلمان و منم نویسنده وحی و برادر مادر مؤمنان بس بنوشت
 إِلَيْهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ الْحَيَّةُ وَالسَّلَامُ
 ابو امیر مؤمنان علی پروباد تحیہ و سلام

مُحَمَّدُ النَّبِيُّ أَخِي وَصَهْرِي
 محمد که بنیبست برادر منست وزن پدر من
 وَ جَعْفَرُ الَّذِي يُضْعِي وَيُنْبِي
 و جعفر انکس که جاشنگاه کند و شبانگاه
 وَ بِنْتُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ وَ عَمْرِي
 و دختر محمد از ام منست و عروس من
 وَ سِبْطًا أَحَدًا وَ لَدَايَ مِنْهَا
 و دو دختر زاده احمد دو فرزند منست از او
 وَ حَمْرَةُ سَيِّدِ الشُّهَدَاءِ عَمِّي
 و حمزه که مہتر شهیدانت عم منست
 يَطِيرُ مَعَ الْمَلِكَةِ ابْنِ أُمِّ
 که می پرد و افرشتگان بس را منست یعنی برادر
 مَشْرُوطَ لِحْمِهَا بَدَمِي وَ لِحْمِي
 آمیخته گوشت او بخون من و گوشت من
 فَأَيُّكُمْ لَهُ سَهْمٌ كَسَهْمِي
 بس کدام از شما را نصیب است چون نصیب من

بینی از فاطمه

سَبَقْتُكُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ طَرًّا
 پیش گرفتم تا اسلام عمه را
 فَأَوْجِبُ لِي وَ لَأَيْتَهُ عَلَيْكُمْ
 بس واجب کرد ایندم اولانیت خود بر شما
 اَنَا الْبَطْلُ الَّذِي لَمْ تُتَكْرَمُوا
 منم شجاع انکس انکار نتوانید کرد او را
 غَلَامًا مَا بَلَغْتُ أَوْ اَنْ حُلِي
 در وقتی که بگوزدی رسیدم بهنگام احکام
 رَسُولُ اللَّهِ يَوْمَ عَدِيرِ خَيْمِ
 رسول خدا روز غدیر خیم نام منست
 لِيَوْمِ كَرِيهَةٍ وَ لِيَوْمِ سَلَمِ
 برای روز حرب و روز صلح

ذَكَرَ اَخْبَطُ خَوَارِزْمٍ فِي الْمُنَاقَبِ اَبِي الْحَسَنِ الْمُسْلِمِ

باید کرد اخطبل خوارزم در فضایل بنده رسانیدن خود از مسلم
 بن عبد الملك عن أبيه عن عبد خير قال اجتمع عند
 به عبد الملك از بر خود از عبد خیر گفت گرد آمدند نزدیک
 عُمَرُ جَمَاعَةٌ مِنْ قُرَيْشٍ فِيهِمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَتَذَاكَرُوا
 عمر جماعتی از قریش که در میان ایشان علی بن ابی طالب بود بس یاد کردند
 الشَّرَفَ وَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَاكِتٌ فَقَالَ عُمَرُ مَا لَكَ
 بزرگی را د امر المؤمنین علی صلعم خاموش بود بس گفت عمر چیست حال تو
 يَا اَبَا الْحَسَنِ سَاكِتًا فَقَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 ای ابراهن خاموش بس گفت امیر المؤمنین علی علیه السلام

اللَّهُ أَكْرَمَنَا بِنَصِّ نَبِيِّهِ
 خدا بزرگ داشت که ما را بنص پیغمبر خود
 وَبِنَا عَزَّزَنَّا بِتَبِيئِهِ وَكِتَابِهِ
 و با عزیز کرد پیغمبر خود را و کتاب خود را
 فِي كُلِّ مَغْرَكَةٍ يُطِيرُ سَيُوفَنَا
 در هر حرب گاهی پیراند شمشیرهای ما را
 وَيُرِيدُنَا جَبْرِيلُ فِي آيَاتِنَا
 و نیرت کند ما را جبرئیل در قافله های ما
 فَكُونَ أَقْدَامُ سَخِلْ جَلَهُ
 پس باشیم ما اولین طالع دارنده طالع او را
 نَخْنُ الْخِيَارُ مِنَ الْبَرِّيَّةِ كُلِّهَا
 ما بجز برگزیدهگان از آفریدگان همه ایشان
 الْخَائِضُونَ غَمْرَاتٍ كُلِّ كَرِيهَةٍ
 مشوع کننده سختیها در حزی را
 وَالْمَبْرُؤُونَ قُوَى الْأُمُورِ بَعْرِفَةٍ
 و علم کنندهگان قوتها کارها بچیزی
 إِنَّا لَنَنْعَمُ مَنْ أَرَدْنَا نَنْعَهُ
 ما منع کنیم کسی را که خواهیم منع او

وَبِنَا أَقَامَ دَعَاؤَنَا لِاسْلَامِ
 و ما بر باری که دستونما و اسلام را
 وَأَعَزَّنَا بِالنَّصْرِ وَالْأَقْدَامِ
 و عزیز کرد ما را باری کردن پیش گرفتن
 فِيهَا الْجَاهِجِمُ عَنْ فِرَاحِ الْهَامِ
 در و کاسهای سر را از جوژه سر چکان
 بِفَرَايِضِ الْأَسْلَامِ وَالْأَحْكَامِ
 بواجبهای مسلمانی و حکمها
 وَمُحَرِّمِ فِي اللَّهِ كُلِّ حَرَامٍ
 و حرام دارنده در راه خدا سر حرامی را
 وَنِظَامِهَا وَزِمَامِ كُلِّ زِمَامٍ
 و نظام آن و مهار همه مهار
 وَالضَّائِنُونَ حَوَادِثِ الْآيَاتِ
 و ضامن شوندهگان حادثهها روز ما را
 وَالتَّاقِضُونَ مَرَاتِرَ الْأَسْرَامِ
 و شکنندهگان استوارها محکم گردانیدن را
 وَنَجُودُ بِالْمَعْرُوفِ وَالْمَعْتَامِ
 و سخاوت کنیم بنیکویی و برگزیده چیزها

و تَرَدُّ عَادِيَةِ الْحَمِيسِ سَيُوفَنَا
 و باز دارد سختی لشکر را که پنج رکن دارد شمشیرها

و نُفَيْمِ رَأْسِ الْأَصِيدِ الْقَمَقَامِ
 و بیچار داریم سر همه بزرگ را

و قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِصِفَتَيْ بَرِّ تَجْرُلِ الْمَبَارِزَةِ
 و جز می گفت برای مبارزت

ضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ وَسَطَ الْهَامِ
 بزدم او را بشمشیر میان سر چکان
 فَبَتَّكَتْ مِنْ جِسْمِهِ عِظَامُهُ
 پس بشکست از تن او استخوانها
 أَنَا عَلِيُّ صَاحِبُ الصَّمْصَامِ
 منم علی خداوند شمشیر بران
 أَخُو بَنِي اللَّهِ ذِي الْعَلَامِ
 برادر پیغمبر خدا خداوند نشان
 أَنْتَ أَخِي وَمَعْدِنُ الْكِرَامِ
 تویی برادر من و جاء بزرگ

بِشَفْرَةٍ صَارِمَةٍ هَذَا مَه
 بتیزنمای شمشیر بران جدا کننده
 وَبَيِّنَتْ مِنْ أَنْفِهِ إِزْغَامَهُ
 و ظاهر شد از بینی او نخاک و ادوسانیدن
 وَصَاحِبِ الْحَوْضِ لَدَى الْقِيَامِ
 و خداوند حوض کوش نزدیک قیامت
 قَدْ قَالَ إِذْ عَمَّتَنِي الْعِمَامَةُ
 بدستی که گفت چون بر سر نهاد عمامه
 وَمَنْ لَوْ مِنْ بَعْدِي الْإِمَامَةُ
 و آنکس که مرا راست از پس او است

و قَالَ الْمَفِيدُ رَحِمَهُ اللَّهُ وَهَذَا النَّظْمُ الْمُنْفِقُ عَلَى
 و گفت شیخ سفید رحمة الله و این نظم که اتفاق کرده بر
 نَقْلَهُ دَلِيلٌ عَلَى أَنَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ قَدْ ذَكَرَ النَّصْرَ وَاحْتَجَّ
 نقل او دلیلت بر آنکه او او بدستی که نص را و حجت آورد

بِرِوَالِ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي تَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمَ صِفِّينَ

باب و کنت امیر المؤمنین

روز صغین

وَمَا رَأَيْتُ الْخَيْلَ تَفْرَعُ بِالْقَنَا

وانکه که دیدم سپاه را که می کوفشد بر نیزهها

وَأَقْبَلَ رَهْجٌ فِي السَّمَاءِ كَأَنَّهُ

در روی آورد کردی در آسمان گویی آن

وَنَادَى بَيْنَ هِنْدٍ بِالْكَلابِ وَبِحَصْبِ

و نداد که در بین هند بقیل کلاب و بحصب

نَيْمَتِ هَمْدَانَ الَّذِينَ هُمْ هُمْ

نقد که دم من قیل همه اندر آنکه ایشان ایشان

وَنَادَيْتُ فِيهِمْ دَعْوَةً فَاجَا

و نداد که دم در میان خواندنی اجابت کردند ایشان را

وَمِنْ كُلِّ حَيْثُ اتَّيْتَنِي عِصَابَةٌ

و از هر قیل بدستی که آمد با کردی

فَوَارِسُ هَمْدَانَ لَيْسُوا بِعِزْلَةٍ

سوارانی از همدان که نیستند دور دارند

يَقُولُ هُمْ حَامِي الْحَقِيقَةِ مِنْهُمْ

گند و منزه باشد ایشان را حاکمیت کنند

فَوَارِسُهَا حُمُرُ الْعُيُونِ دَوَامٌ

سواران او سرخ جشان بودند چون آینه از آن

غَمَامَةٌ دَجْنٍ أَوْ عَرَاضُ قَتَامٍ

میغ تاریکی است یا پنهان کرد سیاه

وَكِنْدٌ مَعَ لَحْمٍ وَحَيِّ جُنَامٍ

و قیل کننده و قیل لحم و قیل جنام

إِذَا نَابَ أَمْرٌ جُنْتِي وَسِهَامِي

چون باز جهد کاری سپردند و تیرهای منند

فَوَارِسُ مِنْ هَمْدَانَ غَيْرِ لِيَامٍ

سوارانی از قیل همدان نه زبوتان

أُولُو أُنْجِدَاتٍ فِي اللَّقَاءِ كِرَامٍ

خداوندان شجاعها در کارزار بزرگان

غَدَاةَ الْوَعَامِ مِثْلِكَ وَسَنَامٍ

باید ادرب از سلاح دار و بزرگ قوم

سَعِيدُ بْنُ قَيْسٍ وَالْكَرِيمُ حِجَامِي

سعید بن قیس و مرد باکرم حاکمیت کننده

فَخَاضُوا الظَّاهِرَ وَأَضَلُّوا الْبِشْرَ إِهْمًا

بس شروع کردند زبانه آنرا و در رفتند بر شکست آن با

جَزَى اللَّهُ هَمْدَانَ الْجَنَانَ فَأَتَهُمْ

جزا داد خدا قیل همدانرا بهشت که ایشان

لَهْمَدَانَ أَخْلَاقُ كِرَامٍ تُزِينُهَا

فرموده اند اخویاست بزرگما بیارید ایشانرا

مَتَى تَأْتَهُمْ فِي دَارِهِمْ تَسْتَضِيئُهُمْ

هر گاه کسی که آید ایشان در سرای ایشان طلبد کوی ایشان

أَلَا إِنَّ هَمْدَانَ الْكِرَامِ أَعْرَافَةٌ

بدانک همدان بزرگان عزیزانند

وَقَوْمٌ يُحِبُّونَ الْإِمَامَ وَهَدْيُهُ

و قومی اند که دوست دارند امام را و راه راست او را

إِذَا كُنْتُ بَوَّابًا إِلَى بَابِ جَنَّةِ

چون باشم دربان بدر بهشت

وَكَا نَوَالِدِي الْهَيْجَا كَأَسَدٍ ضَرَامٍ

و بودند نزدیک کارزار همچو شیران غضب ناک

سِهَامٌ إِلَّا عَادِي عِنْدَ كُلِّ حِمَامٍ

تیرها و دشمنانند نزدیک هر کارزاری که بر پست

وَبَابِ إِذَا لَقُوا وَحُسْنُ كَلَامٍ

و کارزاری چون فرارند و خوبی سخن

تَبَّتْ نَاعِمًا فِي غَبِطَةٍ وَطَعَامٍ

شب بر روز آری به شتم در خوش عیش و طعام

كَأَعْرَافٍ رُكْنَ الْبَيْتِ عِنْدَ مَقَامٍ

چنانکه عزیزانست رکن خانه کعبه نزدیک مقام ابریم

سِرَاعٌ إِلَى الْهَيْجَا بِكُلِّ حِمَامٍ

شتابان سوی کارزار بهر شمشیر بران

أَقُولُ لَهُمْ دَانَ ادْخُلُوا بِسَلَامٍ

گویم قیل همدانرا که در روید سلامت

وَلِعَلِّي السَّلَامُ

لَا تَمْرَحَنَّ الرَّجَالَ إِنْ مَرَّ حُوا

مزاج کن با مردمان که مزاج کنند

لَمَّا رَأَى قَوْمًا تَمَّا زَحُوا سَلَامًا

ندیدم گروهی که مزاج کردند که سلامت یافتند

فَأَجْرُ جُرْحِ اللِّسَانِ تَعْلَمُهُ قُرْبُ قَوْلِ يَسِيلُ مِنْهُ دَمٌ

بس جراحت جراحت زبانت میدانی انرا بس جند کتاری که سیل برود از خون

وله عليه السلام

فِي رِوَايَةٍ قَدْ رَفَعَهَا إِلَى الْحُصَيْنِ بْنِ مُنْذِرِ بْنِ وَعَلَةَ

در روایتی که برداشت انرا بحصین بس منذر وعلة

الرَّقَاشِي رَوَاهُ الْمُبَرِّدُ وَرَوَاهُ الْأَخْطَبُ فِي الْمُنَاقِبِ

الرقاشی روایت میرد و روایت کرد اخطب خراززم در کتاب فضایل که این

لِلْحُصَيْنِ بْنِ مُنْذِرٍ صَاحِبِ الرَّايَةِ بِصِفَتَيْنِ

بس حصین بس منذر که صداوند علم بود بصفتین

لَنَا الرَّايَةُ الْبَيْضَاءُ تَخْفُوظُ ظِلِّهَا

ما راست علم سینه که در شد سایه او

فَيُورِدُهَا فِي الصَّفِّ حَتَّى يَدِيرَهَا

بس وارد آورد آنرا در صف تا که کرد بر گرداند

تَرَاهُ إِذَا مَا كَانَ يَوْمَ حَفِيظَةَ

دین او را چون باشد روز نام و نکت

وَإِجْمَلُ صَبْرًا حِينَ يُدْعَى إِلَى الْوَفَا

و خرب گرداند صبر آن هنگام که خوانند او با کار

إِذَا قِيلَ قَدِمَتْهَا حُصَيْنٌ تَقَدَّمَا

چون گویند که فرایش در حصین فرایش بود

سِهَامِ الْمَنَايَا تَقَطُرُ الْمَوْتِ وَالْوَمَا

تیرها و مکه چکانه مرگ و خون را

أَبَى فِيهِ الْأَعْرَظَةَ وَتَكَرَّمَا

منع کند مکه چرکی و بزرگی کردن

إِذَا كَانَ أَصْوَابُ الرِّجَالِ تَعْنَمَا

چون باشد آواز پاه مردان پوشیده

أَذَقْنَا بِنَ هِنْدٍ طَعْنًا وَضُرَابَنَا

بجشاندیم بسر مندر را بسرنیزه ما و زدن ما

رَبِيعَةَ أَعْنَى إِتْهُمْ أَهْلُ نَجْدَةَ

قینده ربه را می خوانم که ایشانند خداوند شجاعت

بِأَسْيَا فِنَا حَتَّى تَوَلَّى وَأَحْجَمَا

بمشیه ما ما تا که پشت فرو کرد و باز بس استند

وَبِأَسِّ إِذَا لَأَقُوا خَمِيْسًا عَمْرَمَا

و کارزار چون فرارسته لشکری که پنج رکن دارد

وله عليه التحيد والسلام

لَبِيكَ عَلَى الْأِسْلَامِ إِنْ كَانَ يَأْكِيَا

بگریه بر اسلام کسی که باشد گریه کننده

لَقَدْ ذَهَبَ الْأِسْلَامُ الْأَبْقِيَةَ

بدرستی که بر رفت اسلام مگر باز مانده

فَقَدْ تَرَكْتُ أَذْكَانَهُ وَمَعَالِمَهُ

که بدرستی که بگذر آسشده رکنها و او را و نشانها و او را

قَلِيلًا مِنَ النَّاسِ الَّذِي هُوَ لِأَرْفَعَهُ

اندک از مردمان آنکه او ملازم آنست

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ رَجِعَ مِنْ أُحُدٍ

گفت علیه السلام آن وقت که بازگشت از احد

وَكَانَ قَدْ ضَرَبَ بِسَيْفِهِ حَتَّى كَسَّرَهُ أَقْبِلًا

بود که زده بود بمشیه خود تا که بشکست بس روی آورد

بِعِ عَلَى فَاطِمَةَ وَأَعْطَاهَا آيَاهُ رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ

بان مشیه فاطمه را و داد با او آنرا روایت کرد این عمه بس اسحق

وعلها الصلوة والسلام

أَفَاطِمُ كَالسَّيْفِ غَيْرِ دِيمِ
 ای فاطمه بتان شمشیر را نه نکو سپید
 أَفَاطِمُ قَدْ أُبْلِيَتْ فِي نَصْرِ أَحْمَدِ
 ای فاطمه برستی که پیار نمودن ما در باری احمد
 أُرِيدُ ثَوَابَ اللَّهِ لَا شَيْءَ غَيْرَهُ
 می خواهم ثواب خدا را نه چیزی جز آن
 هَمَمْتُ ابْنَ عَبْدِ الدَّارِ حَتَّى ضَرَبْتُهُ
 قصد کردم بر عبد الدار تا که بر زدم او را
 وَكُنْتُ أَمْرًا يُسْمَوُ الْحَرْبُ شَمْرَتْ
 و بودم وستم که بر بابا آید چون جنگ دامن در میان
 وَسَيْفِي بَكْفِي كَالشَّهَابِ أَهْرَهُ
 و شمشیر من بچو منست چون باران آتش می جنبانم او را
 فَمَا زِلْتُ حَتَّى فَضَّ رَنِّي جُوعُهُمْ
 بر همیشه چنین کردم تا که برانگند که در پروردگار من
 فَعَاذَرْتُهُ بِالْفَتَاعِ فَأَرْفَضَ جَمْعَهُ
 پس بگذاشتم او را بر زمین می نبات برانگند شده جمعیت او

فَلَسْتُ بِرِعْدٍ وَلَا بِلَيْمِ
 بنیستم تشنه و نه زبون
 وَمَرْضَاتِ رَبِّ بِالْعِبَادِ رَحِيمِ
 و خشنودی خدا که به بندگان رحیمت
 وَرِضْوَانَهُ فِي جَنَّةٍ وَنَعِيمِ
 و خشنودی او را در بهشت و نعمت
 بَدِي رَوْحِي يَفِرُّ الْعِظَامَ صَمِيمِ
 بشمشیری خداوند تیزی که بر دستخوانها را خالص
 وَقَامَتْ عَلَيَّ سَائِرُ كُلِّ مَلِيمِ
 و باشد بر ساق بهره که سزاوار ماست باشد
 أَجْزَبِي مِنْ عَاتِقِ وَصَمِيمِ
 بترم با و دوش و خلاصه
 وَأَشْفَيْتُ مِنْهُمْ صَدْرَ كُلِّ حَكِيمِ
 و شفا دادم از ایشان سینه هر مردی با حکمت را
 عِبَادِي مِنْ ذِي قَانِطٍ وَكَلِيمِ
 متفرق از خداوند نومید و جرات رسیده

و علی السلام

إِذَا م

أَنَا الْبَطْلُ الَّذِي لَمْ تُنْكِرُوهُ
 ستم شجاعی که انکار نشواید کرد او را

لِيَوْمِ كَرِبَةَ وَلِيَوْمِ سِلْمِ
 برادر روز حرب و برادر روز صلح

وقال عليه السلام في مبارزة زبير العوامر

لَا تَعْجَلَنَّ وَأَسْمَعَنَّ كَلَامِي
 شتاب مکن و بشنود سخن من
 إِذَا الْمَنَايَا أَقْبَلَتْ خِيَامِي
 چون مکرها روی آورد نخسپهای من
 بِيَا تِرْمُولٍ حُسَامِ
 بشمشیر بران جدا کننده تیز کرده شده

إِنِّي وَدَبَّ الرَّكْعُ الصِّيَامِ
 برستی که بنی برورد کار رکوع کندگان در روزه دانند کلان
 حَمَلْتُ حَمْلَ الْأَسَدِ الضَّرْعَامِ
 حمل کردم حمل بردن شیر قوی
 عَوَّدَ قَطْعَ اللَّحْمِ وَالْعِظَامِ
 که عادت کرده باشد بریدن گوشت و استخوانها

وقال عليه السلام في مبارزة داود بن

قَابُوسِ يَوْمَ خَيْبَرَ وَالضُّحَامِ

أَثَبْتُ لِحَاكَ اللَّهُ إِنْ لَمْ تُسَلِّمْ
 ثابت باش لنت کناد خدا ترا که اسلام نیاری
 تَحْمِلُهُ مِنِّي بِنَانُ الْمِعْصَمِ
 که بردارد انرا از من سر انگشتان بند دست

أَوْ قَدْ سَيْفِ عَجْرَتِي مَخْدَمِ
 بر افروزم بشمشیر مردانه منی باکت برنده
 أَحْيَى بِرِيكَانَتِي وَأَجْتَنِي
 حیات کنم بان جا خود را و نگاه دارم خود را

تسکینها
 ۹
 خدای عز و الطلغ
 شمشیر
 فان حکمتی و السحر
 مکتب عرب و اسلام

إِنِّي وَرَبِّ الْحَجْرِ الْمُكْرَمِ

قَدْ جَدْتُ لَهِ بِنَفْسِي وَدَعِي

برستی که من حق پروردگار حجر اسود بزرگ داشته

برستی سخاوت کردم برای خدا بنفسم خود و خون خود

وقال محمد بن اسحق ز رسول الله صلى

كنت محمد برس اسحق که بود رسول خدا صلی

الله عليه وسلم بعث الحارث ابن عبد المطلب فانبطا

اس علیه وسلم که بنهاد حارث برس عبد المطلب را پس درکت کرد

الرجعة حتى تخوف عليه فقال على عليه السلام في ذلك

باز آمدن را تا که بترسیدند برو پس گفت اسمالمؤمنین علی درین

لاهم ان الحارث ابن العمه

ای بار خدا برستی که حارث برس عم

اقبل فيهما هم مهمته

روی آورد در قصدها ضروری

يغني رسول الله فيما تمته

ی جست رضا رسول خدا را در آنچه که بود

كان وفيًا و بناذ اذمه

بود وفا کننده و با خداوند زبهاری

فليلة ظلماء مدهيمته

در شبی تاریک تاریک

بين سيف و رماح جمته

میان شمشیر و نیزه بسیار

وقال علي بن ابي طالب في بيان عمه عبدود

يا عمرو وقد لا قيت فارس بهمة

ای عمر برستی که فرارسیدی بسوار دلیر و غلب

عند اللقاء معاود الاقدام

نزدیک کارزار بازگردنده فرمایش شدن را

من آل هاشم من سناء باهر

از آل هاشم از بلندی روشنی عجب غلبه کننده

يدعوا لي دين الاله ونصره

می خوانند به دین خدا دیاری او

بمهند غضب رقيق حد

بشمه سندی نیزه باریک تیزی او

ومحمد فينا كان جبينه

و محمد در میان ما گویا که پیشانی او

والله ناصر دينه ونبيه

و خدا ایاری کننده دین خود است و پیغمبر خود

شهدت قرين والقبائل كلها

گواهی دادند قریش و همه قبیله

ومهد بين متوجين كرام

و پاکیزگان تاج داران بزرگان

والى الهدى وشرايع الاسلام

و به هدایت و شریعت مسلمان

ذی رونق یفری الفقار حسام

خداوند پریش که جدا کند پشت مهره را بران

شمس تجلت من في خلا غمام

آفتابست که بدرخشید در میان میغ

ومعين كل موحد مقتدام

و یاری کننده هر کی گوینده خدا فرمایش رونده

ان ليس فيها من يقوم مقامي

که نیست در میان ایشان کسی که بایستد بجای من

روى الامام ابو علي الفضل بن الحسن بن الفضل الطبري

روایت کرد امام ابو علی فضل بن حسن بن فضل طبرسی

رحمة الله باسناده متصل عن ابي يحيى عمرو بن روبة عن

رحمة الله بند رسانیدن پیوسته از ابی یحیی عمرو برس رובה از

جعفر بن محمد الصادق عليه السلام قال قال له الا ادلك

جعفر برس محمد راست گو گفت که گفت مرا ای دلالت کنم ترا

عَلَى الدَّخِيَةِ الْكُبْرَى وَالْكَزْبِ الْفَاخِرِ عِنْدَ الْأُمَّةِ
 بر باز که داشته بزرگه و کج بزرگ اعتماد امان
 الْهَادِينَ وَجُتَّةِ الْهُدَاةِ الْمُخْلِصِينَ وَذَخِيرَةِ الْأَيْمَةِ الطَّاهِرِينَ
 راه نایندگان و سپه راه یافتگان مخلصان و ذخیره امان باکان
 لِلْمُؤْمِنِينَ وَدَعْوَتِهِمْ بِهَا فِي الْمُهَمِّمِ وَاللَّهُ مَا دَعَى بِهَا أَحَدٌ
 برای عاقله و خواندن ایشان باین در کارهای ضروری بخدا که خوانند باین که
 إِلَّا قَالَ إِرَادَتُهُ وَظَعِيرٌ بِبَغْيَتِهِ قُلْتُ مَا هُوَ يَا سَيِّدِي
 مگر که بیافت خواست خود را و ظفر یافت بجنه خود گفتم کدامست آن ای صفا من
 قَالَ صَحِيفَةٌ تَدَاوَاهَا الْأَيْمَةُ يُوصِي بِهَا أَحَدُهُمْ إِلَى الْآخِرِ
 گفت نامه است که می خوانند این را در میان یکدیگر که وصیت کردی باین یکی از ایشان به دیگری
 لَيْسَ مِثْلًا مِنْ عِلْمِهِ لِأَعْدَائِنَا وَعَدَلِكُمْ عَنْ أَوْلِيَائِنَا
 نیست از ما آنس که پاموخت این را مرد دشمنان ما را و بگردانید این را از دوستان ما
 وَهِيَ عَلَى حُرُوفِ الْمُعْجَمِ فَادْعُ بِهَا إِذَا دَهَمَكَ أَمْرٌ وَلَا تُطِيقُهُ
 و او بر حرفه معجم پس بخوان این را چون بس در آید ترا کاری که نداری طاقت
 وَخِفْتَ لَا تَسْتَطِيعُ دَفْعَهُ فَإِنَّكَ الظَّافِرُ بِإِرَادَتِكَ وَالْفَائِزُ
 و ترسی از چیزی که شوائی دفع کردن بپرستی که نظر یابنده باشی بخواست خود و غیره و زی باینده
 بِمُنْتَبِئِكَ وَاللَّهُ يُجِيبُ الدَّاعِيَ وَلَا يُخَيِّبُ الْمُعْتَمِدَ عَلَيْهِ وَكَانَ
 بارزوی خود و خدا عاقلت کند خواننده را و بی بهره نکند اعتماد کننده بر او و بود

عَلَى بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَدْعُو بِهِ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ وَعَلَيْهِ
 زین العابدین بر حسین علی که خواندی این را در هر شب و برین
 يُعْتَمَدُ الْأُمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَهِيَ لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ
 اعتماد کرده امان علیهم السلام و این مر امیر مومنان راست
 وَهِيَ عَلَى حُرُوفِ الْمُعْجَمِ **وَالدُّعَاءُ فِي الْمُنَاجَاتِ هَذَا**
 و این بر حرف معجم است

يَا سَامِعَ الدُّعَاءِ ای شنونده دعا	وَيَا رَافِعَ السَّمَاءِ وای برادر رنده آسمان
وَيَا دَائِمَ الْبِقَاءِ وای همیشه باقی	وَيَا وَاسِعَ الْعَطَاءِ وای فراخ عطا
لِذِي الْفَاقَةِ الْعَدِيمِ مرد خاوند درویش را که ناچار شد	
وَيَا عَالِمَ الْغُيُوبِ وای داننده عینها	وَيَا سَاكِنَ الْعُيُوبِ وای بوشنده عینها
وَيَا عَافِرَ الذُّنُوبِ وای آمرزنده گناهان	وَيَا كَاشِفَ الْكُرُوبِ وای باز برنده اندوهها
عَنِ الْمُرْهَقِ الْكَبِيرِ از نصیب رسیده خشم فرو خورنده	

وَيَا فَائِقَ الصِّفَاتِ <i>وای بر سر اینده صفتها</i>	وَيَا مُخْرِجَ النَّبَاتِ <i>وای بیرون آورنده رسته</i>
وَيَا جَامِعَ الشَّجَرَاتِ <i>وای گرد کننده پرانگیزی</i>	وَيَا بَاعِثَ الْمَمَاتِ <i>وای برانگیزنده مردگان</i>
مِنَ الْأَعْظَمِ الرَّسِيمِ <i>از استخوانها و پیوسیده</i>	
وَيَا مُنْزِلَ الْغِيَاثِ <i>وای فرو فرشته باران</i>	مِنَ الدُّلْحِ الْحَثَاثِ <i>از ابرهای پر باران شتابان</i>
عَلَى الْحَزَنِ وَالذَّمَاثِ <i>بر زمین درشت و نرم</i>	إِلَى الْجُوعِ الْغَرَاثِ <i>با رسنگان کرسنگان</i>
مِنَ الْهَزَمِ الرَّزُومِ <i>از میغهای آهسته</i>	
وَيَا خَالِقَ الْبُرُوجِ <i>ای آفریننده برج</i>	سَمَاءٍ بِلَا فُرُوجِ <i>آسمانی بی شکافها</i>
مَعَ اللَّيْلِ ذِي الْوُلُوجِ <i>وای خدایند در آمدن</i>	عَلَى الضُّوْرِ ذِي الْبُلُوجِ <i>بر روشنی خداوند دیدن</i>
الْمَغْشَى سَنَا النُّجُومِ <i>پوشنده روشنی ستارگان</i>	

وَيَا فَالِقَ الصَّبَاكِ <i>ای شکافنده صبح</i>	وَيَا مُرْسِلَ الرِّيَاحِ <i>وای فرستنده بادها</i>
بُكُورًا مَعَ الرَّوَّاحِ <i>با بدادون و آشبا نیکابان</i>	يُجَوِّلُنَ فِي السَّوَّاحِ <i>که می گردانند ایشانرا درکن راه عالم</i>
فَيُنْشَأَنَّ بِالْغَيْوَمِ <i>بس بریدر کند میغها را</i>	
وَيَا مُزِيَّ الرَّوَاكِحِ <i>ای استوار کننده کوسهای بیخ آور</i>	أَوْ تَأْدِيهَا السَّوَاكِحِ <i>بیغهای او را که بلندهاست</i>
فِي أَرْضِهَا السَّوَاكِحِ <i>در زمین او که حکمتهاست</i>	أَطْوَأِدِهَا الْبَوَاكِحِ <i>کوسها را او که بارفت است</i>
مِنَ صُنْعِهِ الْقَدِيمِ <i>از کردار همیشه</i>	
وَيَا هَادِيَ الرَّشَادِ <i>ای هدایت دهنده راه راست</i>	وَيَا مُلْهِمَ السَّدَادِ <i>وای الهام کننده راستی</i>
وَيَا رَازِقَ الْعِبَادِ <i>وای روزی دهنده بندگان</i>	وَيَا مُحْيِيَ الْبِلَادِ <i>وای زنده کننده شهرها</i>
وَيَا فَارِجَ الْهَمُومِ <i>وای وای برنده غصها</i>	

وَيَا مَنْ بِهِ أَعْوُدُ <i>وای آنکس که باو پناه می گیرم</i>	وَيَا مَنْ بِهِ الْوُدُ <i>وای آنکس که باو پناه می دهم</i>
وَيَا مَنْ حُرِّكُمُ نَفْوُدُ <i>وای آنکس که حکم او روانست</i>	فَمَا عِنْدَهُ لِي شُدُودُ <i>بس نیست مرا از تو زبیرنی</i>
تَعَالَيْتَ مِنْ عَلِيمٍ <i>بلند تر از دانا</i>	
وَيَا مُطْلِقَ الْأَسِيرِ <i>وای رها کننده دستگیر کرده</i>	وَيَا جَابِرَ الْكَاسِرِ <i>وای باز بندنده شکسته</i>
وَيَا مُعْنِيَ الْفَقِيرِ <i>وای توانگر کننده درویش</i>	وَيَا غَاذِيَ الصَّغِيرِ <i>وای غذا دهنده طفل خرد</i>
وَيَا شَافِيَ السَّقِيمِ <i>وای شفا دهنده بیمار</i>	
وَيَا مَنْ بِهِ اعْتِرَافِي <i>وای آنکس که باوست عزت جستن من</i>	وَيَا مَنْ بِهِ اخْتِرَافِي <i>وای آنکس که باوست جنبیدن من</i>
مِنَ الدَّلِّ وَالْمَخَافِي <i>از مقارنت و رسواییها</i>	وَالْاَفَاتِ وَالْمَرَافِي <i>و آفتها و مصیبتها</i>
اعذني من الهُموم <i>پناه ده مرا از غمها</i>	

وَمِنْ جَنَّةٍ وَإِنْسٍ <i>و از پری و آدمی</i>	لَذِكْرِ الْمَعَادِ مُنْسِي <i>که یاد کردن قیامت را فراموش کننده باشند</i>
وَالْقَلْبِ عَنْهُ مُقْسِي <i>و مردود از تو سخت کننده بود</i>	وَمِنْ شَرِّ غِيِّ نَفْسِي <i>و از بدی گمراهی نفس من</i>
وَشَيْطَانِهَا الرَّجِيمِ <i>و شیطان او رانده است</i>	
وَيَا مُنْزِلَ الْمَعَاشِ <i>وای فرو فرشته همیشه</i>	عَلَى النَّاسِ وَالْمَوَاشِي <i>بر آدمیان و چهار پایان</i>
وَالْاَفْرَاحِ فِي الْعِشَائِشِ <i>و بهجا و مرغ در اشیانها</i>	مِنَ الطَّعْمِ وَالرِّبَائِشِ <i>از خورش و پوشیدنیها</i>
تَفَتَّدْتُكَ مِنْ رَحِيمِ <i>با کیزه تو از رحمت کننده</i>	
وَيَا مَالِكَ التَّوَاصِي <i>وای مالک موبیای پیشانی</i>	مِنَ طَبَائِعِ وَعَاصِي <i>از فرمان برنده و نافرمان</i>
فَمَا عِنْدَكَ مِنْ مَنَاصِي <i>بس نیست از تو هیچ گریزی</i>	لِعَبْدٍ وَلَا خَلَّاصِي <i>بر بنده را و نه خلاص</i>
لِمَاضٍ وَلَا مُقْتِمِ <i>مرگذرنده را و اقامت کننده را</i>	

وَيَا خَيْرَ مُتَعَاْضِرٍ
وَيَا خَيْرَ الْيَقْتِنِينَ رَاضٍ

دای بهترین طلب کرده شده عوض از او

در خلاص یقین را پسندیده

لِمَا هُوَ عَلَيْهِ قَاضٍ

باینچه او برود حکم کننده است

بِزَاخِرِ كَامِهِ الْمَرَاضِي

از حکما پسندیده

تَحَنُّنٌ مِنْ رَحِيمٍ

مهربانی تو از رحمت کننده

وَيَا مَنْ بِنَا حُجِيْطٍ

ای انکس با کرد در آئینه است

وَعَتَا الْأَذَى يُبِيْطٍ

و از ما ریخ را دور کننده است

وَمِنْ حُكْمِهِ الْبَسِيْطُ

و انکس که حکم او کسزده است

وَمِنْ عَدْلِهِ الْقَسِيْطُ

و انکس که عدل او داد است

عَلَى الْبِرِّ وَالْإِثْمِ

بر نیکی کار و بزه کار

وَيَا رَائِيَ الْكُؤُوطِ

دای بیننده نکوستها

وَيَا سَامِعَ الْلَفُؤُوطِ

دای شنونده لفظها

بِإِحْصَائِهِ الْخَفِيْظِ

بیشتر از خود که نگاه دارنده است

وَيَا قَاسِمَ الْحُؤُوطِ

دای قسمت کننده بهرها

بِعَدْلِ مِنَ الْقَسُوْمِ

داد از قسمت کننده

وَيَا مَنْ هُوَ السَّمِيْعُ

دای انکه او است شنوا

وَمِنْ عَرَشُهُ الرَّفِيْعُ

و انکس که عرش او بلند است

وَمِنْ خَلْقَتِهِ الْبَدِيْعُ

دای انکه خلق او نو آورده است

وَمِنْ جَانِهِ الْمَنِيْعُ

و انکس که زنها ر داده او باز داشته است

مِنَ الظَّالِمِ الْغَشُوْمِ

از ستمکار سخت ظالم پیداد

وَيَا مَنْ حَبَا فَاسْبَغُ

ای انکه عطا داد بس تمام کرد

بِمَا قَدَحَبَا وَسَوْغُ

باینچه عطا داد و خوش گوار کرد

وَيَا مَنْ كَفَى فَكَلْغُ

دای انکس که کنایت کرد بس برسانید

بِمَا قَدَصَفَا وَافْرَغُ

باینچه صاف است و برنجیت

مِنَ مَنِّهِ الْعَظِيْمِ

از منت او که بزرگ است

وَيَا مَلْجَأَ الضَّعِيْفِ

دای پناه گاه بی قوت

وَيَا مَفْزَعَ الْلَهِيْفِ

دای جاد پناه اندوه خورنده

تَبَارَكَ مِنْ لَطِيْفِ

از لطف کننده

رَحِيْمٍ بِنَارُوْفِ

رحمت کننده با مهربان

خَيْرِ بِنَا كَرِيْمِ

انگاه با بزرگوار

استوارا شوی که استیاد است

وَيَأْمَنُ قَضَىٰ نَحْوِي	ای آنک حکم کرد یعنی
وَفَاةٌ بِكُلِّ آفَاتٍ	وفات یافتن بهر گناهی عالم
عَلَىٰ نَفْسِ كُلِّ خَلْقٍ	بر نفس هر آن فریفته
فَمَا يَنْفَعُ التَّوَكُّلَ	بس سود نکند پرمیز کردن
مِنَ الْمَوْتِ وَالْجُتُومِ	از مرگ و چیزهای واجب
تَرَانِي وَلَا أَرَاكَ	می بینی مرا و من نمی بینم ترا
وَلَا رَبِّي سِوَاكَ	دینیت پروردگاری مرا جز تو
فَقُدِّنِي إِلَىٰ هُدَاكَ	بس بکش مرا به هدایت تو
وَلَا تُغَشِّنِي رَدَاكَ	و در سر میاورد مرا پلالت تو
بِتَوْفِيقِكَ الْعَصُومِ	بسا زوار کرد ایندن تو که نگاه داشته است
وَيَا مُعَدِّنَ الْجَلَالِ	ای جبار بزرگی
وَالْكَئِيدِ وَالْمِحَالِ	و خداوند کبید و مکر
وَذَا الْعِزِّ وَالْجَمَالِ	و خداوند عزت و خوشی
وَذَا الْمَجْدِ وَالْفَعَالِ	و خداوند بزرگی و کار نیک
تَعَالَيْتَ مِنِّي عَلِيمٌ	بلندی تو از دانای

أَجْزَنِي مِنَ الْحَجِيمِ	زینهارده مرا از دوزخ
وَمِنْ عَيْشِهَا الذَّمِيمِ	و از زندگانی او نکوسیده است
وَمِنْ هَوَاهَا الْعَظِيمِ	و از ترس او که بزرگ است
وَمِنْ حَرِّهَا الْمُقْتِمِ	و از گرمی او که پانیده است
وَمِنْ مَائِهَا الْحَمِيمِ	و از آب او که گرم است
وَأَصْحَبِي الْقُرْآنِ	و صاحب کردن مرا قرآن
وَأَسْكِنِي الْجَنَانِ	و ساکن کردن مرا بهشت
وَنَوْجِنِي الْحَسَانَ	و جنت من کردن حوران خوب
وَنَاوِلْنِي الْإِمَانِ	و بده مرا امان
إِلَىٰ جَنَّةِ النَّعِيمِ	به بهشت با نعمت
إِلَىٰ نِعْمَةٍ وَهَوِي	به نعمت و بازی
وَلَا يَأْتِيكَ شَجْوِي	و نه بیاید آوردن اندوه
بِعَيْرِ اسْتِمَاعِ لَعْنُو	ی شنونده نام فرجام
وَلَا بِاعْتِدَادِ شَكْوِي	و نه بساخته کردن ایندن شکایت
سَعْتِمِ وَلَا كَلِيمِ	سوار و نه حاجت رسیده

إِلَى الْمَنْظَرِ التَّزْيِيهِ

الَّذِي لَا لُغُوبَ فِيهِ

جای نیکوستن پاکیزه

وَطُوبَى لِعَامِرِيهِ

هَنِيئًا لِسَاكِنِيهِ

فخک ماد مرعارت کنندگان آنرا

خوش کواری باشند مرساکنان او را

ذَوِي الْمُدْخَلِ الْكَرِيمِ

مذاوندان موضع درشدن بزرگوار

إِلَى مَنْزِلِ تَعَالَى

بِالْحُسْنِ قَدْ تَوَالَى

جایی که بلندست و بزرگ

بِخوبی بدرستی بیای است

بِالنُّورِ قَدْ تَلَا لَا

تَلْفَى بِهِ الْجَدَّ لَا

بنور بدرستی که بدرخشید

پیش و امشوی دران منزل بزرگی را

مِنَ السَّيِّدِ الرَّحِيمِ

از منتر رحمت کننده

إِلَى الْمَفْرَشِ الْوَطِيِّ

إِلَى الْمَلْبَسِ الْبَهِيِّ

بساط پوشیدنی

بپوشیدن زیبا

إِلَى الْمَطْعَمِ الشَّهِيِّ

إِلَى الْمَشْرَبِ الْهَنِيِّ

طعام آشته آورنده

مشاب نوش خوش کواری

مِنَ السَّلْسَلِ الْخَتِيمِ

از سلسله خوش کواری که در افراد بوی مشک بود از چشمه کوش

فَيَا مَنْ هُوَ أَجَلٌ مِمَّا وَصَفْتَ أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ

بِسْأَلِ الْكَلِمَةِ أَوْ بَرَزَكَ تَرَأَتْ أَرْزَابِي صَفْتِ كَرَمِ سَوَالِ كُنْتُمْ تَزَاكُمُ دَرُودِ كَرَمِي بِرِجْتِ

وَالِ مُحَمَّدٍ وَلَا تَحْرِمْنَا شَيْئًا مِمَّا سَأَلْنَاكَ وَزِدْنَا مِنْ فَضْلِكَ

وَالِ عَمَّةٍ وَعَمْرُومَ نَكْنِي مَارَا جِزِي أَرْزَابِي سَوَالِ كَرَمِ تَرَا وَزَايِدْ كُنْ مَارَا أَرْفَضِ تُو

إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا

كَمْ تُو بِرِ عَمَّ جِزِي تُو نَابِي دَرُودِ هَذَا بِرِ مَعْتَرَا وَجِزِي مَارَا

مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ

عَمَّةٍ وَالِ أُو سَمِ

وَمَا نَسِبَ إِلَيْهِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ

وَأَرْزَابِي نَسَبِ كَرَمِ بَرُو دَرُودِ هَذَا بِرِ وَبَادِ

فَالْمُنَاجَاتِ وَقِيلَ إِنَّهَا لِأَبِي الْعَتَاهِيهِ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ

دَرِ مَنَاجَاتِ كُنْتُمْ أَيْنِ مَرَامِي عَتَاهِيهِ رَحْمَتِ هَذَا بِرِ وَبَادِ

قَافِيَةُ النُّونِ

إِلَهِي لَا تُعَذِّبْنِي فَإِنِّي مُعْتَدٌّ بِالَّذِي قَدْ كَانَ مِنِّي

أَيِ مَعْبُودٍ مِنْ عَذَابِ لَكِنْ مَرَا كَمْ مِنْ ائْتِرَارِ كُنْتُمْ أَمِ بَالِكِ بَرُو ائْتِرَارِ

فَمَا لِي حِيلَةٌ إِلَّا رَجَائِي

بیشتر آجاره مکرم اوسید من

فَكَمْ مِنْ زَلَّةٍ لِي فِي الْخَطَايَا

بس چند از من بفریبی در گناهها

يُطِنُّ النَّاسُ بِي حَيْرًا فَإِنِّي

کافی برندان من نیکی و برستی که من

وَبَيْنَ يَدَيَّ مُحْتَبِسٌ طَوِيلٌ

و میان دو دست من جای در بند کردنت دراز

أَجْتُ بِرَهْمَةِ الدُّنْيَا جُنُونًا

دیوانه می شوم بارایش دنیا دیوانگی

فَلَوْ أَنِّي صَدَقْتُ الرَّهْمَةَ فِيهَا

بس اگر راست گفتمی زاهدی را درو

بِعَفْوِكَ أَنْ عَفَوْتُ وَحَسْنِ ظَنِّي

بعفو تو اگر عفو کنی و خوبی کان من

عَضِضْتُ أَنَا مِثْلِي وَقَرَعْتُ سِيفِي

که برندان گرفتم سر انگشتان و بگوئیم دندان

لَشَرِّ النَّاسِ إِنْ لَمْ تَعْفُ عَنِّي

بر این بدترین آدمیانم اگر عفو کنی از من

كَأَنِّي قَدْ دَعَيْتُ لَهُ كَأَنِّي

گویند که من برستی که خوانده اند مرا بر او

وَأَفْتِي الْعُمْرَ مِنْهَا بِالْمَنِيِّ

و فانی می کنم عمر را از آن بار زنجیر استن

قَلْبْتُ لِأَهْلِهَا ظَهَرَ الْمَجْرَبِ

بگردانیدی مرا مثل او را سپ

وَمَنْ كَرُمَتْ طَبَائِعُهُ تَحَلَّى

الکس که بزرگ باشد طبیعتهای او آراسته باشد

وَمَنْ قَلَّتْ مَطَامِعُهُ يَغْطَى

وکسی که اندک باشد طعمها او پوشیده باشد

وَمَا يُدْرِي الْفَتَى مَاذَا يُبْلِغُنِي

و نداند جوانمرد که چه بفراسد

فَإِنْ غَدَرْتَ بِكَ الْأَيَّامُ فَاصْبِرْ

بس اگر غداز کرد روزگار بتو بس صبر کن

وَلَا تَكُ سَاكِنًا فِي دَارِ ذُلِّ

و مباش ساکن شونده در دار حقارت

وَإِنْ وَاللَّاءِ ذُو كَرَمٍ جَمِيلٌ

و اگر دوستی کند خداوند بزرگ خوب

بِأَدَابٍ مُفَضَّلَةٍ حَسَانِ

با دیبا ر کزیده خوب

مِنَ الدُّنْيَا بِأَثْوَابِ الْأَمَانِ

از دنیا بجایمان ایمنی

إِذَا مَا عَاشَ مِنْ حَدِيثِ الزَّمَانِ

چون برید از حدیث زمان

وَكُنْ بِاللَّهِ حَمُودًا مَعَانِ

و باش بخدا ستوده معینها

فَإِنَّ الدُّلَّ يُقْتَرَنُ بِالْهَوَانِ

برستی که حقارت پیوسته شده است بحواری

فَكُنْ بِالشُّكْرِ مُنْطَلِقَ اللِّسَانِ

بس باش بشکر کردن گشاده زبان

وله عليه السلام

وله عليه السلام في وصيته لابنه

در وصیتی که او راست مرید او

لَا تَخْضَعَنَّ لِخَلْقٍ عَلَى طَمَعٍ

فرد تنی کن مر آفریده را بر طمی

فَإِنَّ ذَلِكَ وَهْنٌ مِنْكَ فِي الدِّينِ

برستی که این سستی از تو در دین

وَاسْتَرْزِقِ اللَّهَ مِمَّا فِي خَزَائِنِهِ

و طلب روزی کن از خدا از انج در خزینها آوست

فَإِنَّمَا الْأَمْزُوبِينَ الْكَافِرِ وَالنُّونِ

برستی که کار میان کافرت و نون یعنی کن

الْحَسَنَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ الْمُقَدَّمُ ذِكْرُهَا

حسن را علیها السلام که پیشتر رفت ذکر آن

ان الذي انت ترخوه وتامله
 برستی که آنکس که امیدواری از او امیدوار باشی او را
 ما احسن الدين والدنيا اذا جمعتهما
 چه خوبت دین و دنیا چون جمع شوند
 لو كان باللب يزيد اللب غنى
 اگر باشد که بخورد زاید کند خوردند تو انگری
 لكمما الرزق بالميزان من حكم
 و لکن روزی به ازواست از داری

من البرية مسكين ابن مسكين
 از آفریدگان مسکین است بر مسکین
 لا بارك الله في الدنيا بل ادين
 برکت نکند خدا در دنیا بی دین را
 لكان كل لبيب مثل قارون
 ماینده بودی هر فردمند مانند قارون
 يعطي اللبيب ويعطي كل ما فون
 که برسد خوردند را و به هر مزبونی عقل را

وله عليه السلام

هون الامر تعش في راحة
 آسان تر آنکه کار را تا بزنی بر راحت
 ليس امر المرء سهلا كلة
 نیست کار مرد آسان همه آن
 تطلب الراحة في دار العنا
 میجویی راحت در سرای غمت و درغ

قل ما هونت الا سيهون
 اندکست آنچه فراگیری مگر زود آسان شود
 انما الامر سهولك و حزونك
 چیزیست که کار آسانهاست و دشوارها
 خاب من يطلب شيئا لا يكون
 بی بهره ماند آنکس که جوید چیزی که نباشد

وله عليه الصلوة والسلام

اذا هبت رياحك فاغتمها
 چون بجمد باد باد تو یعنی دولت بر غنیمت شمر آنرا
 ولا تغفل عن الاخسان فيها
 و غافل مباش از نیکوئی کردن در

فغقبى كل خافقة سكون
 پس سز انجام هر چه جستی دارد ساکن شدنی باشد
 فلا تدرى السكون متى يكون
 پس ندانی ساکن شدن کی باشد

وله عليه السلام

الدهر اذ بني والياس اغنايني
 روزگار ادب کرد مرا و نا امیدی تو آنکه کرد اینید
 واحكممتني من الايام تجربة
 و حکیم کرد اینید مرا روزگار از مایش

والقوت اقنعني والصبر رباني
 و قوت قانع کرد اینید مرا و صبر پرورد مرا
 حتى نهيت الذي قد كان بينها
 تا که باز داشتتم آنکس که بود که باز داشت مرا

وله عليه السلام

عد عن نفسك الحياء وصنمها
 ساز کن از نفس خود حیا را و نموده آنرا
 انما جيتها لتستقبل الموت
 چیزیست که آمدی درو تا روی آوری بموت
 سوف يبقى الحديث بعدك فانظر
 زود بود که باقی ماند سخن پس از تو فانظر

وتوق الدنيا ولا تامنها
 و پرهیز از دنیا و اینم بسپار ازو
 وادخلتها لتخرج عنها
 و در آورند ترا تا بیرون برند ترا ازو
 اي احد وشة تحب فكنها
 کدام سخن دوست داری پس بسپار آنرا

وَمَوْلَانَا عَلِيٌّ الْحَمِيدُ

وَطِفْلَنَا فِي الْمَهْدِ بَيْتِي	وَحَنُّ الْكَرَامِ بُنُو الْكَرَامِ
وطفل ما را در کوهاره کنیت نیکویی نسند	ما بزرگانیم بزرگان بزرگان
عَلَى بَسَاطِ الْعِزِّ قُمْتَنَا	إِنَّا إِذَا قَعَدَ اللَّيَامُ
بر بستر عزت بر خیزیم ما و بجای قیام نمایم	هرستی چون ما بنشینند زبونان

وَلِعَلِّهِ السَّلَامُ

وَمَا هُوَ مِنْ شَرِّهَا كَأَيِّنْ	أَتَانِي يُهَدِّدُنِي بِالْجُحُومِ
واجب از بدی او با شنیده بود	آمد بمن که می ترسانید مرا بستانکاران
فَاتِي مِنْ شَرِّهَا آمِنٌ	ذُنُوبِي أَخَافُ فَأَمَّا الْجُحُومُ
بدرستی که من از بدی او ایمن ام	گناهان منم که می ترسم اما ستارگان

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ كُنْتُ أَنَا وَعَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ النَّبِيِّ
 كُنْتُ بِنِجْرَةَ عَبَّاسٍ بُوَدِمَ مِنْ وَعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَزْدِكِيَتِ بِنِجْرَةَ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَكَانَ يُحِبُّ الْقَالَ فَقَالَ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَقَالَ بِمَا تَهْوَى يَكُنْ فَلَا خَرْجَنَا
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ زَنَاجِرُ دُوسْتِ دَارِي بَاشَد بِنِجْرَةَ بِنِجْرَةَ

قَالَ لِي عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَمِعْتُ مَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

كُنْتُ مَا عَلِيٌّ يَرُودُ سَلَامَ أَيْ شَنِيدِي آخِجَ رَسُولُ خَدَا كُنْتُ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَا بَنَ عَبَّاسٍ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ تَحِبُّ تَسْمَعُهُ
 أَيْ بِنِجْرَةَ عَبَّاسٍ بِنِجْرَةَ آخِجَ كُنْتُ أَيْ دُوسْتِ مِيدَارِي كُنْتُ
 شِعْرًا فَقُلْتُ نَعَمْ فَأَنْشَأَ عَلِيٌّ السَّلَامَ
 بِشَنُوِي اِنْمَا شِعْرُ بِنِجْرَةَ اِنْمَا كَرَدُ

تَقَالَ بِمَا تَهْوَى يَكُنْ فَلَقَلَّمْنَا
 آخِجَ اِنْمَا كَرَدُ دُوسْتِ مِيدَارِي بِنِجْرَةَ اِنْمَا كَرَدُ دُوسْتِ مِيدَارِي

دَخَلَ امِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَجُلًا
 دَر رَفْتِ امِيرِ مُؤْمِنَانِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَجُلًا

أَبْرَأَ الْخَطَابَ بَعْرِيٍّ عَزَمْتُ لِمُفَقَا عَلِيٍّ
 كَرْدَا مِي دَادِ اَوْرَا اَزْ كَرْدَا شِئْتُهُ كَرْدَا اَوْرَا بُوَدِمَ بِنِجْرَةَ السَّلَامُ

أَفْعَلَيْكَ لِأَنَا عَلَى ثِقَةٍ	مِنَ الْحَيَاةِ وَلَكِنْ سَتَةُ الدِّينِ
بِنِجْرَةَ كَرْدَا مِيدَارِي اَبْرَأَ اِنْمَا كَرْدَا مِيدَارِي بِنِجْرَةَ اِنْمَا كَرْدَا مِيدَارِي	از زندگانی و لیکن این طریقی است از دین
فَلَا الْمُعْزَى بَاقٍ بَعْدَ مِيتِهِ	وَلَا الْمُعْزَى وَإِنْ عَاشَا إِلَى حِينِ
بِنِجْرَةَ اِنْمَا كَرْدَا مِيدَارِي بِنِجْرَةَ اِنْمَا كَرْدَا مِيدَارِي	و نه غذا دهنده و اگر چه بزیاید تا هنگامی

ومر كلامه عليه السلام

اِذَا الْمَرْءُ لَمْ يَرْضَ مَا امْكَنَهُ

جون مرد راضی باشد آنچه ممکن بود

وَأَعْجَبَ بِالْجُبِّ فَاقْتَادَهُ

و بهجب شود بهجب پس بکشد او را

فَدَعُهُ فَقَدْ سَاءَ تَدْبِيرُهُ

پس دست بردار او را که بدست تدبیر او

وَلَمْ يَأْتِ مِنْ أَمْرِهِ أَزِيَّةٌ

و نکته کاری از کار خود آنچه از دست تو بهتر باشد

وَتَأْتِيهِ بِرِثَتِهِ فَاسْتَحْسَنَهُ

و منگبه کرد آنده او را آنچه پس نیک دانده آنرا

سَيُضْحَكُ يَوْمًا وَيَكْفِي سَنَهُ

زود بود که بخندد روزی و بگذرد یک سال

وله عليه السلام

سَيْفُ رَسُولِ اللَّهِ فِي يَمِينِي

شمشیر رسول خدا در دست راست منست

وَكُلُّ مَنْ بَارَزَنِي حَيْفِي

و هر که با من مبارزت کند آید بمن

مُخْتَدٍ وَعَنْ سَبِيلِ دِينِي

که گمراه است و از راه دین من

وَفِي يَسَارِي قَاطِعُ الْوَتِينِ

و در دست چپ من برنده رگ دل است

أَضْرِبُهُ بِالسَّيْفِ عَنْ قَرِيْبِي

بزنم او را بشمشیر از مسر خود

هَذَا قَلِيلٌ مِنْ طَلَابِ الْعَيْنِ

و این اندکست از جویندگان حور عین

وكان هذا البيت مكتوباً على سيف أمير المؤمنين

و بود این بیت بر شمشیر امیرالمؤمنین علی علیه السلام

أَسَدٌ عَلَى أَسَدٍ يَصُولُ بَصَارِمٍ

شیر است که بر شیران حمله می برد بشمشیر

عَضْبٌ يَمَانٍ فِي يَمِينِ يَمَانِي

بران یمانی در دست راست مرد یمانی

كُتِبَ عَمْرُ وَبِزِ الْعَاصِرِ إِلَيْهِ

نوشت عمرو بر عاصر باو

يَا قَاتِلِي عُثْمَانَ ذَاكَ الْمُؤْتَمَنَ

ای قاتل عثمان ای اهل فتنه

كَفَى بِهَذَا حَزَنًا مِنَ الْحَزَنِ

بسنده است این اندوه از اندوه

يَا قَاتِلِي عُثْمَانَ ذَاكَ الْمُؤْتَمَنَ

ای کشته کن عثمان آن امین دهمشته

أَضْرِبُكُمْ وَلَا أَرَى أَبَا الْحَسَنِ

بزنم شما را و نه بینم ابا الحسن نبی علی را

فَأَجَابَ عَلَيْهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَنَا الْعُلَامُ الْفُرَشِيُّ الْمُؤْتَمَنُ

منم کوزک قرشی امین دهمشته

يَرْضَى بِرِ السَّادَةِ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ

راضی اند باین مهران از اهل یمن

الْمَاجِدُ الْأَبْلَجُ لَيْثٌ بِالسَّطَنِ

بزرگوار روشن رو شیری با رسن تافته

مِنْ سَاكِنِي نَجْدٍ وَمِنْ أَهْلِ عَدَنَ

از ساکنان نجد و از اهل عدن

أَبُو الْحُسَيْنِ فَأَعْلَمَنَ أَبُو الْحَسَنِ

بر حسین پس بدان بر حسن

نوشت شمشیر که با شمشیر بر شمشیر حکم
و در آن است که در شمشیر از شمشیر

وَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَقْبَلُ سَبَطًا مِنْ مَالِكِ

و گفت امیرالمومنین علی علیه السلام در کشتن بسطام بر مالت

الْيَوْمَ أَبْلُو أَحْسَبِي وَدِينِي بِصَارِمٍ تَحْمِلُهُ يَمِينِي

امروز بیازمایم من و دین خود را بشمشیر بران که بردارد آنرا دست راست من

عِنْدَ اللِّقَاءِ أَحْسَبِي بِهِ عَرَبِي

نزدیک کارزار حایت کنم با وحای خود را پیش

وَقَالَ عَلِيُّ السَّلَامُ فِي مَبَارَاةٍ بَعْضُ يَهُودِ خَيْبَرَ

و گفت باو باد سلام در پیون رفتن بعضی یهودان خیبر

قَدْ عَرَفْنَا كَرْبَ الْعَوَانِ أَنْتِي بَأَزَلِ عَامِينَ حَدِيثِ سِرِّ

بدرستی که بشناخت جنگ دوم که من تمام دو سال نو سال من

سَخَنُ اللَّيْلِ كَأَنِّي جِئْتِي مَعِي سِلَاحِي وَمَعِي حَبْفِي

ظاهر شونده شب گویا من پریم با من سلاح مننت و با من سپر من

وَصَارِمٌ يُذْهِبُ كُلَّ ضَعْفِي

و شمشیر بران که برد هر کینه را

وَعَنْ سَعْدِ بْنِ قَاصٍ قَالَ رَأَيْتُهُ بَأَزَلِ عَامِينَ حَدِيثِ

و از سعد بر ای وقاص گفت دیدم این را با دل های درات سال من

بسیار از این روایت در کتب معتبره آمده است
بسیار از این روایت در کتب معتبره آمده است
بسیار از این روایت در کتب معتبره آمده است
بسیار از این روایت در کتب معتبره آمده است

سَمِعْتُ كَاتِبِي مِنْ جِئْتِي لِثَلْهَانًا وَ لَدَتْنِي أُحِي

نکوشتمونده کو پیا که من از بری ام برای مانند این برادر مرا مادر من

خَالَفَ بَيْنَ الرَّوِيِّ لِلتَّقَارُبِ بَيْنَ التَّوْنِ وَ

مخالفت میان حرف قافیه برای نزدیکی مخرج است میان تون

وَلِيْمِدُ سَمِي الْأَكْفَانِ فِي عِلْمِ الْقَوَائِفِ وَالسَّخَنُ الْعَرِضُ

و بیم و نام نماند کفایت کردن در علم قافیه و سخنج در موضع دونه را گویند

الَّذِي لَيْسَ يَسْتَحُ كَثِيرًا لِلْإِعْدَاءِ وَلَمْ عَلَيْهِ السَّلَامُ

آنکه ظاهر شود بسیار برای دشمنان

يَذَكِّرُنِي دَهْرِي وَ كَمْ يَذُرُّ أَنْتِي

بند می دهد مرا روزگار من و می داند که من عزیز و قوی ام و ترسها را که با سخت آسان شود

فَطَلَّ يُرِي عِي الْحَطْبِ كَيْفَ اعْتَدَاؤُهُ

برگشت که قزای نمود کار بزرگ را که چگونه است از حد گذشتن او

وَقَالَ عَلِيُّ السَّلَامُ يَذَكِّرُ عَثْمَانَ بِنِمْطَعُونَ

و گفت ذکر می کرد عثمان بن مطعون

وَذَلِكَ إِذْ عَزِيَ عَثْمَانُ هَذَا أَصِيبَ بِلَطْمَةٍ فَرَقَشَ

و آن چنان بود که چشم عثمان بن مطعون فرار ساینده بتوجه از قریش

رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ

روایت کرد این را محمد بن اسحاق رحمت خدا بر او باد

أَمِنْ تَذَكَّرِ دَهْرٍ غَيْرِ مَلْعُونٍ

ای از یاد آوردن روزگاری نه لعنت کرده

أَمِنْ تَذَكَّرِ أَقْوَامٍ ذَوِي سَفَرٍ

ای از یاد کردن خداوندان بی فردی

لَا يَنْتَهُونَ عَنِ الْفَحْشَاءِ مَا أَمْرًا

باز نمی آسند از ناپستیها چنانکه فرمودند

الْأَيُّرُونَ أَقَلَّ اللَّهُ خَيْرِهِمْ

ای بی پند اندک کند خدا نیکی ایشان را

أَذْيَلُطُونَ وَلَا يَخْشَوْنَ مَقْتَلَهُ

چون بگریزند و نترسند چشم او را

فَسَوْفَ يَخْرِبُهُمْ إِنْ لَمْ أَمْتِ عَجَلًا

بس زود بود که جزا دیم ایشانرا اگر نترسیم بر زودی

أَوَيْتَهُونَ عَنِ الْأَمْرِ الَّذِي تَقْوُوا

یا باز آسند از کاری که باستادند

وَتَمْنَعُ الضَّمِيمِ مَنْ يَرْجُو مَضِيمَتَنَا

و باز دارم ظلم از آنکس که امید دارد ظلم کردن ما

وَمُهَفَاتٍ كَأَنَّ الْمَلْحَ خَالِطَهَا

و ششپاره تیز گویا که نمک امیخت است با آن

أَصْحَتْ مَكْتَبًا تَبْكِي لِحَزُونٍ

کشتی تو از غم و ستا که گویی بر آه اندوه رسیده

يَعْتَشُونَ بِالظُّلْمِ مَنْ يَدْعُو إِلَى دِينٍ

ای رسانند ظلم را بانگس را که خوانند بدین

وَالغَدْرُ فِيهِمْ سَبِيلٌ غَيْرَ مَأْمُونٍ

و که غدیر در میان ایشان راهی است نه امین داشته

أَنَا غَضِبْنَا لِعُثْمَانَ بْنِ مَطْعُونٍ

که خشم گرفتیم برای عثمان بن مطعون

طَعْنًا دَرَاكَ أَوْ ضَرْبًا غَيْرَ مَهُونٍ

زدنی بیانی و زدنی نه ست فرا گرفته

كَتِيلًا بِكَيْلِ جَزَاءٍ غَيْرِ مَغْبُونٍ

چنانچه به پیمان جزایی نه زیان کرده

فِيهِ وَيَرْضَوْنَ مَتَابَعْدُ بِاللُّؤْلِ

در آن و راضی شوند از ما پیش از آن بگریزاند و آن

بِكُلِّ طَرْدٍ فِي الْكَفِّ مَسْنُونٍ

بهر است کرد انبیه در نیجه نیزه ساخته

نَشَفِي بِهَا الدَّاءَ مِنْ هَامِ الْجَانِينِ

که شنای دیم بان در دراز سر جگانه دیدگان

حَتَّى يُفْتَرَّ رَجَالٌ لَا حُلُومَ لَهُمْ

تا قرار دهند مردانی را که عقلمانیست ایشانرا

أَوْ يُؤْمِنُوا بِكِتَابٍ نُزِّلَ عَجَبٍ

یا ایمان آرند بکتابی که نازل شد شگفت

يَأْتِي بِأَمْرِ جَلِيٍّ غَيْرِ ذِي عَوَجٍ

که آید بکاری روشن نه خداوند کژی

بَعْدَ الصُّعُوبَةِ بِالِاسْتِمَاحِ وَاللَّيْنِ

بعد از دشواری بسامه بطاعت داری و نرمی

عَلَى نَبِيِّ كَمُوسَى أَوْ كَذِي التَّوْنِ

در پیغمبری همچو موسی یا همچو خداوندی یعنی یونس

كَمَا نُنزَلُ فِي آيَاتِ يَاسِينَ

چنانکه تو آمد در آیتهای یاسین

وَلَعَلِيَّ التَّحِيَّةُ وَالسَّلَامُ

مَا لَا يَكُونُ فَلَا يَكُونُ حِمْلَةً

آنچه نباشد پس نباشد بجا

سَيَكُونُ مَا هُوَ كَأَنَّ فِي وَقْتِهِ

زود بود که باشد آنچه او باشد بود در وقت خود

لَيْسَعَى الْقَوَى فَلَا يِنَالُ بِسَعِيهِ

سعی کند مرد با قوت بس نیاید بسی خود

أَبْنًا وَمَا هُوَ كَأَنَّ سَيَكُونُ

سرگز و آنچه او باشد بود زود بود که باشد

وَإِخْوَانُ الْجَهْلَةِ تَتَعَبُ مَحْزُونُ

و برادر نادانی رنج برنده بود اندوه خورنده

حَطًّا وَيُحْطَى عَاجِزٌ وَسَهِينُ

بهره و بهره دهنده عاجز و سوار را

وَلَعَلِيَّ السَّلَامُ

لَا يَأْمَنَنَّ عَلَى النِّسَاءِ أَخًا

باید که امین نداند بر زنان برادر برادر را

مَا فِي الرِّجَالِ عَلَى النِّسَاءِ أَمِينُ

نیست در میان مردان بر زنان امین

كُلُّ الرِّجَالِ وَإِنْ تَعَفَّفَ جَهْدَهُ	لَا بَدَّ أَنْ نَبْطِرَ سَيَحُونَ
همه مردان در کرجه پاک دامن کنند بکوشش خود	ناچار که بنگستی زود بود که خیانت کنند
وَالْقَبْرِ أَوْ فِي مَنْ وَثِقَتْ بَعْدَهُ	مَا لِلنِّسَاءِ سِوَى الْقَبْرِ حُصُونُ
و کور و فاکنده تراست از آنکه فاکنی بپردازد	نیست مرزنا ترا بجز کورها حصارها

وَلَعَلَّ السَّلَامَ عَلَى قَافِيَتِهَا

يَا أَكْرَمَ الْخَلْقِ عَلَى اللَّهِ	وَالْمُصْطَفَى بِالشَّرَفِ الْبَاهِي
ای بزرگترین خلق بر خدا	و بر کزیده به بزرگی فخر کننده
مُحَمَّدَ الْمُخْتَارِ مَهْمَا اتَى	مِنْ مُحَدَّثٍ مُسْتَفْطَعِ نَاهِ
محمد بر کزیده هر وقت که آید	از نو بهر آید دشوار شمرده از کما سما که از قرانت
فَانْدَبَ لَهُ حَيْدَرًا لَا غَيْرُهُ	فَلَيْسَ بِالْغُيُورِ وَلَا اللَّاهِي
دختران مراورا حیدر را نه جز او را	که نیست کابیوه و نه بازی کننده
تَرَى عِمَادَ الْكُفْرِ مِنْ سَيْفِهِ	مُنْكَسًا بَاطِلُهُ وَاهِي
به بین ستون کافری را از شمشیر او	نگو سار کرده باطل او است
هَلِ الْعِدَى إِلَّا ذِيَابٌ عَوَتْ	مَعَ كُلِّ نَاسٍ نَفْسَهُ سَاهِي
همه دشمنان مگر که کان که بانگ کنند	و امر مردمانی که نفس او غافل شونده بود

از نو بهر آید دشوار شمرده از کما سما که از قرانت

سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ عَلَى عَاقِبِهِ	بِحَيْدِرٍ وَالتَّصَرُّ لَللَّهِ
زود بود که منهزم گردد اندک زود را بر باشد او باز	بزم شمشیر حیدر و نصرت مر خدا است

رَوَى أَبُو الْفَضْلِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ النَّبْشَانِي

روایت کرد ابو فضل محمد بن عبد الملک شیبانی بندر سانی

عَنْ أَبِي عَمْرٍو بْنِ الْعَلَاءِ قَالَ الطَّلَاقُ وَالْبَيْتُ الثَّلَاثُ لَهُ

از ابی عمرو بن العلاء که او گفت که طلاق جدا کننده سه طلاق مر او را لازم شود

لَا زِمَ أَنْ كَانَتْ الْعَرَبُ قَالَتْ أَجُودُ مِنْ هَذِهِ الْآيَاتِ

که باشند عرب که بگویند و گفته باشند خویبر ازین بیتها

وَهِيَ لِعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَخْبَرَنِي بِهِ عِدَّةٌ مِنْ شَيْخَةِ أَهْلِ

و این علی بن طالب است خبر داده مرا بان گروهی از شیخان اهل

الْمَدِينَةِ عَنْ أَبِيهِمْ

مدینه از برادران ایشان

كُنْ لِلرِّجَالِ بِالْعَرَاءِ مُقَطَّعًا	فَلَقُلْ يَوْمًا لَا تَرَى مَا تَكُنُ
باش مکر و مه را بجز برنده	بس سر آینه اندک روز بود که نه میفر آنچه که هستی ای
فَلَرُبَّ مَا اسْتَبَدَّ الْفَتَى فَنَافَسَتْ	فِيهِ الْعَيُونُ وَإِنَّهُ لَمُسْوَاهُ
بس سر آینه جدا بود که آرزو شده شود جوانمرد پس	در چشمها و بدرستی که او مر آینه روی اندوده باشد

و او را در چشمها و بدرستی که او مر آینه روی اندوده باشد

وَلَرُبَّ مَا اخْتَزَنَ الْكَرِيمُ لِسَانَهُ
وَلَرُبَّمَا انْتَسَمَ الْوَقُودُ مِنَ الْاَدْبِ

حَدَرَ الْجَوَابِ وَاتَتْهُ لَفْوَةٌ
وَقَوَادُهُ مِنْ حَرِّ تِيَا وَه

در این جمله بود که بخونید مردم با کرم زبان خود را
و در این جمله بود که نیم خنزه کند مرد با قار از ریخ

برای پرینه بدین جواب و بدستی که او فصیح در زبان آور بود
و حال آنکه دل او از کرم، آن اوره کند

روای فضل با سنده عزل بی غریبه

روایت کرد ابو فضل سند رسانیدن خود از اهل عریبه

مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْقَاضِي قَالَ اشْتَدَّ لِي جَمَاعَةٌ مِنْ اَهْلِ
الْعِلْمِ هَذِهِ الْاَبْيَاتِ لِعَلِيِّ بْنِ اَبِي طَالِبٍ وَكَانَ اَبُو عَمْرٍو

يُعْجِبُ بِهَا وَيُكْثِرُ اِنْشَادَهَا

عمره بر موسی قاضی گفت خوانند مرا کوهی از اهل
علم این بیتها را که مر علی بن ابی طالب
که شگفتی نمودی و بسیار کرده اندی خواندن این را

اصم عن الكلم المحفظات
وانني لا ترك جمل القتال
اذا ما اجتررت سفاة السفية

واحلّم والحلم بي أشبه
لأن لا اجاب بما أكره
الحى فاني أنا الا شمنه

که می گوید از سخنها بگشتم آورنده
برستی که من ترک می کنم همه کشتار را
چون بگشتم من می خردی می خسرد را

و حلیم بی کنم و حلیم بمن مانده تراست و شفا
برای آن تا جواب ند میدم اما بج کاره باشم
بن بدستی که من می خرد ترا باشم

و لا تغترز بر واء الرجال
فكم من فتي يعجب الناظرين
ينام اذا حضر المكرمات

وان زخر فوالكنا وموهوا
له السن وله اوجه
وعند الدنااة ليستنبه

و فرینته مشو بنظر مردان
بس چند از جوانمردی که بشگفت آوردند که کانا
نخسب چون حاضر آید محض بزرگیها

و اگر چه ارا این کند بر او تا میا را ایند تزو کنند
مرا در زبانها باشد و مرا و را روپیا
و نزد یک تا کسی ورستی بیدار شود

ولم عليه السلام على قافية الساء

رَوَى أَنَّ بَعْضَ اَهْلِ الْكُوفَةِ اشْتَرَى دَارًا وَنَاوَلَ امِيرَ
المؤمنين عليه السلم رَقَالِي كُتِبَ لَهُ بِذَلِكَ كِتَابًا

فَكَتَبَ بَعْدَ التَّسْمِيَةِ هَذَا مَا اشْتَرَى مَيْتًا مِنْ مَيْتِ دَارِ
فِي بَلَدِ الْمُذَنَّبِينَ وَسِكَّةِ الْغَافِلِينَ الْحَدَّ اَوَّلَ مِنْهَا
يَنْتَهِي اِلَى الْمَوْتِ وَالثَّانِي اِلَى الْقَبْرِ وَالثَّالِثُ اِلَى الْحِسَابِ

روایت کرده اند که بعضی از اهل کوفه
المؤمنین را
بوستی تا بنویسد برای او نامه
بس بنوشت بعد از بسم الله الرحمن الرحيم که اینست آنچه بخرد مرده از مرده سرای در شهر
در شهر کناه کاران و کوجه غافلان حد اول از
بنهایت رسد بمرگ و دوم بگور و سیم تا حساب

وَالرَّابِعُ أَمَّا إِلَى الْجَنَّةِ وَأَمَّا إِلَى النَّارِ ثُمَّ كَتَبَ عَلَيْهِ السَّلَامُ
و چهارم تا بهشت تا بدوزخ

النَّفْسُ تُبَكِّي عَلَى الدُّنْيَا وَقَدْ عَلِمَتْ
نفس می گریه بدینا و حال آنکه میداند
لَا دَارَ لِلْمَرْءِ بَعْدَ الْمَوْتِ كَسَيِّئَاتِهَا
نیست سر آدم در ابرس از مرگ که ساکن باشد باقی
فَإِنْ بَنَاهَا خَيْرٌ طَابَ مَسْكَنُهَا
بس که بنا کرد آنرا بخیر خوش شد جا و او
إِنَّ الْمَلُوكَ الَّتِي كَانَتْ تُسَلِّطُهُ
کجانه بادشاهانی که بودند کاشته
أَمْوَالِ الدُّوَى الْمِيرَاثِ جَمْعُهَا
مالها ما برای میراث که در می یکنم آن را
كَمْ مِنْ مَدَائِنٍ فِي لَأْفَا قَدْ نَبِيَتْ
چند شهرها که در کنار عالم بنا کردند
إِنَّ الْمَلُوكَ الَّتِي عَنْ خَطْبِهَا غَفَلَتْ
کجانه بادشاهانی که از کار بزرگ غافل گشتند
لِكُلِّ نَفْسٍ وَإِنْ كَانَتْ عَلَى جِلْدٍ
در نفس را و اگر چه بود پوست بر تن

و در آن الموت اهلها
و شهر که از آن مرگ اهلان
است شهر را

إِنَّ السَّلَامَةَ فِيهَا تَرَكُ مَا فِيهَا
که سلامتی از تو ترک کردن آنست که در دست
إِلَّا الَّتِي كَانَتْ قَبْلَ الْمَوْتِ بَانِيهَا
مگر آنکه بود پیش از مرگ بناکننده آن
وَإِنْ بَنَاهَا بِشَرِّ خَابَ ثَاوِيهَا
و اگر بنا کرد بدی بی بهره گشت میقیم شوند او
حَتَّى سَقِيَهَا بِكَاسِ الْمَوْتِ سَاقِيهَا
تا که آب داد ایشانرا بجام مرگ آب دهنده آن
و دُونَ مَا خَرَابِ الدَّهْرِ نَبِيْنَهَا
و سرایها را برار ویران شدن بنا می کنم آنرا
أَمْسَتْ خَرَابًا وَدَا زِ الْمَوْتِ أَهْلِهَا
که گشت ویران و نزدیک آمد مرگ بخداوندان آن
حَتَّى سَقِيَهَا بِكَاسِ الْمَوْتِ سَاقِيهَا
تا که آب داد آنها را که بجام مرگ آب دهنده آن
مِنَ الْمُنِيَّةِ أَمَّا لَ يُقْوِيهَا
از مرگ امید هست که تقویت کند آنرا

فَالْمَرْءُ يَسْطُرُهَا وَالدَّهْرُ يَقْبِضُهَا
بس مرد گستراند آنرا و روزگار فرا می گیرد آنرا
و النَّفْسُ تَنْشُرُهَا وَالْمَوْتُ يُطْوِيهَا
و نفس مار کند آنرا و مرگ در خورد آنرا

وَلِرُعْيَةِ السَّلَامِ

عَجَبًا لِلَّذِي مَا زَكَ فِي حَالَتِهِ
عجب مرز ما را بر دو حالت او
وَبَلَاءٍ دَفَعَتْ مِنْهُ إِلَيْهِ
و بلایی که دفع کردند مرا از او بان
رُبَّ يَوْمٍ بَكَيْتُ مِنْهُ فَلَمَّا
چند روزی که بگریستم از او بس آنکه
صِرْتُ فِي غَيْرِهِ بَكَيْتُ عَلَيْهِ
گشتم در جز آن که گریستم برو

وَلِرُعْيَةِ السَّرْوَةِ أَبُو جَعْفَرٍ الطُّوسِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ

الْغِنَى فِي النَّفْسِ وَالْفَقْرُ فِيهَا
توانگری در نفسهاست و درویشی در دم
إِنَّ تَجَرَّتْ فَقَلَّ مَا يُجْزِيهَا
اگر اتقا کند بس آنکه است آنچه کافی باشد
عَلَّلِ النَّفْسَ بِالْقُنُوعِ وَالْإِلَّا
بیا سوز خو که گردان نفس را بشاعت و اگر نه
طَلَبَتْ عَنْكَ فَوْقَ مَا كَفِيهَا
طلب کند تو بالا آنچه کافی بود او را
لَمْ يَأْتِ مِنْ لَذَّةٍ لِمُسْخَلِيهَا
نیامد از مزه مر طلب طلادت کننده او را
بِالسَّاعَةِ الَّتِي أَنْتَ فِيهَا
بان ساعت که تو در آنی
أَمَّا أَنْتَ طَوَّلَ عَمْرُكَ مَا عَمَّرْتِ
بهرستی که تو در درازی عمر نمودت آنکه عمر دادی آنرا

والمع عليه السلام

النفس تجزع أن تكون فقيرة

نفس جزع می کند بآنکه باشد درویش
و تو انگری نسبتها اوست بنده و اگر ابا کند

والفقر خيرا من غنى يطغيها

و درویشی بهتر است از تو انگری که طغنی کند ترا
بجمع ما فی الارض لا یتکفها
بسر آنچه در زمین است بنده نباشد

وقما ينسب اليه وقيدته لا اله الا الله

إذا أظأئك أكف الرجال

چون تشنه گرداند ترا دستها مردان
فكن رجلا رجلا في الثرى
بس باش مردی که بای او در خاک بود

كفتك القناعة شبعاً ودياً

بنده است ترقاغت بر ابروی و سیرابی
وهامة همته في الشربيا
در چنگ دامت او در پروین بود

أبي النائل ذي شروة

منع کننده مرعط و ده اوند تو انگری را
فإن إراقة ماء الحيوة
برستی که ریختن آب زندگانی

تراه لما في يديه أيبا

که بینی او را که آنچه در دست اوست منع کننده
دون إراقة ماء الحيا
فرو تداست از ریختن آب روی

والمع عليه السلام

إذا ما شئت أن تحيا

چون خواهی که بزنی تو

فلا تحسد ولا تحل

بس حسد مکن و غل مکن

حيوة حلوة الحيا

زندگانی شیرین زیستن

ولا تحرض على الدنيا

و حریص مباش بر دنیا

وقال ابني عليهما السلام في الوصية لهما

و محترس من نفسه خوف زلة

و جدا نکه دارنده نفس خود را از ترس لغزیدن

فقلص برديه و افضى بقلبه

بس بردارد جامهای خود را یعنی چند نماند

و جانب اسباب السفاهة و الخنا

و دوری کرده باشد سببهای بی خودی و فحش

وصان عن الفحشا نفسا كريمة

نکه داشته باشد از ریشتهای نفس بزرگ را

تراه اذا ما طاش ذو الجهل و الصبر

بینی او را چون سبکساری کند خداوند نادانی و کورگی

له حلم كهف في صرامة حازم

مراور ابرو باری می سه ساله باشد در شجاعه مردان

تكون عليه حجة هي ما هيا

که باشد بر او حجت آن زنده و لوش هر چه باشد آن زنده

إلى البر و التقوى فبالأمانيا

بسیکوی و پیرینه کاری بس یافته باشد آرزو را

عفافا و تنزيها فاصبح عالیا

بیان دامن و پیرینه کاری بر کشته باشد بلند

أباهمة إلا العلاء و المعالیا

منع کرده باشد قصد او بلندی و بلندبهارا

حليما و قورا صائين النفس هاديا

بر دربار بارام نکه دارنده نفس راه نمائنده

و في العين ان ابصرت ابصرت ساهيا

در چشم اگر بین بین غافل و بی ثبات

مزارا

یعنی از غم زاری و در شوق
کویک و زاری

بِرُوقِ صَفَاءِ الْمَاءِ مِنْهُ بُوْحِهِمْ
 درخشیدن صفای آب از او بروی او باشد
 الْمَتْرَعُ يَرْعَى ذِمَامًا لِجَارِهِ
 ای غنی بین او را که نکه دارد عهد مسایب
 صَبُورًا عَلَى صُرُوفِ الزَّمَانِ وَرَيْبِهِ
 صبرکننده بر گردش زمانه و حادثه او
 لَهُ هِمَّةٌ تَعْلُو عَلَى كُلِّ هِمَّةٍ
 مرا و راعتی باشد که بر بالا رود بر همه همتی

فَأَصْبَحَ مِنْهُ الْمَاءُ فِي الْوَجْهِ صَافِيَا
 بر کشته باشد از آب در روی صافی
 وَيَحْفَظُ مِنْهُ الْعَهْدَ إِذْ ظَلَّ رَاعِيَا
 و نکه دارد از خود عهد را چون کشته باشد نگاه دارنده
 كَتُمَا مَا لَا يَسْتُرَارُ الضَّمِيرُ مَدَارِيَا
 و پوشیده مر از زمانه آنچه را که در دل بود مدارکننده
 كَمَا قَدْ عَلَا الْبَدْرُ الْجُجُومَ الدَّارِيَا
 چنانکه بر بالا آمد ماه شب چهارده ستارگان روشن را

ولرعليه السلام

لَا تَعْتَبَنَّ عَلَى الْعِبَادِ فَإِنَّمَا
 عتاب مکن بر بندگان که برستی
 سَبَقَ الْقَضَاءُ لَوْ قَتَلْتَهُ فَكَانَتْ
 پیش گرفت حکم و وقت او را پس گویا که او
 فَتَقَنَّ بِمَوْلَاكَ الْكَرِيمِ فَإِنَّهُ
 پس اعتماد کن بخواج خود برستی او تعالی
 وَأَوْسَعُ غِنَاكَ وَكُنْ لِفَقْرِكَ صَانِعًا
 و فراخ گردان تو انگری خود را و باش در روشنی خود را

يَا تَيْبُكَ رِزْقَكَ حِينَ يُؤَدِّنُ فِيهِ
 آید بتو روزی آن هنگام که دستوری دهند در
 يَا تَيْبُكَ حِينَ الْوَقْتِ أَوْ تَأْتِيهِ
 آید بتو هنگام وقت یا تو آید با او
 بِالْعَبْدِ إِذَا فُتَّ مِنْ أَبِي بِنِيهِ
 بر بنده مه بان تراست از پدر بپسران خود
 يُضْحِكُ حَشَاكَ وَأَنْتَ لَا تُبْدِيهِ
 و گویا که آواز نفس خود بنمان می دارد آنرا

نگاه دارنده

فَاخِرٌ يُجَلُّ جِسْمَهُ إِعْدَامُهُ
 پس مرد آزاده نزار کند تن او را ناداشتی او
 وَكَاتَهُ مِنْ نَفْسِهِ يُخْفِيهِ
 و گویا که آواز نفس خود بنمان می دارد آنرا

ولرعليه السلام

إِنَّ الْمَكَارِمَ أَخْلَاقٌ مُطَهَّرَةٌ
 برستی که بزرگیها خویاست پاک گرداننده
 وَالْعِلْمُ ثَالِثُهَا وَالْحِلْمُ رَابِعُهَا
 و علم سیم او و حلم چهارم او
 وَالتَّفَسُّسُ تَعْلَمُ إِنِّي لَا أَصَادِقُهَا
 و نفس می داند که من تراست نیستم با او و نمی گویم
 فَالذِّينَ أَوَّلَهَا وَالْعَقْلُ ثَانِيهَا
 پس دین اول اوست و عقل دوم او
 وَالْجُودُ خَامِسُهَا وَالْفَضْلُ سَادِسُهَا
 و سخاوت پنجم او و فضل ششم او
 وَلَسْتُ أَرْتَدُّ الْأَحْيَانَ عَصِيْبَهَا
 و نیستم که او را راست یابم مگر آن هنگام که نمازمان کنم

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَفْخَرُ الْمُهَاجِرِ وَزَوَالِ الْإِنْفِصَالِ
 و گفت علی علیه السلام آنکه که منافقت کردند مهاجران و انفصال

بِأَثَارِهِمْ فِي الْأَسْلَامِ بِحَضْرَتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 با اثر آنها در خود یعنی بفضایل در اسلام بحضرت رسول خدا صلی الله
 وَآلِهِ أَوْرَدَ بَعْضُ هَذِهِ الْأَبْيَاتِ الْإِمَامُ أَبُو الْفَخْرِ فِي التَّفْسِيرِ
 وارد آورد بعضی از این بیتها را پیشوا ابو الفتح در تفسیر

الْمَسْئُوبِ إِلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ

که نسبت کرده اند با او رحمت است علیه

أَنَا لِلْحَرْبِ إِلَيْهَا وَبِنَفْسِي أَتَقِيهَا نِعْمَةً مِنْ خَالِقِ الْعَرْشِ بِمَا قَدْ خَصَّيْتُهَا

من هر جنگ را نزدیک شوم بنفس خود بپریم از او و این نعمت از آفریننده عرش با آنچه خاص کرده است

لَنْ تَرَى فِي حَوْمَةِ الْهَيْجَاءِ لِي فِيهَا شَيْئًا

نه بین در کرم گاه کارزار مرا در او مانند

وَالسَّبْقَةُ فِي الْأَسْلَامِ طِفْلاً وَوَجِيهًا

و راست پیش در مسلمان در وقت طفلی و روی شناسی

وَلِي الْمُرْتَبَةُ أَنْ قَامَ شَرِيفٌ يَنْمِيهَا

و راست نزدیکی بر رسول خدا که بر خیزد مردی بزرگ و به قوا به دا خواند

زَقْنِي فِي الْعِلْمِ زَقَانِيهِ قَدَصِرْتُ فِيهَا

چیز داد مرا رسول خدا بعلوم چیز دادنی در او بهیستی که گشتم دانای

وَلِي الْفَخْرُ عَلَى النَّاسِ بِفِاطِمٍ وَبَنِيهَا

و راست بزرگی بر مردمان بفاطمه و بران او

ثُمَّ فَخْرِي بِرَسُولِ اللَّهِ إِذْ زَوَّجَنِيهَا

پس فخر من بر رسول خدا است چونک تزویج کرد من او را

لِ وَتُعَاتُ بِبَدِي يَوْمَ حَارِ النَّاسِ فِيهَا

دست هر چه بدر اوزی که سرگشته شدند مردمان در او

بگو ای مردمان این جنگ را با من
چونکه من از آفریننده عرش با آنچه خاص کرده است
پس ای مردمان این جنگ را با من
چونکه من از آفریننده عرش با آنچه خاص کرده است

وَبِأَحَدٍ وَحُسَيْنٍ ثُمَّ صَوْلَاتٌ تَلِيهَا

و با احد و حسین پس عملها که از وی در آید آنها

وَأَنَا الْحَامِلُ لِلرَّايَةِ حَقًّا أَحْتَوِيهَا

و منم بردارنده مرعوم را بحق که کرد در آوردم آنها

وَإِذَا اضْرَمَ حَرْبٌ أَحْمَدٌ قَدَمَيْهَا

و چون برافروزند جنگ را احمد قدمایش دارد مرا در او

وَإِذَا أَنَا دَعَى رَسُولُ اللَّهِ نَحْوِي قُلْتُ إِيهَا

و چون ندا کند رسول خدا بمن گویم منم آمدم

هَبَّةُ اللَّهِ فَمِنْ مِثْلِي فِي النَّاسِ شَبِيهَا

این بخشش خدا است پس کیفیت مانند من در میان مردمان مانندی

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْتَ كَمَا

پس گفت رسول خدا صلی الله علیه و سلم که تو همانی که

وَصَفْتُ وَفَوْقَ مَا تَصِفُ أَوْلِيَاءُكَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَأَعْدَاؤُكَ

صفت کردی و بالاتر آنکه آنچه صفت میکنی تو دوستانت تو موافقان تو و دشمنان تو

الْمُنَافِقُونَ

منافقانند

أَنَا مَذْكُوتٌ صَبِيًا ثَابِتٌ الْعَقْلُ جَرِيًا

من ازان وقت که بودم کودک استوار عقل دلیر

أَبْطَلَ الْأَبْطَالَ قَهْرًا

دلاورترین دلاوران را بتر

ثُمَّ لَا أَفْرَعُ شَيْئًا

پس نمی ترسیم از چیزی

يَا سِبَاعَ الْبَرِّ رِيفِي

ای دوده بیابان بخزند در غزار

وَكُلِّي ذَا لَحْمٍ نَبِيًّا

و بخورید خداوند گوشت خام را

ولم عليه السلام

يَا أَيُّهَا الْمُبَغِي عَلِيًّا

ای جوینده علی

إِنِّي أَرَاكَ جَاهِلًا غَيًّا

بدرستی که من می بینم تو را نادان بی راه

قَدْ كُنْتَ عَزْلًا قَائِدًا غَيًّا

بدرستی که بودی از دیدن او بی نیاز

هَلْ فَاذَنْ هَهْنَا الْيَا

بیایس نزدیک آبی اینجا بمن

وقال عليه السلام

الْأَطْرَفِ النَّاعِي بِلَيْلٍ فَرَاغِي

به انکسب در راه خیرمک دهنده بشی پس برسانید مرا

وَأَرْقَى لَمَّا اسْتَهْلَ مُنَادِيًّا

و پیدار کرد ایند مرا که آواز برداشت ندا کننده

فَقُلْتُ لَهُ لَمَّا رَأَيْتُ الَّذِي أَتَى

پس گفتم او را که دیدم انکس را که آمد

أَغْيَرَ رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ كُنْتَ نَاعِيًّا

ای جز رسول خدا را که باشی خیرمک دهنده

فَخَقَّقَ مَا اشْفَقْتُ مِنْهُ وَلَيْسَ

پس تحقیق کرد آن چیز را که ترسیدم از آن و با آن شد

وَكَانَ خَلِيلِي وَعِزِّي وَجَمَالِيَا

و بود دوست من و عزت من و خوبی من

فَوَاللَّهِ مَا أَنَاكَ أَحْمَدُ مَا مَشَتْ

پس بخدا که فراموش نگردم ترا ای احمد مادام که بود

بَنِي الْعَيْسِ فِي أَرْضٍ وَجَاوَزَتْ وَاوَدِيَا

مراشتران سفید در زمینی و مادام که گذرم از وادی

وَكُنْتُ مَتَى أَهْبِطُ مِنَ الْأَرْضِ تَلَّةً تَلْعَةً

و بودم هر گاه که فرود آمدم از زمین بسته

أَرَى أَشْرًا قَبْلِي جَدِيدًا وَعَافِيَا

دیدم اشری پیش از من نو و کهنه

جَوَادٌ تَشْطِي الْخَيْلُ عَنْهُ كَأَنَّمَا

بود تیز رو که پراکنده شوند سواران محوئی از او گویا

يَرِينُ بِيْهِ لَيْثًا عَلَيْهِنَ ضَارِيَا

که دیدندی او شیری بریشان مریض

مِنَ الْأَسَدِ قَدْ أَحْمَى الْعَرِينِ مَهَابَةً

از شیرانی که حمایت کرد جای خود را

تَفَادَى سِبَاعُ الْأَرْضِ مِنْهُ تَفَادِيًا

و اکیس شدند دکان زمین از او و اکیس شدند

شَدِيدٌ يَجْرِي الصَّدْرُ نَهْدُ مَصْدَرًا

سخت دلیر سینه بلند سینه فراخ سینه

و کرمی از من لطیف خفی شریف
نصیب خفا عن نفسی
ای بساطت نهان حق که از سر و حرف
باشد آن پنهان زخم و زیرکی و عاقل

و کرمی از من لعن العلب
و کرمی از من لعن العلب
و کرمی از من لعن العلب

وی با آسانی گریه دشواری رسید
یافت آخر دل ز کربت نصرت و فتح جلی

و کرمی از من لعن العلب
و کرمی از من لعن العلب
و کرمی از من لعن العلب

وی با کادگی حالش بد نماید در صبح
چون آید شب در آن باشد خشی خشم دلی

و کرمی از من لعن العلب
و کرمی از من لعن العلب
و کرمی از من لعن العلب

چون ز احوال جهان روزی تنگ آید
باش و اثنی عشر کیم رازق فرد علی

و کرمی از من لعن العلب
و کرمی از من لعن العلب
و کرمی از من لعن العلب

بالحسر عن ذراع الجِدِّ والتَّشْمِيرِ عَنْ سَاقِ الْجُهْدِ لِحِفْظِهِ

بارمایدن از ارش کوشش و ساز کردن از ساق کوشش سس برای یاد گرفتن

وَضَبْطِهِ وَرِعَايَةَ الْفَاطِمَةِ وَمَعَانِيهِ وَالتَّغْلُغِ

ضبط کردن او و نگه داشتن الفاطمهای او و معنیهای او در رفتن

فِي شِعَابِ دَقَائِقِهِ وَمَبَانِيهِ وَلَا تَذْهَلْنَ عَنْ قَوْلِي

در شکافها دقیقههای او و جاهای بنا داد و غافل مشر از گفتار من

فِيهِ شَعْرٌ

دِيْوَانُ شِعْرِ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيٍّ

دیوان شعر امیر مومنان علی است

لِفَضْلِ صَاحِبِهِ فِي الْعَالَمِينَ عَلِيٍّ

برای فضل خداوند او در میان اهل عالم که علی است

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا وَحَبِيبِ رَبِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى

آلِهِ وَأَوْلَادِهِ وَذُرِّيَّاتِهِ

أَجْمَعِينَ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ

هُوَ اللَّيْتُ مَعْدِيًّا عَلَيْهِ وَعَارِدِيًّا

اوست شیروی در حالتی که پیداد کرده شود برو و در حالتی که جزا

إِذَا كَانَ ضَرْبُ الْهَامِ نَفْقًا نَفَالِيًّا

باید که بگذرد برای رسول خدا صفت پیشین جمله باشد زدن سر جگانه شکستی با درین بر یکدیگر

وَلِعليٍّ السَّلَامُ

لَوْ كُنَّا إِذَا مَشَا تَرَكْنَا

اگر بودیم ما چون بر روی بگذر اشتدی

وَلَوْ كُنَّا إِذَا مَشَا بَعَثْنَا

و لکن ما چون پریم بر انگیزند ما را

هَذَا مَا كَرَى إِلَيْكَ وَوَالِدِي

اینست آنچه بنهایت رسید برو برنج بردن ما وادی کردن با او

إِلَيْهِ جُهْدِي مِنَ التَّقَاطِطِ هَذِهِ الدُّرُ الْفَرِيدَةُ وَارْتِبَاطِ

جهدی از بر جیدن این درها یگانگی و با هم بردن

أَوَابِهَا الشَّرِيكُ جَمْعُهَا مِنْ مَطَانٍ مُتَبَاعِدَةٍ وَسَرْدُهَا

پراکنده او که رسیده بود کردم این را از جایها گمان دوری کننده و با هم بردن

مِنْ أَمَا كُنْ مُتَعَادِيَةً وَقَدْ حَبْرَتْهَا لَكَ وَسَقَتْهَا إِلَيْكَ فَعَلَيْكَ

این را از جایها دور رسیده و برستی که بنوشتم برای تو و بر اندم این را بتو پس بر تو باد